

УКРАЇНСЬКА ДУХОВНА БІБЛІОТЕКА

ВСЕЛЕНСЬКИЙ СОВОР - ВАТИКАНСЬКИЙ ІІ
ДІЯННЯ І ПОСТАНОВИ

IV

БОЖЕ ОБ'ЯВЛЕННЯ
ДУХОВЕНСТВО І МИРЯНИ
ВИХОВАННЯ

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІАН

Рим - 1966 - Італія

diasporiana.org.ua

BIBLIOTECA SPIRITUALE UCRAINA

CONCILIO ECUMENICO - VATICANO SECONDO
ATTI E DECRETI

IV

LA DIVINA RIVELAZIONE
IL CLERO E I LAICI
L'EDUCAZIONE

traduzione
P. ATANASIO GREGORIO WELYKYJ, OSBM

EDIZIONI DEI PP. BASILIANI

ROMA - 1966 - ITALIA

УКРАЇНСЬКА ДУХОВНА БІБЛІОТЕКА

ВСЕЛЕНСЬКИЙ СОБОР - ВАТИКАНСЬКИЙ ІІ
ДІЯННЯ І ПОСТАНОВИ

IV

БОЖЕ ОБ'ЯВЛЕННЯ
ДУХОВЕНСТВО І МИРЯНИ
ВИХОВАННЯ

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІАН

Рим - 1966 - Італія

Можна друкувати

Рим, з Генеральної Курії ОО. Василіян, дня 2. V. 1966.
о. Павло П. Миськів, ЧСВВ
Ген. Вікарій

Дозволяється друкувати

Рим, від Вікаріяту Міста, дня 10. V. 1966.
Алойсій Кард. Вікарій

переклав
о. Атанасій Г. Великий, ЧСВВ

ВІД ВИДАВНИЦТВА

Новий, четвертий том постанов Вселенського Собору - Ватиканського II обнімає частину конституцій, декретів і декларацій, виданих під час четвертої сесії Собору; решта документів становитимуть том п'ятий.

Ідучи за нашим первісним замислом: слідкувати за появою постанов Собору та подавати їх вчасно українським читачам, уклад цих постанов носить на собі сліди часу їх появи; бо їх речевий уклад може і вимагав би іншого порядку, за змістом чи за вагою поодиноких документів.

Та маючи аж 11 документів останньої сесії Собору, ми не могли їх вмістити в один том, щоб не обтяжувати підручного видання та не утруднювати користування ними.

Засадою розподілу цих документів ми прийняли їх внутрішні відносини до найголовнішої постанови Собору тобто « про Церкву », поміщеної в третьому томі. Тому в цьому четвертому томі ми поміщуємо всі ті документи четвертої сесії, які відносяться до внутрішнього життя Церкви; у п'ятому ж томі ми поміщуємо документи, які представляють Церкву в її відношенні до світу, людства та інших релігій.

Таким чином, уважаємо, користування книгою буде влегше для читача, який знайде в цьому томі всі ті постанови, що прямо заторкають його життя християнина, католика, вимагають від нього отого внутрішнього душевного і церковного оновлення, яке і було головною ціллю Собору. У цій книзі читач знайде думку і постанову Собору про головні джерела християнської віри: Святе Письмо; духовна людина знайде тут практичні постанови, що відносяться до її життя і праці, починаючи від єпископа, а кінчаючи на кандидатів духовного стану, який знайде тут норми свого вишколу.

Християни-миряни знайдуть тут загальні засади християнського виховання - отих напрямних, за якими повинні зростати майбутні Христові учні в сучасному світі. Та головне, що вони знайдуть саме в цьому томі « велику соборову хартію » свого апостоляту в Церкві, в декреті « Про апостолят мирян ». Тим то всі прошарки Народу Божого, тобто Церкви знайдуть у цій книзі слово Боже, сказане до них устами Вселенського Собору в наші часи. І видаючи її вже сьогодні, це перед впливом так званої « нечинности закону », тобто перед 29 червня 1966 року, ми хочемо причинитися до того, щоб задумана Собором велика і глибока обнова життя і дії християн стала якнайскоріше сприйнята до свідомости укр. читача, щоб уже таки спочатку могла ввійти в його особисті і громадські плянування на найближче майбутнє.

Видаючи ці книги, ми свідомі того, що не потрапимо заспокоїти всіх потреб нашої громади, навіть з самої таки отой простої причини: невеликого накладу-тиражу, не кажучи вже про інші вимоги, як напр. шириої інтерпретації і пояснення поодиноких документів, які є конечні для різних обставин та для різних людей. Та це праця майбутности, і її не можна виконати за кілька літ: здійснювання соборових постанов має свій початок, але не матиме свого визначеного кінця; бо постанови Соборів стають тривалою скарбницею церковного вчення, важливого в усіх часах.

Даючи цю книгу в руки українських духовників і мирян, ми переконані, що робимо прислугу і їм особисто і цілій нашій Церкві, головно тій, яка розсіяна по всій вселенній знайде в ній новий вузол, щоб почуватися одною походженням, духом і цілеспрямуванням.

Великдень 1966 р.

Видавництво ОО. Василян

ВІД ПЕРЕКЛАДАЧА

Видаючи третю книгу соборових «діянь і постанов», ми мали нагоду вияснити нашим читачам деякі справи щодо перекладу соборових постанов та його потребу для української людини. Все сказане там відноситься і до тієї чергової книги. Можемо хіба тільки ще раз повторити, що поява соборових постанов українським перекладом являється вимогою і конкретної потреби і виявом релігійної і церковної культури та зрілості нашого народу.

Більше як рік часу, що проплив між появою третьої книги і книги четвертої показали правильність нашого думання. Цей рік показав наглядно, що Ватиканський Собор є подією, попри яку не може байдуже пройти жодна сучасна культурна людина, без огляду на її віровизнання. В цім році передусім визріла справа так званого екуменічного руху та діалогу між християнами, а то і між усіма віруючими. Тематикою стали саме постанови і вирішення Ватиканського Собору, і сьогодні також з тієї причини пізнання Собору та його постанов стало насушною потребою людей. Та коли рік тому ми могли думати і говорити про Собор як про величину відкриту і незавершену, сьогодні мова про Собор набрала своєї повної компетентности. Сьогодні можемо вже орудувати всіма даними та витягати висновки.

Тому знання останніх 11 документів Собору являється справою основною, коли мова про Собор Ватиканський II. І саме частину цих документів подаємо в отому четвертому томі; решту подамо в книзі п'ятій.

Сім документів опублікованих на цих сторінках відносяться до життя і дії Народу Божого в різних його наслоєннях і складових частинах: єрархія, духовенство, миряни. Крім того, в цьому томі поміщуємо і конститу-

цію «Про Боже Об'явлення», яка займається джерелами християнської віри, і тому є справою основною для християнства взагалі. Саме в цю основу вдаряє з окремою силою сьогоднішній воюючий і так знівний «науковий» атеїзм, знаючи добре, що кожна тріщина в цій основі давала б йому принайменше якісь можливості на успіх. Тому Собор сказав виразно і торжественно своє слово, провіривши нові здобутки науки на скарбах християнського Об'явлення. І ця провірка оправдала себе.

Головною групою документів, що їх тут публікуємо українським перекладом, являються ті декрети, що відносяться до життя і праці духовенства: єпископів, священників, ченців, кандидатів духовного стану взагалі. Всі вони охоплені одним титулом «Духовенство», як це слово розуміється в українському народі тобто - в найширшому значенні. Являється злишнім говорити тут про значення духовенства в житті і дії Церкви, його ролю в Народі Божому. І Собор, сказавши своє вчення про Народ Божий та єрархію і ченців у Конституції «Про Церкву», приступає в цих декретах відразу до справ конкретних і вирішує проблеми, дає норми і вказує напрямки оновлення, яке було і є головним завданням Собору. У тому Собор держиться двох директив: потреба Церкви і вимоги сучасного життя. Це і являється отим незаперечним доказом життєвості Церкви, її вічної молодости і сили. Церква омолоджується сама з себе, власними силами, все наново здійснює закладені в своїх основах і структурі сили і снаги, в усіх часах. Ці декрети показують головні процеси цього омолодження. А уважна лектура та студія повніше покаже багатогранність цих процесів.

Важливим документом цієї книги являється і декрет «Про апостолят мирян». Це в історії Соборів - новина, і по своєму змісті і по формі. З своєї вічної живучости Церква усвідомила собі сьогодні нову ланку

свого життя; звернула увагу на новий, невідемний складник Народу Божого - мирян: апостолят мирян у Церкві і в світі. І цей декрет « Про апостолят мирян », разом з четвертою главою конституції « Про Церкву » стане основою нової доби в житті Народу Божого, в якій роля мирян матиме своє повне і належне здійснення в історії людства взагалі. Сьогодні ще годі предвидіти докладно ці здійснення, які появляться в майбутності з виконання дотичних постанов цього Собору про мирян. Та вже сам факт, що вони були дані, творить епоху. « Велика хартія » апостоляту мирян була проголошена і треба, щоб якнаскоріше самі такі миряни основно пізнали її і прийняли її за свою.

До цієї групи документів долучується ще й важлива декларація Собору « про християнське виховання », якою Собор прочищує і мостить шляхи майбутності і Церкви і людства взагалі. Молодь - це передовсім майбутність. Виховання - це праця над майбутнім. І тому вічно жива Церква, якій запевнене існування до кінця віків, не могла не сказати свого підбадьорливого слова саме про це майбутнє.

Стільки щодо самого змісту книги: решту нехай доповнить уважна лектура, на яку покладається і самий таки Собор, що бажав бути Собором душпастирським та говорити до людей зрозумілою мовою наших часів. І на це немає іншого засобу як оте: бери і читай!

Перекладацький досвід, здобутий у виготовленні цих книг, підказує нам, щоб поділитися деякими спостереженнями і щодо форми поданих декретів і щодо їх перекладу.

Може дехто уважатиме, що тексти декретів і декларацій являються надто трудними, перевантаженими, а тому деколи і не легко зрозумілими. І тут слід відмітити, що ці документи є твором Собору, твором цілої многовидної громади, і автором їх є таки самий Собор, а не поодинокі люди. Усі документи Собору зазнали таких

перерібок, поправок, перемін, що ніхто з поодиноких учасників Собору не може піднести претенсій бути автором котрогось з них. І саме цей колективний спосіб їх постановня та оте бажання використати досвід і знання тисячів людей різного віку, стану, культури тощо, спричинили, що побудова поодиноких документів та речень нераз буває насичена змістами на кошт елегантці форми та стилістичної досконалости і легкості. І це, очевидно, відбивається в перекладах на різні мови, якщо переклади, як і слід, наміряють віддати не тільки думку, але і тонкощі виразу і наголошування. А при документах такої великої ваги перекладачі мусять таки звертати на цей бік справи окрему увагу, та не поступатись перед спокусою особистого стилю чи легкого перелицьовування. Не кожний читач перекладу моглиме проконтролювати вірність думки за оригінальними текстами в латинській мові. А крім того, ці постанови є не тільки предметом пізнання, але і нормою дії живих людей, громад, інституцій, і вірність первісному замислові Собору являється нераз справою засадничою, канонічно і правно вимогливою. Очевидно, що вимоги життя потребуватимуть частої і майже періодичної контролі текстів і висновків за первісними текстами, і уважаємо, що жодний переклад, який він не був би досконалий, ніколи не зможе заступити вповні оригіналів. Тому можна проголошувати певні переклади офіційними, але жоден з них ніколи не стане остаточним.

Рівнож і великі можливості, які посідає кожна мова для вираження думки, спричинюють, що постають одночасно різні та поставатимуть все нові і досконаліші переклади, як постають переклади Святого Письма. Особа перекладача, його знання обох мов, стилістичні прикмети, та багатство словника (яке завсіди поповнюється саме у собі і в кожній людині), а то й основне знання самого предмету спричинюватимуть завсіди оте явище, що переклади не будуть ніколи тотожними по своїй фор-

мі. І ми також свідомі цього факту, і даємо цей наш переклад з свідомістю, що інші зроблять його інакше і краще: та й самий перекладач, за кілька чи кількадесять літ, може зробив би цей переклад по формі відміьно.

Ось тому ми уважали підходящим відмітити саме цю обставину, щоб і самим відірватися від постійного вправлювання перекладу та здати його до друку, та вказати і читачам на можливості критичної постави до діла, яке є тільки ділом людським, хоча зробленим з найкращим наміром та вживши всіх засобів, щоб бажане добро якнайкраще здійснити в конкретному ділі. І з переконанням, що українські читачі глядітимуть в першу чергу на саму річ, а не на особу, з довір'ям передаємо цю книгу в їхні руки.

Рим, 25 березня 1966 р.

о. Атанасій Г. Великий, ЧСВВ

ДІЯННЯ ІV СЕСІЇ ВСЕЛЕНСЬКОГО СОБОРУ ВАТИКАНСЬКОГО ІІ

Четверта сесія Ватиканського Собору являється часом соборового жнива. Підготовлена трьома попередніми сесіями та підготовним періодом, вона могла довести працю Собору до щасливого завершення, видати 11 соборових документів: саме вони творять зміст цієї четвертої і п'ятої книги нашого видання. Зваживши те, що вже було сказане про діяння трьох попередніх сесій, корисним буде подати короткі дані і про четверту, яка визначається передовсім процесом здосконалювання документів та їх схвалюванням Отцями Собору. На цей характер вкажуть і нижче подані відмітки. Це схематичні, речеві і радше урядові дані, і тим творять канву для різних особистих міркувань про Собор і про його працю.

* * *

Четверта сесія Ватиканського Собору почалася дня 14 вересня 1965 р., в празник Воздвиження Чесного Хреста, торжественною сослуженою св. Літургією Папи Павла VI разом з 24 Отцями Собору: як сесія публічна - вона була 6 з черги і ввійде в історію Собору. На цій сесії Папа Павло, у своїй промові, подав до відомства свій плян створити так зв. Синод Єпископів Католицької Церкви, і цим надав їй своєрідної історичности й зацікавлення. Заключним, дев'ятим публічним засіданням цієї сесії був день 7 грудня 1965 р., на яким були проголошені останні чотири документи Собору. День 8 грудня був закінченням Вселенського Собору Ватиканського ІІ взагалі. Тому час тривання цієї сесії являється найдовшим Соборовим періодом.

1. - СЕСІЇ, ТЕМИ, ДЕКРЕТИ:

Це ті три справи, які характеризують цю четверту сесію Собору, і записують її в історію Церкви.

1. - Сесії: - Вони поділяються на торжественні, публічні і звичайні.

Сесія публічна і торжественна: за таку треба уважати заключну сесію Собору в дні 8 грудня 1965 р., яка відбулась на площі святого Петра.

Сесії публічні: Включно з вище згаданим торжеством закриття Собору, на цій сесії відбулось 5 публічних сесій Собору, за якими числитимуться його літописи. Як заявив Ген. Секретар, публічними сесіями вважаються ті публічні засідання Собору, під час яких відбуваються правні соборові акти, як визнання віри, проголошення декретів і конституцій, декрету відкриття і закриття Собору. Таких сесій Ватиканський Собор нараховуватиме 10, з чого 5 під час четвертого періоду: 14 вересня 1965 р. - ісповідь віри нових Отців Собору; 28 жовтня - проголошення 3 декретів і 2 деклярацій; 18 листопада - проголошення однієї конституції і одного декрету; 7 грудня проголошення 1 конституції, 2 декретів і 1 деклярації; 8 грудня - проголошення декрету закриття Собору.

Сесії загальні (конгрегації): Відбулось їх 41, з чого в вересні 12, в жовтні 16, в листопаді 10, в грудні 3.

2. - Темі: - На початку четвертої сесії залишилось було продискутувати 4 проєкти, будши основно переробленими; 2 проєкти треба було проголосувати та виправити; 5 проєктів треба було проголосувати суцільно. Тому на четвертій сесії продискутовано наступні 4 проєкти:

1) *Про релігійну свободу:* дня 15, 16, 17, 20 і частинно дня 21 і 22 вересня 1965 р.;

2) *Про Церкву в сучасному світі*: дня 21 і 22 частинно, в днях 23, 24, 27, 28, 29, 30 вересня, 1, 4, 5, 6, і частинно 7 жовтня 1965 р.;

3) *Місійна діяльність Церкви*: частинно дня 7 і 8, і в днях 11, 12, 13 жовтня 1965 р.;

4) *Про служіння і життя пресвітерів*: 14, 15, 16, 25, 26 жовтня 1965 р.

Тому дня 26 жовтня (під час 153 засідання Собору, а 26 четвертій сесії) замовкли соборові дускусії; решту засідань присвячено звітам і голосуванням.

3. - Декрети: - Під час 4 сесії Собору було проголошено 11 соборових документів, з чого: 2 конституції, одна « Про Боже Об'явлення » (18. 11), друга душпастирська « Про Церкву в сучасному світі » (7. 12); 6 декретів: « Про пастирський уряд єпископів у Церкві » (28. 10); « Про пристосоване оновлення чернечого життя » (28. 10); « Про священницький вишкіл » (28. 10); « Про апостолят мирян » (18. 11); « Про місійну діяльність Церкви » (7. 12), і « Про служіння і життя пресвітерів » (7. 12); 3 декларації: « Про християнське виховання » (28. 10); « Про відносини Церкви до не-християнських релігій » (28. 10); « Про релігійну свободу » (7. 12).

II. - ЗВІТИ І ДИСКУСІЯ:

1. - Звіти: - Велику частину часу на четвертій сесії зайняли різні звіти про проекти і виготовлені тексти й поправки, яких чергування може послужити за каталог до соборових дискусій і голосувань. Тому і подаємо їх у нашому перегляді. Було виголошено 32 звіти: вступні, пояснювальні, заключні, в такому порядку:

1. - Павло Марелля, кардинал (Рим): Про папський декрет: « Апостольська дбайливість » (15. 9);

2. - Емілій Де Смедт (Бельгія): про новий текст « про релігійну свободу » (15. 9);

3. - Емілій Де Смедт (Бельгія): заключний звіт по дискусії « про релігійну свободу » (21. 9);

4. - Гавриїл Гаррон (Франція): про новий текст « про Церкву в сучасному світі » (21. 9);

5. - Марко МкГрат (Панама): вступний « про Церкву в сучасному світі » (23. 9);

6. - Франціск Генґсбах (Німеччина): про поправки до проєкту « про апостолят мирян » (23. 9);

7. - Петро Вейльот (Франція): про остаточний текст проєкту « про пастирський уряд єпископів у Церкві » (29. 9);

8. - Франціск Генґсбах (Німеччина): про другу частину проєкту конституції « про Церкву в сучасному світі » (29. 9);

9. - Наркіс Жубані (Еспанія): про поправки до другого розділу « про пастирський уряд єпископів у Церкві » (30. 9);

10. - Ромуло Компаньоне (Італія): про поправки до декрету « про пристосоване оновлення життя чернечого » (6. 10);

11. - Петро Аґаджаніян, кард. (Італія): введення до проєкту « про місійну працю Церкви » (7. 10);

12. - Іван Шутте (вербіт, Німеччина): звіт про декрет « про місійну діяльність Церкви » (7. 10);

13. - Гавриїл Гаррон (Франція): заключний звіт по дискусії « про Церкву в сучасному світі » (8. 10);

14. - Йосиф Карраро (Італія): про поправки до проєкту « про священицький вишкіл » (11. 10);

15. - Юлій Дієм (Бельгія): про поправки до проєкту « про християнське виховання » (13. 10);

16. - Іван Шутте (вербіт, Німеччина): заключний звіт про декрет « про місійну діяльність Церкви » (13. 10);

17. - Франціск Марті (Франція): вступний звіт до проєкту « про служіння і життя пресвітерів » (13. 10);

18. - Августин Беа, кардинал (Італія): про поправки

до проєкту « про відносини Церкви до не-християнських релігій » (14. 10);

19. - Франціск Марті (Франція): заключний звіт по дискусії проєкту « про служіння і життя пресвітерів » (16. 10);

20. - Емілій де Смедт (Бельгія): про поправки до проєкту « про релігійну свободу » (25. 10);

21. - Ерменегільд Флоріт, кард. (Італія): про поправки до першої частини конституції « про Боже Об'явлення » (29. 10);

22. - Іван Ван Додевард (Голяндія): про поправки до другої частини конституції « про Боже Об'явлення » (29. 10);

23. - Франціск Генґсбах (Німеччина): про поправки до проєкту « про апостолят мирян » (9. 11);

24. - Іван Шутте (вербіт, Німеччина): про поправки до проєкту « про місійну діяльність Церкви » (10. 11);

25. - Франціск Марті (Франція): про поправки до проєкту « про служіння і життя пресвітерів » (12. 11);

26. - Гавриїл Ґаррон (Франція): про поправки до проєкту конституції « про Церкву в сучасному світі » (15. 11);

27. - Марко МкҐрат (Панама): про поправки до першої частини проєкту « про Церкву в сучасному світі » (15. 11);

28. - Франціск Генґсбах (Німеччина): про поправки до другої частини проєкту « про Церкву в сучасному світі » (16. 11);

29. - Емілій Де Смедт (Бельгія): про поправки до проєкту « про релігійну свободу » (19. 11);

30. - Іван Шутте (вербіт, Німеччина): про поправки до проєкту « про місійну діяльність Церкви » (30. 11);

31. - Франціск Марті (Франція): про поправки до проєкту « про служіння і життя пресвітерів » (2. 12);

32. - Гавриїл Ґарроне (Франція): про поправки до проєкту конституції « про Церкву в сучасному світі » (2. 12).

2. - Дискусія: - Всіх виступів Отців у дискусії на четвертій сесії Собору було 331, тобто:

Про релігійну свободу - 64,

Про Церкву в сучасному світі - 162,

Про місійну діяльність Церкви - 49,

Про служіння і життя пресвітерів - 56.

В тому самому часі і на ті самі теми зголосило свою участь у дискусії 1348 Отців Собору, передаючи свої елаборати до Генерального Секретаріату Собору на письмі.

III. - ГОЛОСУВАННЯ:

Важливе, і для цієї сесії вирішне місце мають соборові голосування Отців над проєктами, тобто загальні, про поправки, про цілі тексти, і голосування публічного характеру, тобто для торжественного проголошення постанов. Таких голосувань на четвертій сесії відбулося 261, коли голосувань на всіх попередніх сесіях начисляють 283.

1) Голосувань окремими картками відбулось:

20 над поправками проєкту « Про Боже Об'явлення » (20-23. 9);

2 формальних, щодо способу діяння (21, 23. 9);

22 над поправками проєкту « Про апостолят мирян » (23, 27. 9);

17 над текстом проєкту « Про пастирський уряд єпископів у Церкві » (29, 30. 9);

20 над текстом проєкту « Про пристосоване оновлення життя чернечого » (6, 7, 8. 10);

17 над текстом проєкту « Про священницький вишкіл » (11-12. 10);

14 над текстом проєкту « Про християнське виховання » (13-14. 10);

11 над текстом проєкту « Про відносини Церкви до не-християнських релігій » (14, 15. 10);

11 над поправками проєкту « Про релігійну свободу » (26, 27. 10);

5 голосувань над 5 документами публічної сесії 28 жовтня 1965 р.;

7 над текстом проєкту « Про Боже Об'явлення » (29. 10);

7 над текстом проєкту « Про апостолят мирян » (9-10. 11);

20 над поправками тексту « Про місійну діяльність Церкви » (10-11. 11);

15 над поправками проєкту « Про служіння і життя пресвітерів » (12-13. 11);

33 над поправками проєкту « Про Церкву в сучасному світі » (15-17. 11);

2 над документами проголошеними на публічному засіданні дня 18 листопада 1965 р.;

5 над текстом проєкту « Про релігійну свободу » (19. 11);

10 над текстом проєкту « Про місійну діяльність Церкви » (30. 11);

6 над текстом проєкту « Про служіння і життя пресвітерів » (2. 12);

13 над текстом проєкту « Про Церкву в сучасному світі » (4, 6. 12);

4 над документами проголошеними на публічному засіданні Собору в дні 7 грудня 1965 р.

2) До цих голосувань треба дочислити 6 *голосвань* проведених через постанови з місць, на такі справи:

1 про достаточність дискусії над проєктом « Про релігійну свободу » (21. 9);

1 те саме щодо проєкту « Церква в сучасному світі » (23. 9);

1 те саме щодо першого розділу другої частини проєкту тобто « про подружжя і сім'ю » (1. 10);

1 те саме про 5-ий розділ другої частини тобто « про мир і війну » (7. 10);

1 те саме щодо проєкту « Місійна діяльність Церкви » (12. 10);

1 те саме щодо проєкту « Служіння і життя пресвітерів » (16. 10).

IV. - СВЯТІ ЛІТУРГІЇ І МОЛІННЯ:

Як подія релігійна й духовна - Собор молився, призиваючи Божої помочі на своє історичне діло для добра людства. Він моливвся щоденно і принагідно.

1. - Святі Літургії: - Під час четвертої сесії було відслужено 46 святих Літургій за участю Отців Собору, в таких обрядах:

4 сослужених Літургій за участю Папи Павла VI і Отців Собору, в часі публічних сесій: 14 вересня, 28 жовтня, 18 листопада і 7 грудня;

1 служена Папою Павлом VI на площі св. Петра, на закінчення Собору (8 грудня);

2 сослужені деякими Отцями Собору: перша на закінчення дискусії над проєктом « Про служіння і життя пресвітерів » (26. 11), а друга - в честь св. Йосифа, за одність Церкви (2. 12);

30 св. Літургій в латинському обряді, з чого 4 співані;

2 в обряді сирийсько-антіохійському Маронітів;

1 в обрядах: сирийсько-антіохійському сирийців, коптійсько-олександрійському, вірменському, візантійсько-мелхїтському, візантійсько-грецькому, візантійсько-українському (12. 11), візантійсько-угорському, візантійсько-румунському.

З окремим торжеством і в окремих наміреннях служено св. Літургію в днях:

15 вересня - в привності Папи Павла VI, перед проголошенням апост. декрету про встановлення Синоду єпископів;

23 вересня - відслужена, в приявності дипломатичного корпусу і державного Секретаріату, кард. Гамлетом Іваном Чіконьяні, з нагоди 60-ліття священства;

28 вересня - на празник св. Вячеслава, відслужена кард. Йосифом Бераном, Архiepіскопом Праги;

16 жовтня - відслужена о. Петром Аррупе, Головним Настоятелем Отців Єзуїтів, в навечір'я беатифікації мученика за віру і місіонера, слуги Божого Бертіс;

10 листопада - відслужена кард. Державним Секретарем Чіконьяні, за упокій усіх померлих в минулому році кардиналів і інших Отців Собору;

30 листопада - сослужена св. Літургія в обряді маронітському (патріарх і 9 єпископів) в навечір'я беатифікації маронітського ченця Харбеля Маклюф, за участю Папи Павла VI, за упокій усіх загиблих у війнах XX-го століття;

4 грудня - св. Літургія сослужена за всіх переслідуваних за віру;

6 грудня - в честь св. апостолів Петра і Павла, покровителів Ватиканського Собору.

В часі цих святих Літургій услужували при престолі і співали вихованці таких римських церковних колегій: Поширення віри, Північно-американська, Шкотська, св. Бонавентури ОО. Конвентуалів, Ірландська, Капраніка (Римська), Бразилійська, Південно-Американська (Папи Пія), Польська, Згромадження Найсв. Спасителя (Лятеранська), Англійська, Отців Францісканів, Конгрегації Місіонерів з Шейт, Барнабітська, Домініканська, Трапистів, Редемптористів, Місіонерів Непорочної Діви, Маронітів, Єзуїтів, Німецько-угорська, Французька, Товариства Марії, Вірменська, Грецька, Еспанська, Семінарії Ломбардської, Українська, Бельгійська, Римської Семінарії, Асумпціоністів, Пресвятих Сердець Ісуса і Марії, Маронітських ченців з Ливану, Згромадження св. Марії з Оливної гори, Російська, Хлопців-Співців св. Хреста.

2. - Інші моління: - Крім св. Літургій Отці Собору взяли участь у таких принагідних моліннях:

14 вересня - покутна процесія, за участю Папи Павла VI з св. Хрестом, з церкви св. Хреста Єрусалимського до Лятерану;

5 грудня - беатифікаційні моління в честь слуги Божого Харбея Маклюф, ранком і пополудні;

Соборові Отці і всі учасники молилися спільно за 25 померлих підчас сесії Отців Собору, в днях коли було подавано вісті про померлих, і т.д.

У. - УЧАСНИКИ І ТРИВАННЯ:

В четвертій сесії треба відмітити таку участь у засіданнях і працях Собору:

1) *Отці Собору*: пересічна прихвність - 2200; максимальна участь - 2392 (6. 11), мінімальна - 1694 (16. 10);

2) *Знавці Собору*: число різних знавців Собору досягло цифри - 460; з того священників єпархіяльних - 235; єзуїтів - 45, домініканців - 42, францісканів - 75, облятів св. Діви Марії - 11, бенедиктинів - 6, салезіянців - 5, та представники майже всіх Чинів і Згромаджень чернечих;

3) *Аудитори і Аудиторки*: миряни і духовні - 42;

4) *Запрошені гості-парохи* - 45;

5) *Обсерватори* не-католицьких Церков разом з запрошеними Секретаріатом гістьми - 104;

6) *Померлі Отці Собору*: Під час четвертої сесії померло 25 Отців Собору: Емануїл Тріндаде (Португалія, 20. 9), Йосиф Ферхе (Німеччина, 24. 9); Франціск Тіф (ЗДА, 24. 9); Альфред Каселле (Італія, 24. 9); Якинт Амброві (Італія, 27. 9); Ернест Твіді (Австралія, 28. 9); Яків Наваг (ЗДА, 4. 10); Аттілій Белтраміно (Танзанія, 4. 10); Августин Руссет (Італія, 5. 10); Ангел Россіні (Італія, 5. 10); Барталян Бадалік (Угорщина, 12. 10);

Федерік Перец Сільва (Перу 19. 10); Йосиф Де Патро-
чініо Діяс (Португалія, 27. 10); Лев Тейлор (Нігерія,
29. 10); Адольф Маркс (ЗДА, 9. 11); Петро Діб (Єгипет,
9. 11); Франціск Нікколі (Італія, 9. 11); Альфонс Ро-
денас Гарсія (Еспанія, 9. 11); Алойсій Ірізар Салазар
(Колумбія, 9. 11); Михайло Блехарчик (Польща, 11.
11); Іван Кудер (Канада, 15. 11); Егідій Лярі (Італія,
19. 11); Алойсій Яньєц Тагле (Чиле, 20. 11); Степан
Уздочі-Задравец (Угорщина, 25. 11); Йосиф Алберс (ЗДА,
2. 12).

7) *Тривання сесії*: четверта сесія тривала 86 днів; в
тім часі відбулось: 41 щоденних загальних засідань, 5
сесій публічних і 40 днів вільних від засідань Собору,
під час яких Комісії виготовляли тексти та поправки до
них.

VI. - РІЗНЕ:

На закінчення подаємо ще декілька справ зв'язаних
безпосередньо з Собором та його діяннями, які збираємо
в такі групи:

1. Соборові тексти і вісті: -

а) *Соборові тексти*, роздані в базиліці св. Петра та
інші письма роздані для Отців Соборі з рамені Секре-
таріату і його старанням, становлять 73 позицій різно-
го значення: тексти декретів, поправок, звіти, введення
в східні Літургії, завізвання папських церемонієрів і
т.д. Для прикладу: самий тільки текст з поправками і
відповідями Комісії про «Церкву в сучасному світі»
начисляв два випуски на 420 сторін великого формату.

б) *Урядові вісті* про діяння Собору, які виготовлюва-
ло Соборове Пресове Бюро: «Вістей» з Собору (друко-
вані в «*Osservatore Romano*») в італійській мові появи-
лось 44 випуски, разом 335 сторін великого формату;
в інших 9 мовах появилось 37 документацій стосовних

цеї сесії, які подавали різні дискутовані чи виголошені на Соборі тексти: разом 180 сторін; в загальному роздано 3 мільйони триста тисяч примірників цього роду вістей; було зорганізовано 9 пресових конференцій для акредитованих на цю сесію 2616 журналістів і працівників пера взагалі.

2. - Соборові промови: - Слід відмітити такі промови на Соборі, які стояли поза рамками дискусій та публічних сесій:

15 вересня - читання папського декрету про встановлення Синоду єпископів Католицької Церкви, в приєднанні Папи Павла VI;

1 жовтня - читання проєкту папського послання до Об'єднаних Націй в Ньюйорку, виголошеного з нагоди відвідин Папи Павла VI, дня 4 жовтня 1965 р.;

5 жовтня - Промова Папи Павла VI до Отців Собору, по повероті з Ньюйорку;

5 жовтня - привіт кард. А. Лінарта в імені Отців Собору, з нагоди повероту Папи Павла VI з поїздки до Ньюйорку;

13 жовтня - Соборовий аудитор Евсейї Адіякплей, красвий Секретар Світової Федерації Католицької Молоді промовляв публічно до Отців Собору;

27 жовтня - промова пароха з Філядельфійської Архиспархії, о. Томи Фоллс, до Отців Собору, на тему проєкту « Про служіння і життя пресвітерів ».

3. - Соборова переписка: - Слід відзначити своєрідну соборову переписку між різними органами Собору, між іншим:

20 вересня - читання листа Президії Собору до Папи Павла VI, з подякою за видані документи « Про Синод єпископів » і про почитання Пресв. Евхаристії;

27 вересня - Собор пересилає телеграфічні побажання для Папи Павла VI з нагоди його 68-ліття життя;

27 вересня - Папа Павла VI телеграфічно дякує Соборові за висловлені побажання;

11 жовтня - Папа Павло VI, листом до кард. Євгена Тіссеранта, просить, щоб з соборової дискусії була знята проблема церковного безжентства (целібату);

12 жовтня - Кардинал Є. Тіссерант окремим листом запевнює Папу Павла VI, що його бажання буде вислухане Собором;

жовтень 1965 - Державний Секретар, кард. Гамлет Чіконьяні, в імені Папи Павла VI дякує кард. А. Лівнартові за привітання Папи з поворотом з Нью-Йорку та повідомляє, що Найвищий Архієрей погоджується, щоб його нью-йоркська промова в Об'єднаних Націях була вписана в акти Ватиканського Собору;

9 листопада - Папа Павло VI повідомляє презеса Президії Собору, кард. Є. Тіссеранта, що заключна сесія Собору відбудеться дня 8 грудня 1965 р.

4. - Соборові дарунки: - Як на попередніх сесіях, так і на цій сесії треба згадати деякі дарунки, роздані Отцям Собору:

срібна медаля на пам'ять четвертій сесії Собору;

житєпис св. Карла Боромея;

окреме видання Дантової «Божественної Комедії»;

золотий єпископський перстень на знак братньої злуки між єпископами світу і Римським Архієреєм, разом з дипломом участі в Ватиканському Соборі (єпископам);

фотостатичне видання Ватиканського грецького Кодексу Біблії, т. зв. «Ватиканського Б», з дипломом участі в Соборі (для не-єпископів Отців Собору);

видання Нового Завіту з дипломом участі в Соборі (для Авдиторів, Авдиторок, знавців Собору);

окремий мистецький дзвінок для Обсерваторів Собору;

бронзова, срібна чи золота медаля для різних працівників Собору, з відповідною грамотою подяки і признання;

срібна медаля на пам'ять Собору, подарована Отцям Собору поименно від Управи Міста Риму.

* * *

Четверта сесія Ватиканського Собору стала заключною сесією Собору, виконавши вповні положені на неї завдання. З її закінченням розпочався новий період в історії Католицької Церкви - здійснень Ватиканського Собору, 21-го в черзі Соборів Вселенської Церкви на землі.

СЛОВО ПАПИ ПАВЛА VI НА ВІДКРИТТЯ ІV СЕСІЇ ВАТИКАНСЬКОГО СОБОРУ

Достойні Брати,

Вельми тішимося з того, що можемо розпочати четверту сесію Вселенського Собору - Ватиканського Другого.

Уважаємо, що на початку треба віддати хвалу й подяку Богові й Отцеві нашому всемогутньому, через Ісуса Христа, Його Сина й нашого Спасителя, в Святому Дусі Утішителєві, який оживляє й управляє святою Церквою за те, що дійшли ми щасливо до тієї хвилі, в яку можемо згромадити останній збір цього Священного Вселенського Собору; порушені тим найвищим і спільним бажанням, щоб, найперше, твердо й самовіддано розважувати Божі слова; щоб, згодом, по-братерському появити однозгідність у католицькій вірі та, опісля, щоб віддати свобідний і пламенний наш труд для багатьох справ, які відносяться до нашої релігії, а передовсім до істоти й завдань Церкви Божої, а тоді, щоб однодушно зав'язати тісніші вузли спілкування з братами християнами, які з нами ще роз'єднані; щоб так, щиронамірено, передати світові послання приязні й спасіння; а, вкінці, щоб розбудити смиренну, але певну надію, що - хоча ми й недостойні - випрохаємо в Божого милосердя потрібну поміч, і - підтримані нею - виконаємо наш пастирський уряд охотно, з любов'ю й посвятою.

Очевидно, Собор - це велике діло! Тому наш дух радіє, бо могли ми величним і гарним обрядом відсвяткувати видиму одність Церкви; кажемо - одність, яку ми

(*) Промова, виголошена дня 14 вересня 1965 року.

отут радо проявили, і то не тільки зовні, але - перш усього - внутрі нашого духа: взаємним спізнанням, що постало тут між нами та й тими частими зборами, на яких ми спільно молили Бога, а рівночасно й розглядали справи та розмовляли між собою й дійшли до одностунності; маючи завсіди на увазі те, щоб також появи-ти й скріпити ту одність, яку - немов прегарний і певний спадок і як останній свій заклик - залишив Хри-стос апостолам. Радіємо, повторюємо, і тому, що на цьому незвичайному зборі - який вже тричі відбувся, в річних відступах часу, в цій базиліці, присвяченій святому апостолові Петрові, видимій основі Христової Церкви, а зараз починається вчетверте, - католицька е-рархія на словах виявила й засвідчила цю одностунну й одностунну згоду, яку дехто міг би був і заперечувати як можливу до здійснення, коли глядіти на цю велику різноманітність народів, або й на ті прикрі непорозу-міння, які протиставляють людей одних одним; а наше діло, навпаки, ставить нам її перед очі як щасливо здійс-нену в правді, глибоку й загальну.

Тому то й пригадуються нам слова отого визначного Вчителя, давнього й святого нашого попередника, Льва Великого: « коли бачу отой світлий збір моїх достойних співсвящеників, то відчуваю, що між стільки святими і я беру участь немов в ангельському соборі » (1).

А з нами радіє й ціла Церква, якої ми є пастирями й заступниками, бо розуміє й відчуває вона, що є з на-ми об'єднана й усю її проникає та одностунність, якою вона неодмінно спалахне, як тільки буде чуйною.

Цей Собор і справді є щось велике! Та щоб бува не сталося, що з-за тієї повторності сесій наші душі збайдужніють до цього і дуже важливого і вагомого

---

(1) Промова II, в річницю свого настолення; Патр. лат. 54, 143.

збору, закликаємо, щоб не послабляли нашої уваги й подиву для цієї події, яку ось здійснюємо; але радше, щоб заради отого набутого повторністю цих зборів об-знайомлення з справою стали ми спосібнішими та уважнішими в досліджуванні великого, різнорідного й таїнствен-ного значення цих зборів. Просимо також, щоб ніхто з нас не злегковажив цієї важливої години будь-яким недбальством та й не змішував своїх почувань для тієї незвичайної справи з тими численними звичайними ви-падками, які приносить з собою наше щоденне життя. І дуже таки пильно пам'ятаймо, що в цих наших збо-рах беремо участь не тільки ми самі: бо з нами - Хрис-тос, в якого ім'я ми зібрались (2), який є з нами на шля-ху нашого земського життя (3).

Бо з отого завдання, яке ми маємо виконати, тобто: з повною свідомістю слідкувати за останнім періодом цього Собору, походить і отой наш тяжкий обов'язок, а саме: глибоко цінити й намагатися погодити його з нашими особистими моральними й духовними настанова-ми. Не жаліймо, Дорогі Брати, покласти на перше міс-це, перед різноманітними й наполегливими іншими зайнят-тями, які на нас чекають, цей час роздуми, щоб так могли ми, як і слід, настроїти наші душі на оту Божу дію, яку не знаємо як би то погодити з нашою власною. А хоч ця згідність щодо ласки завжди діє, то, однак, по-мітнішим способом і титулом здійснюється тоді, коли появляється в Церкві в часі діяння Собору. Бо знаме-нито відноситься до нас слово святого Павла: « ми бо співробітники Божі » (4); не тому, щоб самі з себе могли ми досягти того, щоб додати якоїсь успішності Божій дії, але тому, бо сподіємося, що наша, - хоч і слабень-ка, але готова пильність - може прийняти з Божої дії

---

(2) Пор. Мат. 18, 20.

(3) Пор. Мат. 28, 20.

(4) 1 Кор. 3, 9.

і силу і винагороду. Бо знаємо, що цей наш Собор після свого закінчення зможе прикласти до себе оті священні, але й страшні слова: « подобалося Святому Духові і нам » (5). Тому слід нам старатися всіма зусиллями, щоб дія Святого Духа не лиш об'єдналася з нашою, але також щоб її наскрізь проникала, просвітлювала, скріпляла та й вчинила святою. А як треба нам про це дбати, знаємо з книги Одкровення (6), де пастирям первісних Церков - названим ангелами - сім разів дається таке апостольське послання: « Хто має ухо, нехай слухає, що Дух говорить Церквам ». Отож, найперше, нам усім наказано, щоб наступними днями, на цих останніх соборових засіданнях, ми прислухувалися щоразу до тасмного голосу Утішителя; щоб дозволили ми Святому Духові зілляти в наші душі ту любов, яка перемінюється в мудрість, тобто в оту слушність суду, обгрунтованого на щонайкращих доказах науки, за допомогою якої наш дух підноситься до Бога, від якого він й одержав це неказанне дарування; щоб так кожна його думка, кожна його дія перейшла в любов, у милість. А любов, яка походить від Бога, перемінюється в любов, яка підноситься до Бога; бо так її й настробно, щоб повернутися від людини знову до Бога.

Цей зріст любови повинен бути окремою прикметою цієї останньої частини нашого Вселенського Собору. Слід щонайкраще старатися про поступ цієї любови в нас самих, щоб цей час визначної життьової повноти Церкви досяг щонайбільшого значення й щонайуспішнішої сили. Любов'ю треба заохочуватися й кермуватися на шляху до правди, яку стараємось отут винести на повне світло, і до тих постанов, які бажаємо проголосити; а ті правди й постанови, заплановані цим Собором, який і сам є тільки інструментом високої і люб'язної пастирсь-

---

(5) Діян. 15, 28.

(6) Одкр. 2, 7-3, 22.

кої влади, не в чому іншому полягають, як тільки в любові. Отож любов нехай нас веде до тієї правди в викладі науки чи в видаванні постанов, пам'ятаючи на виразну думку святого Августина: « жодного добра досконало не спізнаємо, якщо його досконало не любимо » (7).

Та, здається, і не тяжко буде нашому Вселенському Соборові надати притаманности стати ділом любови - ділом сильної і потрійної любови: до Бога, до Церкви, до людського роду.

1. - Найперше ж, Достойні Брати, гляньмо таки на нас самих. Чи ж не з-за скликання Собору ми знайшлися в такому положенні, яке можемо не інакше називати як душевним вдовіллям та духовним подвигом? Це скликання Собору збудило нас з якогось гейби отупіння щоденного життя та викликало в нас повну свідомість Божого покликання й нашого завдання; розбудило в нас скриті сили, запалило наші уми духом пророчим, властивим Божій Церкві. Воно захочує нас, щоб ми відчули потребу й обов'язок визнати публічно нашу віру, служити Хвалу Божу, наскрізь об'єднатися з Христом, проповідувати світові таїнство Об'явлення й Відкуплення. Чи не походить усе це з любови? Скликані сюди, - немов на якусь трибуну, звідки можна оглядати сучасний світ, затягнений хмарами сумнівів і темрявою релігійної недбайливости -, ми вступили якоюсь мірою в конус світла Божого; а, досягши тієї духовної вершини, нам і самим, що як товариші й брати живемо між людьми, здається немовби ми піднялись з землі, від її заплутаних і безнадійних справ, та бачимо ясне й тепле сонце життя, згідно з оцим: « і життя було світлом людей » (8); більше того, нам здається, що ми з смиренням, посинівському й радісно розмовляємо з самим Богом, нашим Батьком, у душі й правді; співаючи, а

---

(7) *На різні питання*, 83: Патр. лат. 40, 24.

(8) Ів. 1, 4.

то й плачучи, віддаємо йому хвалу з-за великої його слави, яка сьогодні з кращого спізнання всесвіту стала більш очевидною; показуємо йому нашу радість з того, що появив нам своє ім'я, своє царство, свою волю; виявляємо йому біль, яким страждає світ, тяжку скорботу з-за безмежності нашої нужденности й похибок, що широко розпаношилися. Але, більше як колинебудь передше, ми відчуваємося тут і сильними, з-за певности, яку посідаємо і яка незвичайно сильно порушує нашого духа та закликає нас бути захисниками духа, сторожами людського щастя, вісниками справжньої надії. Чи ж не є це та любов, про яку сказано в божественних книгах такими ясними й значущими словами: « ми увірували в ту любов, яку Бог до нас має » (9).

Собор бо входить у минушість сучасного світу як подія, яка визначно, ясно й гуманно проявляє ту величну релігію, яку не видумали люди, але об'явив Бог; яка полягає в отій тісній злуці, яку встановив з людським родом сам невисказаний Отець, через Христа, свого Сина і брата нашого, в Святому оживляючому Дусі, і яка ушляхетнює природу й сповняє любов'ю.

2. - А ось друга причина нашої любови, яка питає Соборові: відбуваючи його, відчуваємо, що ми не самітні. Ми - отой народ, тобто Народ Божий. Ми творимо Католицьку Церкву. Становимо осібну спільноту, одночасно - і видиму і духовну. Собор виразніше показує нам, що наша Церква є суспільністю, спертою на одність віри й на вселенськість любови. А що йдеться про встановлення досконалого й вищого громадського спілкування, тобто про справу в історії людства найбільшого значення, якої, здається, не можна вирішити, - вистачить згадати тільки отой вавилонський випадок, підтверджений сучасними дуже прикрими подіями, - то

---

(9) 1 Ів. 4, 16.

те спілкування в основному для нас уже є звершене, хоча в дійсності є воно тільки-но в своїх можливостях. Знаємо однак, що можемо сполягати на цю розв'язку, тобто на оту спільноту, що з'єднує нас і до якої ми заєдно змагаємо, тому що вона не полягає в формах нерозбірливого підпорядкування одній якійсь людині чи суспільності, але на незмінній релігійній основі: тобто на любові до людей, яких любимо не так з-за їхніх заслуг чи з-за нашої вигоди, але заради любови Бога. Ніколи передше, - відколи в своїй молодості була вона « одним серцем і однією душею » (10), навчаючи, живучи, радіючи, - Церква не бажала, не молилася й не змагалася так досконало здійснювати ту таїнственну одність, яку дав Христос, як саме в час відбування отого Собору. Треба було, щоб ми немов досвідчили тієї одності, якою стаємо однією родиною й храмом Божим і Таїнственным Тілом Христовим, і то в часі, коли події нашої доби збуваються без усякого ладу, коли передбачуються в майбутності ще й інші заколоти, коли спостерігаємо між людьми щораз нові й безнадійні спори; в тому часі, коли народи невідхильно поступають вперед до спілкування й злуки, треба було, щоб ми зійшлися разом, почували себе братами, дали собі взаємний поцілунок миру; коротко кажучи: взаємно себе полюбили, як Христос полюбив нас.

Ця взаємна любов вже тут так проявилася і проявляється, що в сучасній і майбутній історії стане вона властивою прикметою цього Собору. Безперечно, що з цього матиме відповідь та людина, яка схоче описати Церкву в відношенні до отого часу, важливого й небезпечного для її існування: Що вчинила Католицька Церква - питатиме вона - в часі цього буревію? А в відповідь одержить: Вона любила. Як це всі знають, вона

---

(10) Діян. 4, 32.

любила душею пастирською, хоча тяжко доглянути глибини й багатство цієї любови, яку Христос тричі відобув з серця Симона Петра, зворушеного покаєнням і душевним підйомом (чи пам'ятаєте? « Каже Ісус до Симона Петра: Симоне Йонин! чи любиш ти мене більш, ніж оці? Так, Господи, відрікає той йому, - ти знаєш, що люблю тебе. Тож мовить йому: Паси мої ягнята ») (11). Отож та заповідь, що вийшла з любови Христа, є причиною, чому існує цей Престол, так як і супроти вас, Достойні Брати, є вона причиною, чому існують і ваші престоли. А сьогодні ми її підтверджуємо з новою свідомістю і силою. Цей бо Собор стверджує: Церква є суспільністю, яка спирається на любов і кермується любов'ю!

Так і скажуть: Церква в часі цього Собору любила, а любила вона духом місійним. Перед ніким не закрито, що цей Священний Собор наказав кожному правому й чесному синові Католицької Церкви, щоб був апостолом і своє апостольське змагання довів до того, щоб обняти всіх людей кожного племені, всі нації й усі класи громадян. Тут проголошено торжественно - а бажаємо, щоб це було важне навіки - вселенськість любови, яка перемагає сили й тих, хто їй протривиться, або й тих, які вимагають, щоб - за прикладом щонайсильніших людей - посвятилася вона суцільно іншим.

А то в часі другого Ватиканського Собору Церква любила й у душі екуменічному, тобто душею відкритою, смиренною й лагідною для всіх братів християн, у повній спільноті з ще не об'єднаними з цією нашою Церквою, яка є одна, свята, католицька й апостольська.

Бо якщо в цих наших соборових розмовах була якась постійна й проникаюча душу прикмета, то вона відносилася, без сумніву, до питання про відновлення одності всіх християн, як її бажав Христос, до тих труд-

---

(11) Ів. 21, 15.

нощів, які стоять їй на перешкоді, до надії, яка присвічує. Чи ж це, Достойні Брати й Всечесні й Дорогі Обсерватори, не є прикмета любови?

3. - І не міг би цей Вселенський Собор, - що весь відбувається в ім'я Христове та Його Церкви, а тому й має питомий собі характер і визначені певні цілі, - сказати, що він усе виповнив, якщо б він не спізнав чи занедбав благо всіх інших безчисленних людей, які не мають тих благ, що ними втішаємося ми, хоча й без нашої заслуги, тобто які не є згромаджені в цьому блаженному Божому Царстві, яким є Церква.

Не так воно, не так! Наша любов, якою тримається наша спільнота, не відокремлює нас від інших людей, не дозволяє нам стати чужими для інших і дбати тільки про нашу вигоду. Що більше, любов, - тому що походить від Бога, - навчає нас дбати про загал; наша правда понаглює нас до любови; пам'ятаєте наліпнення апостола: «живучи по правді та в любові» (12). Отож тут, на тому Зборі, так визначена заповідь любови стала священною й вагомою, тобто: є суттю прийнятого уряду. А святий Павло, для висказання цього, вживає слова: понаглювати: «любов до Христа понаглює нас» (13). Отак відчуваємо, що ми зобов'язані всьому людському родові. Перед усіма ми є боржниками (14). Церква на цьому світі не глядить на себе як на якусь самоціль, але служить усім людям; вона повинна появили Христа щонайширше й щонайревніше серед усіх і поодиноких людей і народів: це і є її завдання. Вона є благовісником любови, вона є виховницею справжнього миру, повторюючи слова Христові: «Вогонь прийшов я кинути на землю» (15). Щоб собі це усвідомити, щоб ви-

---

(12) Єф. 4, 15.

(13) 2 Кор. 5, 14.

(14) Пор. Рим. 1, 14.

(15) Лук. 12, 49.

разно це проголосити - було і є завданням Церкви; а для цього саме Собор дав добру нагоду.

Чи можна буде забути, що сюди - як до своєї остаточної мети - пливе русло історії спасіння, тобто земські вияви Божої любови? Чи можемо не доглянути, що за допомогою цього Собору Церква здобула повнішу й досконалішу свідомість чи то себе самої, тобто про таїнственні задуми Божої любови до світу (16), чи природи свого завдання, багатого й плідного в зародки життя, а саме: обдаровувати людську суспільність новими життєвими силами?

Крім того Вселенський Собор дав Церкві, а передовсім нам усім, погляд на весь світ: Що може Церква, що можемо ми іншого робити, як не оглядати й любити його? (17). Тому то та сесія, яка тільки що розпочинається, займатиметься цим огляданням світу, а з ним злучить і свою любов, тобто: любов до людей, які живуть сьогодні, якими вони є і там, де вони є, тобто до всіх людей.

Інакше думають та інакше діють ті, хто для розвитку людської культури встановляє цілком інші засади, такі як сила, багатство, наука, змагання, приватна користь; а Церква проголошує потребу - любови. І тому Собор справді є всенародним і торжественним визнанням любови до людської суспільности. Нехай Христос допоможе нам, щоб так воно справді й сталося.

На цьому місці спадає нам на думку щось таке, що, здається, не зовсім згідне з отим лагідним і гарячим виявом нашої людської й християнської доброзичливості, якою обнимаємо всіх людей і всі народи світу. Насправді ж, з гіркого й щоденного досвіду знаємо ми те, що також і любов, чи передовсім любов, має за супутників теж і недбалість, відразу, погорджування, ревну-

---

(16) Ів. 3, 16.

(17) Пор. Марк. 10, 21.

вання. Справді, не можна й прирівнювати якогось іншого нещастя чи якоїсь іншої трагедії до жертви Христової, якої причиною була і його любов і ненависть від ворогів, з-за якої він витерпів хресне страждання. Бо часто такі мистецтво любови перемінюється в мистецтво страждання.

Не інакше мається справа й з Церквою: чи відступить вона від любови тому, що її любові ставляють пастки і перешкоди?

Послухайте знову ж таки слів святого Павла: «Хто нас відлучить від Христової любови?» (18); і розважте ті різні випадки, що їх апостол ставить і вичисляє, щоб, на кінець, перестергти, що немає нічого такого, що могло б чи повинно б відлучити нас від любови Христової. А цей Собор побожно просить Бога, щоб наділив його радістю як перших апостолів (19), якщо б довелось йому з-за імені Ісуса витерпіти зневагу. Бо ще й зараз вчиняють цьому мирному Соборові гірку зневагу; чи мало ж бо тих, які повинні б бути тут разом з вами, Достойні Брати, є несправедливо перешкоджені, щоб послухати нашого запрошення. А це наглядно показує, що ще й зараз у багатьох націях існують гіркі переслідування Католицької Церкви та й ідуть наполегливі старання, щоб її знищити й викоренити. І коли про це думаємо, смутком сповняється наше серце, бо - на жаль - спостерігаємо, що світ є ще далекий від правди, від справедливости, від свободи, від любови - тобто від миру, щоб сказати словами нашого попередника Івана XXIII (20).

Та ми, які бажаємо йти згідно з характером цього Собору, відповімо на це подвійним виявом любови, з яких перший відноситься до наших Братів, які знайшлися у скорботах. Нехай ангели Божі звістять їм, що

---

(18) Рим. 8, 35.

(19) Пор. Діян. 4, 41.

(20) Пор. Окр. посл. «*Мир на землі*».

ми їх вітаємо, завсіди скермовуємо до них наші уми й думи та обнимаємо їх палкою любов'ю! На їхню потіху, хай ті наші Брати будуть переконані, що їх приклад виходить на славу Церкві. Тому хай силкуються не гасити сльозами, але кріпити надією ту спільність любови, якою вони пов'язані з Церквою.

А інший вияв любови бажаємо показати тим, хто борює Христа і його Церкву, та пригноблює вірних поклонників Бога застрашуванням і переслідуваннями; супроти них ми поводимося за засадами смиренної і вищої любови, як її наказав нам наш Божественний Учитель: «Любіть ворогів ваших... моліться за тих, що гонять вас і лихословлять вас» (21). Тому то цей Собор ясно і твердо стоятиме за праве учення; а що відноситься до тих, хто з-за релігійних упереджень або з-за своїх лихих намірів супроти Церкви стільки їй шкодить, супроти них, повторюємо, Собор бажає радше проявити почування доброзичливості й миру, і молити за них Бога, ніж декого з них осудити. В дійсності, Достойні Брати, ми всі з любов'ю молитимемо Бога, щоб те милосердя, яке випрошуємо для себе, зволив уділити також і їм. Нехай любов у всіх переможе!

А також нехай затріюмфує між людьми мир! Отой мир, який саме в цих днях став тяжко зраний і скривавлений гострою боротьбою між народами, які так дуже мира потребують! Не можемо в цій хвилині замовчати й отого найгарячішого бажання: припинити війну, відновити нарешті між народами взаємні почування пошани й згоди, та, наприкінці, щоб таки восторжествував щоскорше й назавжди - мир!

На цьому й закінчуємо нашу промову, яка не мала нічого іншого на меті, як тільки те, щоб ще яснішим стало значення тієї останньої сесії Вселенського Собору та новою наснагою скріпились його наміри. Ми, як і

---

(21) Мат. 5, 44.

знаєте, не порушували жодної з тих справ, про які ви будете дискутувати й вирішувати на цих зборах; але наша мовчанка не є без значення, що більше: виразно вказує на те, що ми з розмислом мовчали, щоб наші слова не стали якоюсь перешкодою для вільного ходу ваших думок. Та дечого таки не можна поминути мовчанкою.

Найперше ж, бажаємо виявити почування пам'ятливого й вдячного серця всім тим, хто в Комісіях чи Підкомісіях вклав свій визначний і пильний труд у зредагування в відповідніші форми проєктів недалекої вже дискусії. Який не був би ваш суд про ці схеми-проєкти, то всі ті, хто дав для їх виготовлення свої студії, час і працю, заслуговують на похвалу й подяку.

А далі, радіємо ми самі особисто, що можемо вже тепер заповісти, що незабаром буде встановлений Синод Єпископів, відповідно до бажань і думок цього Собору; а складатиметься він в переважній частині з єпископів, визначених єпископськими зборами різних націй, і нами потверджених; його - в потребах Церкви - скликатиме Римський Архидієц, щоб користуватися порадою і працею священних пастирів, скільки разів йому буде видаватися це підходящим для спільного блага й користі Церкви. Уважаємо злишнім додавати, що необхідно, щоб така допомога священних пастирів виходила на благо Святого Престолу і всієї Церкви, а в окремий спосіб була помічною в щоденних працях Римської Курії, для якої нам годиться мати велику вдячність, з-за отої помітної допомоги, яку вона нам давала; а її ми, як і єпископи, кожний у своїй єпархії, з-за нашої апостольської дбайливості постійно потребуємо. Повідомлення й норми в цій справі будуть незабаром доведені до відома цього Собору. Та ми не хотіли позбавити себе чести й радости, вас про це коротко повідомити, щоб ще раз показати вам наше довір'я, нашу братню злуку з вами. Цей новий визначний і многонадійний інститут ми поручаємо покрову Пресвятої Діви Марії.

А, накінець, бажаємо вам заявити те, що вже й самі знаєте, тобто: ідеться про наш намір прийняти запрошення, вистосуване до нас, щоб відвідати ньюйоркський осідок Ради Об'єднаних Націй, з нагоди 20-ліття з дня оснування цієї Ради всіх народів. А, як буде на це Божя воля, цю подорож ми здійснимо в часі цієї сесії Собору, і дуже коротко, щоб занести послання миру й свідчення нашої пошани тим усім, що там разом зібрані й представляють народи. Повнотою довіряємо, що за отим нашим посланням миру піде спільна й однодушна згода всіх вас. Не маємо іншого наміру, як тільки той, щоб наш голос був відгомонам хору ваших голосів; а ці голоси так вашого, як і нашого апостольського уряду, дорученого нам Христом, завжди звіщають і вимолюють згоду, справедливість, братерську любов і мир між людьми, Богом улюбленими й наділеними доброю волею.

Залишається, щоб - у Христі - відповідним сердечним пошануванням привітати вас, наші Брати, усіх і кожного зосібна, чи то Сходу чи Заходу, що приявні на цьому Соборі.

Окреме також свідчення пошани й доброзичливості мило нам винести визначним мужам, які належать до дипломатичного корпусу. Також вітаємо з вдячністю всіх Обсерваторів, радіючи з того та вважаючи те собі за честь, що можемо бачити їх тут приявними; бажаємо запевнити їх про нашу щирю пошану. Наприкінці, поздоровляємо Авдиторів, Авдиторок, Знавців, нам милих, та всіх тих, хто бере участь чи помагає в звершуванні Собору, а зокрема тих мужів, які займаються поширюванням вісток, чи письмом чи засобами радіофонії й телевізії.

А, на кінець, усім уділяємо Апостольського Благословення.

ДОГМАТИЧНА КОНСТИТУЦІЯ
« ПРО БОЖЕ ОБ'ЯВЛЕННЯ »

ВИГОТОВЛЕННЯ - ДИСКУСІЯ - СХВАЛЕННЯ

Догматична конституція « Про Боже Об'явлення » сягає своїми початками тих понад 100 внесків, які подали єпископи світу до Перед-Підготовчої Комісії (1959-1960), стосовно Святого Письма, Католицького Передання та поширювання знання Святого Письма. Тому Папа Іван XXIII визначив Підготовчій Богословській Комісії (під керівництвом кард. Альфреда Оттавіані) тему: « Про джерела об'явлення », і вона виготовила проєкт конституції з тотожним заголовком (сторін 20), у 5 коротких розділах; в іншій конституції: « Про ненарушене зберігання депозиту віри », розділи 4 і 5 трактували про Об'явлення і віру (р. 4) і про поступ учення (р. 5).

В листопаді 1961 і в січні 1962 року Підготовча Центральна Комісія розглянула проєкт, внесла свої поправки і в цьому виді текст був поданий Отцям Собору на першу сесію, в жовтні 1962 р., разом з 5 іншими проєктами. Продискутовано його на 5 засіданнях (14-21. 11. 1962) за участю 104 промовців, які виявили протиставні думки, і по 85 виступі Президія Собору поставила питання про можливість дальшої дискусії. Голосування показало, що 1368 Отців бажало перервати дискусію, та піддати текст новому опрацюванню; 822 бажало продовжувати дискусію, а 19 голосів виявилось неважними. Тому, що внесок про перервання дискусії не одержав двох третин (1473), дискусію треба було продовжувати, хоча абсолютна більшість її не бажала. Тому Папа Іван XXIII наказав зняти проєкт з дискусії, і велів передати окремій мішаній Комісії, яку встановив (24. 11).

Мішана Комісія виготовила новий текст, який апробувала Комісія Координаційна, і дня 22 квітня 1963 р. Папа Іван XXIII велів переслати його Отцям Собору. Текст складався з 26 параграфів, поділений на Вступ

і 5 розділів: 1. Про об'явлене Слово Боже, 2. Про Боже надхніння і пояснювання Святого Письма, 3. Про Старий Завіт, 4. Про Новий Завіт, 5. Про вживання Святого Письма в Церкві. На цей проєкт коло 280 Отців подали свої завваження та запропонували понад 2480 поправок (до березня 1964 р.). На їх основі Підкомісії випрацювали справлений текст, прийнятий мішаною Комісією, більшістю голосів. Було скорочено Вступ, а перший розділ розділено на два: Про саме Об'явлення і Про Передання Божого Об'явлення; тим то новий текст мав 6 розділів, у 26 параграфах, і дня 3 липня 1964 р. Папа Павло VI велів його переслати Отцям Собору, які продискутували його на 5 засіданнях третьої сесії (1-6. 10. 1964), за участю 69 Отців. На основі завважень, усних і письмових, Комісія знову перевірила текст і під кінець 3-ої сесії передала в руки Отців Собору справлений текст.

На четвертій сесії Собору, дня 20-22 вересня 1965 р., проведено над цим проєктом 20 голосувань, які виявили більшу скількість нових поправок, у деяких випадках навіть більш як 350, і Комісія знову розглянула їх, прийняла деякі поправки, які Собор схвалив; так справлений текст одержав суцільно таке схвалення: 2081 - за, 27 - проти, 7 голосів - неважних. З тим вислідом проєкт було передано на публічне засідання Собору в дні 18 листопада 1965 р. (8 з ряду), на якому проєкт прийнято такою більшістю: 2344 - за, 6 - проти. Тому Папа Павло VI проголосив проєкт догматичною конституцією, з відповідною відміткою щодо її значення і пояснювання.

Крім тексту соборового в латинській мові, для християнського світу «*Оссерваторе Романо*» опублікувало текст латинський (19. 11. 1965, стор. 3-4) та італійський (23-24. 11. 1965, стор. 3-4).

Українським перекладом текст догматичної конституції «*Про Боже Об'явлення*» появляється тут вперше.

ПАВЛО ЄПІСКОП
СЛУГА СЛУГ БОЖИХ
СПІЛЬНО З ОТЦЯМИ СВЯЩЕННОГО СОБОРУ
НА ВІЧНУ ПАМ'ЯТЬ СПРАВИ

ДОГМАТИЧНА КОНСТИТУЦІЯ
ПРО БОЖЕ ОБ'ЯВЛЕННЯ

ВСТУП

1. - Боже слово шанобливо слухаючи і сміло проголошуючи, Священний Собор слідує за словами св. Івана, який каже: « звістуємо вам життя вічне, що в Отця перебувало й нам явилось: що ми бачили й чули, звістуємо і вам, щоб і ви мали спільність із нами; а наша спільність - з Отцем і з його Сином Ісусом Христом » (1 Ів. 1, 2-3). Тому, йдучи слідами Соборів Тридентського і Ватиканського I, він наміряє предложити первісну науку про Боже Об'явлення і про його передання, щоб цілий світ, слухаючи благовісті спасіння, - вірував, віруючи - надіявся, а надіючись - любив (1).

Розділ I
ПРО САМЕ ОБ'ЯВЛЕННЯ

(Природа і предмет об'явлення)

2. - Сподобалось Богові, в своїй доброті і мудрості, об'явити себе самого й подати до відома таїнство своєї

---

(1) Пор. св. Августин, *Про катехізацію простолюддя*, розд. IV, 8: Патр. Лат. 40, 316.

волі (пор. Єф. 1, 9), яким люди через Христа - Слово, що стало тілом, у Святому Дусі мають доступ до Отця і стають учасниками Божої природи (пор. Єф. 2, 18; 2 Петр. 1, 4). Цим, отже, об'явленням невидимий Бог (пор. Кол. 1, 15; 1 Тим. 1, 17) з повноти своєї любови промовляв до людей як до приятелів (пор. Вих. 33, 11; Ів. 15, 14-15), і з ними перебуває (пор. Вар. 3, 28), щоб запросити і прийняти їх до спільноти з собою. Цей устрій спасіння здійснюється і вчинками і словами, внутрішньо так між собою пов'язаними, що діла, вчинені Богом, в історії спасіння виявляють науку і словами визначені справи та їх підтверджують, а слова проголошують діла і вияснюють таїнство в них закрите. Внутрішня ж правда, і про Бога і про спасіння людей, цим об'явленням нам стає ясною у Христі, який є разом і посередник і повнота цілого об'явлення (2).

(Підготовка євангельського об'явлення)

3. - Бог, створюючи все своїм Словом (пор. Ів. 1, 3) і зберігаючи його, в речах сотворених дає людям вічне свідчення про себе (пор. Рим. 1, 19-20); бажаючи ж відкрити дорогу вічного спасіння, об'явив ще себе самого прародичам, з самого таки початку. А по їхньому падінні, обіцюючи відкуплення, підняв у них надію спасіння (пор. Бут. 3, 15) і безперестанно старався про людський рід, щоб усім, які витривалістю в доброму ділі шукають спасіння, дати життя вічне (пор. Рим. 2, 6-7). Свобчасно покликав Авраама, щоб вивести з нього великий нарід (пор. Бут. 12, 2), який після патріархів виховував через Мойсея і пророків, щоб признав він його за Бога живого й істинного, за провидінного батька і справедливого суддю, і вижидав Спасителя, і так упродовж сторіч приготував дорогу Євангелії.

---

(2) Пор. Мат. 11, 27; Ів. 1, 14 і 17; 14, 6; 17, 1-3; 2 Кор. 3, 16 і 4, 6; Єф. 1, 3-14.

(Христос звершитель об'явлення)

4. - А по тому, як багаторазово й багатьма способами говорив Бог через пророків, « за останніх же оцих днів він говорив до нас через Сина » (Євр. 1, 1-2). Бо післяв Сина свого, тобто вічне Слово, що просвічує всіх людей, щоб замешкав між людьми і оповів їм тайни Божі (пор. Ів. 1, 1-18). Ісус Христос, отже, Слово, що стало тілом, післаний як « людина до людей » (3), « вимовляє слова Божі » (Ів. 3, 34) та звершує діло спасіння, що його Отець дав йому зробити (пор. Ів. 5, 36; 17, 4). Тому то Він, якого хто бачить, бачить Отця (пор. Ів. 14, 9), - цілою своєю приявністю і появою, словами і ділами, знаками і чудесами, а передовсім смертю своєю і славним воскресінням з мертвих, післявши, вкінці, Духа істини, вивершуючи об'явлення його здійснює та потверджує Божим свідченням, тобто: що Бог є з нами, щоб вибавити нас з темряви гріха і смерти та воскресити до життя вічного.

Отож, устрій християнський, як новий і остаточний заповіт, ніколи не промине, і не можна вже більше дождати нового привселюдного об'явлення, перед славним явлінням Господа нашого Ісуса Христа (пор. 1 Тим. 6, 14 і Тит. 2, 13).

(Віра в об'явлення)

5. - Богові, який себе об'явив, треба віддати « послух віри » (Рим. 16, 26; пор. Рим. 1, 5; 2 Кор. 10, 5-6), яким людина ціла вручає себе свобідно Богові, віддаючи « повну повинність ума і волі об'явленому Богові » (4) і добровільно приймаючи дане ним об'явлення.

---

(3) *Лист до Діогнета*, розд. VII, 4: вид. Функа, *Апостольські Отці*, I, стор. 403.

(4) Собор Ват. I, Конст. догм. « *Про католицьку віру* », розд. 3: про віру: Денц. 1789 (300).

А щоб показати цю віру, треба попереджаючої і допоміжної ласки Божої і внутрішньої підтримки Святого Духа, що порушує серце і направляє до Бога, розкриває очі духа і дає « всім насолоду в прийманні й віруванні в правду » (5). А щоби ще глибшим стало розуміння об'явлення, той самий Святий Дух постійно здосконалює віру своїми дарами.

(Про об'явлені правди)

6. - Божим Об'явленням хотів Бог появи́ти та вказати себе самого і вічні постанови своєї волі на спасіння людей, « тобто для уділу в Божих благах, що перевищують взагалі розуміння людського ума » (6).

Священний Собор визнає публічно, що « Бога, начало і кінець всіх речей, можна певно пізнати з сотворених речей, за поміччю природного світла людського ума » (пор. Рим. 1, 20); а його об'явленню, навчає, треба приписати, що « те що в Божих справах людському умові не є само з себе недоступне, в сучасних обставинах людського роду може бути легше, певно й несхибно пізнане » (7).

(5) Синод Аравсиканський II, кан. 7: Денц. 180 (377); Собор Ват. I, *цит. місце*: Денц. 1791 (301).

(6) Собор Ват. I, Конст. догм. « *Про католицьку віру* », розд. 2: про об'явлення: Денц. 1786 (3005).

(7) Там же: Денц. 1785 (3004) і 1786 (3005).

Розділ II
ПРО ПЕРЕДАННЯ БОЖОГО ОБ'ЯВЛЕННЯ

(Апостоли і їх наслідники - проповідники Євангелії)

7. - Те, що Бог об'явив на спасіння всіх народів, те й найласкавіше так уклав, щоб воно зберігалось непорушним вічно і було передане всім поколінням. Тому Христос Господь, в якому звершується ціле об'явлення всевишнього Бога (пор. 2 Кор. 1,30; 3,16 - 4,6), дав апостолам мандат, щоб Євангелію, що її - обіцяну ще перед пророками - Він самий виповнив і проголосив своїми устами, вони проповідали всім (1) як джерело всієї і спасительної правди й правопорядку обичаїв, уділяючи їм божественні дари. Це й точно сталося: і через апостолів, які в своїй словесній проповіді прикладами й навчаннями передали те, що прийняли чи то з уст, розмов і діл Христових, а чи навчилися від підказування Святого Духа; і через тих апостолів і апостольських мужів, які за надхнінням того ж Святого Духа записали послання спасіння (2).

Однак, щоб Євангелія постійно зберігалася в Церкві цілою і живою, апостоли залишили по собі наслідниками єпископів, « передаючи їм своє учителювання » (3). Це, отже, Священне Передання і Святе Письмо обох Завітів є немов дзеркало, в якому Церква, що паломничає на землі, оглядає Бога, від якого все одержала, аж доки

---

(1) Пор. Мат. 28, 19-20 і Марк. 16, 15; Собор Тридент., сесія ІУ, декрет « Про канонічні Письма »: Денц. 783 (1501).

(2) Пор. Собор Тридент., *цит. місце*; Собор Ват. І, сесія ІІІ: Догмат. конст. « Про католицьку віру », розд. 2: про об'явлення: Денц. 1787 (3006).

(3) Св. Іриней, *Проти єресей*, ІІІ, 3, 1: Патр. Гр. 7, 848; вид. Гарвей, 2, стор. 9.

не дійдемо до оглядання Його лицем до лица як є (пор. 1 Ів. 3, 2).

(Священне Передання)

8. - Так то апостольська проповідь, яка в окремих спосіб виражається в об'явлених книгах, повинна була зберігатися з безперервною послідовністю аж до кінця віків. Тому то апостоли, передаючи те, що прийняли самі, закликають вірних, щоб придержувалися передань, що їх навчилися чи то мовою, чи й листом (пор. 2 Сол. 2, 15), і щоб боролися за віру, раз назавжди передану (пор. Юд. 3) (4). А те, що апостолами було передане, заключає все те, що спричиняється до святого життя та зросту віри народу Божого; і таким чином Церква, в своїм навчанні, житті і богочитанні продовжує і передає всім поколінням все те, чим вона сама є та все, в що вірує.

Те Передання, яке походить від апостолів, під проводом Святого Духа здосконалюється в Церкві (5): бо зростає пізнання переданих речей і слів чи з розважання і студій віруючих, що їх роздумують у своєму серці (пор. Лук. 2, 19 і 51), чи з внутрішнього розуміння духовних справ, що їх переживають, а чи з проповіді тих, які з єпископським насліддям перейняли певне дарування правди. Тобто, Церква з ходом століть постійно прямує до повноти Божої правди, доки в ній не сповняться слова Божі.

Вискази Святих Отців засвідчають життєдайну припадність цього Передання, якого багатства переливаються в практику і життя Церкви, яка вірує і молиться. З цього Передання Церкві стає явним повний канон Священних

(4) Пор. Собор Нікейський II; Денц. 303 (602); Собор Константиноп. IУ, сесія X, кан. 1: Денц. 336 (650-652).

(5) Пор. Собор Ват. I, Конст. догм. « Про католицьку віру », розд. 4: про віру і розум: Денц. 1800 (3020).

Книг, та й самі ці Священні Письма в ній набирають глибшого розуміння й безперестанку стають дійовими; так то Бог, що колись був промовив, безугодно розмовляє з Обручницею свого улюбеного Сина, а Святий Дух, через якого гомонить живе слово Євангелії в Церкві, а через неї - в світі, наводить віруючих на всяку правду, та спричинює, що слово Христове з усією щедрістю перебуває в них (пор. Кол. 3, 16).

(Взаємодієносини між Священним Переданням і Священним Писанням)

9. - Священне, отже, Передання і Священне Писання тісно між собою пов'язані й взаємодіють. Бо обое, випливаючи з того самого Божого джерела якоюсь мірою зливаються в одне, і прямують до однієї і тої самої цілі. Бо ж Священне Писання є словом Божим, оскільки під надхненням Божого Духа його записано письмом; а Священне Передання слово Боже, Христом Господом і Святим Духом доручене апостолам, передає в цілості їх наслідникам, щоб, за просвітленням Духа правди, його своїм проповіданням вірно зберігали, викладали та поширювали; звідси то походить, що Церква свою певність про все об'явлене черпає не з одного тільки Священного Писання. Тож одне і друге треба приймати й пошановувати з однаковим почуттям відданости й пошани (6).

(Їх відношення до Церкви та її вчительського Уряду)

10. - Священне Передання і Священне Писання становлять один священний депозит Божого слова, доручений Церкві; приймаючи його, цілий святий народ, об'єднаний довкола своїх Пастирів, постійно перебуває в нау-

---

(6) Пор. Собор Тридент., сесія ІУ, *цит місце*: Денц. 783 (1501).

ці апостолів та в спільноті, в ломанні хліба і молитвах (пор. Діян. 2, 42) так, що в зберіганні переданої віри, в її виконуванні й визнаванні постає однозгідність Пастирів і вірних (7).

Завдання ж автентично пояснювати писане чи передане Божє слово(8) є доручене одному тільки живому вчительському Урядові Церкви (9), якого авторитет виконується в ім'я Ісуса Христа. Цей бо Вчительський Уряд не є понад слово Божє, але йому служить, навчаючи тільки того, що було передано, оскільки його, з Божого доручення та під проводом Святого Духа побожно слухає, свято зберігає й вірно викладає та виймає з цього єдиного депозиту віри те, що предкладає до вірування, як божественно об'явлене.

Виходить, отже, ясно, що Священне Передання, Священне Писання і Вчительський Уряд Церкви, за премудрим Божим пляном, так між собою пов'язуються і об'єднуються, що одне без одного не може існувати, а всі разом, кожне на свій лад, під діянням одного Святого Духа, успішно спричиняються до спасіння душ.

---

(7) Пор. Пій XII, Апост. конст. « *Прещедрий Бог* », 1 листоп. 1950: ААС 42 (1950), стор. 756, порівнюючи слова св. Кипріяна, *Лист 66, 8*: вид. Гартеля, III, В, стор. 733: « Церква - нарід об'єднаний з Священиком і віддана своєму Пастиреві ».

(8) Пор. Собор Ват. I, Конст. догм. « *Про католицьку віру* », розд. 3: про віру: Денц. 1792 (3014).

(9) Пор. Пій XII, Окр. посл. « *Людського роду* », 12 серпня 1950: ААС 42 (1950), стор. 568-569: Денц. 2314 (3886).

Розділ III

ПРО БОЖЕСТВЕННЕ НАДХНІННЯ СВЯЩЕННОГО ПИСАННЯ ТА ПРО ЙОГО ПОЯСНЮВАННЯ

(Факт і правда Св. Письма)

11. - Те, що в Священному Писанні божественно об'явлене знаходиться і предкладається, було записане письмом під надхнінням Святого Духа. Свята Мати Церква, з апостольської віри, вважає за священні й канонічні цілі книги чи Старого чи Нового Завіту, разом з усіма їх частинами, тому що, написані під надхнінням Святого Духа (пор. Ів. 20, 31; 2 Тим. 3, 16; 2 Петр. 1, 19-21; 3, 15-16), Бога мають автором і, як такі, були вони передані Церкві (1). Для виготовлення ж святих книг Бог вибрав людей та вжив їх і використав їхні спромоги і сили (2), щоб, діючи в них і через них (3), те все і тільки те, що сам Він хотів, вони передали це письмом, як справжні автори (4).

Тому, що все те, що надхненні автори, тобто гагіографи, висказують слід уважати за сказане від Святого Духа, звідси й треба визнавати, що книги Писання певно, вірно й безпомилково навчають правди, яку Бог, при-

---

(1) Пор. Собор Ват. I, Конст. догм. «*Про католицьку віру*», розділ 2: про об'явлення: Денц. 1787 (3006); *Біблійні Коментарі*, Декрет 18 червня 1915: Денц. 2180 (3629); ЕБ 420; Конгр. св. Оффіціум, *Лист*, 22 грудня 1923: ЕБ 499.

(2) Пор. Пій XII, Окр. посл. «*За подихом Божественного Духа*», 30 вересня 1943: ААС 35 (1943), стор. 314; Енхірідіон Біблійний (ЕБ) 556.

(3) *В і через* людину: пор. Євр. 1, 1 і 4, 7 (є); 2 Сам: 23, 2; Мат. 1, 22 і на різних місцях (*через*); Собор Ват. I, Схема «*Про катол. віру*», замітка 9: Ляцеська Збірка, УІІ, стор. 522.

(4) Лев XIII, Окр. посл. «*Провідець Бог*», 18 листоп. 1893: Денц. 1952 (3293); ЕБ 125.

чина нашого спасіння, хотів дати через Священні Писання (5). Отож « все Писання - надхненне Богом і корисне, щоб навчати, докоряти, направляти, виховувати в справедливості, щоб Божий чоловік був досконалий, до всякого доброго діла готовий » (2 Тим. 3, 16-17).

(Спосіб тлумачення Св. Письма)

12. - А тому, що Бог у Священному Писанні промовляв через людей і на людський лад (6), то толкуватель Священного Писання, щоб пізнати, що Він хотів нам сказати, повинен пильно досліджувати, що священнописці насправді наміряли сказати і що їхніми словами подобалось Богові об'явити.

Щоб виявити намір священнописців, треба, між іншим, мати на увазі й « роди письменства ». Бо інакше й відмінно правда представляється і викладається в рівного роду текстах: історичних, чи пророчих, чи поетичних, чи й в інших родах вислову. Крім того треба, щоб толкуватель дослідив змісл, який у даних обставинах священнописець, відповідно до обставин свого часу і своєї культури, хотів виявити і виявив при допомозі письменницьких жанрів, уживаних у тому часі (7). Бо, щоб правильно зрозуміти те, що священнописець хотів висказати письмом, слушно треба зважати і на ті звичні й вроджені способи почування, висловлювання й оповідання, які процвітали в часах священнописця, а й на

(5) Пор. св. Августин, *Буття до сл.* 2, 9, 20: Патр. Лат. 34, 270-271; *Лист* 82, 3: Патр. Лат. 33, 277; вид. *Корпус Письменників Церкви Лат.* 34, 2, стор. 354; св. Тома, *Про правду*, пит. 12, арт. 2 Ц; Собор Тридент., сесія ІV: *про канонічні Письма*: Денц. 783 (1501); Лев ХІІІ, Окр. посл. « *Провидень Бог* »; ЕБ 121, 124-126; Пій ХІІ, О р. посл. « *Божим подихом* »: ЕБ 539.

(6) Св. Августин, *Про царство Божє*, ХVІІ, 6, 2: Патр. Лат. 41, 537; вид. *Корпус П. Ц. Лат.* 40, 2, 228.

(7) Св. Августин, *Про християнську науку*, ІІІ, 18, 26: Патр. Лат. 34, 75-76.

ті, які в цьому віці звичайно вживались у взаємнім спілкуванні між людьми (8).

А щоб Святе Письмо тим Духом, яким було написано, було і читане і пояснюване (9), не менше пильно треба глядіти на зміст і одність цілого Письма, мавши на увазі живе Передання Церкви й аналогію в вірі, щоб правильно віднайти змісл священних текстів. До егзегетів належить обов'язок згідно з цими правилами співпрацювати для глибшого зрозуміння й викладання Святого Письма, щоб так, немов підготовчою студією, визрівала думка Церкви. Бо все те, що відноситься до способу пояснювання Писання, підпадає остаточно під осуд Церкви, яка має Божий мандат і службу: Боже слово зберігати і пояснювати (10).

(Боже зрозуміння для людей)

13. - Отож у Священному Писанні, при непорушній Божій правді і святості, появляється предивне «зрозуміння» вічної Мудрости, «щоб вивчили ми невисказану Божу доброту, і побачили якої вжив Він пристосованої мови, маючи увагу й старання про нашу природу» (11). Бо Божі слова, висказані людськими мовами, наподібнились до людської мови так, як колись Слово Вічного Отця, прийнявши тіло людського безсилля, стало подібне до людей.

---

(8) Пій XII, *цит. місце*: Денц. 2294 (3:29-3830); ЕБ 557-562.

(9) Пор. Бенедикт XV, Окр. посл. «*Утїшитель Дух*», 15 вересня 1920: ЕБ 469; св. Єронім, *На Гал.* 5, 19-21: Патр. Лат. 26, 417 А.

(10) Пор. Собор Ват. I, Конст. догм. «*Про католицьку віру*», розд. 2: про об'явлення: Денц. 1788 (3007).

(11) Св. Іван Золотоуст, *На Буття* 3, 8 (гом. 17, 1): Патр. Гр. 53, 134: «пристосовання» - «аттемпераціо»; - по грецьки: «сінкатабазіс».

Розділ ІУ
ПРО СТАРИЙ ЗАВІТ

(Історія спасіння в книгах Ст. Завіту)

14. - Премилостивий Бог, бажаючи й пильно приготуючи спасіння цілого людського роду, за окремим устроєм вибрав собі нарід, якому доручив свої обітницї. Бо, заключивши союз з Авраамом (пор. Бут. 15, 17) і з народом Ізаїльським через Мойсея (пор. Вих. 24, 8), народові вибраному так об'явив себе словами і ділами єдиним правдивим і живим Богом, щоб Ізраїль досвідчив, які то є шляхи Божї для людей та їх, слухаючи слова Божого через пророків, щораз глибше та ясніше пізнавав та щораз далі появляв серед народів (пор. Пс. 21, 28-29; 95, 1-3; Іс. 2, 1-4; Єрем. 3, 17). А устрій спасіння, предказаний, описаний і пояснений священними авторами, знаходиться, як правдиве слово Боже, в книгах Старого Завіту; тому ці божественно надхненні книги зберігають тривале своє значення: « Все бо, що було написано давніше, було написано нам на науку, щоб мали ми надію через терпеливість й утіху, про які нас Письмо навчає » (Рим. 15, 4).

(Значення Старого Завіту для християн)

15. - Устрій Старого Завіту на те передовсім був укладений, щоб приготувити, проректи (пор. Лук. 24, 44; Ів. 5, 39; 1 Петр. 1, 10) і різними прообразами виявити прихід Христа, спасителя світу, і Царства Месїї. А книги Старого Завіту, відповідно до обставин людського роду перед часом встановленого Христом спасіння, виявляють усім пізнання Бога і людини та способів, якими справедливий і милосерний Бог поводить з людьми. А

ці книги, хоча заключають у собі також і недосконале і тимчасове, показують, однак, правдиву Божу педагогію (1). Тому ті книги, які висказують живе відчуття Бога, в яких зложені високі науки про Бога й спасенна мудрість про життя людини, а то й прегарні скарби молитов, і в яких криється таїнство нашого спасіння, треба щоб християни їх приймали з всецілим відданням.

(Єдність обох Заповітів)

16. - Отож Бог, надхненник і автор книг обох Заповітів, так мудро уклав, щоб Новий скривався в Старому, а в Новому являвся Старий (2). Бо, хоча Христос у своїй крові встановив Новий Завіт (пор. Лук. 22, 20; 1 Кор. 11, 25), то, все ж, книги Старого Завіту, прийняті суцільно до євангельської проповіді (3), в Новому Завіті здобувають і виявляють своє повне значення (пор. Мат. 5, 17; Лук. 24, 27; Рим. 16, 25-26; 2 Кор. 3, 14-16), і, навпаки, його насвітлюють і вияснюють.

---

(1) Пій XII, Окр. посл. «*З пламенною журбою*», 14 березня 1937: ААС 29 (1937), стор. 151.

(2) Св. Августин, *Пит. на П'ятикнижжя* 2, 73: Патр. Лат. 34, 623.

(3) Св. Іриней, *Проти єресей*, III, 21, 3: Патр. Гр. 7, 950: вид. Гарвея 2, стор. 115; св. Кирило Брусалим., *Катехизи* 4, 35: Патр. Гр. 33, 497; Теодор з Мопсести, *На Софонію* 1, 4-6: Патр. Гр. 66, 452 Д - 453 А.

Розділ У
ПРО НОВИЙ ЗАВІТ

(Визначність Нового Завіту)

17. - Слово Боже, яке є силою Божою на спасіння кожному, хто вірує (пор. Рим. 1, 16), в писаннях Нового Завіту представляється в визначний спосіб та показує свою силу. Бо коли прийшла повнота часів (пор. Гал. 4, 4), Слово стало тілом і оселилося між нами, сповнене істиною і благодаттю (пор. Ів. 1, 14). Христос возстановив Царство Боже на землі, ділами і словами проявив Отця свого і Себе, та смертю, воскресінням і славним вознесенням та зісланням Святого Духа виповнив своє діло. Піднесений від землі, всіх притягає до Себе (пор. Ів. 12, 32), Він, що сам один має слова життя вічного (пор. Ів. 6, 68). А це таїнство не було відкрите іншим поколінням, так як тепер стало відкрите Його святим апостолам і пророкам в Святому Дусі (пор. Єф. 3, 4-6 гр.), щоб проповідали вони Євангелію, збуджували віру в Ісуса Христа і Господа та згурмували Церкву. Письма Нового Завіту є вічним і Божим свідченням про ці речі.

(Апостольське походження Євангелій)

18. - Всі знають, що між усіма письмами, також і Нового Завіту, слушно визначаються Євангелії, тому що вони є головним свідченням про життя і науку Воплоченого Слова, нашого Спасителя.

Церква завжди і всюди навчала і навчає, що чотири Євангелії є апостольського походження. Бо те, що апостоли з Христового мандату проповідували, згодом, під божественним подихом Духа, вони самі й апостольські

мужі передали нам на письмі як основу віри, тобто почвірну Євангелію: від Матея, Марка, Луки і Йоана (1).

(Історичність Євангелій)

19. - Свята Мати Церква твердо й постійно навчала і навчає, що згадані чотири Євангелії, яких історичність вона без усяких вагань стверджує, передають вірно те, що Ісус, Син Божий, живучи між людьми, в дійсності зробив і вчинив для їх вічного спасіння, аж до дня, коли був вознесений (пор. Діян. 1, 1-2). Отож апостоли, по вознесенні Господа, те все, що Він сказав і вчинив, передали слухачам, з тим повним розумінням, що ним вони самі втішались (2), познайомлені з славними подіями Христа і навчені світлом Духа істини (3). А священні автори написали чотири Євангелії, вибираючи дещо з того багатства, що було передане усно, чи вже й писемно, дещо ж збираючи разом в одне, або вияснюючи з уваги на стан церков, в решті ж зберігаючи форму проповіді, щоб подати нам про Ісуса завсіди те, що правдиве й щире (4). Бо писали вони чи то з своєї власної пам'яті чи зі споминів, чи й з свідчення тих, « що були від початку наочними свідками і слугами слова » з тим наміром, щоб пізнали ми « правду » тих слів, що в них ми були навчені (пор. Лук. 1, 2-4).

(Інші писання Нового Завіту)

20. - Канон Нового Завіту, крім чотирьох Євангелій, включає також листи св. Павла та інші письма апостольсь-

---

(1) Пор. св. Іриней, *Проти ересей*, III, 11, 8: Патр. Гр. 7, 885; вид. Сагн'ярд, стор. 194.

(2) Пор. Ів. 14, 26; 16, 13.

(3) Ів. 2, 22; 12, 16; пор. 14, 26; 16, 12-13; 7, 39.

(4) Пор. Інструкція « *Свята Мати Церква* », видана Папською Комісією Біблійних Студій: ААС 56 (1964), стор. 715.

кі, виготовлені за надхнінням Святого Духа, якими - за Божим премудрим промислом - підтверджується те, що відноситься до Христа Господа; вияснюється щораз більше Його справжня наука; проповідується спасенна сила Божого діла Христового; оповідається початок та подивугідне поширення Церкви та предсказується її славне звершення.

Бо, як і обіцяв, Ісус Господь був з апостолами (пор. Мат. 28, 20) і низпослав їм Духа Утішителя, щоб наводив їх на всю правду (пор. Ів. 16, 13).

Розділ VI
СВЯТЕ ПИСЬМО В ЖИТТІ ЦЕРКВИ

(Пошана Св. Письма в Церкві)

21. - Церква, як і Тіло Господнє, завжди почитала Божественні Писання, тому що, найбільше в святій Літургії, не перестає брати з трапези і Божого слова і Тіла Христового хліб життя і подавати віруючим. Завжди вона, разом з Священним Переданням, уважала і вважала їх за найвище правило своєї віри, тому що, надхненні Богом і раз назавжди записані письмом, подають незмінно слово самого Бога та в словах пророків і апостолів віддають звук голосу Святого Духа. Тому треба, щоб церковне проповідання та й сама християнська релігія кормились і кермувались Священним Писанням. Бо в священних книгах Отець, що на небі, виходить люб'язно своїм синам навстріч і заводить з ними розмову; а така є сила й спромога слова Божого, що є воно для Церкви підтримкою і життям, а для синів Церкви - силою віри, кормом душі, чистим і невисушним джерелом духовного життя. Тому Святому Письмові дуже влучно відповідають слова: « Бо слово Бога - живе і діяльне » (Євр. 4, 12), « яке може збудувати й дати вам спадщину між усіма освяченими » (Діян. 20, 32; пор. 1 Сол. 2, 13).

(Поручаються дбайливі переклади)

22. - Треба, щоб вірні християни мали широкий доступ до Святого Письма. Тому від початку Церква прийняла за свій старинний переклад Старого Завіту, названий від 70-ти мужів; а інші переклади східні й переклади західні, зокрема так званий « простонародний », завжди мала вона в пошані. А що слово Боже в усіх часах повинно бути наготові, Церква по-материнськи клопо-

ченься, щоб було виготовлено підхожі й правильні переклади різними мовами, головнo за оригінальними текстами священних книг. Вони ж, про сприятливій нагоді та за згсдою церковної влади, якщо були б виготовлені спільними зусиллями з роз'єднаними братами, можуть бути вживані всіма християнами.

(Апостольське служіння католицьких учених)

23. - Обручниця воплоченого Слово тобто Церква, навчена Святим Духом, стараться здобути щораз глибше розуміння Святого Письма, щоб безперестанку кормити своїх синів Божими словами; тому слушно плекає вона також студії Святих Отців, і Сходу і Заходу, та й святих Літургій. Тож треба, щоб католицькі єгзегети та інші дослідники Священної Богословії - нарочито зібравши сили та вживши відповідних засобів, під наглядом Навчального священного Уряду, - над тим працювали, щоб так дослідити і викласти божественні Писання, щоб якнайбільше проповідників Божого слова могли з успіхом подавати народові Божому пашу Священного Писання, яка просвічувала б уми, скріплювала б волю, запаловала б людські серця до любови Бога (1). Священний Собор заохочує синів Церкви, тобто дослідників справ біблійних, щоб вони всіма зусиллями далі виконували щасливо піднятий труд, з щораз свіжими силами та відповідно до думки Церкви (2).

(Вага Св. Письма в Богословії)

24. - Священна Богословія спирається, немов на фундамент, на писане Боже слово, спільно з Священним

---

(1) Пор. Пій XII, Окр. посл. « *Божим подихом* »: ЕБ 551, 553, 567; Папська Бібл. Комісія, *Іструкція про правильне навчання Святого Письма в клирицьких Семінаріях і в чернечих Колетіях*, 13 травня 1950: ААС 42 (1950), стор. 495-505.

(2) Пор. Пій XII, там же: ЕБ 569.

Переданням, та в ньому й сама сильно скріплюється і завсіди молодіє, досліджуючи в світлі віри всю правду, основу на таїнстві Христовім. А Святе Писання заключає в собі слово Боже, і, тому що воно надхненне, є справді словом Божим; тому студії Священного Письма є немов душею священної Богословії (3). Тим же ж словом Писання також спасенно кормиться і свято процвітає служіння слова, тобто пастирська проповідь, катехиза та всякий християнський вишкіл, в якому треба, щоб літургійна проповідь займала визначне місце.

(Поручається читання Св. Письма)

25. - Тож необхідно, щоб усі клирики, передовсім же священники та інші, як діякони чи катехити, які правно віддаються служінню слова, заглиблювалися в Святе Письмо пильним священним читанням та добірними студіями, щоб хто з них не став «пустий і зверхній проповідник слова Божого, не будучи внутрі його слухачем» (4); коли, навпаки, повинен дорученим собі вірним розділяти з велитенських скарбів Божого слова, головню ж у святій Літургії. Також Священний Собор закликає сильно, і зокрема, всіх християн, перш усього ченців, щоб частим читанням божественних Письм вивчали «визначне спізнання Ісуса Христа» (Філіп. 3, 8). «Бо незнання Писань - є незнанням Христа» (5). Тому охотно нехай приступають до самого таки священного тексту, чи через святу Літургію, пронизану божественними словами, чи через побожне читання, чи через відповідний до цього

---

(3) Пор. Лев XIII, Окр. посл. «Провідець Бог»: ЕБ 114; Бенедикт XV, Окр. посл. «Утішитель Дух»: ЕБ 483.

(4) Св. Августин, *Проповідь* 179, 1: Патр. Лат. 38, 966.

(5) Св. Єронім, *Пояснення на Ісаю*, Вступ: Патр. Лат. 24, 17; пор. Бенедикт XV, Окр. посл. «Утішитель Дух»: ЕБ 475-480; Пій XII, Окр. посл. «Божим подизом»: ЕБ 544.

вишкіл і студії, що, за стараннями та апробатою Пастирів Церкви, в наші часи усюди похвально поширюються. Нехай же пам'ятають, що читанню Святого Письма повинна товаришувати молитва, щоб склалась розмова між Богом і людиною; бо « до Нього ж промовляємо, коли молимося; Його слухаємо, коли читаємо божественні вискази » (6).

А до священних Пастирів, « в яких апостольське перебуває учення » (7), належить відповідно вишколювати доручених собі вірних для правильного вживання божественних книг, передовсім Нового Завіту, а головною мірою Євангелій, за допомогою перекладів священних текстів, які повинні бути приладжені конечними й справді задовільними поясненнями, щоб певно й корисно сини Церкви користувалися Священними Писаннями та сповняли їх духом.

А крім того нехай будуть виготовлені видання Священного Писання, заосмотрені в підхожі відмітки, для вжитку також не-християн та пристосовані до їхніх обставин, і їх, чи то Пастирі душ чи християни кожного стану, нехай стараються мудро і на всякий лад поширювати.

(Епілог)

26. - Так то, отже, читанням і студіюванням Священних Книг нехай « слово Божє шириться і возвеличується » (2 Сол. 3, 1) і скарб об'явлення, доручений Церкві, нехай наповняє щораз більше серця людей. І як з пильної участі в Євхаристійному Таїнстві життя Церкви набирає зросту, так з-за збільшеного почитання слова Божого, що « перебуває в віки » (Іс. 40, 8; пор. 1 Петр. 1,

---

(6) Св. Амбросій, *Про обов'язки служителів*, I, 20, 88: Патр. Лат. 16, 50.

(7) Св. Григорій, *Проти єресей*, IV, 32, I: Патр. Гр. 7, 1071; вид. Гарвея, 2, стор. 255.

23-25), можна сподіватися нового побудження до духовного життя.

* * *

Все це разом і поодинокі, що в цій догматичній Конституції наказується, подобалося Отцям Священного Собору. І Ми, Апостольською властю, даною Нам Христом, все це, спільно з Високодостойними Отцями, в Святому Дусі потверджуємо, вирішуємо та постановляємо і, що так соборно було постановлено, на Божу славу, наказуємо проголосити.

В Римі, при св. Петрі, дня 18 місяця листопада, року 1965.

Я ПАВЛО КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ ЄПИСКОП

Слідують підписи Отців.

ДЕКРЕТ
« ПРО ПАСТИРСЬКИЙ УРЯД
ЄПИСКОПІВ У ЦЕРКВІ »

ВИГОТОВЛЕННЯ - ДИСКУСІЯ - СХВАЛЕННЯ

Текст декрету виголовила Соборова Комісія « Про єпископів і управу єпархіями », використовуючи працю Підготовчої Комісії, яка працювала під проводом презеса кард. Карла Конфалонієрі (1960-1962). Тематично Підготовча Комісія спиралась на внесках єпископату світу, поданих до Перед-Підготовчої Комісії (1959-1960).

Підготовча Комісія виголовила 7 проєктів-схем: 1) Відношення між єпископами та Конгрегаціями Римської Курії (стор. 12); 2) Про єпископську Конференцію (стор. 8); 3) Про єпископів помічних і вікарних та про резигнацію з уряду (стор. 8); 4) Про відносини між єпископами і парохами (стор. 12); 5) Про відносини між єпископами і ченцями стосовно апостоляту (стор. 28); 6) Про розподіл єпархій (стор. 8); 7) Головніші питання душпастирства: а) Душпастирство взагалі (стор. 36); б) Душпастирство зокрема: I. Серед емігрантів (стор. 16); II. Серед моряків, летунів, номадів, туристів (стор. 16); III. Серед скомунізованих християн (стор. 12): - разом 10 зшитків, і 156 сторін друку.

Ці тексти розглянула Підготовча Центральна Комісія, в лютому, травні, червні 1962 р., і впорядкувала за двома схемами: I. Про єпископів і управу єпархіями (52 параграфи, 23 сторін, 5 глав); II. Про душпастирство: I. Про пастирський уряд єпископів: 1) Обов'язки, 2) Відносини до парохів і їх обов'язки, 3) Назначування і зміна парохів, 4) Відносини між єпископами в апостоляті; II. Окремі питання душпастирства: 1) Катехитичний вишкіл, 2) Душпастирство серед емігрантів, 3) моряків, 4) літаючих, 5) номадів, 6) загрожених комунізмом (всього 2 частини, 202 параграфи, 88 сторін). Перегрупування цих текстів доконала вже Соборова Комісія, а Координаційна Комісія їх схвалила; новий текст, з доручення Папи Івана XXIII (22. 4. 1963) пересланий Отцям Собору, був помітно коротший, начисляючи

в першій частині « про єпископів » тільки 37 параграфів, з таким самим речевим розподілом на розділи та з додатком двох « Правильників » про відносини між єпископами і Римською Курією, і навпаки.

Проект продискутовано вперше на другій сесії Собору на 10 загальних засіданнях, за участю 149 промовців (5-8. 11. 1963). По закінченні дискусії Коорд. Комісія видала зарядження далі скоротити і узагальнити проєкт та злучити з декретом « про душпастирство ». В березні 1964 р. був готовий новий текст декрету « Про пастирський уряд єпископів у Церкві », у трьох розділах: I. Єпископи у відношенні до цілої Церкви, II. У власній єпархії, III. Співпраця між єпископами (42 параграфи, 21 сторін). Новий текст продискутовано знову на Соборі (18-23. 9. 1964) за участю 39 Отців; 30 жовтня Комісія предложила поправки, а 4-6 листопада відбулось над ним 21 голосувань, які не виправдали перших двох розділів, даючи в загальному багато поправок. Над ними працювала Комісія протягом 1965 р., і 16 вересня 1965 предложила Соборові справлений текст і поправки, які проголосовано, щодо поправок, у нових 16 голосуваннях (29. 9 - 1. 10), а суцільно дня 6 жовтня, з таким вислідом: 2167 - за, 14 - проти.

На публічному засіданні Собору дня 28 жовтня 1965 р. проєкт декрету одержав знову позитивне схвалення Отців: 2319 за, 2 - проти, 1 голос - неважний. На основі такої однозгідности Папа Павло VI проголосив торжественно проєкт соборовим декретом, визначаючи, як і для інших, нечинність закону до 29 червня 1966 р., для кращого його пізнання та встановлення відповідних норм для виконання.

Текст декрету, для ширшого читача, подано в « *Ос-серваторе Романо* » за 29. 10. 1965 (текст латинський) і за 10. 11. 1965 (текст італійський).

Декрет « *Про пастирський уряд єпископів у Церкві* » українським перекладом появляється тут вперше.

ПАВЛО ЄПИСКОП
СЛУГА СЛУГ БОЖИХ
СПІЛЬНО З ОТЦЯМИ СВЯЩЕННОГО СОБОРУ
НА ВІЧНУ ПАМ'ЯТЬ СПРАВИ

ДЕКРЕТ
ПРО ПАСТИРСЬКИЙ УРЯД ЄПИСКОПІВ У ЦЕРКВІ

ВСТУП

1. - Христос Господь, Син Бога живого, який прийшов спасти свій народ від гріхів (1) та освятити всіх людей, як був післаний Отцем, так і послав своїх апостолів (2), яких на те й освятив, давши їм Святого Духа, щоб і вони прославили Отця на землі та спасали людей, « на збудування Тіла Христового » (Єф. 4, 12), що ним є Церква.

2. - У цій Церкві Христовій Римський Архисрей, як наступник Петра, якому Христос доручив пасти свої вівці і ягнята, має з Божої установи найвищу, повну, безпосередню та загальну владу і дбання про душі. Тому він, як пастир усіх вірних, поставлений на спільне добро цілої Церкви та посланий на благо поодиноких церков, має над усіма Церквами першість звичайного правосуддя.

А її єпископи також, поставлені Святим Духом, наступають на місце апостолів як пастирі душ (3), і, ра-

---

(1) Пор. Мат. 1, 21.

(2) Пор. Ів. 20, 21.

(3) Пор. Собор Ват. І, сесія ІV, конст. догм. І « *Про Церкву Христову* », розд. 3: Денцінгер 1828 (3061).

зом з Найвищим Архиєреєм та під його владою, є послані для увіковічнення діла Христа, вічного Пастиря (4). Бо Христос дав апостолам та їх наслідникам доручення і власть, щоб навчали всі народи й освячували людей у правді, й пасли їх. Тому єпископи, через Святого Духа, який був їм даний, стали правдивими й автентичними Вчителями віри, Архиєреями і Пастирями (5).

3. - Цей свій єпископський уряд, що його одержали єпископськими свяченнями (6), беручи участь у стараннях про всі Церкви, єпископи виконують під владою Найвищого Архиєрея в тому, що відноситься до навчання та пастирського заряду, об'єднані всі в колегію тобто в одне тіло відносно до цілої Церкви Божої.

Виконують же його кожний поодиноці щодо визначених собі частин Господнього стада, кожний стараючися про доручену собі окрему Церкву; іноді ж деякі з них, у злуці, дбають про деякі спільні потреби різних Церков.

Тому Священний Собор, маючи на увазі також обставини людської спільноти, що в нашому часі йде до нового ладу (7), бажає докладніше визначити пастирський уряд єпископів і постановлює слідуєче.

(4) Пор. Собор Ват. I, сесія IУ, конст. догм. « *Про Церкву Христову* », вступ: Денц. 1821 (3050).

(5) Пор. Собор Ват. II, конст. догм. « *Про Церкву* », розд. III, чч. 21, 24, 25: ААС 57 (1965), стор. 24-25, 29-31).

(6) Пор. Собор Ват. II, конст. догм. « *Про Церкву* », розд. III, ч. 21: ААС 57 (1965) стор. 24-25.

(7) Пор. Іван XXIII, конст. апост. « *Людського спасіння* », 25 грудня 1961: ААС 54 (1962), стор. 6.

Розділ I

ПРО ЄПИСКОПІВ У ВІДНОШЕННІ ДО ЦІЛОЇ ЦЕРКВИ

I. - Завдання єпископів відносно цілої Церкви

(Виконування колегіяльної влади єпископів)

4. - Єпископи, силою таїнственої висвяти і єрархічною злукою з Головою Колегії та її членами, стаються членами єпископського тіла (1). « Чин же єпископський, що наслідуює колегію апостолів у навчанні та пастирському правлінні, що більше: в якому апостольське тіло постійно перебуває, разом з своїм Головою, Римським Архієреєм, і ніколи без цього Голови, є також підметом найвищої і повної влади в цілій Церкві, і така влада може бути виконувана тільки за згодою Римського Архієрея » (2). А ця влада « виконується торжественним способом на Вселенському Соборі » (3); тому Священний Собор вирішує, що всі члени єпископської колегії мають право брати участь у Вселенському Соборі.

« Та сама колегіяльна влада, спільно з Папою, може бути виконувана єпископами, розсіяними по світі, як тільки Голова колегії їх до такої колегіяльної дії покличе, або принайменше таку об'єднану дію розсіяних єпископів апробує, або свobodно приймає так, що постає справдешній акт колегіяльний » (4).

---

(1) Пор. Собор Ват. II, конст. догм. « *Про Церкву* », розд. III, ч. 22: ААС 57 (1965), стор. 25-27.

(2) Собор Ват. II, конст. догм. « *Про Церкву* », там же.

(3) Собор Ват. II, конст. догм. « *Про Церкву* », там же.

(4) Собор Ват. II, конст. догм. « *Про Церкву* », там же.

(Синод Єпископів)

5. - Єпископи, вибрані з різних країн світу, способом і нормами вже визначеними, чи які щойно будуть визначені Римським Архиєреєм(5), Верховному Пастиреві Церкви дають більш успішну поміч у Раді, що властивим ім'ям називається Синод Єпископів, який, виконуючи роль цілого католицького єпископату, рівночасно означає, що всі єпископи, в єрархічному спілкуванні, беруть участь у старанні про цілу Церкву (6).

(Старання єпископів про всі Церкви)

6. - Єпископи, як правні наступники апостолів і члени єпископської колегії, нехай знають, що вони пов'язані між собою та нехай виказують своє старання про всі Церкви, тому що, з Божої установи і наказу апостольського уряду, кожний, разом з іншими єпископами, є запоручником Церкви (7). Передовсім нехай проявляють старання про ті країни світу, в яких ще не було проголошене слово Боже або й про ті, в яких вірні - з-за малого числа священників - є в небезпеці відступства від заповідей християнського життя, що більше: втратити й саму віру.

Тому нехай стараються всіма силами, щоб діло євангельської проповіді й апостоляту було охотно підтримуване й плекане вірними. А крім того нехай стараються подбати, щоб були приготовані здібні священнослужителі та помічники, чи то ченці чи миряни, для місій та

(5) Пор. Павло УІ, Лист з власного почину « *Апостольська дбайливість* », 15 вересня 1965.

(6) Пор. Собор Ват. ІІ, конст. догм. « *Про Церкву* », розд. ІІІ, ч. 23: ААС 57 (1965), стор. 27-28.

(7) Пор. Пій ХІІ, Окр. посл. « *Дар віри* », 21 квітня 1957: ААС 49 (1957), стор. 237 сл.; пор. також: Бенедикт ХУ, Апост. лист « *Найбільше це* », 30 листоп. 1919: ААС 11 (1919), стор. 140; Пій ХІ, Окр. посл. « *Справи Церкви* », 28 лютого 1926: ААС 18 (1926), стор. 28.

для країн, що недомагають на брак клиру. Нехай дбають також, щоб - наскільки це можливе - деякі з їх священників подались на ці місії чи в ці країни, щоб там виконувати священне служіння, чи назавжди, чи бодай на означений час.

Крім того, єпископи нехай мають на увазі, що в ужитку церковного майна треба зважати не тільки на потреби власної єпархії, але також інших місцевих Церков, бо вони є частиною однієї Церкви Христової. А вкінці, нехай по своїх силах стараються помагати в потребі тим єпархіям і країнам, які в ній знаходяться.

(Діяльна любов до переслідуваних єпископів)

7. - Передовсім тих священних Владик, що з-за імені Христового терплять зневагу і переслідування, що перебувають у в'язницях чи перешкоджені в виконванні свого служіння, нехай огорнуть братнім духом і мають про них справжнє діяльне піклування, щоб їх болі стали злагіднені й пом'якшені їхньою молитвою і допомогою.

II. - Єпископи і Апостольський Престол

(Влада єпископів у власних єпархіях)

8. - а) Єпископам, як наступникам апостолів, в доручених їм єпархіях само собою належить уся звичайна влада, їм властива і безпосередня, яка є потрібна для виконання їх пастирського уряду, залишаючи завсіди і в усьому ненарушеною владу, яку силою свого уряду має Римський Архидієц: застерігати собі чи іншим властям справи.

б) Поодиноким єпархіяльним єпископам дається повноважність увільняти вірних, над якими за приписами пра-

ва вони виконують владу, від загального закону Церкви в поодинокому випадку, скільки разів уважатимуть це за хосенне для їх духовного добра, хіба що Найвища Влада Церкви зробила окреме застереження.

(Уряди Римської Курії)

9. - В виконванні найвищої, повної і безпосередньої влади над цілою Церквою, Римський Архисреї послуговується Урядами Римської Курії, які власне виконують свій уряд в його імені та його авторитетом, для добра Церков та на послугу священних Пастирів.

Але бажають Отці Священного Собору, щоб ті Уряди, які справді дали визначну допомогу Римському Архисреї та церковним Пастирям, були піддані новому устроєві, більше пристосованому до потреб часу, країн і обрядів, передовсім щодо їхнього числа, назви, компетенцій та властивого їм способу діловодства і взаємного узгіднення праці між ними (8). Бажають також, щоб, беручи до уваги властивий пастирський уряд єпископів, стисліше був визначений уряд легатів Римського Архисрея.

(Члени і службовці Урядів)

10. - А крім того, тому що ці Уряди є встановлені на добро вселенської Церкви, є побажаним, щоб їх члени, службовці і радники, а також легати Римського Архисрея, наскільки це можливе, були побільше добирали з різних країн Церкви так, щоб уряди чи центральні органи католицької Церкви виказували справді вселенський характер.

Побажаним також є, щоб до членів цих Урядів дібрати й деяких єпископів, зокрема єпархіальних, що могли

---

(8) Пор. Павло УІ, Промова до кардиналів, прелатів і т.д. Римської Курії, 21 вересня 1963: ААС 55 (1963), стор. 793 сл.

б повніше виявляти Римському Архиєреєві думку, побажання і потреби всіх Церков.

Вкінці, Отці Собору вважають корисним, якщоб ці Уряди більше прислухувались і до мирян, що визначаються чеснотою, знанням і досвідом так, щоб і вони мали відповідну участь у справах Церкви.

Розділ II

ПРО ЄПИСКОПІВ У ВІДНОШЕННІ ДО ОКРЕМИХ ЦЕРКОВ ТОБТО ЄПАРХІЙ

I. - ЄПАРХІЯЛЬНІ ЄПИСКОПИ

(Поняття єпархії і завдання єпископа в ній)

11. - Єпархія - це частина народ Божого, яку доручається єпископові в управу за допомогою пресвітерату так, що - коли він держиться свого пастиря та через Євангелію і Євхаристію об'єднаний з ним у Святому Дусі - становить окрему Церкву, в якій справді є і діє Одна, Свята, Католицька й Апостольська Церква Христова.

Поодинокі єпископи, яким доручено старання про окрему Церкву, під владою Найвищого Архисрея, як властиві, порядочні й безпосередні їх пастирі, упашують в імені Господнім свої овечки, виконуючи над ними службу вчительську, освячувальну й управління. Нехай вони, однак, визнають права, які належаться правно чи то патріярхам, а чи й іншим єрархічним Властям (1).

А свому апостольському урядові єпископи нехай посвячують себе як свідки Христові перед усіма людьми, не тільки стараючись про тих, які вже ідуть за князем пастирів, але нехай посвячуються цілою душею і для тих, які в якийбудь спосіб відхилились від дороги правди або й не знають Христової Євангелії та спасительного милосердя, поки остаточно всі не ходитимуть « в усьому що добре, що справедливе та правдиве » (Єф. 5, 9).

(Єпископський обов'язок: навчати)

12. - В виконуванні свого навчального уряду нехай вони звіщають людям Христову Євангелію, що належить

---

(1) Пор. Собор Ват. II, декрет « Про Східні Католицькі Церкви », 21 листоп. 1964, чч. 7-11: ААС 57 (1965), стор. 79-80.

до найважливіших обов'язків єпископа (2), закликаючи їх силою Духа до віри чи утверджуючи в живій вірі; нехай предкладають їм повне Христове таїнство, тобто ті правди, яких незнання є незнанням Христа, а також і той шлях, що був божественно розкритий на прославу Бога, і тим самим на досягнення вічного блаженства (3).

Крім цього нехай вказують, що і самі земські речі та людські установи в Божому творчому пляні укладені на спасіння людей і тому можуть немало спричинитися і до будування Христового Тіла.

Тому нехай навчають, скільки за наукою Церкви треба цінувати людську особу, з її свободою, а навіть і саме тілесне життя; сім'ю та її одність і сталість; виховання нащадків та їх виховання; громадянську спільноту з її правами та професіями; працю і відпочинок, мистецтво і технічні винаходи; убожество і багатство; а вкінці, нехай викладають засади, за якими треба розв'язувати важливі й ваговиті питання про посідання матеріальних дібр, про їх збільшення і слушний розподіл, про мир і війну та про братнє спілкування між усіма народами (4).

(Спосіб викладу християнської науки)

13. - Християнське вчення нехай викладають способом пристосованим до потреб часу, тобто, який відповідав би труднощам і проблемам, якими найбільше журяться і страждають люди; оте вчення хай також збері-

---

(2) Пор. Собор Тридент., сесія V, декрет « *Про реформу* », розд. 2: Мансі 33, 30; сесія XXIV, декрет « *Про реформу* »: Мансі 33, 159. Пор. Собор Ват. II, конст. догм. « *Про Церкву* », розд. III, ч. 25: ААС 57 (1965), стор. 29 сл.

(3) Пор. Собор Ват. II, конст. догм. « *Про Церкву* », розд. III, ч. 25: ААС (1965), стор. 29-31.

(4) Пор. Іван XXIII, Окр. посл. « *Мир на землі* », 11 квітня 1963: ААС 55 (1963), стор. 257-304, на різних місцях.

гають, навчаючи і самих вірних, як його захищати і поширювати. В його подаванні нехай покажуть материнське піклування Церкви про всіх людей, чи то віруючих чи й невіруючих, а в окремому старанні нехай мають бідних і слабших, до яких післав їх Господь з благою вісткою.

А що треба, щоб Церква ввійшла в діалог з людською суспільністю, серед якої живе (5), є обов'язком передовсім єпископів наблизитися до людей і старатися ввійти з ними в діалог та його підтримувати. Щоб у цих спасительних діалогах завжди були поєднані правда з любов'ю, розуміння з прихильністю, треба, щоб визначалися вони ясністю мови разом з смиренням і лагідністю, а також належною розсудливістю, поєднаною з довір'ям, яке - піддержуючи приянь - є спосібне з'єднати душі (6).

Нехай для проповіді християнської науки стараються вживати різнорідних засобів, які є до розпорядимости в сьгоднішніх часах, тобто передусім проповіді та катехитичного вишколу, які завжди займають передове місце; але нехай і викладають її в школах, академіях, на конференціях і конгресах усякого роду, а то й поширюють її публічними заявами, з нагоди різних подій, пресою і різними засобами суспільного повідомлення, якими, взагалі, треба користуватися для проповіді Христової Євангелії (7).

(Катехитичний вишкіл)

14. - Нехай пильнують, щоб катехитичний вишкіл, - направлений до того, щоб віра в людей, просвічена нау-

---

(5) Пор. Павло УІ, Окр. посл. « *Свою Церкву* », 6 серпня 1964: ААС 56 (1964), стор. 639.

(6) Пор. Павло УІ, Окр. посл. « *Свою Церкву* », 6 серпня 1964: ААС 56 (1964), стор. 644-645.

(7) Пор. Собор Ват. ІІ, декрет « *Про засоби суспільного повідомлення* », 4 грудня 1963: ААС 56 (1964), стор. 145-153.

кою, ставала щораз то живіша, виразніша й дійовіша, - подавати дуже старанно і дітям і молоді, але й доростаючим і дорослим; щоб у його подаванні зберегти належний лад і методу, відповідну не тільки самому предметові, про який ідеться, але і характерові, способностям і віковій й життєвим обставинам слухачів та щоб цей вишкіл ґрунтувався на Святому Письмі, Переданні, Літургії та на вчительському урядові й житті Церкви.

Крім того нехай дбають, щоб катехити як слід приготувалися до свого завдання, щоб пізнали вповні науку Церкви та завчали теоретично і практично психологічні закони та педагогічні науки.

Нехай також припилюють, щоб відновити вишкіл дорослих катехуменів, або краще його пристосувати.

(Завдання єпископів: освячувати)

15. - Нехай пам'ятають єпископи, що в виконванні обов'язку освячування вони є взяті з-поміж людей і поставлені для людей у тому, що відноситься до Бога, щоб приносити жертви і дари за гріхи. Бо єпископи мають повноту св. Тайни Священства, і від них, в виконванні своєї влади, залежать і священники, які - як провидінні співробітники єпископського чину - і самі є посвячені на справжніх священників Нового Завіту, і диякони, що - посвячені на службу - служать народові Божому в спільноті з єпископом і його пресвітератом; самі ж єпископи є першорядними розподільниками таїнств Божих, як і управителі, виконавці й сторожі цілого літургійного життя в дорученій собі Церкві (8).

Тому нехай постійно стараються, щоб вірні глибше пізнавали і жили пасхальне таїнство, через Євхаристію,

---

(8) Пор. Собор Ват. II, Конст. «*Про Святу Літургію*», 4 грудня 1963: ААС 56 (1964), стор. 97 сл.; Павло VI, Моту пропріо «*Святу Літургію*», 25 січня 1964: ААС 56 (1964), стор. 139 сл.

щоб творили одне, тісно спаяне Тіло, в одності любови Христової (9); « пильно перебуваючи в молитві і служінні слова » (Діян. 6, 4), нехай трудяться, щоб усі, поручені їх опіці, були однозгідні в молитві (10) та щоб зростали в ласці прийманням св. Тайн і були вірними свідками Господа.

Єпископи, як здосконалювачі, нехай стараються розвивати святість свого клиру, ченців і мирян, відповідно до властивого собі покликання кожного (11), пам'ятаючи на обов'язок давати приклад святости, в любові, смиренності й простоті життя. І так нехай освящать доручені собі Церкви, щоб у них блистило вповні розуміння цілої Церкви Христової. Тому нехай якнайбільше плекають священничі й чернечі покликання, маючи окреме старання про покликання місійні.

(Завдання єпископів: правити і пасти)

16. - В виконуванні уряду батька і пастиря, нехай єпископи будуть посеред своїх, як ті що служать (12); добрі пастирі, які знають свої овечки, і яких і вони знають; справжні батьки, що відзначаються духом любови і старання про всіх, чий владі, даній з Божої волі, всі в вдячності підчиняються. Цілу сім'ю своєї пастви нехай так збирають в одне й оформляють, щоб усі, свідомі своїх обов'язків, жили і працювали в спільноті любови.

А щоб єпископи, « готові на всяке добре діло » (2 Тим. 2, 24) і « все терплячи ради вибраних » (2 Тим. 2, 10), могли це з успіхом здійснити, треба їм так укласти

(9) Пор. Пій XII, Окр. посл. « *Посередник Бога* », 20 листоп. 1947: ААС 39 (1947) стор. 251 сл.; Павло VI, Окр. Посл. « *Тайнство віри* », 3 вересня 1965.

(10) Пор. Діян. 1, 14 і 2, 46.

(11) Пор. Собор Ват. II, Конст. догм. « *Про Церкву* », розд. VI, ч. 44-45: ААС 57 (1965), стор. 50, 52.

(12) Пор. Лук. 22, 26-27.

своє життя, щоб було воно пристосоване до потреб часів.

Священиків, - як таких, що частинно приймають їх обов'язки і старання та щоденними зусиллями пильно їх виконують -, нехай вони огортають завсіди окремою любов'ю, маючи їх за синів і приятелів (13); тому нехай будуть завсіди готові їх вислухати та стараються в довірочнім співничанні з ними розвивати ціле душпастирське діло в усій єпархії.

Нехай будуть уважні на їх духовні, умові й матеріальні обставини, щоб могли вони свято й побожно жити та виконувати вірно й устійно свою службу. Тому нехай підтримують інституції та встановляють окремі домми, в яких священники могли б декілька разів зібратися на довші духовні вправи, для оновлення свого духовного життя, а то й для набуття вищого знання церковних наук, передовсім же Святого Письма і Богословії, важливіших соціальних питань, а то й нових способів душпастирської дії. Діяльним милосердям треба піклуватися про священників, що якнебудь знаходяться в небезпеці, або в дечому схибили.

Щоб могли подбати щокраще про благо кожного з вірних, відповідно до його обставин, нехай стараються пізнати їхні потреби в тих соціальних умовах, в яких вони проживають, вживши підхожих засобів, передовсім же соціальних досліджувань. Хай покажуться печалливими супроти кожного, якого хто не був би віку, стану чи національності, чи то громадян, чи й пришелців і подорожніх. В цій душпастирській дбайливості нехай залишають за своїми вірними належну їм у справах Церкви ролю, признаючи також їхнє право і обов'язок активно співпрацювати на будувашня Таїнственного Тіла Христового.

---

(13) Пор. Ів. 15, 15.

Нехай мають любов до роз'єднаних братів та й поручають вірним, щоб поводитися супроти них з усією гуманністю і любов'ю, піддержуючи також єкуменічний рух так, як його розуміє Церква (14). Нехай мають на серці і нехрищених, щоб і їм засіяла любов Ісуса Христа, якого єпископи є свідками перед усіма.

(Окремішні форми апостоляту)

17. - Треба плекати різні способи апостоляту, а в цілій єпархії, чи в її окремих округах, під проводом єпископа, нехай об'єднуються в одну гармонійну дію всі діла апостоляту; яка то координація і тісна злука всіх починів і інституцій: катехитичних, харитативних, соціальних, сімейних, шкільних та інших, які мають душпастирські цілі, - тільки ясніше виявить одність єпархії.

Пильно треба настоювати на обов'язок, що його мають вірні: виконувати - відповідно до обставин і способності кожного - апостолят, та треба їм поручити, щоб брали участь або піддержували різні діла апостоляту мирян, зокрема ж Католицьку Акцію. Нехай розвиваються також або й підтримуються братства, які мають на меті, прямо чи непрямо, надприродні цілі, тобто плекати досконаліше життя, звіщати всім Христову Євангелію, або піддержувати християнське вчення чи зріст публічного богочитання, а то й досягати соціальних цілей, або виконувати діла побожності чи любови.

Форми апостоляту нехай будуть пристосовані до сучасних потреб, звертаючи увагу на обставини людей не тільки духовні й моральні, але також соціальні, етнічні й економічні. А щоб це успішно й хосенно осягнути, дуже помічними є соціальні й релігійні досліджування, виконувані установами душпастирської соціології, які дуже поручаються.

---

(14) Пор. Собор Ват. II, декрет « Про Єкуменізм », 21 листоп. 1964: ААС 57 (1965) стор. 90-107.

(Окреме старання про деякі групи вірних)

18. - Треба мати окрему дбайливість про вірних, що з-за обставин життя не досить можуть користати з звичайної спільної душпастирської опіки парохів або взагалі її не мають, як наприклад, численні емігранти, вигнанці й втікачі, моряки й літуни, номади та інші того роду. Нехай розвиваються відповідні душпастирські методи для плекання духовного життя тих, які для відпочинку подаються тимчасово до інших країн.

Єпископські Конференції, зокрема ж Національні, пильно розглянуть важливіші питання, що стосуються їх, і - підходящими засобами та інституціями, об'єднаними змаганнями та силами - нехай подбають про їх духовну обслугу та їй сприяють, зваживши передовсім на вже встановлені, чи які будуть щойно встановлені Апостольським Престолом норми (15), пристосовані, як слід, до обставин часу, місця й осіб.

(Свобода єпископів і відносини їх до цивільної влади)

19. - В виконванні свого апостольського уряду, в тому що відноситься до спасіння душ, єпископи засадничо мають повну і досконалу свободу й незалежність від якоїнебудь цивільної влади. Тому не вільно - прямо чи непрямо - перепиняти їм виконання їх церковного уряду або збороняти їм свобідно порозуміватися з Апостольським Престолом та іншими церковними властями і з своїми підчиненими.

Безперечно, священні Пастирі, коли посвячуються духовному старанню про свою паству, насправді дбають

---

(15) Пор. св. Пій X, Моту пр. «*Вже передше*», 19 березня 1914: ААС 6 (1914), стор. 174 сл; Пій XII, Конст. апост. «*Вигнана сім'я*», 1 серпня 1952: ААС 44 (1952), стор. 652 сл.; *Закони Діла Апост. Моря*, видані за дорученням Пія XII, 21 листоп. 1957: ААС 50 (1958), стор. 375 сл.

також про їх соціяльний і громадський розвиток і благобут, об'єднуючи для тієї цілі - разом з публічною владою - співпрацю, відповідно до свого уряду та як личить єпископам, навчаючи послуху справедливим законам і пошанівку для правно встановленої влади.

(Свобода в назначуванні єпископів)

20. - Тому, що апостольський уряд єпископів був встановлений Христом Господом і має ціль духовну і надприродну, Священний Вселенський Собор заявляє: право номінації й настановлення єпископів є властиве, окреме і само в собі виключне для компетентної церковної Влади.

Тому то - для правильної охорони свободи Церкви та для більше підхожого й легшого розвивання добра вірних - бажає Священний Собор, щоб на майбутнє цивільним властям більше не уділяти жодних прав і привілеїв щодо вибору, номінації, презентації чи назначування на єпископський уряд; цивільні власті, яких прихильність до Церкви Священний Собор з вдячністю признає і високо цінить, ласкаво упрощуються, щоб схотіли самохіть, порозумівшись з Апостольським Престолом, зректися таких прав і привілеїв, якими зараз користуються на основі договору чи звичаю.

(Зречення єпископів з уряду)

21. - Тому ж, що пастирський уряд єпископів є такої великої ваги та значення, єпархіяльні єпископи та інші, зрівнані з ними по праву, якщо вони, з-за похилого віку чи з іншої важливої причини, стали б менше спосібні до виконування свого уряду, настійливо упрощуються, щоб - або самохіть або на пропозицію компетентної влади - подали зречення з уряду. А компетентна влада, якщо його прийняла б, подбає і про відповідне утримання для тих, що зрікаються, і про признавання за ними окремих прав.

II. - Розмежування єпархій.

(Потреба перевірки границь єпархій)

22. - Для досягнення властивої цілі єпархії треба, щоб природа Церкви появилася виразно в народі Божому, який належить до єпархії; щоб єпископи могли в них успішно виконувати свої пастирські обов'язки; щоб, врешті, послужити як найдосконаліше спасінню народу Божого.

А це вимагає чи то відповідного територіяльного розмежування границь єпархій, чи розумного розподілу клиру і справ, пристосованого до вимог апостоляту. Це все виходить на благо не тільки клиру і вірних, до яких це прямо відноситься, але також всієї католицької Церкви.

Тому, дотично розмежування єпархій, постановляє Священний Собор, щоб, наскільки цього вимагає добро душ, якнайскорше приступити до його розсудливого перевірлення, розділяючи їх, розчленовуючи, чи то й об'єднуючи, або перемінюючи їх границі, а то й визначаючи відповідніше місце на єпископські осідки чи, врешті, укладаючи їх за новим внутрішнім укладом, передовсім в єпархіях, що входять у склад великих міст.

(Правила перевірки границь)

23. - При перевірці єпархіяльних границь треба передовсім забезпечити органічну одність кожної єпархії щодо осіб, урядів, інститутів, на зразок придатного до життя тіла. А в поодиноких випадках, розваживши пильно всі обставини, треба мати перед очима наступні загальні засади:

1) При визначуванні границь єпархії треба мати, наскільки це можливе, на увазі різномірний склад народу Божого, що може багато причинитися до відповіднішого виконання пастирської обслуги; а рівночасно треба дбати, щоб демографічні згрупування, по змові,

залишилися в цілості разом з цивільними урядами та соціальними інституціями, що творять їх органічну структуру. Тому територія кожної єпархії нехай буде суцільною.

В разі потреби необхідно мати на увазі також цивільні границі й окремі обставини осіб і місць, як напр., психологічні, економічні, географічні, історичні.

2) Величина території єпархії та число її мешканців загально нехай буде таке, щоб з одного боку сам єпископ, навіть і з допомогою інших, міг відповідно виконувати архієрейські служіння та проводити пастирські відвідини, координувати й кермувати в єпархії всіма ділами апостоляту, знати передусім своїх священників, а також ченців і мирян, які беруть якусь участь в єпархіяльних починаннях; з другого боку треба лишити висотачальне й відповідне поле праці чи то для єпископа чи для клиру, на якому вони могли б з користю віддати всі свої сили на служіння, маючи перед очима потреби вселенської Церкви.

3) Вкінці, для успішнішого виконування в єпархії служби спасіння, треба дотримуватися правила, щоб кожна єпархія мала до диспозиції принаймні задовільне число клириків, спосібних для правильного обслуговування народу Божого; нехай не бракує урядів, інститутів і підприємств, які є властиві кожній місцевій Церкві та які досвід виказав конечними для її управління й апостоляту; щоб уже були, - або принаймні можна було предбачати, що будуть, - відповідні засоби для утримання осіб та інститутів.

З цією теж метою там, де є вірні різних обрядів, треба, щоб єпархіяльний єпископ подбав про їх духовні потреби чи то через священників, чи через парафії того ж обряду, чи через єпископського Вікарія, заосмотреного в відповідні повновласті і, стосовно до випадку, також єпископською гідністю, чи й виконуючи у власній особі уряд єрарха різних обрядів. Якщо ж це все, з-за окремих

причин, за розсудком Апостольського Престолу, не можна здійснити, нехай буде встановлена власна єрархія для різнорідних обрядів (16).

В подібних обставинах треба також подбати про вірних різної мови, чи то через священників, чи через парафії тієї ж мови, чи й через єпископського Вікарія, що знає добре цю мову, і то, відповідно до випадку, навіть відзначеного єпископською гідністю, чи, на кінець, іншим більш підходящим способом.

(Опінія Єпископської Конференції)

24. - Що тичиться ввведення змін і перемін в єпархіях, відповідно до норми під чч. 22-23, зберігаючи непорушним правопорядок Східних Церков, буде підходящим, щоб Єпископські Конференції, кожна для своєї території, ці справи розслідили - навіть при допомозі окремої єпископської Комісії, якщо це буде підхоже, та завсіди заслухавши передусім єпископів дотичних провінцій чи країн - та згодом предложили свої думки й побажання Апостольському Престолові.

III. - Помічники єпархіяльного єпископа в душпастирстві

1) Єпископи-помічники і вікарні.

(Норми настановлювання)

25. - В управі єпархій треба так подбати про пастирський уряд єпископів, щоб добро Господнього стада завсіди було найвищою нормою. Щоб належно подбати про це добро, не рідко треба настановляти вікарних спис-

---

(16) Норм. Собор Ват. II, декрет « *Про Східні Католицькі Церкви* », 21 листоп. 1964; ч. 4: ААС 57 (1965), стор. 77.

копів тому, що єпархіяльний єпископ, чи то з-за надмірної величини єпархії, чи з-за дуже великого числа вірних, чи з-за окремих обставин апостоляту, а то й з-за інших різних причин не є в спроможності самий особисто виконати всі єпископські обов'язки, як цього вимагає добро душ. Що більше, деколи окрема потреба вимагає, щоб у допомогу і самому єпархіяльному єпископові був поставлений єпископ-помічник. Цих єпископів-помічників та єпископів-вікарних треба наділити такими відповідними повноваженнями, щоб - зберігаючи завжди одність єпархіяльного правління та авторитет єпархіяльного єпископа - їх дія була успішніша, і питома єпископам гідність була збережена.

Однак, єпископи-помічники і вікарні, тому що покликані вони до участі в стараннях єпархіяльного єпископа, нехай так виконують свій уряд, щоб у всіх справах поступати згідно з ним. Крім того нехай завжди виказують для єпархіяльного єпископа підчинення і пошану, а він також нехай по-братньому любить і пошановує єпископів-помічників і вікарних.

(Повноважності єпископів помічних і вікарних)

26. - Якщо добро душ цього вимагає, нехай не відмовляється єпархіяльний єпископ просити в компетентній владі одного чи більше вікарних єпископів, які постановляються для єпархії без права наслідства.

Якщо не буде подбано в номінаційній грамоті, єпархіяльний єпископ нехай назначить свого вікарного, чи вікарних (єпископів) генеральними вікаріями, або принайменше єпископськими вікаріями, залежними від своєї влади, і їх нехай радиться в розгляданні справ більшої ваги, зокрема пастирського характеру.

Якщо інакше не буде постановлено компетентною владою, з вигасненням уряду єпархіяльного єпископа не вигасають влада і повноважності, якими наділені, згідно з

правом, вікарні єпископи. Побажаним є також, щоб - на випадок опорожнення престолу, якщо важливі причини не дораджують чогось іншого, - заряд єпархією був доручений вікарному єпископові, або - де їх більше - одному з них.

Єпископ-помічник, тобто який поставляється з правом наступства, нехай завжди буде поставлений єпархіяльним єпископом своїм Генеральним Вікарієм. А йому, в виїмкових випадках, компетентна влада може уділити і більших повноважень.

Щоб якнайбільше подбати про сучасне й майбутнє добро єпархії, єпископ правлячий і помічний хай не заведуться взаємно радитися в справах більшого значення.

2) Єпархіяльна Курія і Ради.

(Уклад Курії і встановлення душпастирської Ради)

27. - В єпархіяльній Курії визначається уряд Генерального Вікарія. Скільки ж разів правильний заряд єпархії цього вимагає, єпископ може назначити одного чи більше єпископських Вікаріїв, тобто таких, що, згідно з правом, в визначеній частині єпархії, або в певного роду справах, а то й щодо вірних означеного обряду, мають таку владу, яку загальне право дає Генеральним Вікаріям.

Між співробітників єпископа в правлінні єпархією зачисляється також тих пресвітерів, що становлять його сенат чи раду, як катедральна капітула, збір радників чи інші Ради, відповідно до обставин і характеру різних місцевостей. Ці інститути, зокрема ж катедральні капітули, якщо треба, нехай будуть піддані новому упорядкуванню, пристосованому до сьогоднішніх потреб.

Священики і миряни, які належать до єпархіяльної Курії, нехай знають, що вони спомагають пастирське служіння єпископа.

Єпархіяльна Курія нехай так буде упорядкована, щоб стала пригожим апаратом єпископа, не тільки для заряду єпархії, але й для виконання апостольських праць.

Дуже побажаним є, щоб у кожній єпархії була встановлена окрема душпастирська Рада, в якій переважає сам єпархіяльний єпископ, і в якій беруть участь клирики, ченці і миряни, окремо вибрані. До цієї Ради належатиме досліджувати все те, що відноситься до душпастирської праці, його розглядати та витягати з цього практичні висновки.

3) ЄПАРХІЯЛЬНИЙ КЛИР.

(Єпархіяльні священики)

28. - Всі пресвітери, чи то єпархіяльні, чи чернечі, спільно з єпископом мають участь в одному священстві Христовому і його виконують; тому і є вони провидінними співробітниками єпископського чину. А в виконванні душпастирства перше місце мають священики єпархіяльні, як такі, що приписані й посвячені місцевій Церкві й вповні віддаються на її службу, щоб пасти одну частину Господнього стада; тому становлять вони один пресвітерат та одну сім'ю, якої батьком є єпископ. А він, щоб могли відповідніше і справедливіше розподіляти між священиками священні служіння, повинен втішатися потрібною свободою в наділюванні обов'язками і милостями, скасувавши тому (засиджені) права і привілеї, що будь-яким чином обмежували б цю свободу.

Відносини між єпископом і єпархіяльними священиками повинні спиратися передовсім на зв'язки надприродної любови так, щоб духова злука між священиками й єпископом вчиняла пліднішою їх душпастирську дію. Тому, щоб все більше розгортати служіння душам, єпископ нехай покликає священиків на розмови, також спільні, передусім про справи душпастирські, не тільки

принагідно, але також, наскільки це можливе, і в визначених реченнях.

Крім того, треба щоб усі єпархіяльні священники були між собою об'єднані та тому клопотались і про духовне добро цілої єпархії; і крім того, пам'ятаючи, що масток, який вони собі здобули при нагоді виконання церковного уряду, є пов'язаний з їх священним завданням, нехай по своїх силах та щедро помагають також у потребах єпархії, відповідно до розпоряджень єпископа.

(Священники на службі над-парафіяльних справ)

29. - Ближчими співробітниками єпископа є також ті священники, яким була від нього доручена пастирська служба чи апостольське діло характеру над-парафіяльного: чи щодо якоїсь визначеної території єпархії, чи щодо окремих громад вірних, а чи й щодо собі властивих родів праці.

Визначну також допомогу дають ті священники, яким єпископ доручив різні апостольські обов'язки чи то в школах, чи в інших інститутах і братствах. Також і ті священники, що посвячуються ділам над-єпархіяльним, поручаються окремій дбайливості передовсім того єпископа, в якого єпархії проживають, бо вони виконують визначні діла апостоляту.

(Парохи)

30. - З окремого титулу співробітниками єпископа є парохи, яким, як властивим пастирям, доручене старання про душі, в визначеній частині єпархії, і під його владою.

1) В виконванні ж цього старання парохи, з своїми помічниками, так нехай виконують уряд навчання, освячування і правління, щоб вірні й парафіяльні громади, чи то єпархії чи цілої вселенської Церкви, почувалися справжніми її членами. Тому нехай співпрацюють з іншими парохами та з священниками, що виконують душ-

пастирський уряд на цій території (як напр., прогопресвітери, декани) або віддаються працям над-парафіяльного характеру, щоб пастирській праці в спархії не бракувало єдності і щоб була вона успішнішою.

Крім того, душпастирство нехай завжди буде оформлене духом місіонерським, щоб у відповідний спосіб відносилося до всіх, що проживають у парафії. Якщо ж парохі неспроможні досягти деяких груп осіб, нехай покличуть на поміч інших, навіть мирян, що могли б дати їм поміч у тому, що відноситься до апостоляту.

А щоб зробити це душпастирювання успішнішим, дуже допоручається спільне життя священників, зокрема належних до тієї самої парафії, яке з одного боку сприяє апостольській дії, з другого ж дає вірним приклад любови і єдності.

2) В виконванні вчительського уряду, до парохів належить: проповідувати слово Боже всім вірним, щоб вони, укріплені в вірі, надії і любові, зростали в Христі, та щоб християнська громада дала те свідчення любови, яке поручав Господь; (17) а також катехитичним повчанням провадити вірних до повного пізнання таїнства спасіння, пристосованого до віку кожного. А до того повчання хай не тільки стараються про допомогу ченців, але також і про співпрацю мирян, засновуючи також Братство Християнської Науки.

В виконванні праці освячувальної нехай стараються парохі, щоб служення Євхаристійної Жертви стало центром і верхом усього життя християнської громади; також нехай працюють над тим, щоб вірні вживали духовної паші побожним і частим прийманням св. Тайни та свідомою і діяльною участю в Літургії. Нехай парохі пам'ятають також, що дуже багато спричиняється до плекання християнського життя св. Тайна Покаяння;

---

(17) Пор. Ів. 13, 35.

тому нехай виявляють готовість слухати сповідей вірних, прикликавши для цього, якщо треба, й інших священників, які знають різні мови.

В виконванні пастирського уряду найперше нехай стараються парохі пізнати свою паству. А що вони є слугами всіх овечок, нехай піддержують зріст християнського життя чи то в поодиноких вірних, чи в сім'ях, чи і в братствах, передовсім призначених для апостоляту, а то й в цілій парафіяльній громаді. Нехай відвідують дома і школи, як цього вимагає їх пастирський уряд; нехай дбають про доростаючих і молодь; убогих і недужих нехай огортають батьківською любов'ю; а, на кінець, окреме клопотання нехай виказують супроти робітників, та трудяться для того, щоб вірні помагали ділам апостоляту.

3) Парафіяльні вікарії, як співробітники парохів, нехай вкладають щоденно визначний і кропіткий труд у виконання пастирської служби, під владою пароха. Тому між парохом та його вікаріями нехай панує братнє співжиття, взаємна любов і пошана нехай завжди процвітає, і вони нехай взаємно себе спомагають радою, допомогою і прикладом, дбаючи про парафіяльну працю згідною душею і спільним зусиллям.

(Назначування, перемінювання і зречення парохів)

31. - При формуванні осуду про придатність священника до управи якоїсь парафії, єпископ нехай має на увазі не тільки його науку, але також його побожність, апостольську ревність та інші дарування й прикмети, які потрібні для правильного виконання душпастирства.

А крім того, тому що вся істота парафіяльного уряду є в блазі душ, щоб тим легше і відповідніше міг єпископ приступати до обсаджування парафій, за виїмком права ченців, нехай будуть знесені всі права презентації, номінації чи застереження, а також, де вони існують, права конкурсу, чи то загального, чи спеціального.

Парохи, кожний у своїй парафії, нехай втішаються стабільністю в уряді, якої вимагає добро душ. Тому, відкликавши розділ на парохів змінних і незмінних, треба перевірити й упростити спосіб поступування в переносенні й усунуванні парохів, щоб єпископ, зберігаючи природну і канонічну слухність, міг відповідніше подбати про вимоги добра душ.

А парохів, що з-за похилого віку, чи з-за іншої важливої причини, є перешкоджені в правильнім і пліднім виконуванні уряду, наполегливо упрощується, щоб самохіть, або на предложення єпископа, зреклися уряду. Нехай єпископ подбає про відповідне утримання для уступаючих.

(Основування і переміна парафій)

32. - На кінець, знову ж таки те саме 'спасіння душ є причиною, з-за якої визначається й перевіряється основування або касування парафій, чи інші подібні новості, що їх може робити єпископ властивою собі властю.

4) Ченці.

(Ченці й апостолят)

33. - Всім ченцям, яким у наступному причислені члени інших Інститутів євангельських рад, відповідно до властивого собі покликання, належить обов'язок наполегливо й пильно співпрацювати в будуванні і зрості цілого Таїнственного Тіла Христового і на благо окремих Церков.

Цілі ж оті вони обов'язані плекати найперше молитвою, ділами покути та прикладом власного життя; а Священний Собор дуже заохочує їх, щоб постійно зростали в їх цінуванні й старанні про них. Але, маючи на приміті характер свого Згромадження, нехай також настійливіше віддаються зовнішнім ділам апостоляту.

(Ченці як співробітники єпископа в апостоляті)

34. - А щоб і ченці-священники, яких посвячується в чин пресвітерату, були прозорливими співробітниками єпископського чину, слід їм сьогодні, з зростом потреб душ, бути ще більше придатними принести допомогу єпископам. Тому треба сказати, що справді належать вони до клиру єпархії, оскільки беруть участь у душпастирстві та в ділах апостоляту, під властю священних Пастирів.

Також інші члени, чи то чоловіки чи жінки, що з якогось окремого згляду належать до єпархіяльної родини, приносять велику допомогу священній єпархії; і, з-за збільшення потреб апостоляту, можуть і повинні приносити щораз то більшу

(Засади апостоляту ченців у єпархіях)

35. - А для того, щоб апостольські праці в поодиноких єпархіях були завжди згідливо виконувані та щоб була збережена цілою однією єпархіяльного правопорядку, встановляються такі основні засади:

1) Всі ченці нехай завжди щировідданою услужливістю і пошаною супроводжують єпископів, як паслідників апостолів. Крім того, скільки разів вони є правно покликані до діл апостоляту, обов'язані так виконувати свої обов'язки, щоб допомагати і підчинятися єпископам, як їх помічники (18). Що більше, ченці нехай охотно й вірно повинуються вимогам і побажанням єпископів, щоб прийматися щораз більшої служби для людського спасіння, зберігаючи характер інституту й відповідно до конституцій, які, в потребі, слід пристосувати до тієї цілі, зваживши на засади цього соборового декрету.

---

(18) Пор. Пій XII, *Промова*, 8 грудня 1950: ААС 43 (1951), стор. 28; пор. також Павло VI, *Промова*, 23 травня 1964: ААС 56 (1964), стор. 571.

Зваживши на щораз наполегливіші потреби душ та на недостачу єпархіяльного клиру, передусім чернечі Інститути, що не посвяtilися життю чисто контемплятивному, можуть бути покликані єпископами, щоб давати свою допоміжну працю в різних пастирських служіннях, маючи, однак, на увазі питомий кожному Інститутові характер; настоятелі, по змозі, нехай сприяють цій праці, також у прийманні парафій, хоча б тільки тимчасово.

2) А ченці, зайняті в зовнішньому апостоляті, нехай будуть просякнуті духом власного Чину та нехай зберігають вірно чернечу повинність і послух власним настоятелям; а цього обов'язку нехай не занедбують допильновувати й самі єпископи.

3) Вийняття з-під судовластя єпископів і підчинення ченців Найвищому Архисреєві чи іншій церковній Владі, відноситься передовсім до внутрішнього ладу Інститутів, щоб краще було в них все між собою узгоджене і пов'язане та щоб подбати про зріст і досконалість чернечого побуту; (19) а саме: щоб Найвищий Архисреї міг диспонувати ними на благо цілої Церкви (20); інша ж компетентна Влада - на благо Церкви свого правосуддя.

Таке вийняття не перешкоджує, щоб у поодиноких єпархіях ченці були підчинені правосуддю єпископів, відповідно до приписів права, як цього вимагає виконання їхнього пастирського уряду і належно упорядковане душпастирювання (21).

4) Всі ченці, вийняті чи певийняті, підчиняються владі місцевих єпархій у тому, що відноситься: до виконання публічного богочитання, з збереженням різ-

---

(19) Пор. Лев XIII, Конст. апост. « Римські Архисреї », 8 травня 1881: *Акти Льва XIII*, т. II (1882), стор. 234.

(20) Пор. Павло VI, *Промова*, 23 травня 1964: ААС 56 (1964), стор. 570-571.

(21) Пор. Пій XII, *Промова*, 8 грудня 1950: цит. місце.

норідности обрядів, до душпастирювання, до проповідування народові, до релігійного і морального виховання вірних, а зокрема дітей, до катехитичного вишколу та літургійного вироблення і до того, що стосується чести клирицького стану, а то й до різнорідних діл, що відносяться до виконування священного апостоляту. Що тичиться загального ладу і нагляду, католицькі школи ченців підчиняються також місцевим єрархам, неткненим залишаючи право ченців щодо управління ними. Так само ченці обов'язані зберігати все те, що Єпископські Синоди й Конференції правно наказали зберігати всім.

5) Між різними чернечими Інститутами взаємно та між ними і клиром єпархіяльним треба плекати упорядковану співпрацю. Необхідно також мати тісну координацію всіх діл і апостольських дій, яка дуже залежить від надприродного настроєння душ і умів, заснованого й закоріненого в любові. До Апостольського Престолу належить дбати про таку координацію для цілої Церкви; до священних Пастирів - в кожній з їх єпархій; до патріархальних синодів і до Єпископських Конференцій - у власній території.

Єпископи або Єпископські Конференції і чернечі Настоятелі або Конференції Вищих Настоятелів нехай поступають в справах і ділах апостоляту, виконуваного ченцями, за попередньою взаємною між собою порадюю.

6) Для згідно й плідноюю плекання взаємних відносин між єпископами і ченцями, нехай єпископи і ченці, в визначених реченнях і коли це покажеться корисним, між собою спільно сходяться для трактування справ, які відносяться до апостоляту в даній території взагалі.

Розділ III

ПРО ЄПИСКОПІВ У СПІВДІЇ ДЛЯ ДОБРА БІЛЬШЕ ЦЕРКОВ

I. - Синоди, Собори, а передовсім Єпископські Конференції.

(Синоди і помісні Собори)

36. - Починаючи з перших сторіч Церкви, єпископи, поставлені в проводі помісних Церков, порушені спільністю братньої любови і дбайливістю про загальну місію, передану через Апостолів, об'єднували свої сили і наміри для посування вперед блага чи то спільного, чи поодиноких Церков. В цей спосіб були встановлені чи то Синоди, чи провінційні Собори, а чи й помісні Собори, на яких єпископи встановлювали однаковий спосіб поступування для різних Церков, чи то в навчанні правд віри, чи в налаштуванні церковного правопорядку.

Бажає цей Священний Вселенський Собор, щоб шангідний інститут Синодів і Соборів процвітав з новою силою, щоб відповідніше й успішніше було подбано про зріст віри й збереження правопорядку в різних Церквах, відповідно до обставин часу.

(Вага Єпископських Конференцій)

37. - Перш усього, в наших часах, єпископи часто не можуть виповнити як слід і успішно свого уряду, якщо не встановлять щораз тіснішої і згіднішої співпраці з іншими єпископами. Тому ж, що Єпископські Конференції - в багатьох націях уже встановлені - дали прегарні докази пліднішого апостоляту, цей Священний Собор уважає за дуже корисне, щоб усюди в світі єпископи цієї самої нації чи країни об'єднались в один Збір, щоб - на періодичних сходах, по взаємнім обміні світлом

досвіду й розсудливості і порадившись, - постала свята єдність сил, для спільного добра Церков.

Крім того вирішує про Єпископські Конференції наступне.

(Поняття, уклад і побудова Конференцій)

38. - 1) Єпископська Конференція є немов збором, у якому священні Пастирі якогось народу чи території виконують свій пастирський уряд спільно, на більше благо, яке дає людям Церква, зокрема через відповідно об'єднанні форми і способи апостоляту, стосовно біжучих обставин часу.

2) Всі місцеві єпархи кожного обряду, за винятком Генеральних Вікаріїв, помічні, вікарні й інші титулярні єпископи, які виконують окремі завдання, доручені чи то Апостольським Престолом, чи Єпископськими Конференціями, належать до Єпископських Конференцій. Інші титулярні єпископи, а також - з-за окремішності служби яку виконують у території - Легати Римського Архисрея не є, згідно з правом, членами Конференцій.

Місцевим єпархам та єпископам-помічникам належить вирішальний голос. Вікарним та іншим єпископам, які мають право брати участь в Конференції, вирішальний чи дорадчий голос визначають Статути Конференції.

3) Кожна Єпископська Конференція нехай виготовить свої Статути, перевірені Апостольським Престолом, в яких - крім інших засобів - треба визначити уряди, що спричиняються успішніше до досягнення цілі, як напр. Постійна Єпископська Рада, Єпископські Комісії, Генеральний Секретаріат.

4) Вирішення Єпископської Конференції, якщо правно були винесені принаймні двома третіми частинами голосів Владик, що належать до Конференції з вирішальним голосом, та були перевірені Апостольським Престолом, мають правно зобов'язуючу силу в тих випадках, в яких це приписує або загальне право, або постановляє окремий

мандат Апостольського Престолу, виданий за власним почином, або на прохання самої Конференції.

5) Де окремі обставини цього вимагають, єпископи більше народів, за апробатою Апостольського Престолу, можуть встановити одну Конференцію.

Крім того нехай плекаються зв'язки між Єпископськими Конференціями різних народів, для розвивання і зберігання більшого блага.

6) Гаряче поручається, щоб Владики Східних Церков, в розвиванні на Синодах правопорядку власної Церкви та для успішнішого плекання ініціатив для добра релігії, мали на увазі також спільне добро цілої території, де існує більше Церков різних обрядів, порадившись на міжобрядових з'їздах, за нормами, які будуть встановлені компетентною Владою.

II. - Розмежування церковних провінцій і встановлення церковних областей

(Засада перевірки границь)

39. - Добро душ, не тільки єпархій, але й церковних провінцій, вимагає підхожого розмежування, що більше дораджує встановлення церковних областей, щоб так, відповідно до соціальних і місцевих обставин, краще подбати про потреби апостоляту та щоб стали легшими і пліднішими зв'язки єпископів чи то між собою, чи з митрополитами, а то й з іншими єпископами того самого народу, та єпископів - з цивільними властями.

(Норми для зберігання)

40. - Тому, для досягнення згаданих цілей, Священний Собор вирішив постановити наступне:

1) Треба перевірити підхоже розмежування церковних провінцій, і визначити нові й відповідні норми щодо прав і привілеїв митрополитів.

2) Треба вважати за правило, щоб усі єпархії та інші територіяльні розмежування, правно зрівнані з єпархіями, були приписані до якоїсь церковної провінції. Тому єпархії, які зараз є підчинені безпосередньо Апостольському Престолові та які з ніким іншим не є об'єднані, треба злучити разом у нову церковну провінцію або прилучити до тієї провінції, яка є ближча або більш підхожа, і слід підчинити їх митрополичому праву Архiepіскопа, за нормами загального права.

3) Де це дораджує хосен, церковні провінції нехай об'єднуються в церковні області, яких устрій треба правно встановити.

(Голос Єпископських Конференцій)

41. - Корисним є, щоб компетентні Єпископські Конференції перевіряли питання про таке розмежування провінцій чи встановлення областей, відповідно до норм, встановлених під чч. 23 і 23 про розмежування єпархій, та предложили свої думки й бажання Апостольському Престолові.

III. - Єпископи виконуючі міжєпархіяльні уряди.

(Встановлювання окремих урядів і співпраця з єпископами)

42. - Тому, що душпастирські потреби щораз то більше вимагають, щоб деякі пастирські обов'язки були одностійдно кермовані й розвивані, хосенним є, щоб на послугу всіх чи більше єпархій якоїсь означеної області або нації були встановлені деякі уряди, які можна було б доручити також єпископам.

А Священний Собор поручає, щоб між Владиками, тобто єпископами, що виконують такі уряди, і єпископами єпархіяльними та Єпископськими Конференціями процвітала завжди братня спільність і однодушність у пастирських стараннях, норми якої треба також правно визначити.

(Армійські Вікаріати)

43. - Тому, що духовна обслуга воїнів, а-за окремих обставин їх життя, вимагає окремішнього клопотання, в кожному народі, відповідно до спромоги, нехай буде оснований армійський Вікаріят. І Вікарій і капеляни, в згідливій співпраці з єпархіяльними єпископами, нехай цілковито посвятаються цій тяжкій праці (1).

Тому єпархіяльні єпископи нехай дадуть армійському Вікарієві задовільну скількість священників, здібних для цього важливого обов'язку та, рівночасно, нехай сприяють ініціативам для плекання духовного блага воїнів (2).

Загальний мандат

44. - Постановляє Священний Собор, щоб у перевірці Кодексу Канонічного Права були визначені відповідні закони, узгіднені з засадами постановленими в цьому Декреті, зваживши також внески, що були висказані чи то Комісіями, чи Соборовими Отцями.

Крім того постановляє Священний Собор, щоб були виготовлені для вжитку, як єпископів так парохів, загальні Правильники про душпастирство, щоб були дані їм певні способи для легшого й більш підхожого виконання їхнього пастирського уряду.

Нехай буде також виготовлений особний Правильник

(1) Пор. Конгр. Консисто́ріяльна, *Інструкція про армійських Вікаріїв*, 23 квітня 1951: ААС 43 (1951), стор. 562-565; *Формула звіту про стан армійських Вікаріятів*, 20 жовтня 1956: ААС 49 (1957), стор. 150-163; Декрет «*Про відвідини гробів апостолів армійськими Вікаріялами*»: 28 лютого 1959: ААС 51 (1959), стор. 272-274; Декрет «*Про поширення повновласти слухати сповідь для військових капелянів*», 27 листоп. 1960: ААС 53 (1961), стор. 49-50; Пор. також Конгр. Ченців: *Інструкція про військових капелянів-ченців*, 2 лютого 1955: ААС 47 (1955), стор. 93-97.

(2) Пор. Конгр. Консисто́ріяльна, *Лист до єпископів Еспанії*, 21 червня 1951: ААС 43 (1951), стор. 566.

про пастирську обслугу окремих груп вірних, відповідно до різнорідних обставин поодиноких народів або країн, і Правильник про катехитичний вишкіл християнського народу, в якому треба сказати і про основні засади такого вишколу та його устрій, а й про випрацювання відповідних для цього книг. В виготовленні ж тих Правильників слід також мати згляд на завваги, що були подані чи то Комісіями, чи Соборовими Отцями.

* * *

Все це разом і поодиноке, що в цьому декреті на-казується, подобалося Отцям Священного Собору. І Ми, Апостольською властю, даною Нам Христом, все це, спільно з Високодостойними Отцями, в Святому Дусі потверджуємо, вирішуємо та постановляємо і, що так соборно було постановлено, на Божу славу, наказуємо проголосити.

В Римі, при св. Петрі, дня 28 місяця жовтня, року 1965.

Я ПАВЛО КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ ЄПИСКОП

Слідують підписи Отців.

ДЕКРЕТ
« ПРО СВЯЩЕНИЦЬКИЙ ВИШКІЛ »

ВИГОТОВЛЕННЯ - ДИСКУСІЯ - СХВАЛЕННЯ

Виховання духовенства належить до важливіших справ Ватиканського Собору. Вже Перед-Підготовча Комісія одержала понад 550 внесків на цю тему від єпископату світу, які можна було тематично зібрати в такі групи: 1. Вибір і вишкіл кандидатів духовного стану, 2. Управління семінарій, 3. Студії.

Підготовча Комісія «для Студій і Семінарій», під керівництвом кард. Йосифа Піццардо, виготовила про ці справи два проєкти: 1. Декрет про плекання церковних покликань, 2. Проєкт конституції про вишкіл священних вихованців, який мав 6 розділів: 1. Загальний устрій Семінарій, 2. Духовна формація, 3. Семінарійний порядок, 4. Студії, 5. Душпастирський вишкіл у Семінаріях, та 6. Позасемінарійне доповнення виховання (5 зшитків, 98 сторін друку). Крім того Комісія виготовила проєкт: Про плекання латинської мови в церковних студіях (8 сторін). В 1962 р. Центральна Підготовча Комісія розглянула проєкти та об'єднала проєкт декрету з конституцією, як її перший розділ, зберігаючи незмінним заголовок конституції. В грудні 1962 р. Координаційна Комісія доручила скоротити проєкт, і в березні 1963 р. було виготовлено новий текст конституції: «Про виховання священних вихованців» (12 сторін), додучучи окрему Інструкцію і 12 засад стосовно кодифікації права. З доручення Папи Івана XXIII такий текст був пересланий Отцям Собору (22. 4. 1963).

Перед і під час другої сесії Собору до Комісії наплинули завваги і три Підкомісії розглядали їх та виправляли текст під новим заголовком: «Про виховання до священства», який мав 28 параграфів, розділених на Вступ і 6 розділів: 1. Про священнічі покликання, 2. Про мету виховання і устрій великих Семінарій, 3. Про

духовне виховання, 4. Про інтелектуальне виховання, 5. Про душпастирський вишкіл, 6. Про по-семінарійне виховання. Та цей текст дістався в руки Отцям Собору щойно згодом, як документація, бо в міжчасі Коорд. Комісія зарядила дальше скорочення проєкту, у формі внесків, які прийнято в квітні 1964 р., в числі 19 (сторін 9), і було передано з доручення Папи Павла VI Отцям Собору (27. 4. 1964) для дискусії на 3-ій сесії.

Але на основі письмових завваг, ще перед дискусією, Комісія наново переглянула текст, скоротила його з 9 на 7 тем, і поширила з 19 на 22 внески, під новим титулом: « Про священницький вишкіл », і його продискутовано на 4 засіданнях Собору, в днях 12-17 жовтня 1964 р., за участю 32 промовців. Дня 17 листопада відбулось 7 голосувань над проєктом, з позитивним вислідом та поправками. За цими поправками Комісія виправила текст, прийнявши також багато нових додатків.

Так поправлений текст було предложено на четверту сесію, і дня 11-12 жовтня 1965 р. над проєктом відбулось 15 голосувань щодо поправок, а дня 13 жовтня Отці Собору схвалили проєкт суцільно: 2196 - за, 15 - проти, 1 голос - неважний. Цей вислід управнював до передання тексту на публічне засідання, для остаточного схвалення і проголошення. І дня 28 жовтня 1965 р., на 7-му засіданні Собору, проєкт декрету одержав таке схвалення: 2318 голосів прихильних, і 3 голоси противні. І на цім же публічному засіданні Папа Павло VI проголосив проєкт соборовим декретом, встановляючи нечинність закону до дня 29 червня 1966 р., для кращого пізнання його змісту і підготування відповідних норм.

Крім соборового тексту, зміст декрету подано в « *Оссерваторе Романо* » за 31 жовтня (в латинській мові) та за 18 листопада 1965 р. (в мові італійській).

Українським перекладом декрет « *Про священницький вишкіл* » появляється вперве.

ПАВЛО ЄПИСКОП
СЛУГА СЛУГ БОЖИХ
СПІЛЬНО З ОТЦЯМИ СВЯЩЕННОГО СОБОРУ
НА ВІЧНУ ПАМ'ЯТЬ СПРАВИ

ДЕКРЕТ
ПРО СВЯЩЕНИЦЬКИЙ ВИШКІЛ

ВСТУП

Бажане оновлення всієї Церкви в великій мірі залежить від служби священників, оживленої духом Христовим (1); тому, добре знаючи це, Священний Собор проголошує вагомість священцького вишколу та встановлює деякі основні засади, якими підтверджуються закони, століттями вже випробувані, та додаються нові, що відповідали б конституціям і декретам цього Священного Собору та зміненим вимогам часу. Заради самої єдності католицького священства, таке священницьке оформлення є конечне всім священникам обох клирів і кожного обряду; тому ці приписи, що безпосередньо стосуються клиру єпархіяльного, порівнявши подібне з подібним, треба примінювати до всіх.

I. - ВСТАНОВЛЕННЯ ВЗОРУ СВЯЩЕНИЦЬКОГО ВИШКОЛУ
В КОЖНОМУ НАРОДІ

1. - Тому, що в такій різномірності народів і країн можна встановити тільки загальніші закони, в поодино-

---

(1) Поступ цілого народу Божого по волі Христовій щонайбільше залежить від служіння священників, як це видно зі слів, якими Господь встановив Апостолів і їх наслідників та співробіт-

ких націях чи обрядах нехай буде встановлений « Взір священницького вишколу », потверджений Єпископськими Конференціями (2), за певними реченнями провірюваний і апробований Апостольським Престолом, в якому нехай буде пристосовано загальні закони до окремих обставин місця і часу так, щоб священницький вишкіл завжди відповідав пастирським потребам тих країн, у яких мається виконувати їхнє служіння.

II. - НАПОЛЕГЛИВІШІ СТАРАННЯ ПРО СВЯЩЕНИЧІ ПОКЛИКАННЯ

2. - Обов'язок сприяння покликанням (3) належить до всієї християнської громади, яка повинна це здійснювати передовсім життям вповні християнським; найбільше до

ників проповідниками Євангелії, провідниками нового вибраного народу та розподільниками тайн Божих; те саме підтверджується висказами Отців і Святих і частими документами Найвищих Архирейів. Пор. передовсім: Св. Пій X, Заклик до клиру « *Запали в душу* », 4 серпня 1908: *Акти св. Пія X*, IV, стор. 237-264; Пій XI, Окр. посл. « *До католицького священства* », 20 грудня 1935: ААС 28 (1936), передовсім стор. 37-52; Пій XII, Апост. Заклик « *Нашому духові* », 23 вересня 1950: ААС 42 (1950) стор. 657-702; Іван XXIII, Окр. посл. « *Початки нашого священства* », 1 серпня 1959: ААС 51 (1959), стор. 545-579; Павло VI, Апост. лист « *Всевишнього Бога Слово* », 4 листоп. 1963: ААС 55 (1963), стор. 979-995.

(2) Увесь священницький вишкіл, тобто семінарійна програма, духовний вишкіл, програма студій, спільне життя вихованців і правопорядок, душпастирські справи треба пристосовувати до різних місцевих обставин. Це пристосування, в головних засадах, треба виконувати за загальними нормами: для клиру єпархіяльного через Єпископські Конференції, а для клиру чернечого через компетентних настоятелів (пор. Загальний Статут, прикладений до Апост. конст. « *Престол Премудрости* », арт. 19).

(3) Між головними журбами Церкви, сьогодні майже всюди видне замале число покликань. Пор. Пій XII, Апост. Заклик « *Нашому духові* »: « ...число священників чи в католицьких країнах чи в місійних теренах, є побільше неспівмірне до зростаючих потреб » (ААС 42 (1950), стор. 682); Іван XXIII: « Питання церковних

цього спричиняються родни, які, оживлені духом віри, любови і побожності, стаються немов першим семінаром, а чи й парафії, в яких багатому житті бере участь і сама молодь. Учителі та всі, хто в якийсь спосіб дбають про вишкіл дітей і молодців, передовсім же католицькі товариства, нехай стараються так вишколювати повірену собі молодь, щоб могла вона пізнати своє Боже покликання та піти за ним. Усі священники нехай щонайбільше виявляють апостольську ревність у плеканні покликань та нехай своїм власним смиренным, трудящим і радісним життям та й взаємною священничою любов'ю і братньою співпрацею потягають молоді душі до священства.

До єпископів же належить збуджувати своє стадо для праці над покликаннями та дбати про тісну злуку всіх сил і трудів; а тих, кого уважають покликаними до уділу Господнього спомагати як батьки, не жаліючи жодних жертв.

Ця дійова співпраця цілого народу Божого в плеканні покликань відповідає дії Божого Провидіння, яке дає людям, божественно вибраним до участі в єрархічному священстві Христовому, відповідні дарування та спомагає їх своєю ласкою, коли правним слугам Церкви доручає, щоб, узнавши їх придатність, кандидатів, які просять про такий уряд з правим наміром та в повній свободі, випробуваних покликували і знам'ям Святого Духа посвячували на богочитання і службу Церкви (4).

Священний Собор передовсім поручає вже передані засоби спільної співпраці, як напр., наполеглива молит-

---

і духовних покликань належить до щоденних журб папи... є зідханням його молитви, гарячим бажанням його душі» (з промови до Першого Міжнародного Конгресу чернечих покликань, 16 грудня 1961: «*Оссерваторе Романо*», 17 грудня 1961).

(4) Пій XII, Конст. апост. «*Престол Мудрости*», 31 травня 1956: ААС 48 (1956), стор. 357; Павло VI, Апост. лист «*Всевишнього Бога Слово*», 4 листоп. 1963: ААС 55 (1963), стор. 984 сл.

ва, християнська покута, а також щораз то більший вишкіл християн, чи то в проповіді й катехизі, чи подаваний також різними засобами суспільного повідомлення, з якого ясно виходила б потреба, природа і визначність священничого покликання. Крім того доручає, щоб Діло покликань, відповідно до стосовних папських документів, вже встановлене в окремих єпархіях, країнах і народах, або яке щойно буде встановлене, методично й послідовно розпльнувало та з рівною розсудливістю і ревністю піддержувало всю пастирську акцію за розвиток покликань, не занехуючи жодного хосенного засобу, що його корисно піддає сучасна наука психології, і соціології (5).

А треба, щоб Діло розвитку покликань з широким серцем перейшло кордони поодиноких єпархій, націй, чернечих громад і обрядів, і - з поглядом на потреби вселенської Церкви - давало допомогу зокрема тим країнам, у яких наполегливіше покликаються трудівники до Винниці Господньої.

3. - В малих Семінаріях, основаних для плекання зародків покликання, вихованців окремим релігійним формуванням, а передовсім відповідним духовним проводом треба вчинити схильними до того, щоб ішли великодушно і чистим серцем за Христом Спасителем. Під батьківським проводом настоятелів, та за підхожою співпрацею

---

(5) Пор. передовсім: Пій XII, З власного почину « *Тому що нам* », « про встановлення Папського Діла священничих покликань при Свящ. Конгр. Семінарій і Університетів », 4 листоп.: 1941: ААС 33 (1941), стор. 479; з приложеними статутами і нормами, виданими тією ж Конгрегацією дня 8 вересня 1943. - Лист з власного почину « *Тому що найвищої* », « про Папське Діло чернечих покликань », 11 лютого 1955: ААС 47 (1955) стор. 266, з приложеними Статутами і нормами Конгр. для ченців (тамже стор. 298-301). - Собор Ват. II, Декрет « *Про пристосоване оновлення чернечого життя* », ч. 24; Декрет « *Про пастирський уряд єпископів у Церкві* », ч. 15.

батьків, нехай ведуть вони життя, яке відповідає вікові, духові й розвиткові доростаючих і є вповні згідне з засадами здорової психології, не занедбуючи відповідного досвіду в загальнолюдських справах і зв'язків любови з власною сім'єю (6). Крім того, те що постановлено далі про великі Семінарії, наскільки воно відповідає цілі й програмі малої Семінарії, нехай буде пристосоване і до неї. Треба щоб програма студій для вихованців була так укладена, щоб можна було їх, без невиконання, продовжувати деінде, якщо підіймуться іншого життєвого стану.

З рівнорядною також дбайливістю нехай плекаються зародки покликання в доростаючих і молодців в окремих інститутах, що відповідно до обставин місця служать також для цілей, властивих малим Семінаріям, а то і в тих, які навчаються в інших школах чи вживають інших засобів виховання; і пильно треба дбати про інститути чи інші ініціативи для тих, що і в пізнішому віці йдуть за Божим покликанням.

III. - ПРО УСТРІЙ ВЕЛИКИХ СЕМІНАРІЙ

(Пристосування до душпастирських цілей)

4. - Великі Семінарії є необхідні для священничого виховання. Увесь вишкіл вихованців у них повинен прямувати до того, щоб на взір Господа нашого Ісуса Христа виховали вони справжніх пастирів душ (7); тому нехай приготівляються: - до служби слова: щоб щораз краще розуміли об'явлене Боже слово, розважаючи його собі засвоїли, та виявляли устами й обичаями; - до служби богочитання й освячення: щоб, молячись і виконуючи літургійні служіння, виконували через Євхаристію

---

(6) Пор. Пій XII, Апостол. заклик « Нашому духові », 23 вересня 1950: ААС 42 (1950), стор. 685.

(7) Пор. Собор Ват. II, Догм. конст. « Про Церкву », ч. 28: ААС 57 (1965), стор. 34.

Жертву і св. Тайни діло спасіння; - до служби пастиря: щоб вміли представляти людям Христа, який « прийшов не на те, щоб йому служити, лише щоб послужити й віддати своє життя як викуп за багатьох » (Марк. 10, 45; пор. Ів. 13, 12-17), і щоби, ставши слугами всіх, ще більше їх придбати (1 Кор. 9, 19).

Тому всі програми виховання духовного, інтелектуального, дисциплінарного об'єднаною співдією нехай будуть направлені на цю душпастирську ціль, і досягненню цієї цілі всі настоятелі й учителі нехай прикладають пильну й однозгідну працю, вірно повинуючись владі єпископа.

(Вибір і підготовка настоятелів)

5. - Тому, що вишкіл вихованців залежить і від мудрих законів і, передовсім, від здібних виховників, директорів і професори Семінарій нехай вибираються з найкращих людей (8) і нехай будуть приготовані основною наукою, відповідним душпастирським досвідом і окремим духовним і педагогічним вишколом. Треба, отже, для досягнення цієї цілі піддержувати інститути або принайменше відповідно запрограмовані курси, а чи й конференції директорів Семінарій, у визначених реченнях.

А директорів й учителів нехай основно розважать, як дуже залежить від їхнього способу думання й діяння вислід формування вихованців; під проводом Ректора нехай ввійдуть у якнайтіснішу спільноту духу і дії та

---

(8) Пор. Пій XI, Окр. посл. « До католицького священства », 20 грудня 1935: ААС 28 (1936), стор. 37: « Нехай передусім пильним буде добір директорів і вчителів... Тим священним колегіям дайте священників найбільше чесних; і не вагайтеся увільнити їх від обов'язків, передовсім же більшої ваги, які однак не можна погодити з цією головною справою, якої неможна заступити іншою ». Цю засаду: вибирати щокращих, потверджує Пій XII в окр. посл. до ординарів Бразилії, 23 квітня 1947: *Промови і Радіо-послання*, т. IX, стор. 579-580.

і між собою і з вихованцями нехай створять таку родину, яка відповідала б Господній молитві « щоб усі були одне » (пор. Ів. 17, 11) та піддержувала б у вихованцях радість з власного покликання. А єпископ, настійливим і окремішним старанням, нехай заохочує тих, які працюють у Семінарії; а й для самих вихованців нехай виявить себе справжнім батьком у Христі. Вкінці, всі священники нехай уважають Семінарію серцем єпархії та нехай охотно, у властивий спосіб, помагають їй (9).

(Добір і випробування вихованців)

6. - Чуйним старанням, відповідно до віку і розвитку кожного, треба досліджувати кандидатів про їх добрий намір і свободну волю, про спосібність духовну, моральну й умову, про відповідне фізичне й психічне здоров'я, узгоджуючи також, може й одіичені в родині, наклони. Треба розсудити також спосібність кандидатів до переносування священничих обов'язків і до виконання пастирського служіння (10).

А в цілості справи добору і випробування вихованців треба завсіди вживати належної рішучості, хоч і була б помітна пекуча недостача священників (11); тому, що Бог не дозволить на те, щоб його Церква була позбавлена служителів, якщо будуть вибрані достойні, а

---

(9) Про спільний обов'язок давати допомогу семінаріям пор. Павло УІ, Ап. лист « *Всевишнього Бога Слово* », 4 листоп. 1963: ААС 53 (1963), стор. 984.

(10) Пор. Пій XII, Апост. заклик « *Нашому духові* », 23 вересня 1950: ААС 42 (1950), стор. 684; і пор. Свящ. Конгр. св. Тайн, Окружне письмо « *Велика справді* », до місцевих єрархів, 27 грудня 1935, ч. 10. - Для ченців гл. *Генеральні Статути*, прикладені до Апост. Конст. « *Престіл мудрости* », 31 травня 1956, арт. 33. - Павло УІ, Апост. лист « *Всевишнього Бога Слово* », 4 листоп. 1963: ААС 55 (1963), стор. 987 сл.

(11) Пор. Пій XI, Окр. посл. « *До католицького священства* », 20 грудня 1935: ААС 23 (1936), стор. 41.

невідповідні вчасно і по-батьківськи будуть напружені до виконання інших обов'язків та піддержані в тому, щоб у свідомості свого християнського покликання радо брались до мирського апостоляту.

(Розглянування Семінарій за потребою)

7. - Де окремі єпархії неспроможні побудувати власну Семінарію, нехай основується і піддержуються Семінарії спільні для більше єпархій, чи для цілої країни чи нації, щоб подбати успішніше про основний вишкіл вихованців, який в цій справі повинен бути найвищою нормою. Ці ж Семінарії, якщо вони краєві чи національні, нехай управляються статутом, виданим заінтересованими єпископами (12) і потвердженням Апостольським Престолом.

В Семінаріях, де є багато вихованців, треба їх поділити відповідним способом на менші групи, щоб було подбано краще про індивідуальне виховання кожного, зберігаючи одність заряду і наукового вишколу.

IV. - ПРО ПОСИЛЕННЯ ДУХОВНОГО ВИШКОЛУ

8. - Духовний вишкіл нехай тісно пов'язується з научним і душпастирським і, під окремим доглядом духовника (13), нехай його так подається, щоб вихованці навчилися жити в інтимній і постійній спільноті з Отцем, через Його Сина Ісуса Христа, в Святому Дусі. Як такі, що через священний чин уподібнюються до Христа-Священника, нехай привикають також інтимною спільно-

---

(12) Постановляється, щоб в укладанні статутів обласних чи національних семінарій брали участь всі заінтересовані єпископи, відкликуючи так припис кан. 1357, § 4, Кодексу Кан. Права.

(13) Пор. Пій XII, Апост. заклик « *Нашому духові* », 23 вересня 1950: ААС 42 (1950), стор. 674; Свящ. Конгр. Семінарій і Університетів, *Духовне формування кандидатів до священства*, Ватикан 1965.

тою цілого життя держатися Його, як приятелі (14). По-го пасхальне таїнство нехай так переживають, щоб могли втаємничити в нього нарід собі повірений. Нехай навчаться шукати Христа: в докладнім розважанні Божого слова; в дійовій участі в священних таїнствах Церкви, передовсім же в Євхаристії і в божественному правилі (15); в єпископі, який їм дав місію, і в людях, до яких післані; передовсім же - в бідних, в дітях, в недужих, в грішниках і в невірующих. Пресвяту Діву Марію, яка була дана учневі під хрестом від умираючого Ісуса Христа за матір, нехай люблять і почитають з сипівським довір'ям.

Старанно треба плекати духовні практики, поручувані шанігідною практикою Церкви; і треба старатися, щоб духовна формація не обмежувалася тільки до них самих та щоб не вишколювала самих релігійних сентиментів. Нехай радше вихованці навчаються жити за взорами Євангелії, утверджувати себе в вірі, надії і любові, щоб, виконуючи їх, набувати собі духа молитви (16), скріплювати й захороняти своє покликання, досягати свіжості в інших чеснотах та зростати в ревності, щоб усіх людей позискати для Христа.

9. - Виясненим на цьому Священному Соборі таїнст-

---

(14) Пор. св. Пій X, Заклик до католицького клиру «*Запали в душу*», 4 серпня 1908: Акти Пія X, ІУ, стор. 242-244; Пій XII, Апост. заклик «*Нашому духові*», 23 вересня 1950: ААС 42 (1950), стор. 659-661; Іван XXIII, Окр. посл. «*Нашого священства початки*», 1 серпня 1959: ААС 51 (1959), стор. 550 сл.

(15) Пор. Пій XII, Окр. посл. «*Посередник Бога*», 20 листоп. 1947: ААС 39 (1947), стор. 547 сл. і 572 сл.; Іван XXIII, Апост. заклик «*Священної Хвали*», 6 січня 1962: ААС 54 (1962), стор. 69; Собор Ват. II, Конст. «*Про Святу Літургію*», чч. 16 і 17: ААС 56 (1964), стор. 104 сл.; Св. Конгр. Обрядів, *Інструкція про виконання конст. «Про Святу Літургію»*, 26 вересня 1964, чч. 14-17: ААС 56 (1964), стор. 880 сл.

(16) Пор. Іван XXIII, Окр. посл. «*Нашого священства початки*»: ААС 51 (1959), стор. 559 сл.

вом Церкви вихованці нехай так переймаються, щоб смиренною і синівською любов'ю були зобов'язані Христовому Намісникові, та, підвищені до священства, щоб держалися свого єпископа як його довірені співробітники; і, виконуючи спільний з братами труд, нехай виявляють свідчення тієї єдності, яка притягає людей до Христа (17). Широким серцем нехай навчаться брати участь у житті цілої Церкви, відповідно до отого слова св. Августина: « Наскільки хтось любить Церкву, настільки має Святого Духа » (18). Нехай вихованці ясно зрозуміють, що вони не призначені ані для панування, ані для почесностей, але повнотою посвячуються на служіння Богові і на душпастирську працю. Нехай вони будуть виховані з окремою пильністю в священничому послузі, в способі убогого життя та в душі самопоконання (19) так, щоб привикали охотно відрікатися навіть того, що дозволене, але непотрібне, та наподібнюватися Христові розп'ятому.

Нехай вихованці будуть вивчені і в обов'язках, яких мають прийнятися, не закриваючи перед ними жодної трудности життя священничого; однак не так, щоб добачували в майбутній праці тільки самі небезпеки, але радше нехай формуються так, щоб якнайбільше скріпити себе для духовного життя і то з самої їхньої душпастирської праці.

10. - Вихованці, які, відповідно до священних і певних законів власного обряду, зберігають традиційну свя-

(17) Пор. Собор Ват. II, Конст. догм. « *Про Церкву* », ч. 28: ААС 57 (1965), стор. 35 сл.

(18) Св. Августин, *На Йоана трактат 32, 8*: Патр. лат. 35, 1646.

(19) Пор. Пій XII, Апост. заклик « *Нашому духові* »: ААС 42 (1950), стор. 662 сл., 685, 690; Іван XXIII, Окр. посл. « *Нашого священства початки* »: ААС 51 (1959), стор. 551-553, 556 сл.; Павло VI, Окр. посл. « *Свою Церкву* », 6 серпня 1964: ААС 56 (1964), стор. 634 сл.; Собор Ват. II, Конст. догм. « *Про Церкву* », передусім ч. 8: ААС 57 (1965), стор. 12.

щеничу безженність, нехай дбайливо будуть виховані до того стану, в якому, відрікшись заради небесного царства (пор. Мат. 19, 12) подружньої спільноти, віддаються Богові неподільною любов'ю (20), що внутрішньо відповідає новому Заповітові, дають свідчення воскресіння будучого віку (пор. Лук. 20, 36) (21) та одержують якнайбільш підходящу допомогу для постійного виконання тієї любови, з-за якої можуть в священничому служінні стати всім для всіх (22). Нехай глибоко відчують, з якою вдячністю повинен бути прийнятий цей стан, і не тільки як наказаний церковним законом, але як цінний дар Божий, що його треба смиренно випросити, якому треба старатися відповісти, за понукою і поміччю ласки Святого Духа, свobodно і великодушно.

Вихованці нехай належно пізнають обов'язки й гідність християнського подружжя, яке представляє любов між Христом і Церквою (пор. Єф. 5, 32, сл.); але нехай ясно побачать визначність дівства, посвяченого Богові (23) так, щоб по зрілому й великодушному виборі посвятилися, з повним відданням тіла і духа, Господеві.

Нехай будуть перестережені про небезпеки, що стрінуть їх чистоту, передовсім у сучасній суспільності (24); нехай навчаться, за відповідною допомогою Божою і людською, так доповнити відречення від подружжя, щоб їхнє життя і праця з безженности не тільки не зазнали жодної шкоди, але, навпаки, щоб здобули вони вищий

---

(20) Пор. Пій XII, Окр. посл. « Священне дівство », 25 березня 1954: ААС 46 (1954), стор. 165 сл.

(21) Пор. св. Кипріян, *Про одяг дів*, 22; Патр. лат. 4, 475; св. Амбросій, *Про дів*, I, 8, 52; Патр. лат. 16, 202 сл.

(22) Пор. Пій XII, Апост. заклик « Нашому духові »: ААС 42 (1950), стор. 663.

(23) Пор. Пій XII, Окр. посл. « Священне дівство », цит. місце, стор. 170-174.

(24) Пор. Апост. заклик « Нашому духові »: цит. місце, стор. 640, 669 і сл.

ступінь панування над своїм тілом і духом та повнішу зрілість, і досконаліше пізнали блаженство Євангелії.

11. - Засади християнського виховання треба свято зберігати та правильно їх доповнити здобутками новішої здорової психології і педагогії. В вихованцях, розсудно уладнавши вишкіл, треба виробляти також належну людську зрілість, яка зокрема проявляється в певній духовій статечності, в здібності виношення дозрілих рішень та в відповідному способі судження подій і людей. Вихованці нехай привикають до правильного вжитку власних талантів; нехай будуть виховані в мужності духа, та, взагалі, нехай навчаються цінити ті чесноти, які мають високу оцінку між людьми та поручають слугу Христового (25), як ось: щирість, пильне старання про справедливість, зберігання даних обітниць, культурність у поведінці, скромність у розмові, поєднана з любов'ю.

Правопорядок семінарійного життя треба уважати не тільки як сильне забороло життя спільного і любови, але як конечну частину цілого виховання, для здобуття самоопановання, для плекання справжньої дозрілості особи та оформлення інших духовних настановлень, що дуже помічні для впорядкованої і плідної церковної дії. Так однак треба його виконувати, щоб став він внутрішнім настробнням вихованців, з яким сприймається влада настоятелів з внутрішнього переконання тобто задля совісти (пор. Рим. 13, 5) і задля надприродних спонук. А норми правопорядку треба так пристосовувати до віку вихованців, щоб вони самі, навчаючись поступенно правити самі собою, привикали мудро вживати свободи, діяти самохіть і пильно (26) та співпрацювати з спів-братами і з мирянами.

---

(25) Пор. Павло VI, Апост. лист « *Всевишнього Бога Слово* », 4 листоп. 1963: ААС 55 (1963), стор. 991.

(26) Пор. Пій XII, Апост. заклик « *Нашому духові* »: цит. місце, стор. 686.

Ціла програма Семінарії, просякнута плеканням побожності й мовчанки та старанням про взаємну допомогу, нехай так буде укладена, щоб стала немов введенням у майбутнє життя священика.

12. - Щоб духовний вишкіл спирався на солідніші основи, і вихованці приймали своє покликання за дозрілим і обдуманим рішенням, належатиме до єпископів встановити належний проміжок часу для інтенсивнішої духовної проби. До них також належатиме розглянути потребу встановлення деякої перерви в студіях чи запорядити відповідну душпастирську пробу, щоб краще подбати про випробування кандидатів на священиків. Відповідно до обставин поодиноких країн, єпископи вирішать про продовження віку, вимаганого зараз загальним правом для священних чинів та розглянуть вигоду такої постанови, щоб вихованці, закінчивши богословський курс, протягом відповідного часу виконували дияконський чин, заки будуть допущені до священства.

У. - ПРО ПЕРЕВІРЕННЯ ЦЕРКОВНИХ СТУДІЙ

(Уклад підготовлених студій)

13. - Поки духовні вихованці почнуть властиві церковні студії, нехай підготовляться тим гуманістичним і науковим вишколом, що управнює молодців у кожному власному народі до вищих студій; а крім того, нехай набудуть собі таке знання латинської мови, щоб могли розуміти та вживати багатих джерел науки та церковних документів (27). Студії літургійної мови, властивої кожному обрядові, є конечні, а відповідне знання мов Святого Письма і Традиції треба дуже плекати.

---

(27) Пор. Павло УІ, Апост. лист « Всевишнього Бога Слово »: цит. місце, стор. 993.

(Кращий уклад і введення в церковні студії)

14. - В перевірці церковних студій треба передовсім глядіти на те, щоб відповідніше укласти філософські і богословські науки та більш їх узгіднити для шокращого введення умів вихованців у таїнство Христа, яке визначує цілу історію людського роду, постійно впливає на Церкву та зокрема діє через священницьке служіння (28).

Щоб з самого початку вишколу дати вихованцям цю візію, нехай розпочинаються церковні студії вступним курсом, якому треба присвятити відповідний час. В цьому введенні до студій треба так викладати таїнство спасіння, щоб вихованці побачили змісл церковних студій, їх лад і душпастирську ціль, й одночасно, щоб знайшли в них поміч для обгрунтування й проникнення вірою всього свого життя та щоб були утвержені сприймати покликання радісно й з особистою посвятою.

(Перевірка філософських студій)

15. - Філософські науки треба так подавати, щоб вихованці були введені перш усього в основне і пов'язане між собою пізнання людини, світу і Бога, спираючись на вічно важну філософську спадщину (29), маючи на увазі також досліди нових часів, передовсім тих, що мають більший вплив серед власного народу, а також новіший поступ наук так, щоб вихованці, пізнавши як слід характер сьогоднішніх часів, відповідно підготувалися до розмови з людьми свого часу (30).

---

(28) Пор. Собор. Ват. II, Конст. догм. « *Про Церкву* », чч. 7, 23: ААС 57 (1965), стор. 9-11, 33 сл.

(29) Пор. Пій XII, Окр. посл. « *Людського роду* », 12 серпня 1950: ААС 42 (1950), стор. 571-575.

(30) Пор. Павло VI, Окр. посл. « *Свою Церкву* », 6 серпня 1964: ААС 56 (1964), стор. 637 сл.

Історію філософії треба так викладати, щоб вихованці, пізнаючи основні засади різних систем, присвоїли собі те, що в них є правдиве, та могли розкрити корені фальшивих наук і їх опрокинути.

В самій методі навчання нехай розбуджується в вихованців любов до стислого шукання, зберігання й доказування правди, разом з чесним визнанням меж людського пізнання. Пильно треба звертати увагу на відношення між філософією та справдешніми проблемами життя і питаннями, що ворушать уми вихованців; треба їм помагати в тому, щоб вони побачили зв'язок, який заходить між філософськими аргументами і таїнствами спасіння, що їх розглядає богослов'я в вищому світлі віри.

(Суцільний, гармонійний, життєвий, богословський вишкіл)

16. - Богословські науки, у світлі віри та під проводом вчительського уряду Церкви (31), треба так подавати, щоб вихованці докладно зачерпували католицьку науку з Божого об'явлення, її до глибини проникали та зробили її кормом власного духовного життя (32) й мо-

---

(31) Пор. Пій XII, Окр. посл. «*Людського роду*», 12 серпня 1950: ААС 42 (1950), стор. 567-569; Промова «*Якщо любиш*», 31 травня 1954: ААС 46 (1954), стор. 314 сл.; Павло УІ, Промова в *Григоріанському Університеті*, 12 березня 1964: ААС 56 (1964), стор. 364 сл.; Собор Ват. II, Конст. догм. «*Про Церкву*», ч. 25: ААС 57 (1965) стор. 29-31.

(32) Пор. св. Бонавентура, *Подорож думки до Бога*, Прол. ч. 4: «Хай ніхто не вірить, що вистарчас саме читання без намащення, мислення без побожності, досліджування без подиву, осторжність без радости, хитрість без чесности, наука без любови, інтелігентність без смирення, студії без Божої благодати, оглядання без божественно даної мудрости» (св. Бонавентура, *Твори*, т. У, вид. Квараккі 1891, стор. 296).

гли її в своїм священницькім служінні проповідати, викладати та зберігати.

Нехай вихованці з окремою пильністю вишколюються в студіях Святого Письма, яке повинно стати неначе душею цілого богослов'я (33); по належному введенні, нехай докладно зазнайомляться з методом екзегетичною, нехай розглянуть найважливіші теми Божого Об'явлення та нехай набирають у щоденному читанні Святого Письма і в його розважанні заохоти і корму (34).

Догматичне Богослов'я нехай так буде укладене, щоб предклядало найперше біблійні теми; нехай вихованцям буде відкрито те, що вклали Отці Церкви Сходу і Заходу для вірного передання і вияснення поодиноких правд Об'явлення, як також дальша історія догматів, беручи на увагу також її відношення до загальної історії Церкви (35); а далі, для повного зглиблення, наскільки це можливе, таїнств спасіння, учні нехай навчатися глибше вникати в них при помочі спекуляції, за наукою св. Томи, та пізнавати їх пов'язання (36); нехай нав-

(33) Пор. Лев XIII, Посл. окр. « *Провидець Бог* », 18 листоп. 1893: ААС 26 (1893-1894), стор. 223.

(34) Пор. Папська Біблійна Комісія, *Інструкція про правильне навчання Святого Письма*, 13 травня 1950: ААС 42 (1950), стор. 502.

(35) Пор. Пій XII, Окр. посл. « *Людського роду* », 12 серпня 1950: ААС 42 (1950), стор. 568 сл.: « студіями священних джерел завсіди процвітають священні науки: а противно, спекуляція, що занедбала б глибше досліджування священного депозиту, як знаємо з досвіду, стається безплідною ».

(36) Пор. Пій XII, *Промова до студентів семінарій*, 24 червня 1939: ААС 31 (1939), стор. 247: « Ревнування ...в шуканні й поширюванні правди ніяк не применшується допорукуванням науки св. Томи, але радше побуджується та безпечно буває покормоване ». - Павло VI, *Промова в Григоріанському Університеті*, 12 березня 1964: ААС 56 (1964), стор. 365: « ... (Учителі) нехай з пошаною слухають голосу Вчителів Церкви, між якими божеський Акваінат займає визначніше місце; бо така є сила ума Ангельського Доктора, така щира любов істини, та така мудрість в досліджуван-

чаться пізнавати їх як дійових і приявних завсіди в літургійних чинностях (37) та в цілому житті Церкви; та нехай вчать ся шукати розв'язок людських проблем у світлі Об'явлення, примінювати його вічні правди змінним обставинам людських справ та розділяти знання про них способом пристосованим сучасним людям (38).

Також інші богословські науки треба оновити живішим контактом з Таїнством Христа та з історією спасіння. Окреме старання слід вкласти для здосконалення морального богослов'я, якого науковий виклад, насичений більше наукою Святого Письма, нехай вияснює визначність покликання вірних у Христі та їх обов'язок приносити плоди в любові, для життя світу. Подібно і в викладі канонічного права та в навчанні церковної історії треба мати на увазі таїнство Церкви, відповідно до догматичної конституції «*Про Церкву*», проголошеної цим Священним Собором. Свята Літургія, що є перше і необхідне джерело справді християнського духу, нехай викладається по думці 15 і 16 артикулу конституції про Святу Літургію (39).

Відповідно розглянувши обставини різних країн, треба вихованцям повніше зазнайомлюватися з Церквами і церковними Громадами, роз'єднаними з Апостольським

ні найвищих правд, в їх викладі та в дуже підхожим їх пов'язуванні в одне, що його вчення є не тільки дуже успішним знаряддям для забезпечення основ віри, але також і для певного і корисного досягнення плодів здорового прогресу». Пор. також *Промова до VI-го Міжнародного Конгресу Томістів*, 10 вересня 1965.

(37) Пор. Собор Ват. II, Конст. «*Про Святу Літургію*», чч. 7 і 16: ААС 56 (1964), стор. 100 сл. і 104 сл.

(38) Пор. Павло VI, Окр. посл. «*Свою Церкву*», 6 серпня 1964: ААС 56 (1964), стор. 640 сл.

(39) Собор Ват. II, Конст. «*Про Святу Літургію*», чч. 10, 14, 15, 16; С. Конгр. Обрядів, *Інструкція про виконання конст. Про Святу Літургію*, 26 вересня 1964, чч. 11 і 12: ААС 56 (1964), стор. 879 сл.

Римським Престолом, щоб могли вони причинитися до відновлення єдності між усіма християнами, відповідно до приписів цього Священного Собору (40).

Нехай подається їм також введення в знання інших релігій, що в поодиноких країнах більше поширені, щоб пізнали щокраще те, що з Божого промислу мають вони доброго і правдивого, щоб навчилися опрокидати помилкове та щоб могли уділяти повне світло правди тим, які її не посідають.

(Відповідний метод у подаванні інших наук)

17. - Тому, що справжній науковий вишкіл повинен змагати не до голого подавання відомостей, але до справжнього і глибокого формування учнів, нехай будуть провірені дидактичні методи: і щодо лекцій, кольоквій і вирав, і щодо поживлення навчання учнів чи то приватного, чи в малих групах. Треба пильно дбати про одність цілого вишколу та його солідність, уникаючи надміру в збільшуванні лекцій і наук та вилишаючи ті питання, які ледве чи зберегли яке значення, або які належить відкласти до вищих академічних студій.

18. - Належатиме до єпископів дбати, щоб молодців, здібних характером, чесною та даруваннями послати до окремих Інститутів, Факультетів чи Університетів, щоб приготувати священників вищого наукового вишколу в священних науках, а також в інших, які видаються хосенними, щоб могли вони відповісти різнорідним потребам апостоляту; а їх духовний і душпастирський вишкіл, головню як вони ще не є священниками, не можна ніяк занедбувати.

---

(40) Пор. Собор Ват. II, Декрет « Про Екуменізм », чч. 1, 9, 10: ААС 57 (1965), стор. 90 і 98 сл.

УІ. - ПРО ПЛЕКАННЯ СТИСЛО ДУШПАСТИРСЬКОГО
ВИШКОЛУ

19. - Душпастирська дбайливість, яка повинна позначати взагалі цілий вишкіл вихованців (41), домагається також, щоб їх вивчити того всього, що відноситься до священного служіння, передовсім у катехизі, в проповідуванні, в літургічному культі й в розділюванні святих Тайн, в ділах любови, в обов'язку помагати заблуканим і невірющим, та в інших душпастирських обов'язках. Нехай докладно будуть вишколені в мистецтві проводу душ, щоб могли формувати всіх синів Церкви: найперше до християнського життя, вповні свідомого й апостольського, а також до виповнювання обов'язків свого стану; з рівним старанням нехай навчаються помагати ченцям і черницям, щоб витривали вони в ласці свого покликання та поступали в дусі різнорідних Інститутів (42).

Взагалі, треба в вихованців виробити відповідні спо-

---

(41) Досконалий взір пастиря можна відвести з документів Найвищих Архисреїв, що виразно говорили про життя, прикмети і вишкіл священників, передусім же: Св. Пій X, Заклик до клири « *Запали в душу* », Акти св. Пія X, т. ІУ, стор. 545 сл.; Пій XI, Окр. посл. « *До католицького священства* », ААС 28 (1936), стор. 5 сл.; Пій XII, Апост. заклик « *Нашому духові* »: ААС 42 (1950), стор. 657 сл.; Іван ХХІІІ, Окр. посл. « *Нашого священства початки* »: ААС 51 (1959), стор. 545 сл.; Павло УІ, Апост. лист « *Всевишнього Бога Слово* »: ААС (1963), стор. 979 сл. - Чимало про душпастирський вишкіл знаходиться також в Окр. посл. « *Таїнственнoго Тіла* » (1943), « *Посередник Бога* » (1947), « *Проповідники Євангелії* » (1951), « *Священне Дієство* » (1954), « *Священної музики правопорядок* » (1955), « *Князь пастирів* » (1959), та в Апост. конст. « *Престіл мудрости* » (1956), для ченців. - Також Пій XII, Іван ХХІІІ і Павло VI в своїх промовах до семінаристів багато разів описують взір доброго пастиря.

(42) Про значення стану євангельських рад пор. Собор Ват. II, Конст. догм. « *Про Церкву* », розділ УІ: ААС 57 (1965), стор. 49-53; Декрет « *Про пристосоване оновлення чернечого життя* ».

сібності, які передовсім причиняються до діалогу з людьми, як: спроможність слухати інших, одвертість душі для різнорідних людських потреб, у душі любови (43).

20. - Нехай навчається також користати з науки педагогії, психології та соціології (44), відповідно до правильних методів та норм церковної влади. Також треба докладно вивчити їх для розбуджування і плекання апостоляту мирян (45) та для розвивання різнорідних і успішних форм апостоляту; а також сповнити їх справді католицьким духом, який настроює до того, щоб вийти поза межі власної єпархії, нації чи обряду та помагати в потребах цілої Церкви, в духовій готовості проповідувати Євангелію всюди (46).

21. - Тому ж, що треба, щоб вихованці навчилися апостольського мистецтва не тільки теоретично, але також і практично та могли його виконувати за власною відповідальністю та в співпраці, нехай вже в часі студій, а передовсім у часі ваканцій, заправляються в душпастирській практиці, відповідними вправами; вони ж повинні відбуватися відповідно до віку вихованців та обставин місця, за розсудком єпископа, методично і під проводом знавців душпастирського діла, пам'ятаючи завжди на першорядне значення надприродних підмог (47).

---

(43) Пор. Павло VI, Окр. посл. «*Свою Церкву*», 6 серпня 1964: ААС 56 (1964), стор. 635 сл. і 640 сл. та інших місцях.

(44) Пор. передовсім Іван XXIII, Окр. посл. «*Мати й Учителька*», 15 травня 1961: ААС 53 (1961), стор. 401 сл.

(45) Пор. передовсім Собор Ват. II, Конст. догм. «*Про Церкву*», ч. 33: ААС 57 (1965), стор. 39.

(46) Пор. Собор Ват. II, Конст. догм. «*Про Церкву*», ч. 17: ААС 57 (1965), стор. 20 сл.

(47) Багато папських документів перестерігають перед небезпекою занедбати в душпастирській праці надприродну ціль та принайменше практично не доцінювати надприродні засоби; пор. документи в відмітці 41.

VII. - ПРО ПІСЛЯ СТУДІЙНЕ ЗДОСКОНАЛЮВАННЯ
ВИШКОЛУ

22. - Тому, що, - передовсім задля обставин сучасної суспільности, - треба здосконалювати священничий вишкіл також по закінченні семінарійних студій (48), належати-ме до Єпископських Конференцій вжити в поодиноких націях відповідніших засобів, як напр., душпастирські Інститути, тісно співпрацюючі з відповідно вибраними парафіями, з'їзди за встановленими реченцями і пристосовані справи, при помочі яких молодший клир буде введений, поступенно, під аспектом духовним, научним і душпастирським у священниче життя та в апостольську працю, та зможемо їх щораз то краще обновляти і плекати.

ЗАКІНЧЕННЯ

Отці цього Священного Собору, продовжуючи діло розпочате Тридентським Собором і, з довірям, доручаючи семінарійним настоятелям і вчителям завдання оформити майбутніх священників Христових у душі оновлення, встановленого цим Священним Собором, настійливо закликають тих, які приготовляються до священницького служіння, щоб і самі вони відчули, що їм доручається надія Церкви й спасіння душ та, приймаючи охотно норми цього Декрету, нехай принесуть з нього плоди, які тривають вічно.

* * *

---

(48) Найновіші документи Апост. Престолу наголошують передовсім піклування про молодих священників. Згадати б окремо: Пій XII, з власного почину «*Наскільки*», 2 квітня 1949: ААС 41 (1949), стор. 165-167; Апост. заклик «*Нашому духові*», 23 вересня 1950: ААС 52 (1950); Апост. конст. «*Престіл мудрости*» (для ченців), 31 травня 1956 і *Загальні Статути*; Промова до священників «*Барцельонського гуртожитку*», 14 червня 1957: *Промови і Радіопослання*, т. 19, стор. 271-273. - Павло VI, *Промова до священників інституту «Іван Матей Джільберті»* єпархії Верона, 11 березня 1964.

Все це разом і поодинокі, що в цьому декреті наказується, подобалося Отцям Священного Собору. І Ми, Апостольською властю, даною Нам Христом, все це, спільно з Високодостойними Отцями, в Святому Дусі потверджуємо, вирішуємо та постановляємо і, що так соборно було постановлено, на Божу славу, наказуємо проголосити.

В Римі, при св. Петрі, дня 28 місяця жовтня, року 1965.

Я ПАВЛО КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ ЄПИСКОП

Слідують підписи Отців.

ДЕКРЕТ
“ ПРО СЛУЖІННЯ І ЖИТТЯ ПРЕСВІТЕРІВ ”

ВИГОТОВЛЕННЯ - ДИСКУСІЯ - СХВАЛЕННЯ

Стосовно життя і праці, прав і обов'язків священників, католицький єпископат світу й Університети переслали до Перед-Підготовчої Комісії (1959-1960) понад 770 внесків. Тому Підготовча Комісія «для справ клиру і християнського народу», під керівництвом кард. Петра Чіріячі, крім тем визначених Папою Іваном XXIII, мала широкі можливості розглянути й узгляднити потреби і проблеми католицького клиру, з чого і скористалася. В рр. 1961-62 вона виготовила 6 проєктів, які займалися життям і діяльністю клиру. Деякі з цих проєктів схвалила Центральна Підготовча Комісія (1962).

Під кінець першої сесії Собору, тотожна Соборова Комісія вирішила об'єднати в одне ці проєкти, під заголовком: «Про клир», піддаючи їх основній перерібці в березні 1963 р. Такий текст схвалила Координаційна Комісія, і Папа Іван XXIII доручив переслати його Отцям Собору (22. 4). - Текст мав три розділи 1. Про досконалість священницького життя, 2. Про студії і знання душпастирства, 3. Про правильний ужиток майна, і Додаток: Заохота до кращого розподілу клиру (22 сторінки друку). На цей проєкт 237 Отців Собору подало 465 відміток, які й прослідують 4 Підкомісії та зредагували новий текст: «Про священників», апробований Комісією. Але в січні 1964 р. Координаційна Комісія доручила ще більше скоротити проєкт, що й провела окрема Підкомісія, звівши його до 10 внесків, які прийняла Координаційна Комісія, а Папа Павло VI велів переслати Отцям Собору (квітень 1964 р.).

Але і цей новий текст 1964 року не подобався багатьом Отцям Собору, і вони подали нові замітки, і Комісія знову дещо поширила текст проєкту (12 внесків), даючи новий титул: «Про життя і служіння священників». В

днях 13-15 жовтня 1964 р. соборова дискусія виявила (41 промовців), що справу священників потрактовано закоротко і поверховно. Тому голосування в дні 19 жовтня мало такий вислід: за текстом - 930 Отців, проти нього - 1199 Отців, а 6 Отців подало неважний голос. Проект знову повернувся до Комісії, яка на основі 455 письмових і усних заміток переробила проект, збільшуючи його до 20 внесків, під новим заголовком: « Про служіння і життя пресвітерів »; а на основі дальших завважень, що напливали до Комісії (до квітня 1965 р.) від Отців Собору, знавців і парохів (523 замітки від 200 Отців з 30 націй), внески зменшено до 19, але розложено їх у двох частинах: I. Про служіння пресвітерів, II. Про життя пресвітерів.

На четвертій сесії Собору цей майже новий текст знову продискутовано (13-26. 10. 1965), за участю 54 Отців Собору; узгляднено нові поправки, і 12 листопада предложено текст під голосування, які дали позитивні оцінки (2 і 4. 12. 1965); цілий текст виявив таке заключне схвалення: 2243 - за, 11 - проти, 3 голоси неважні. З таким вислідом проект передано на 9-те публічне засідання в дні 7 грудня, на якому остаточно схвалено текст таким числом голосів: 2390 - за, 4 - проти; і на основі такої згідности Папа Павло VI прийняв проект і проголосив його декретом Ватиканського Собору.

Крім тексту проголосованого на Соборі, « *Оссерваторе Романо* » подало його для ширшого загалу в мові латинській (13-14. 12. 1965) і італійській (7-8.1. 1966).

В українському перекладі текст декрету « *Про служіння і життя пресвітерів* » появляється тут вперше.

ПАВЛО ЄПИСКОП
СЛУГА СЛУГ БОЖИХ
СПІЛЬНО З ОТЦЯМИ СВЯЩЕННОГО СОБОРУ
НА ВІЧНУ ПАМ'ЯТЬ СПРАВИ

ДЕКРЕТ
ПРО СЛУЖІННЯ І ЖИТТЯ ПРЕСВІТЕРІВ

ВСТУП

1. - Вже більше разів пригадував цей Священний Собор усім на визначність пресвітерського чину в Церкві(1). Але тому, що на цьому чині в обнови Церкви Христової лежать завдання великої ваги та й призначаються йому щораз то трудніші, виявилось корисним говорити про пресвітерів дещо ширше й глибше; а те, що буде сказане, відноситься до всіх пресвітерів, а передовсім до тих, що служать у душпастирстві: стосовно ж пресвітерів ченців - за відповідними пристосуваннями. Бо пресвітери - свяченням і посланням, яке одержують від єпископів, - поставляються на служіння Христові - Вчителіві, Священникові, Цареві, беручи участь у Його службі, якою тут на землі Церква будується в Народ Божий, у Тіло Христове й у Храм Святого Духа. Тому,

---

(1) Собор Ват. II, Конст. «*Про Святу Літургію*», 4 грудня 1963: ААС 56 (1964), стор. 97 сл.; Конст. догм. «*Про Церкву*», 21 листоп. 1964: ААС 57 (1965), стор. 5 сл.; Декрет «*Про пастирський уряд єпископів у Церкві*», 28 жовтня 1965 р.; Декрет «*Про священицькей вишкіл*», 28 жовтня 1965.

щоб - в обставинах душпастирських і людських, сьогодні докорінно змінених - успішно підтримати їхнє служіння й краще подбати про їх життя, Священний Собор заявляє й вирішує те, що наступає.

Розділ I

ПРО СВЯЩЕНСТВО В МІСІЇ ЦЕРКВИ

(Природа Священства)

2. - Господь Ісус, « якого Отець освятити і в світ послав » (Ів. 10, 36), вчинив своє Таїнственне Тіло учасником помазання, яким і Сам був Духом помазаний (1): бо в ньому всі вірні стають святим і царським священством, через Ісуса Христа приносять Богові духовні жертви та звіщають силу Того, хто покликав їх з темряви в своє дивне світло (2). Тож немає жодного члена, який не мав би спільности в посланництві цілого Тіла, бо кожний повинен освятити Христа в своєму серці (3) та духом пророчим давати свідчення про Ісуса (4).

Той самий Господь, поміж вірними, - що зрослись в одне тіло, в якому « не всі члени виконують ту саму роботу » (Рим. 12, 4), - поставив деяких служителами, щоб у спільноті вірних вживали священної влади Священства: приносити Жертву й відпускати гріхи (5); та щоб усенародно виконували вони між людьми й в імені

(1) Пор. Мат. 3, 16; Лук. 4, 18; Діян. 4, 27; 10, 38.

(2) Пор. 1 Петр. 2, 5 і 9.

(3) Пор. 1 Петр. 3, 15.

(4) Пор. Діян. 19, 10; Собор Ват. II, Конст. догм. « Про Церкву », 21 листоп. 1964, ч. 35: ААС 57 (1965), стор./40-41.

(5) Собор Тридент. Сесія XXIII, розд. 1 і/канон 1: Денц. 957 і 961 (1764 і 1771).

Христа священний уряд. Отож, Христос - пославши апостолів, як і сам був посланий Отцем (6), - через самих таки апостолів, також їх наступників - єпископів зробив співучасниками своєї посвяти й місії (7); а в підпорядкованому ступні їх уряд служіння був переданий пресвітерам (8), щоб - поставлені в священничім чині - стали співробітниками єпископського чину, для виконання апостольської місії, яку доручив Христос (9).

Чин священницький, як такий, що злучений з чином єпископським, має спільність у власті, якою Христос заосмотрив своє Тіло, його освячує й ним править. Тому священство пресвітерів, хоч і має на увазі святі Тайни християнського посвячення, то подається воно тою Тайною і помазанням Святого Духа, якою пресвітери позначаються окремим знам'ям і так уподібнюються до Христа-Священника та й можуть діяти в особі Христа, як Голови (10).

Тому ж, що вони беруть частинно участь в уряді апостолів, пресвітерам дана є від Бога благодать, щоб були вони слугами Христа поміж народами, виповнюючи обов'язок євангельської проповіді, щоб офіра народів була приємна й освячена в Святому Дусі (11). Бо через

---

(6) Пор. Ів. 20, 21; Собор Ват. II, Конст. догм. «*Про Церкву*», 21 листоп. 1964, ч. 18: ААС 57 (1965), стор. 21-22.

(7) Пор. Собор Ват. II, Конст. догм. «*Про Церкву*», 21 листоп. 1964, ч. 28: ААС 57 (1965), стор. 33-36.

(8) Пор. там же.

(9) Пор. *Римський Архисратикон*: «Про свячення пресвітера», вступ. Ці слова знаходяться вже в *Веронськім Сакраментарі* (вид. Могльберг, Рим 1956, стор. 122); також у *Міссалі Франків* (вид. Л.Ц. Могльберг, Рим 1957, стор. 9); також в *Книга Святих Тайн Римської Церкви* (вид. Л.Ц. Могльберг, Рим 1960, стор. 25); також в *Римсько-Германському Архисратиконі*, (вид. Фогель-Ельце, Ватикан 1963, т. I, стор. 34).

(10) Пор. Собор Ват. II, Конст. догм. «*Про Церкву*», 21 листоп. 1964, ч. 10: ААС 57 (1965), стор. 14-15.

(11) Пор. Рим. 15, 16 гр.

евангельське апостольське послання покликується й згромаджується в одне Народ Божий так, що всі ті, хто належить до того Народу, - з-за їхнього освячення Святим Духом, - приносять себе самих « як жертву живу, святу, приємну Богові » (Рим. 12, 1). Але через пресвітерське служіння звершується, в - злуці з жертвою Христа, єдиного Посередника, - духовна жертва вірних, яка - їх руками й в імені цілої Церкви - приноситься безкровно й таїнственно в Євхаристії, доки сам Господь не прийде (12). До цього змагає і в цьому звершується пресвітерське служіння. Бо їхнє служіння, яке починається від євангельської благовісті й черпає свою силу і стійкість з Жертви Христової, до того й змагає, щоб « увесь спасений город, тобто збір і товариство святих, приносив загальну жертву Богові через Великого Священника, який сам себе пожертвував за нас у Страстях, щоб стали ми тілом такого великого Голови » (13).

Отож ціллю, до якої змагає служіння й життя пресвітерів - є слава Отця, здійснювана в Христі. А та слава полягає в тому, що люди свідомо, свobodно й вдячно приймають діло Боже, звершене в Христі, та проявляють його усім своїм життям. Тому пресвітери, чи то вони посвячуються молитві й побожності, чи проповідують слово, чи приносять Євхаристійну Жертву й розподіляють іншим Святі Тайни, а чи й роблять для людей інші послуги, причиняються до збільшення Божої слави й до плекання Божого життя в людях. А все це, як і походить з Христової Пасхи, так і звершиться в славнім приході того ж Господа, коли він сам передасть Царство Богові й Отцеві (14).

---

(12) Пор. 1 Кор. 11, 26.

(13) Пор. Св. Августин, *Про Державу Божу*, 10, 6: Патр. Лат. 41, 284.

(14) Пор. 1 Кор. 15, 24.

(Становище пресвітерів у світі)

3. - Пресвітери, - взяті з-поміж людей і для людей поставлені в тому, що відноситься до Бога, щоб принести жертви за гріхи (15), - спілкують з іншими людьми немов з братами. Так і Господь Ісус, Син Божий, чоловік, посланий від Отця до людей, мешкав між нами й бажав у всьому бути подібним до братів, за винятком гріху (16). Його ж наслідували апостоли, а блаженний Павло, учитель народів, « вибраний для Євангелії Божої » (Рим. 1, 1), свідчить, що він став усім для всіх, щоб усіх спасти (17). Пресвітери Нового Завіту, своїм покликанням і посвятою, якоюсь мірою, в сукупності Народу Божого є відділені від інших, але не на відокремлення якесь ні від нього, ні від жодної іншої людини, лиш на те, щоб повнотою посвятитися ділу, на яке їх Господь покликав (18). Вони не могли б стати слугами Христа, якщо б не стались вони свідками життя іншого, як тільки оте земське, та його розподільчачами; але й не могли б вони служити людям, якщо б стали вони чужими для їх життя й для їхніх обставин (19). Саме їхнє служіння з окремого титулу вимагає

---

(15) Пор. Євр. 5, 1.

(16) Пор. Євр. 2, 17; 4, 15.

(17) Пор. 1 Кор. 9, 19-23 (вульгата).

(18) Пор. Діян. 13, 2.

(19) « А таке змагання за релігійне й моральне здосконалення щораз то більшої набирає наснаги також з тих обставин, у яких Церква живе; бо не може вона позітати невразливою та недбайливою до людської долі, серед якої вона існує і яка має різноманітний вплив на її поведінку та визначає її способи й обставини. Очевидним є, що Церква не відділяє себе від людської громади, але в ній бере участь, а тому і її сини до неї змагають і до неї направлені, проймаються її культурою, слухаються її законів, перебирають її звичаї. І це співжиття Церкви з людською громадою постійно породжує різні питання, які зокрема сьогодні є дуже важливі... Апостол народів так перестерігав християн свого часу: « Не спрягайтеся з невірними в чуже ярмо! Яка бо спільність праведности з беззаконням? Що спільного між світлом та

від них, щоб не пристосовувалися вони до цього світу (20); але одночасно й вимагає воно, щоб жили вони в цьому світі між людьми і, як добрі пастирі, знали свої вівці, а то й старалися шукати й тих, хто не з цієї кошари, щоб і вони почули голос Христа і щоб постало одне стадо й один пастир (21). А щоб могли вони цього досягти, дуже допоміжними їм є ті чесноти, які слушно в людській суспільності високо цінуються, як доброта серця, щирість, мужність і витривалість, постійна дбайливість про те, що праве, добре виховання й інші, які загально поручає апостол Павло, коли каже: « усе, що лиш правдиве, що чесне, що справедливе, що чисте, що любе, що шанобливе, коли якась чеснота чи щобудь похвальне, - про те й думайте » (Фил. 4, 8) (22).

темрявою?... Яка участь вірного з невірним? » (2 Кор. 6, 14-15). Тому ті, що сьогодні діють у Церкві як виховники й наставники, нехай вважать католицькій молоді на її визначне становище, і на ті обов'язки, які звідси походять: жити в цьому світі, але не за поглядами цього світу, відповідно до отої молитви, яку Господь висказав за своїх учнів: « Не молю, щоб ти узяв їх від світу, лише - щоб зберіг їх від лихого. Вони не від світу так само, як і я не від світу » (Ів. 17, 15-16). А цю молитву Церква робить своєю. - Але таке розрізнення не є те саме, що розділ; ані не означає воно якоїсь недбайливості, ані страху, ані гордування. Бо коли Церква відрізняє себе від людського роду, то через те йому не противиться, але радше бажає з ним поєднатися » (Павло УІ, Окр. посл. « Своєю Церквою », 6 серпня 1964: ААС 56 (1964), стор. 627 і 638).

(20) Пор. Рим. 12, 2.

(21) Пор. Ів. 10, 14-16.

(22) Пор. Св. Полікарп, *Лист до Филип'ян*, УІ, 1: « А пресвітери нехай будуть схильні до співчуття, милостиві супроти всіх, віддаючи втрачених, відвідуючи всіх недужих, не забиваючи вдови або сироти і вбогого; завжди пильні в доброму супроти Бога і людей, вистерігаючись усякого гніву, перебору осіб, несправедливого суду, втікаючи далеко від усякого скупства, не скорі до упереджень супроти інших, не надміру гострі в осудах, пам'ятаючи, що всі ми повинні гріхові » (вид. Ф. Кс. Функ, *Апостоцькі Отці*, I, стор. 303.

Розділ II
ПРО СЛУЖІННЯ ПРЕСВІТЕРІВ

I. - Обов'язки ПРЕСВІТЕРІВ.

(Пресвітери - слуги Божого Слова)

4. - Народ Божий щонайперше збирається в одне - словом Бога живого (1), і його взагалі слід вимагати з уст священиків (2). А тому, що ніхто не може спаситися, хто передше не увірив (3), пресвітери - як співробітники єпископів - мають своїм найпершим обов'язком проповідувати всім Божу Євангелію (4), щоб так - виконуючи Господній наказ: « Ідіть же по всьому світу та проповідуйте Євангелію всякому творінню » (Марк. 16, 15) (5) - встановляли й збільшували Народ Божий.

---

(1) Пор. 1 Петр. 1, 23; Діян. 6, 7; 12, 24. « Проповідували (апостоли) Слово істини і зродили церкви » (Св. Августина, *На Пс. 44, 23*; Патр. Лат. 36, 508).

(2) Пор. Мал. 2, 7; 1 Тим. 4, 11-13; 2 Тим. 4, 5; Тит. 1, 9.

(3) Пор. Мар. 16, 16.

(4) Пор. 2 Кор. 11, 7. До пресвітерів, які є помічниками єпископів, відноситься також те, що сказано про єпископів. Пор. *Статути Старинної Церкви*, розд. 3 (вид. Хр. Мунієр, Париж 1960, стор. 79); *Декрет Граціанія*, розд. 6, д. 88 (вид. Фрідберґ, I, 307); Собор Тридент. декрет « *Про реформу* », сес. V, розд. 2, ч. 9 (*Декрети Вселенських Соборів*, вид. Гердера, Рим 1963, стор. 645); сес. XXIУ, розд. 4 (стор. 739); Собор Ват. II, Конст. догм. « *Про Церкву* », 21 листоп. 1964, ч. 25: ААС 57 (1965), стор. 29-31.

(5) Пор. *Апостольські Конституції*, II, 26, 7: « (Пресвітери) нехай будуть ученими в науці Божій, бо і Господь нам це поручив кажучи: Ідіть і навчайте і т.д. » (вид. Ф. Кс. Функ, *Дидаскалія і Апостольські Конституції*, I, Падерборн 1905, стор. 105). *Леоніанський Саκραментарій* та інші Сакраментарії аж до *Римського Архисратикону*, в Префаці до свячень пресвітера: « Тим Про-

Бо спасенним словом: у серцях невіруючих - збуджується, а в серцях віруючих - скріпляється віра, від якої бере свій початок і зростає збір вірних, відповідно до слова апостола: «Віра із слухання, а слухання через слово Христове» (Рим. 10, 17). Тому пресвітери є боржниками всіх у тому, щоб звіщати їм євангельську правду, яку самі посідають у Господі (6). Отож: чи мавши добрий доступ до народів - приводять їх до прославлення Бога (7); чи відвертою проповіддю звіщають невіруючим таїнство Христа; чи то подають християнську катехизу або пояснюють науку Церкви; а чи й стараються розглядати в світлі Христовому питання свого часу, - повинні вони викладати не свою мудрість, але Боже Слово та настійливо закликати всіх до покаєння і святости (8). А священницька проповідь, яка в сьогоднішніх обставинах світу є не раз дуже тяжкою, - щоб краще могла порушувати уми слухачів, повинна викладати слово Боже не загальною й абстрактно, але пристосовувати вічну правду Євангелії до конкретних обставин життя.

Тому службу слова виконується різноманітно, відповідно до різних потреб слухачів і дарувань проповідників. В не-християнських країнах чи громадах, через євангельську благовість люди доходять до віри й свя-

---

видінням Твоїм, Господи, дав Ти апостолам Сина Твого за товаришів учителів віри, а вони заповнили світ увесь дальніми проповідниками (чи: проповідями)». А *Чинючник Мозарабської Літургії*, в Префаціі поставлення пресвітера: «Учитель народів, і правитель підчинений, нехай держиться доладно католицької віри і всім звіщає справжнє спасіння» (вид. М. Феротін, Париж 1904, стор. 55).

(6) Пор. Гал. 2, 5.

(7) Пор. 1 Петр. 2, 12.

(8) Пор. Чин священств пресвітера в Антіохійській Якобівській Церкві: «...Збирай народ твій на слово навчання, як годувальниця, яка дбає про діток своїх» (Г. Денцінгер, *Обряди Східних*, т. II, Вюрцбург 1863, стор. 14).

тих Тайн (9); а серед християнської громади проповідь слова потрібна для самого таки служіння святих Тайн, бож вони і є таїнствами віри, яка постає й підкріплюється словом (10), передусім для тих, що мало - як виглядає - вірують і розуміють з того, чого вживають; це важне передусім для Літургії слова, у відправлюванні Служби Божої, в якій нерозривно поєднуються проповідання смерті й воскресіння Господнього, відповіді слушаючого народу й саме таки жертвоприношення, яким Христос утвердив у своїй Крові Новий Завіт; у тому то жертвоприношенні вірні беруть участь і бажанням, і прийманням святої Тайни (11).

(Пресвітери - служителі св. Тайн і Євхаристії)

5. - Бог - єдиний Святий і той, хто освячує - схотів узяти собі з-поміж людей товаришів та помічників, що слугували б смиренно в ділі освячення. Тому пресвітери, служінням єпископа, приймають посвяту від Бога, щоб - в окремих спосіб ставши учасниками Христова Священства - в священнослужіннях діяли немов його слуги, який, заради нас, постійно виконує свій

---

(9) Пор. Мат. 28, 19; Марк. 16, 16; Тертуліян, *Про хрищення*, 14, 2 (*Збір Християнських Письменників*, серія латинська, I, стор. 289, 11-13); Св. Атанасій, *Проти аріянів*, 2, 42 (Патр. Гр. 26, 237); Св. Єронім, *На Матея 18, 19* (Патр. Лат. 218 БЦ): « Найперше навчають усі народи, а так навчених занурюють у воду. Бо не може статися, що тіло приймає Тайну хрищення, якщо передше душа не сприйме правди »; Св. Тома, *Виклад першого Декреталу*, § 1: « Наш Спаситель посилаючи учнів на проповідання, доручив їм три справи. Найперше, проповідати віру; за друге, щоб тих, що увірували, сповнили святих Таїнств » (вид. Марієтті, *Богословські Теори*, Торіно-Рим 1954, стор. 1138).

(10) Пор. Собор Ват. II, Конст. « *Про Святу Літургію* », 4 грудня 1963, ч. 35, 2: ААС 56 (1964), стор. 109.

(11) Пор. там же, чч. 33, 35, 46, 52 (стор. 108, 109, 113, 114).

священницький уряд у Святому Дусі в святій Літургії (12). Хрищенням уводять людей у народ Божий; святою Тайною Покути поєднують грішників з Богом і з Церквою; оливою недужих приносять пільгу хворим; а передусім служінням Служби Божої таїнственно приносять Христову Жертву. А в виконванні всіх Святих Тайн, - як було вже й у первісній Церкві, як засвідчує блаженний Ігнатій Мученик (13), - пресвітери, пов'язані різноманітно і ієрархічно з єпископом, - якоюсь мірою вчиняють його приявним у поодиноких громадах вірних (14).

А інші святі Тайни, як і всі церковні служіння й діла апостоляту, є пов'язані з Святою Євхаристією і до неї накермовані (15). Бо в Святій Євхаристії зміщається все духовне благо Церкви (16), тобто сам Христос, наша Пасха й життєдайний Хліб, який через своє Тіло, - оживлене й оживляюче в Святому Дусі, - дає життя людям, які таким чином заохочуються і спонукуються приносити разом з Ним в офіру і себе самих і свої праці й усі створені речі. Тому Євхаристія являється джерелом і вершиною усієї євангельської проповіді; бо катехумени поступово вводяться до участі в Євхаристії, а вірні, назначені вже священним хрищенням і миропомазанням, через приймання Євхаристії повнотою прищеплюються в Тіло Христове.

(12) Пор. там же, ч. 7 (стор. 100-101); ШІІ XII, Окр. посл. «*Таїнственнoго Тіла*», 29 червня 1943: ААС 35 (1943), стор. 230.

(13) Св. Ігнатій Мученик, *До Смирнян*, 8, 1-2 (вид. Ф. Кс. Функ, стор. 282, 6-5); *Апостольські Конституції*, VIII, 12, 3 (вид. Ф. Кс. Функ, стор. 496); VIII, 29, 2 (стор. 532).

(14) Пор. Собор. Ват. II, Конст. догм. «*Про Церкву*», 21 листоп. 1964, ч. 28: ААС 57 (1965), стор. 33-36.

(15) «Євхаристія є не лише духовне споживання життя та метою всіх святих Тайн» (Св. Тома, *Сумма Теологічна*, III, п. 73, арт. 3 ц.); пор. *Сумма Теологічна*, III, п. 65, арт. 3.

(16) Пор. Св. Тома, *Сумма Теолог.* III, п. 65, арт. 3, до 1; п. 79, арт. 1, ц. і до 1.

Тому євхаристійна трапеза є центром збору вірних, на якому пресвітер - проводить. Тому пресвітери навчають вірних жертвувати в Службі Божій Богові Отцеві божественну жертву, а разом з нею офірувати своє життя; в душі Христа-Пастиря, в Тайні Покути, вишкочують їх, щоб піддавали розкаяним серцем свої гріхи під розсуд Церкви так, що все більше звертаються вони до Господа, пам'ятаючи на Його слова: « Покайтесь, бо Небесне Царство близько » (Мат. 4, 17). Навчають їх також так брати участь у відправі святої Літургії, щоб досягти у ній вищої молитви; відповідно до благодаті й потреб кожного, вводять їх щораз досконаліше в духа молитви, щоб виконували її упродовж цілого свого життя; та й заохочують усіх до виконування обов'язків свого стану, а досконаліших - навіть і до практики євангельських рад, відповідно до питомого кожному способу. Також виховують вірних, щоб похвальними гімнами й духовними піснями могли вони співати в серці своєму Господеві, дякуючи завсіди Богові й Отцеві в імені Христа Ісуса, нашого Господа (17).

Хвалу й благодарення, що їх самі виконують у відправі Євхаристії, пресвітери розширяють на різні часи дня, виповняючи Божественне Правило, яким - в імені Церкви - умоляють Бога за весь доручений собі нарід, що більше - за весь світ.

Дім молитви, де відслужується й зберігається Пресвята Євхаристія й де збираються вірні та в якому почитається приявність Божого Сина, нашого Спасителя, який приніс себе на жертвнику за нас, на поміч і потіху віруючим - повинен бути чистий і відповідний для молитви й священних торжеств (18). До нього запрошені

---

(17) Пор. Єф. 5, 19-20.

(18) Пор. св. Бронім, *Лист 114, 2*: « ...слід пошановувати священні келихи і священні покривала і все проче, що служить до пошановування Господньої страсті... заради спільности з Тілом і

пастирі й вірні, щоб з вдячністю відповісти даруванням Того, хто через своє чоловіцтво постійно вливає Боже життя в члени свого Тіла (19). Нехай стараються пресвітери правильно плекати літургичне знання й мистецтво, щоб через їхнє літургійне служіння доручені їм християнські громади щораз досконаліше славили Бога, Отця і Сина і Святого Духа.

(Пресвітери - Управителі Народу Божого)

6. - Виконуючи, відповідно до своєї повновасти, уряд Христа - Голови й Пастиря, пресвітери, іменем єпископа, збирають Божу сім'ю в оживлене одним духом братство й через Христа, в Святому Дусі, ведуть її до Бога Отця (20). А для виконання цього служіння та й інших обов'язків пресвітера, уділяється йому духовна влада, дана йому на будування (21). В будіванні Церкви пресвітери - за прикладом Господа - одночасно повинні поводитися з усіма з надзвичайною людяністю. І не за чисто людськими засадами (22), але відноситися до них відповідно до вимог християнської науки й життя, не тільки навчаючи їх, але також - як улюблених

Кровю Господа, і з такою самою достойністю як його тіло і кров » (Патр. Лат. 22, 934). Гл. Собор Ват. II, Конст. « Про Святу Літургію », 4 грудня 1963, чч. 122-127: ААС 56 (1964), стор. 130-132.

(19) « А крім того підчас дня нехай не занедбають скласти візиту Найсвятішій Тайні, яку слід зберігати в церквах якнайдостойніше, відповідно до літургичних приписів; бо вона є доказом вдячної душі і завдатком любови та й повинністю належної пошани супроти Христа Господа, в ній приявного » (Павло УІ, Окр. посл. « Тайнство віри », 3 вересня 1965: ААС 57 (1965), стор. 771).

(20) Пор. Собор Ват. II, Конст. догм. « Про Церкву », 21 листопа. 1964, ч. 28: ААС 57 (1965), стор. 33-36.

(21) Пор. 2 Кор. 10, 8; 13, 10.

(22) Пор. Гал. 1, 10.

синів - напоминаючи (23), за словами апостола: « Наполягай вчасно і невчасно, картай, погрожуй, напоумлюй з усією терпеливістю й наукою » (2 Тим. 4, 2) (24).

Тому то до священників, як виховників у вірі, належить дбати, - чи то особисто чи за допомогою інших, - щоб у Святому Дусі настановити кожного віруючого до виконання свого покликання відповідно до Євангелії, до щирої і діяльної любови й до свободи, якою Христос нас визволив (25). Мало будуть помічними обряди, хоч і прегарні, або товариства, може й квітучі, якщо вони не направлені на виховання людей до християнської зрілості (26). А щоб могли вони її досягти й бачити в великих чи малих подіях те, що потрібне та яка є воля Бога, - допоміжними будуть їм пресвітери. Нехай християни навчаться, що живуть вони не тільки собі самим, але - відповідно до вимог нової заповіді любови - кожний тим даром, що його одержав, нехай служить один одному (27), а так усі нехай по-християнськи виконують свої обов'язки в людській суспільності.

Хоча й усім вони є боржниками, однак нехай знають пресвітери, що їм доручено в окремий спосіб убогих і слабких, з якими сам Господь заявив себе заодно (28), а проповідувати їм Євангелію вважається знаком спасительного діла (29). Окремою дбайливістю нехай обнимають також молодь, а крім того подругів і батьків, яких бажаним є об'єднати їх в дружні згромадження

---

(23) Пор. 1 Кор. 4, 14.

(24) Пор. *Дидаскалія*, II, 34, 3; II, 46, 6; II, 47, 1; *Апостольські Конституції*, II, 47, 1 (вид. Ф. Кс. Функ, *Дидаскалія і Конституції*, I, стор. 116, 142 і 143).

(25) Пор. Гал. 4, 3; 5, 1 і 13.

(26) Пор. св. Єронім, *Лист 58*, 7: « Яка користь коли стіни блищать дорогими каменями, а Христос умирає в убогому? » (Патр. Лат. 22, 584).

(27) Пор. 1 Петр. 4, 10 сл.

(28) Пор. Мат. 25, 34-35.

(29) Пор. Лук. 4, 18.

взаємодопомоги, щоб могли вони легше поступати й похристиянськи поводитися в частих життєвих труднощах. Нехай пам'ятають пресвітери й про всіх ченців, чоловіків і жінок, бо вони є визначнішою часткою в домі Божому та й є достойними окремого дбання про їхній духовний поступ, на благо цілої Церкви. А найбільше таки нехай дбають про недужих і вмираючих, відвідуючи їх і потішаючи в Господі (30).

Пастирський обов'язок не обмежується тільки до дбайливості про окремих вірних, але також, і властиво, поширюється й на оформлювання правдивої християнської громади. А щоб плекати належного духа спільноти, то він повинен обнимати не тільки місцеву церкву, але й Церкву вселенську. Місцева громада повинна дбати не тільки про своїх вірних, але також проїнятися місійним духом і мостити всім людям шлях до Христа. Зосібна також нехай вона вважає за доручених собі - катехуменів і неофітів, яких треба ступнево виховати до пізнання й виконання християнського життя.

Не може, однак, постати жодна християнська спільнота, якщо вона не має коріння й основ у відправі Пресвятої Євхаристії, від якої треба починати всяке виховання в громадському дусі (31). А щоб ця відправа була

---

(30) Можна вчислити й інші групи, як напр., емігранти, номади і т.д. Та про них сказано в Декреті « Про пастирський уряд єпископів у Церкві », 28 жовтня 1965.

(31) Пор. *Дидаскалія*, II, 59, 1-3: « А навчаючи, наказуй і закликай народ ходити в церкву й ніколи цього не занедбувати, бо слід, щоб і церкви не турбувати і не позбавляти тіла Христового члена... Тому не розбігайтеся з церкви, бо ви є члени Христа, а це й стається коли до неї не сходитеся; бо мавши Христа головою, відповідно до обітниці, яка була ним дана і вам уділена, слід не занедбуватись і вам самим і не відділяти Спасителя від своїх членів та й не розривати й не розкидувати його діла... » (вид. Ф. Кс. Функ, I, стор. 170); Павло VI, *Промова до італійського клиру*, прийнятого на XIII З'їзді в Урбіветі на тему « пастирського пристосування », 6 вересня 1963: ААС 55 (1963), стор. 750 сл.

щира й повна, вона повинна вести й до різних діл милосердя і взаємної допомоги, а то й до місійної активності, а також до різнорідних форм християнського свідчення.

Крім того: любов'ю, молитвою, прикладом і ділами покути, - виявляє церковна громада справжнє матеріальне піклування про душі, щоб довести їх до Христа. Вона бо є успішним засобом, через який ще невіруючим вказується або промощується шлях до Христа й до Його Церкви, а віруючі заохочуються, підкріплюються та й озброюються до духовної боротьби.

А в будіванні християнської громади пресвітери ніколи не прислужуються якійсь людській ідеології чи партії, але - як Проповідники Євангелії і Пастирі Церкви - працюють над духовним зростом Тіла Христового.

II. - Стосунок пресвітерів до інших.

(Стосунки між єпископами і пресвітерами)

7. - Всі пресвітери, разом з єпископами, так належать до одного й того самого священства й служіння Христового, що вже й сама ота одність свячень і місії вимагає їхнього єрархійного об'єднання з чином єпископів (32), що деколи таки добре виявляється в літургійному сослужінні, в якому вони спільно об'єднуються і так визнають, що відслужують одну Євхаристійну Трапезу (33). Тому то єпископи, - з-за отого дару Святого

---

(32) Пор. Собор Ват. II, Конст. догм. «Про Церкву», 21 листопа. 1964, ч. 28; ААС 57 (1965), стор. 35.

(33) Пор. так звану *Апостольську Церковну Конституцію*, ХУІІІ: Пресвітери є «симмастаї» і «синепімахої» єпископів (вид. Т. Шерманн, *Загальний Церковний Правопорядок* (нім. *Die allgemeine Kirchenordnung*), I, Надерборн 1914, стор. 26; А. Гарнак, Т. і У., II, 4, стор. 13, ч. 18 і 19; Псевдо-Еронім, *Про сім чинів Церкви*: «...в благословеннях є з єпископами співучасниками та-

Духа, який дасться пресвітерам у священному рукополаганні, вважають їх за своїх необхідних помічників і дорадників у виконванні обов'язку й уряду навчання, освячування і правління Народом Божим (34). Те, вже від давніх часів Церкви, настійливо появляють літургійні документи, коли над пресвітером - у часі рукоположення - торжественно просять у Бога зшесть « духа ласки й ради, щоб спомагав і правив чистим серцем на рід » (35) так, як на пустині зійшов дух Мойсея в душу сімдесятьох розважних мужів (36), « яких він ужив як помічників для легшого управління безчисленного множества народу » (37). Отож з тієї спільности в тому са-

їнств » (вид. А. В. Кальф, Вюрцбург 1937, стор. 45); Св. Исидор Еспанський, *Про Церковні Уряди*, розд. VII: « Проводять Церквою Христа і в переміні Тіла і Крови є спільниками єпископів, як і в навчанні народів та в обов'язку проповідування » (Патр. Лат. 83, 787).

(34) Пор. *Дидаскалія*, II, 28, 4 (вид. Ф. Кс. Функ, стор. 108); *Апостольські Конституції*, II, 28, 4; II, 34, 3 (вид. Ф. Кс. Функ, стор. 109, 117).

(35) *Апостольські Конституції*, VIII, 16, 4 (вид. Ф. Кс. Функ, I, стор. 522, 13); пор. *Збір Апостольських Конституцій*, VI, (там же, II, стор. 80, 3-4); *Заповіт Господа*: « ...дай йому духа ласки, ради і великодушности, духа превітерства... для спомагання і правління народом Твоїм у ділах, у страсі, в чистоті серця » (перекл. І. Е. Рагмані, Майнц 1899, стор. 69). Те саме в *Апостольських Переданнях* (вид. Б. Ботте, *Апостольське Передання* (франц.), Мюнстер у Вестфалії 1963, стор. 20).

(36) Пор. число 11, 16-25.

(37) *Римський Архисратикон*, Про поставлення пресвітера: Вступ; ці слова знаходяться вже в *Сакраментарії Лева*, в *Сакраментарії Геласія* і в *Сакраментарії Григоріянськiм*. Подібне знаходиться в Східних Літургіях; пор. *Апостольські Передання*: « ...поглянь на слугу Твого оцього і дай йому духа ласки і ради, щоб помагав і правив Твоїм народом чистим серцем, так як і Ти погнав на вибраний на рід Твій і наказав Мойсеєві, щоб вибрав пресвітерів, яких сповнив Ти своїм духом, що його дав ти слугі своєму » (за старинним латинським перекладом веронським, вид. Б. Ботте, *Апостольське Передання св. Іполита* (франц.), Мюнстер

мому священицтві й служінні, єпископи хай уважають пресвітерів за своїх братів і приятелів (38), а їх матеріальне, і передусім таки духовне благо, відповідно до своїх сил, нехай лежить їм на серці. Найперше лежить бо на них тяжкий обов'язок дбати про святість своїх священиків (39): тому нехай виявляють якнайбільшу дбайливість про постійний вишкіл пресвітерату (40). Нехай радо їх вислухують, що більше: служать їм порадою, з ними розмовляють про те все, що відноситься до потреб душпастирства й блага єпархії. А щоб це здійснити, - способом пристосованим до сучасних обставин і потреб (41) і за визначеними правовими формами й нормами,

---

у Вестф. 1963, стор. 20); *Апостольські Конституції*, VIII, 16, 4 (вид. Ф. Кс. Функ, I, стор. 522, 16-17); *Збір Апостольських Конституцій*, 6 (вид. Ф. Кс. Функ, II, стор. 20, 5-7); *Заповіт Господа* (переклад І. Е. Рагмані, Майнц 1899, стор. 69); *Вехологі Серапіона*, XXVII (вид. Ф. Кс. Функ, *Дидаскалія і Конституції*, II, стор. 190, 1-7); *Чин свячень Маронітського Обряду* (переклад Г. Денцінгер, *Обряди Східних*, II, Вюрцбург 1863, стор. 161). Між Отцями можна зацитувати: Теодор з Мопсести, *На І Тимотея* 3, 8 (вид. Свете, II, стор. 119-121); Теодорет, *Питання на Числа*, XVІІІ (Патр. Гр. 80, 372 б).

(38) Пор. Собор Ват. II, Конст. догм. «*Про Церкву*», 21 листоп. 1964, ч. 28: ААС 57 (1965), стор. 35.

(39) Пор. Іван XXІІІ, Окр. посл. «*Нашого священства початки*», 1 серпня 1959: ААС 51 (1959), стор. 576; Пій X, Заклик до клиру «*Запали в душу*», 4 серпня 1908: *Акти св. Пія X*, т. ІV (1908), стор. 237 сл.

(40) Пор. Собор Ват. II, Декрет «*Про пастирський уряд єпископів у Церкві*», 28 жовтня 1965, чч. 15 і 16.

(41) В існуючій праві існує вже Катедральна Капітула, як «сенат і рада» єпископа (ККП, кан. 391), або, коли її немає, Рада єпархіяльних дорадників (пор. ККП, кан. 423-428). Побаганим однак є, щоб так перевірити ці інститути, щоб було краще подбано про сьогоденні обставини і потреби. Як виходить, ця Рада пресвітерів відрізняється від душпастирської Ради, про яку говорить декрет «*Про пастирський уряд єпископів у Церкві*», 28 жовтня 1965, ч. 27, до якої належать також миряни, і до якої належить дбати про те, що відноситься стисло до душпастирства.

- треба встановити збір, тобто сенат, священників (42), представників пресвітерату, який своїми порадами міг би успішно допомагати єпископові в управі єпархії.

А пресвітери, маючи перед очима повноту Тайни Священства, яку посідають єпископи, нехай пошановують у них владу Христа, найвищого Пастиря. Тому щирою любов'ю і послухом нехай повинуються єпископові (43). А цей священницький послух, прийнятий духом співпраці, ґрунтується на самому таки уділі в єпископському служінні, який дається пресвітерам через святу Тайну Священства й канонічну місію (44).

Об'єднання пресвітерів з єпископом є тим більше потрібне в наших часах, бо, з різних причин, у цьому нашому столітті апостольські діла не тільки приборали

Про пресвітерів як дорадників єпископів можна порівняти *Дидакалію*, II, 28, 4 (вид. Ф. Кс. Функ, I, стор. 108); а також *Апостольські Конституції*, II, 28, 4 (вид. Ф. Кс. Функ, I, стор. 109); св. Ігнатій Мученик, *До Магнитян*, 6, 1 (вид. Ф. Кс. Функ, стор. 234, 10-16); *До Тралліян* 3, 1 (вид. Ф. Кс. Функ, стор. 244, 10-12); Оріген, *Проти Кельса*, 3, 30: пресвітери є дорадниками тобто « булетаї » (Патр. Гр. 11, 957Д-960А).

(42) Св. Ігнатій Мученик, *До Магнитян*, 6, 1: « Закликаю, щоб старались ви чинити все в Божій згоді, під проводом єпископа, який заступає місце Бога і пресвітерів, які заступають місце апостольського сенату, і дияконів, мені любих, яким доручене є служіння Ісуса Христа, який був перед віками в Отця, а в кінці появився » (вид. Функ, стор. 234, 10-13); св. Ігнатій Мученик, *До Тралліян* 3, 1: « Подібно всі нехай пошановують дияконів як Ісуса Христа, як і єпископа, який є взором Отця, а пресвітерів як сенат Божий і апостольську раду: без них Церкви немає » (там же, стор. 244, 10-12); Св. Єронім, *На Ісаїю*, II, 3 (Патр. Лат. 24, 61А): « І ми маємо в Церкві наш сенат - збір пресвітерів ».

(43) Пор. Павло УІ, *Промова*, дня 1 березня 1965: ААС 57 (1965), стор. 326.

(44) Пор. *Апостольські Конституції*, УІІІ, 47, 39: « Пресвітери... без думки єпископа нехай нічого не роблять; бо він є той, кому доручений народ Господній і від якого питають рахунку за їхні душі » (вид. Ф. Кс. Функ, стор. 577).

різноманітні форми, але також є необхідним, щоб вони виходили й поза межі однієї парафії чи єпархії. Тому жодний пресвітер, відокремлено й немов одним, - не спроможний виконати свої місії, але тільки об'єднаними з іншими пресвітерами силами, під проводом тих, які мають у Церкві провід.

(Братерська злука й співпраця між пресвітерами)

8. - Пресвітери, поставлені Свяченнями в чині пресвітерства, - всі пов'язуються між собою тісним священним братерством; а зокрема в єпархії, в якій під проводом єпископа посвячуються на службу, - творять один пресвітерат. Бо хоча й виконують вони різноманітні обов'язки, то звершують для людей тільки одне служіння. Всі пресвітери є послані для співпраці над одним тільки ділом, чи то виконують вони служіння парафіяльне, чи над-парафіяльне, чи дають свій труд для досліджування й подавання науки, чи також - де це корисне й апробоване компетентною владою - працюють і фізично, поділяючи долю самих робітників, а чи й, вкінці, виконують інші апостольські або до апостоляту належні праці. Тільки до одного всі й змагають, а саме: до будовання Тіла Христового, яке - передусім у наших часах - вимагає різноманітних обов'язків та нових пристосувань. Тому дуже важливим являється, щоб усі пресвітери, чи то єпархіяльні чи ченці, себе взаємно спомагали, щоб були завжди співробітниками правди (45). Отож з іншими членами того таки пресвітерату кожний об'єднується окремими вузлами апостольської любови, служби й братерства; а це вже з давніх часів виявляється і літургійно, коли привні пресвітери запрошуються

---

(45) Пор. 3 Ів. 8.

покласти руки спільно з єпископом-святителем на ново-вибраного й коли співслужать одною душею Святу Євхаристію. Тим то кожний пресвітер є об'єднаний з своїми співбратами вузлами любови, молитви й різноманітної співпраці й так появляється та одність, у якій Христос бажав бачити своїх учнів об'єднаних в одне, щоб пізнав світ, що Син був посланий від Отця (46).

Тому старші нехай уважають молодних за братів і допмагають їм у початкових працях і в обов'язках їхнього служіння і стараються зрозуміти їхні - може й відмінні від своїх власних - погляди та доброзичливо нехай відносяться до їх ініціатив. Так само молоді нехай пошановують вік і досвід старших та нараджуються й радо співпрацюють з ними в справах душпастирства.

Пресвітери ведені духом братерства, хай не занедають гостинности (47); нехай плекають добротинність і маєткову спільність (48) і передусім нехай дбають про священників недужих, пригноблених, перевантажених надміром праці, самотних, збігців і тих, що терплять гоніння (49). Також і для відпочинку нехай охотно і радо сходяться разом, пам'ятаючи на слова, якими Господь заохочував апостолів: « Ідіть самі одні осторонь, десь на самоту, та й відпочиньте трохи » (Марк. 6, 31). Крім того, щоб пресвітери могли знайти взаємну допомогу в плеканні життя духовного й інтелектуального, щоб могли вони краще співпрацювати й у служінні та щоб висвободилися з небезпек самотности, треба між ними якоюсь мірою розвивати спільне життя, або якимсь взаємне приставання, яке - однак - може мати різні форми, відповідно до потреб особистих чи пастирських, як ось: спільне помешкання, де це було б можливе, чи спільне харчу-

---

(46) Пор. Ів. 17, 23.

(47) Пор. Євр. 13, 1-2.

(48) Пор. Євр. 13, 16.

(49) Пор. Мат. 5, 10.

вання, або принайменше часті й періодичні сходи. Треба високо цінити й пильно плекати асоціації, які - за потвердженими компетентною владою статутами й за допомогою підходящої та відповідної програми й братерської підтримки - плекають священничу святість у виконванні служіння і так стараються служити цілому пресвітерському чиніві.

На кінець, з рацій цієї самої спільности в священстві, нехай пресвітери почуваються зокрема зобов'язаними супроти тих, хто знайшовся в якихсь труднощах; нехай дадуть їм вчасну допомогу, а то й - як треба - дискретно їх напівнуть. А до тих, які в чомусь провинилися, нехай відносяться завжди з братньою любов'ю і великодушністю, молять за них гаряче Бога та завжди появляють себе справді братами й приятелями.

(Поведінка пресвітерів з мирянами)

9. - Хоча титулом Тайни Священства священники Нового Завіту виконують визначний і конечний уряд батька й учителя в Народі і для Народу Божого, то, однак, спільно з усіма віруючими християнами є вони учнями Господа й - за покликом Божої благодаті - учасниками Його Царства (50). Бо з усіма відродженими водою хрищення є вони братами між братами (51), як члени одного й того самого Тіла Христового, якого побудова є доручена всім (52).

---

(50) Пор. 1 Сол. 2, 12; Кол. 1, 13.

(51) Пор. Мат. 23, 8. «Треба, щоб бажаючи бути пастирями, батьками й учителями людей, поводитись ми як їхні брати» (Павло У1, Окр. посл. «Свою Церкву», 6 серпня 1964: ААС 56 (1964), стор. 647).

(52) Пор. Єф. 4, 7 і 16; Апостольські Конституції, УІІ, 1, 20: «А також єпископ нехай не вивищує себе понад дияконів і пресвітерів, ані пресвітери себе понад нарід; бо з однієї і другої групи складається цілість» (вид. Ф. Кс. Функ, 1, стор. 467).

Отож слід, щоб пресвітери так виконували провід, щоб - шукаючи не свого, але того, що є Ісуса Христа (53) - об'єднували спільно з мирянами свою працю й поводитись між ними за взором Учителя, який між людей « прийшов не для того, щоб йому служили, але послужити й дати своє життя за багатьох » (Мат. 20, 28). Пресвітери нехай щиро признають і піддержують достоїнство мирян і властиву їм роллю, яку миряни мають у місії Церкви. Нехай також пильно пошановують ту слушну свободу, яка в земській суспільності належиться всім. Радо нехай вислухують мирян, по-братерському розглядають їх бажання, признаючи їх досвід і компетенцію в різних ділянках людської діяльності, щоб разом з ними могли розпізнавати знаки часу. Досліджуючи духів, чи вони Божого походження (54), нехай у дусі віри розкривають, з радістю признають і пильно піддержують різноманітні дарування мирян, чи то звичайні, чи вищого порядку. А між іншими Божими даруваннями, які щедро знаходяться між вірними, окремої дбайливості домагаються ті, які багатьох людей підносять до вищого духовного життя. Також нехай з довір'ям поручають мирянам уряди на службу Церкві, залишаючи їм свободу й поле дії; що більше, нехай їх відповідно й заохочують, щоб самохіть приймалися діла (55).

А далі, пресвітери є поставлені серед мирян на те, щоб провадити всіх до єдності в любові, « братньою любов'ю люблячи один одного, пошаною один одного випереджуючи » (Рим. 12, 10). До них належить так погоджувати різні погляди, щоб ніхто в спільності віруючих не почувався чужим. Вони є оборонці спільного блага, про яке дбають в ім'я єпископа, а також і від-

---

(53) Пор. Фил. 2, 21.

(54) Пор. 1 Ів. 4, 1.

(55) Пор. Собор Ват. II, Конст. догм. « Про Церкву », 21 листоп. 1964, ч. 37: ААС 57 (1965), стор. 42-43.

важні визнавці правди, щоб вірні не були обношувани всяким вітром науки (56). Окремій їхній дбайливості доручені ті, хто віддалився від вживання святих Тайн, а, може, і від віри; тому нехай, як добрі пастирі, не занедбують до них наблизитися.

Зваживши на приписи про екуменізм (57), нехай не забувають про тих братів, які не втішаються повною церковною спільністю з нами.

Вкінці, матимуть як собі доручених тих усіх, хто не визнає ще Христа за свого Спасителя.

А й самі вірні нехай будуть свідомі того, що й вони є зобов'язані супроти своїх пресвітерів, і тому нехай їх, як своїх батьків і пастирів, огортають синівською любов'ю; а також, беручи участь у їх журбах, нехай стараються, за своєю спромогою, помагати своїм пресвітерам молитвою й ділом, щоб могли вони відповідніше здолати труднощі та успішніше виконувати свої обов'язки (58).

III. - Розподіл пресвітерів і священниці покликання.

(Підходящий розподіл пресвітерів)

10. - Духовний дар, що його пресвітери прийняли в свяченнях, підготовляє їх не до якоїбудь обмеженої чи звуженої місії, але до щонайширшої й загальної спасительної місії « аж до краю землі » (Діян. 1, 8); бо кожне священницьке служіння є частиною широкої вселенської місії, яку Христос дав апостолам. Бо священство

---

(56) Пор. Єф. 4, 14.

(57) Пор. Собор Ват. II, декрет « Про Екуменізм », 21 листоп. 1964: ААС 57 (1965), стор. 90 сл.

(58) Пор. Собор Ват. II, Конст. догм. « Про Церкву », 21 листоп. 1964, ч. 37: ААС 57 (1965), стор. 42-43.

Христа, в якому пресвітери мають спільність, необхідно призначене для всіх народів і для всіх часів та й не є обмежене ніякими межами крові, нації чи віку, як це було вже й таїнственно проображене в постаті Мелхиседека (59). Отож нехай пам'ятають пресвітери, що вони повинні мати на серці дбайливість про всі Церкви. Тому пресвітери тих єпархій, які мають більшу кількість покликань, нехай радо заявляють свою готовість, - на заклик чи за дозволенням власного єрарха, - виконувати своє служіння в тих країнах, місіях чи підприємствах, які виказують брак клиру.

Крім того, норми про приписання й виписання (клиру) так слід перевірити, щоб - зберігаючи цей інститут у своїй силі - краще відповідав він сьогоднішнім душпастирським потребам. А де справа апостоляту того вимагала б, треба влегшити не тільки відповідний розподіл пресвітерів, але також і ті питомі душпастирські праці для різних громадських нашарувань, які треба виконати в якійсь країні чи нації або в якійнебудь частині світу. Для того можна корисно встановити деякі міжнародні семінарії, окремі єпархії чи особисті зверхництва (прелатства) й інше подібне, до яких пресвітери могли б бути призначені чи приписані, з огляду на спільне благо цілої Церкви, способом, який треба визначити для окремих завдань, і - зберігаючи завжди права місцевих єрархів.

Але пресвітерів, наскільки це можливе, нехай не висилають до нових країн одинцем, передусім якщо вони не знають добре їхньої мови й звичаїв, але - за прикладом Христових учнів (60) - принайменше вдвійку або втрійку, щоб собі взаємно допомагали. Так само треба пильно дбати про їх духовне життя й про їхнє духов-

---

(59) Пор. Євр. 7, 3.

(60) Пор. Лук. 10, 1.

не й тілесне здоров'я; а, наскільки це можливе, треба приготувати їм місце й обставини праці, відповідні до особистих вимог кожного. Рівночасно буде також дуже підходящим, щоб ті, що йдуть у нові нації, належно підбали про вивчення не тільки мови цього краю, але й про пізнання питомого психологічного і соціального характеру того народу, якому бажають у смиренні послужити, встановивши з ним найдосконаліший зв'язок, щоб таким чином наслідувати приклад апостола Павла, який міг сказати про себе: « Бувши від усіх вільний, я став усім слугою, щоб ще більше їх придбати. Я став для юдеїв як юдей, щоб юдеїв придбати... » (1 Кор. 9, 19-20).

(Дбання пресвітерів про покликання)

11. - Пастир і Єпископ душ наших (61) так встановив свою Церкву, щоб вибраний нарід - придбаний його кров'ю (62) - завсіди й до кінця світу мав своїх священників, щоб ніколи не було християн, які, неначе вівці, не мали б пастиря (63). Апостоли, пізнавши це бажання Христа й за надхнінням Святого Духа, вважали своїм обов'язком вибрати служителів, « що були б здібні інших теж навчити » (2 Тим. 2, 2). І цей обов'язок належить до суті священничої місії, через яку пресвітер стається учасником дбайливості цілої Церкви, щоб народові Божому тут на землі не забракло ніколи робітників. Однак, тому, що й « керманичеві корабля й мореплавцям... про спільне йдеться діло » (64), то й треба повчити весь народ християнський, що до його обов'язку належить, - гарячою молитвою, а також іншими

---

(61) Пор. 1 Петр. 2, 25.

(62) Пор. Діян. 20, 28.

(63) Пор. Мат. 9, 36.

(64) *Римський Архивратикон*: « Про поставлення пресвітера ».

засобами, які є в його посіданні (65), - різним способом співпрацювати, щоб Церква мала завжди своїх священиків, які є потрібні для виконання її Божої місії. Отож, найперше, самим таки пресвітерам повинно лежати на серці, - служінням слова та свідченням особистого життя, яке появляло б виразно духа служби й справжню пасхальну радість, - ставити перед очі віруючих визначність і необхідність священства; а тих, кого розсудливо вважали б за здібних до такого служіння, - молоді вони чи й старші, - не жаліючи старань і труду, треба спомагати, щоб вони належно підготувались та згодом могли бути покликаними єпископом, аберігши повнотою їх зовнішню й унутрішню свободу. Для досягнення тієї цілі дуже корисним є пильний і розважний духовний провід. Батьки й учителі та всі ті, від кого в будь який спосіб залежить вишкіл дітей і молоді, нехай так їх навчають, щоб - пізнавши дбайливість Господа про своє стадо й розваживши потреби Церкви - були готові, разом з пророком, великодушно відповісти на Господній поклик: « Ось я, пошли мене! » (Іс. 6, 8). А цього голосу Господнього поклику не слід дождати так, немовби мав він прийти до вух майбутнього пресвітера якимсь надзвичайним способом. Бо його треба радше зрозуміти й розрізнити з тих знаків, якими розсудливим християнам щоденно стає явною воля Божа; а ці знаки слід пресвітерам уважно розглядати (66).

---

(65) Пор. Собор Ват. II, Декрет « Про священницький вишкіл », 28 жовтня 1965, ч. 2.

(66) « Божий поклик виявляється подвійним способом, чудним і згідним між собою: один внутрішній, тобто ласки, тобто Святого Духа, тобто невисказаний своєю внутрішньою красою, який збуджує в глибинах людської душі сумирний і сильний голос Господа; а другий зовнішній, людський, видимий, громадський, правний, конкретний, тобто отой управненого служителя Божого Слова, апостола, єрархії, як необхідний інструмент, бажаний і даний Христом, як засіб вияву послання Слова і Божої заповіді

Тим то дуже таки поручається їм Діло покликань чи то єпархіяльне, чи цілого народу (67). В проповідях, у катехизії, в періодичній пресі треба широко вияснити потреби Церкви, як місцевої так і цілого народу; слід живо насвітлити значення й визначність священничого служіння, як такого, що об'єднує великі обов'язки з великими потіхами та в якому, як учать Отці, можна передусім дати Христові найбільше свідчення любови (68).

мовою і досвідом. Так навчає святий Павло і так учить католицька наука: « Як почують без проповідника?... Віра із слухання » (Рим. 10, 14 і 17) (Павло УІ, *Промова*, дня 5 травня 1965: « *Осєрваторе Романо* », 6.5.1965).

(67) Пор. Собор Ват. II, Декрет « *Про священницький вишкіл* », 28 жовтня 1965, ч. 2.

(68) Цього навчають Святі Отці, пояснюючи слова Христові до Петра: « Чи любиш мене?... Паси вівці мої » (Ів. 21, 17): св. Золотоуст, *Про священство*, II, 1-2 (Патр. Гр. 47-48, 633); св. Григорій Великий, *Книга пастирських правил*, ч. I, розд. 5 (Патр. Лат. 77, 19А).

Розділ III
ПРО ЖИТТЯ ПРЕСВІТЕРІВ

I. - Покликання пресвітерів до досконалости.

(Покликання пресвітерів до святости)

12. - Святою Тайною Священства пресвітери, як слуги Голови, уподібнюються до Христа-Священника на побудовання й здвигнення цілого Його Тіла тобто Церкви, як співробітники єпископського чину. Бо вже й у посвяті хрищення, як і всі вірні, - одержали вони знамено й дарування такого великого покликання й ласки, що навіть при всій людській немічності (1) можуть і повинні осягнути досконалість, відповідно до слова Господа: « Тож будьте досконалі, як Отець ваш небесний досконалий » (Мат. 5, 48). А досягти таку досконалість священники обов'язані в окремий спосіб, бо вони, наново посвячені Богові в Тайні Священства, стають живим знаряддям Христа, вічного Священника, щоб могли завжди продовжувати Його чудне діло, яким Він, - з небесною успішністю, - обновили усю людську суспільність (2). Отож тому, що кожний священник, на свій лад, заступає самого Христа, є він також і заосмотрений в окрему ласку, щоб, - услугоючи дорученим собі людям і цілому Народові Божому, - міг успішніше наслідувати досконалість Того, якого місце заступає, і щоб неміч людського тіла була злікована святістю Того, хто став

---

(1) Пор. 2 Кор. 12, 9.

(2) Пор. Пій XI, Окр. посл. « До католицького священства », 20 грудня 1935: ААС 28 (1936), стор. 10.

для нас Первосвященником «непорочним, святим, невинним, відлученим від грішників» (Євр. 7, 26).

Христос, якого Отець собі освятив, тобто посвятив і послав у світ (3), «віддав самого себе, щоб викупити нас від усякого беззаконня та щоб очистити собі народ, що був би його власний, ревний до добрих діл» (Тит. 2, 14), і так - через страждання - ввійшов у свою славу (4); на той же лад і пресвітери, освячені помазанням Святого Духа й послані Христом, вмертвляють у собі самих тілесні діла й посвячують себе суцільно на службу людям і, ставши досконалою людиною (5), мають спроможність поступати в святості, якою їх збагатив Христос.

Тому, виконуючи служіння Духа й справедливості (6), якщо лише повинуються Духові Христовому, який їх оживляє й провадить, утверджуються вони в духовному житті. Бо, і самими щоденними священними діями, і цілим своїм служінням, яке виконують у спільності з єпископом і пресвітерами, вони настроюють себе до досконалого життя. А й сама святість пресвітерів багато спричиняється до успішного виконання питомого їм служіння; бо ласка Божа хоча, й через негідних служителів, сама виконує діло спасіння, то, однак, Бог хоче проявити свої чудеса - за звичайними законами - через тих, хто, - ставши схильнішим на порушення й провід Святого Духа, - і з-за своєї тіснішої злуки з Христом і з-за святости життя може сказати з апостолом: «Живу вже не я, а живе Христос у мені» (Гал. 2, 20).

Тому то цей Священний Собор, щоб досягнути своїх пастирських цілей, - для внутрішньої обнови Церкви,

---

(3) Пор. Ів. 10, 36.

(4) Пор. Лук. 24, 26.

(5) Пор. Єф. 4, 13.

(6) Пор. 2 Кор. 3, 8-9.

для поширення Євангелії в усьому світі й для встановлення діалогу з сучасним світом, - настійливо закликає всіх священників, щоб, - вживши відповідних засобів, схвалених Церквою (7), - старалися про щораз більшу святість, через яку стануться щораз придатнішим інструментом на службі цілому Народові Божому.

(Потрійний священничий уряд вимагає святости)

13. - Пресвітери досягнуть питомої собі святости, коли щиро й невинно виконуватимуть свої обов'язки в Христовому Дусі.

Тому, що вони є слугами слова, - щодня читають і слухають слово Боже, якого повинні навчати інших; а якщо подбають і самі його сприйняти, ставатимуть щораз досконалішими учнями Господа, відповідно до слів апостола Павла до Тимотея: « Про це міркуй, будь увесь у цьому, щоб поступ твій усім був очевидний. Пильнуй себе самого та навчання; дотримуйся цього, бо, робивши це, спасеш себе самого й тих, що слухають тебе » (1 Тим. 4, 15-16). Бо, шукаючи як краще б передати продумане - іншим (8), і самі глибше спізнають « незбагненне багатство Христа » (Єф. 3, 8) й многовидну премудрість Божу (9). Мавши перед очима те, що Господь є той, хто розкриває серця (10), і що велич їх-

---

(7) Пор. між іншим: Св. Пій X, Заклик до клиру « *Запали в душу* », 4 серпня 1908: *Акти св. Пія X*, т. IV (1908), стор. 237 сл.; Пій XI, Окр. посл. « *До католицького священства* », 20 грудня 1935: ААС 28 (1936), стор. 5 сл.; Пій XII, Апост. заклик « *Нашому духові* », 23 вересня 1950: ААС 42 (1950), стор. 657 сл.; Іван XXIII, Окр. посл. « *Священства нашого початки* », 1 серпня 1959: ААС 51 (1959), стор. 545 сл.

(8) Пор. св. Тома, *Сумма Теологічна*, II-II, п. 188, арт. 7.

(9) Пор. Євр. 3, 9-10.

(10) Пор. Діян. 16, 14.

ньої сили походить від Бога, а не від них самих (11), в самій такій проповіді слова будуть тісніше злучені з Христом-Учителем і кермуватимуться його Духом. І так, у спілці з Христом, беруть участь у Божій любові, якої відвічне таїнство (12) - стало явним у Христі.

Пресвітери, передусім як священнослужителі, заступають у Жертві св. Літургії особу Христа, який віддав себе самого в жертву для освячення людей; тому вони й запрошені, щоб наслідували те, що виконують, щоб так - відслужуючи таїнство смерти Господньої - старалися вмертвляти в своїх членах свої хиби й пожадливості (13). В таїнстві Євхаристійної Жертви, в якому священники виконують свій найвизначніший обов'язок, звершується постійно діло нашого спасіння (14), і тому настійливо поручається їм щоденно її служити, бо вона є дією Христа й Церкви навіть тоді, коли немає приявних вірних (15). Так то пресвітери, коли об'єднуються з дією

---

(11) Пор. 2 Кор. 4, 7.

(12) Пор. Єф. 3, 9.

(13) Пор. *Римський Архидиякон*: « На поставлення пресвітера ».

(14) Пор. *Римський Службник*, Молитва пропозиція на неділю дев'яту по П'ятдесятниці.

(15) « Бо кожна Служба Божа, хоча служена священником приватно, однак не є приватною справою, але ділом Христа і Церкви; а Церква в Жертві, яку приносить, навчається приносити себе саму як жертву загальну і єдину та прикладає безконечну спасительну жертву Христа на спасіння цілого світу. Бо кожна відправлена Служба Божа приноситься не на спасіння тільки декого, але всьому світу... Тому по-батьківськи і настійливо поручаємо священникам, які є першорядною нашою потіхою і вінком нашим у Господі, щоб... відправляли щодня достойно й побожно Службу Богу » (Павло VI, Окр. посл. « *Таїнство віри* », 3 вересня 1965: ААС 57 (1965), стор. 761-762). Пор. Собор Ват. II, Конст. « *Про Святу Літургію* », 4 грудня 1963, чч. 26 і 27: ААС 56 (1964), стор. 107.

Христа-Священика, щоденно й повнотою офірують себе самих Богові; а коли споживають Тіло Христове, то й мають спільність у любові Того, хто дає себе в корм віруючим. Також і в розподілюванні святих Тайн з'єднуються вони з намірами й любов'ю Христа; а це діється зокрема тоді, коли вони є готевими завжди й досконало виконувати свій уряд у св. Тайні Покути, скільки разів того розумно домагаються вірні. У відправі Церковного Правила віддають вони свій голос Церкві, яка в імені цілого людського роду триває на молитві разом з Христом, « бо він завжди живий, щоб за нас заступатися » (Євр. 7, 25).

Правлячи й випасаючи Народ Божий, вони, - захоплені любов'ю Доброго Пастиря, щоб віддавати своє життя за свої вівці (16), - готові й на найвищу жертву; ідучи в тому за прикладом священиків, які також у наших часах не завагались віддати своє життя; а будучи виховниками в вірі й мавши самі « завдяки крові Ісуса свобідний вступ до святині » (Євр. 10, 19), приступають до Бога « з щирим серцем і в повноті віри » (Євр. 10, 22); мають тверду надію на своїх вірних (17), щоб потішати їх у всяких скорботах тією втіхою, якою Бог і їх самих утішає (18); як керманичі громади, плекають питому душпастирям аскезу, відрікаючися власної вигоди, не шукаючи користи для себе, але для багатьох, щоб вони спаслися (19); поступаючи все вперед у щораз досконалішому виконуванні пастирського діла, завжди готові, в потребі, вступити і на нові шляхи, під проводом Духа любови, який віє, куди забажає (20).

---

(16) Пор. Ів. 10, 11.

(17) Пор. 2 Кор. 1, 7.

(18) Пор. 2 Кор. 1, 4.

(19) Пор. 1 Кор. 10, 33.

(20) Пор. Ів. 3, 8.

(Єдність і гармонія життя пресвітерів)

14. - Тому, що в сучасному світі є так багато обов'язків, які люди мусять виконувати, та й існує така велика різноманітність проблем, які їх непокоять і які часто мусять бути швидко вирішені, то й часто знаходяться в небезпеці ті, хто розриває себе на різні справи. Тож пресвітери, зайняті й розгублені в різних обов'язках свого уряду, не без журби можуть себе питати: Як зможуть вони погодити в одне ціле своє внутрішнє життя з вимогами зовнішньої діяльності! Та цієї одности життя не можна досягти ані тільки зовнішнім упорядкуванням справ свого служіння, ані самим тільки виконанням духовних вправ, хоча воно й корисне для її плекання. Але пресвітери можуть досягти її, коли то в виконанні свого служіння лідують за взором Христа, якого кормом було - творити волю Того, хто Його послав для виконання свого діла (21).

Бо й справді, Христос діє постійно через своїх слуг і через Церкву у виповнюванні цієї волі Отця в світі; і тому він повсякчасно залишається началом і джерелом одности їхнього життя. Отож пресвітери досягнуть цю одність свого життя, коли об'єднаються з Христом у признаванні волі Отця й в пожертвуванні й даруванні себе самих для порученого собі стада (22). І так, сповняючи роль Доброго Пастиря, в самому таки виконанні пастирської любови знайдуть отой зв'язок священничої досконалости, яка об'єднує в одне їхнє життя й працю. А ця пастирська любов (23) впливає передусім з Свхаристійної Жертви, що являється центром і

---

(21) Пор. Ів. 4, 34.

(22) Пор. 1 Ів. 3,16.

(23) «Обов'язком любови нехай буде пасти Господнє стадо» (Св. Августин, *Трактат на Ів.* 123, 5; Патр. Кат. 35, 1967).

коренем всього життя пресвітера; бо те, що збувається на жертovníку, - священна душа старається прикласти до себе самої. А цього не можна досягти, хіба священники щораз то глибше проникатимуть таїнство Христове в молитві.

А щоб могли вони конкретно здійснити цю одність свого життя, нехай розважають усі свої почини, стараючись впевнитись - яка є воля Божа (24); тобто, яка є згідність їхніх праць з засадами євангельської місії Церкви. Бо вірність Христові не можна відділити від вірності Його Церкві. Тому, щоб не трудитися деремне (25), пастирська любов вимагає, щоб пресвітери працювали завжди в спільності з єпископами та з іншими в священстві братами. Пресвітери, поступаючи ж так, знайдуть оту єдність власного життя в самій таки одності місії Церкви, і так об'єднаються з своїм Господом, а через Нього - в Святому Дусі - з Отцем, щоб сповнилися вони утіхою та перенаповнилися радістю (26).

II. - ОКРЕМІ ДУХОВНІ ВИМОГИ ЖИТТЯ ПРЕСВІТЕРІВ.

(Смирення й послух)

15. - Між чеснотами, які дуже таки потрібні пресвітерам у їх служінні, слід поставити отаку настанову духа, за якою вони були б настроєні шукати не своєї волі, але волі Того, хто їх послав (27). Бо оте діло Боже, для якого виконання Дух Святий їх покликав (28), перевищує всі людські сили й усю людську мудрість;

---

(24) Пор. Рим. 12, 2.

(25) Пор. Гал. 2, 2.

(26) Пор. 2 Кор. 7, 4.

(27) Пор. Ів. 4, 34; 5, 30; 6, 38.

(28) Пор. Діян. 13, 2.

бо « Бог вибрав безсильне світу, щоб засоромити сильних » (1 Кор. 1, 27). Отож, правдивий слуга Христовий, свідомий власного безсилля, працює в смиренні, досліджуючи те, що подобається Богові (29); немов зв'язаний Духом (30), - кермується в усьому волею Того, хто хоче спасіння всім людям; а цю волю він може відкрити й виконати в щоденних обставинах, usługуючи смиренно всім, кого Бог доручив йому в даному собі уряді й у різних подіях життя.

А священне служіння, будши служінням самої таки Церкви, може бути виконуване тільки в ссрархічній спільності цілого тіла. Отож пастирська любов понаглює пресвітерів, щоб - діючи в цій спільності - послухом посвячували свою власну волю на службу Богові й братії, в душі віри приймаючи й виконуючи те, що було б їм доручене Найвищим Архиєреєм і власним єпископом, а чи й наказане іншими наставниками; охотно посвячуючи себе й пожертвовуючи (31) для всякого, навіть найсмиреннішого й найпростішого завдання, яке було б їм доручене. Таким чином зберігають вони й скріплюють оту необхідну одність з братами по службі, а передусім з тими, кого Господь поставив видимими керманичами своєї Церкви, і вони співпрацюють при будові Тіла Христового, яке зростає « всякою в'яззю допомоги » (32). Той послух, який веде до досконалішої свободи дітей Божих, вимагає по самій своїй суті, щоб - зрушені любов'ю й виконуючи свій уряд, для більшого ж таки блага Церкви - шукали вони нових доріг; тому пресвітери нехай з довір'ям предкладають свої нові задуми та наполегливо викладають потреби порученого собі стада,

---

(29) Пор. Єф. 5, 10.

(30) Пор. Діян. 20, 22.

(31) Пор. 2 Кор. 12, 15.

(32) Пор. Єф. 4, 11-16.

з готовістю завсіди підчинитися думці тих, які в Церкві Божій виконують головний уряд.

Тією смиренністю та відповідальним і свобідним послухом, пресвітери достосовуються до взору Христа й плекають у собі такі самі думки, які були й у Христі Ісусі, який « применшив себе самого, прийнявши вигляд слуги ... ставши слухняним аж до смерти » (Фил. 2, 7-9); а цим послухом Він подолав і відкупив неслухняність Адама, за свідченням апостола: « Бо як через непослух одного чоловіка багато людей стало грішниками, так через послух одного багато людей стане праведними » (Рим. 5, 19).

(Безженність - окреме дарування)

16. - Церква завжди й в окремий спосіб оцінювала дуже високо для священничого життя досконалу й довічну здержність, доручену заради Небесного Царства Христом Господом (33), яку з упливом часу, але і за наших днів, багато християни охотно прийняли й похвально зберегли. Бо вона є одночасно знаком і спонукую пастирської любови й окремим джерелом духовної плідности в світі (34). Її, що правда, не вимагає сама суть священства, як показує практика первісної Церкви (35) й звичай Східних Церков, у яких, - крім тих, хто окремим даруванням благодаті разом з усіма єпископами вибирає безженність, - існують також вельми заслужені пресвітери одружені; тому цей Священний Собор, поручаючи церковну безженність, ніяк не наміряє змінювати цей відмінний правопорядок, який правно існує в Східних Церквах, і з любов'ю закликає всіх тих, хто прийняв пресвітерат у стані подружньому, щоб, - триваючи в священному покликанні, - старалися й далі суцільно й

(33) Пор. Мат. 19, 12.

(34) Пор. Собор Ват. II, Конст. догм. « Про Церкву », 21 листоп. 1964, ч. 42: АА 57 (1965), стор. 47-49.

(35) Пор. 1 Тим. 3, 2-5; Тит. 1, 6.

великодушно посвячувати своє життя для дорученого собі стада (36).

Та безженність має різнорідну підхожість до священства. Бо вся місія священника є присвячена служінню новій людині, яку Христос, як переможець смерти, проявляє своїм Духом у світі, та яка виводить своє походження « не від крові, ані з тілесного бажання, ані з волі людської, лише - від Бога » (Ів. 1, 13). Тому дієством чи безженністю заради Царства Небесного (37) пресвітери посвячуються Христові новим і визначнішим титулом, легше йдуть за ним (38) неподільним серцем, а Ньому і через Нього охотніше посвячуються на службу Богові і людям, успішніше служать Його Царству й справі небесного відродження та й так стаються здібнішими прийняти на себе, в ширшій мірі, вітцтво в Христі. Таким робом визнають перед людьми, що вони бажають цілковито посвятитися порученому собі урядові, тобто зашлюбити вірних одному Чоловікові й пред'явити їх Христові як чисту діву (39); так виявляють вони оте таїнственне, Богом встановлене подружжя, яке в майбутньому має повнотою явитися, і заради якого Церква має тільки одного Обручника - Христа (40). Крім того стає вона живим знаменом цього майбутнього світу, який щотільки приявний вірою й любов'ю та в якому сини воскресіння ні не женяться, ні не виходять заміж (41).

---

(36) Пор. Пій XI, Окр. посл. « До католицького священства », 20 грудня 1935: ААС 28 (1936), стор. 28.

(37) Пор. Мат. 19, 12.

(38) Пор. 1 Кор. 7, 32-34.

(39) Пор. 2 Кор. 11, 2.

(40) Пор. Собор Ват. II, Конст. догм. « Про Церкву », 21 листопа. 1964, ч. 42 і 44: ААС 57 (1965), стор. 47-49 і 50-51; Декрет « Про пристосоване обновилення чернечого життя », 28 жовтня 1965, ч. 12. р

(41) Пор. Лук. 20, 35-36; Пій XI, Окр. посл. « До католицького священства », 20 грудня 1935: ААС 28 (1936), стор. 24-28; Пій

Заради таких причин, оснований на таїнстві Христа і Його місії, безженність, яка передше для священників була тільки радою, стала, згодом, у Латинській Церкві накладена законом усім, хто приступав до Священного Чину. А той закон для тих, хто призначений на пресвітерство, цей Священний Собор поновно схвалює й закріплює, з довір'ям у Дусі, що оте дарування безженности, дуже підхоже священству Нового Завіту, буде щедро подаване від Отця, якщо тільки ті, хто через Тайну Священства має спільність у священстві Христовім, а то й ціла Церква про нього смиренно й невпинно благатимуть. Священний Собор закликає також усіх тих пресвітерів, які, - завіривши Божій благодаті, - за прикладом Христа свобідно піднялись священного безженства, щоб - прийнявши його великодушно й суцільно та незрушно триваючи в цьому стані - визнавали це світле, дане їм від Отця дарування, яке і Господь виразно підніс і прославив (42), і щоб мали вони перед очима заодно ті великі таїнства, які в ньому виявляються й здійснюються. А що немало таки людей уважає досконалу здержність в сучасному світі неможливою, то й самі пресвітери, разом з Церквою, смиренніше й витриваліше вимолюватимуть собі ласку витривання, якої ніколи не бракує тому, хто просить, вживши всіх доступних кожному природних і надприродних засобів. І нехай не занедбують зберігати передусім ті аскетичні норми, які виправдав досвід Церкви і які є неменше потрібні й у сьогоднішньому світі. Тому прохає цей Священний Собор, і то не тільки священників, але й усіх вірних, щоб мали на серці оте цінне дарування священничої безженности та щоб усі молили Бога, щоб подавав Він своїй Церкві завсіди й щедро це дарування.

XII, Окр. посл. « Священне Дієство », 25 березня 1954: ААС 46 (1954), стор. 169-172.

(42) Пор. Ма. 19, 11.

(Відношення до світу, до майна і добровільне вбогство)

17. - Нехай пресвітери приятельською й братньою поведінкою між собою й з іншими людьми навчатися плекати людські цінності та цінувати як Божі дарування - сотворені блага. Проживаючи в світі, нехай пам'ятають завжди, що - відповідно до слова Господа нашого й Учителя - вони не є від цього світу (43). Отож нехай користуються світом так немовби і не користувалися ним (44), і так дійдуть до тієї свободи, з якою - вільні від усякого недоладного старання - стаються податливими, щоб у щоденному житті слухатися Божого голосу. З тієї вільности й податливости постає ота духовна розсудливість, яка показує правильну настанову до світу та до земських благ. А ця настанова є тому для пресвітерів важлива, бо місія Церкви здійснюється таки серед світу, і блага сотворені є взагалі потрібні для особистого розвитку людини. Тому нехай будуть вдячні за все те, що Отець небесний подає їм для впорядкованого життя. Але треба також, щоб уміли вони в світлі віри розрізняти все те, що їм притрапляється, щоб відповідно до Божої волі правильно вживали благ і відкидали все те, що являється для їхньої місії шкідливе.

Бо священики, для яких Господь є « часткою і спадкоємством » (Числ. 18, 20), повинні вживати дочасних благ тільки для тих цілей, для яких слід їх призначати, відповідно до навчання Христа Господа та до розпоряджень Церкви.

Священики, а де можна й за допомогою досвідчених мирян, нехай розпоряджаються властивими церковними мастрками, - відповідно до їх внутрішньої природи, - за нормами церковних законів, і нехай призначають їх зав-

---

(43) Пор. Ів. 17, 14-16.

(44) Пор. 1 Кор. 7, 31.

жди до таких цілей, заради яких вільно Церкві посідати земські маєтки; а саме: для налагодження богопочитання, для достойного утримання клиру, а також для виконання священного апостоляту й добродійності, передусім супроти потребуючих (45). А ті маєтки, які з нагоди виконання якогось церковного уряду набувають для себе, - зберігши приписи окремого права (46), - пресвітери, а також і єпископи, нехай уживають передусім для свого достойного утримання та для виконання обов'язків свого стану; те ж, що залишається, нехай зужити на благо Церкви або для діл любови. Тому нехай не вважають церковного уряду засобом збагачення, а впливаючі з нього прибутки нехай не обертають на прибільшування власного майна (47). Тому, не прив'язуючи свого серця до багатства (48), священники нехай завжди уникають усякої зажерливості й пильно вистерігаються всякого роду торгівлі.

Що більше, запрошується їх, щоб вибрали вони добровільне вбозство, через яке наявніше пристосуються до Христа й стануть схильніші до священного служіння. Бо Христос заради нас стає убогим, бувши багатим, щоб ми Його вбозством розбагатіли (49). Та й апостоли своїм прикладом засвідчили, що даровий дар Божий слід даром і давати (50), знаючи як бути в достатку, але як терпіти і злидні (51). Але, за прикладом маєт-

---

(45) *Синод Антіохійський*, кан. 25: Мансі 2, 1328; *Декрет Граціанія*, розд. 23, к. 12, пит. 1 (вид. Фрідберг, I, стор. 644-685).

(46) Те треба розуміти передовсім про права і звичаї Східних Церков.

(47) Синод Паризький 829 р., кан. 15; *Іст. Пам. Германії*, секція III, Собори, т. 2, частина 6, 622; Собор Тридентський, сесія XXV « про реформу », розд. 1.

(48) Пор. Ис. 62, 11 (лат. 61).

(49) Пор. 2 Кор. 8, 9.

(50) Пор. Діян. 8, 18-25.

(51) Пор. Фил. 4, 12.

кової спільності, про яку згадується в історії первісної Церкви (52), дуже добре прокладає шляхи пастирській любові якийсь хай і невеликий, спільний ужиток речей, бо таким способом життя можуть пресвітери похвально здійснити отой дух убозства, який поручає Христос.

Отож, ведені Духом Господа, який помазав Спасителя й послав Його проповідувати Євангелію бідним (53), пресвітери, а також єпископи, нехай вистерігаються того, що могло б якимбудь чином відвернути вбогих, відкинувши в своїх речах, більше як інші учні Христові, усяке марнолюбство. Та й свою домівку нехай так обладнають, щоб вона нікому не виглядала недоступною, та щоб ніхто й ніколи, передусім з простіших людей, не страхався до неї поступити.

III. - Посібники священничого життя.

(Посібники духовного життя)

18. - Для отого, щоб пресвітери могли в усіх обставинах життя плекати злуку з Христом, крім свідомого виконування свого служіння, мають вони загальні й окремі, давні й нові засоби, які Дух Святий ніколи не перестає розбуджувати в Народі Божому, і які Церква поручає для освячення своїх членів, а деколи то так й наказує (54). Між усіма духовними посібниками визначаються ті акти, якими вірні християни підкріплюються з подвійної отой трапези, тобто Священного Писання і Євхаристії Божого Слова (55); і перед ніким

---

(52) Пор. Діян. 2, 42-47.

(53) Пор. Лук. 4, 18.

(54) Пор. *Кодекс Канонічного Права*, кан. 125 сл.

(55) Пор. Собор Ват. II, Декрет «*Про пристосоване оновлення чернечого життя*», 28 жовтня 1965, ч. 6; Конст. догм. «*Про Божє Об'явлення*», 18 листоп. 1965, ч. 21.

не закриті, яке велике значення для освячення пресвітерів має їхній тривалий ужиток.

Слуги священної благодаті тісно об'єднуються з Христом-Спасителем і Пастирем через плідне приймання св. Тайн, передусім частим сакраментальним виконанням Покути, бо воно - приготовлене щоденним іспитуванням сумління - дуже таки скріплює необхідне оте звернення серця до любови Отця милости. Вивчені в світлі віри божественним читанням, можуть вони пильно досліджувати в різних подіях життя знаки Божої волі й порушення Його благодаті й так ставати щораз здібнішими для своєї місії, прийнятої в Святому Дусі. Подивугідний взір такої здібности знаходять вони завжди в Пресвятій Діві Марії, яка - під проводом Святого Духа - себе цілу посвятила таїнству людського Відкуплення (56); тому пресвітери нехай синівською пошаною і набожністю почитають і люблять цю Матір Найвищого і Вічного Священника й Царицю Апостолів та Покров їхнього служіння.

Заради вірного виконання їхнього служіння нехай дорогою буде їм щоденна розмова з Христом Господом - в особистих відвідинах і пшані Пресвятої Євхаристії; нехай охотно віддаються духовній роздумі та високо цінують духовний провід. Різноманітно, але передусім таки випробуваною духовною молитвою та різними формами молінь, свобідно дібраних, пресвітери нехай шукають та в Бога настійливо вимолюють духа справжнього богочитання, при якого допомозі вони самі себе, спільно з дорученим собі народом, об'єднують тісно з Христом - Посередником Нового Завіту та, як діти всиновлення, можуть кликати: « Авва, Отче » (Рим. 8, 15).

---

(56) Пор. Собор Ват. II, Конст. догм. « Про Церкву », 21 листопа. 1964, ч. 65: ААС 57 (1965), стор. 64-65.

(Пастирські студії і знання)

19. - В священнім обряді Свячень єпископ закликає пресвітерів, щоб «були зрілі в науці», а їхнє навчання щоб дуло «духовним ліком для народу Божого» (57). Знання ж священнослужителя повинно бути священне, тому що воно зачерпнене в священного джерела й напружене до мети священної. Отож, найперше, його набувається читанням і розважанням Священного Писання (58); але кормиться воно й успішним студіюванням Святих Отців і Вчителів, а то й інших пам'ятників Священного Передання. Крім того, щоб могли вони дати підхожі відповіді на питання, які непокоять людей цього віку, слід, щоб пресвітери таки добре знали й документи Вчительського Уряду, зокрема Соборів і Римських Архиперей, та слід їм радитися щокращих і досвідчених письменників богословських наук.

А тому, що в наших часах людська культура, а так само і священні науки поступають щораз новими кроками вперед, треба пресвітерів заохотити, щоб вони як слід і без перестанку здосконалювали свої знання про Боже і людське, і так підготовлялись до більш підхожої розмови з сучасниками.

Щоб пресвітери могли тим легше посвячуватися студіям та успішніше вивчати методи євангельського проповідання й апостоляту, з усією пильністю слід дати їм відповідні підмоги, такі як: встановлення курсів і конгресів, пристосованих до обставин кожної країни; влаштування центрів душпастирських студій; основивання бібліотек та підхоже кермування студіями добрими знавцями справи. Крім того, нехай єпископи, зосібна чи

---

(57) *Римський Архисратикон*: «Про поставлення пресвітера».

(58) Пор. Собор Ват. II, Конст. догм. «*Про Боже Об'явлення*», 18 листоп. 1965, ч. 18.

об'єднані між собою, розглянуть і більш підхожий спосіб як, у визначених часах, вможливити своїм пресвітерам, а передовсім кілька літ підряд по їхніх свяченнях (59), поширити своє знання душпастирської методології і богословії, а то й скріпити духовне життя і взаємно обмінятися з братами апостольським досвідом (60). Такими й іншими підхожими підмогами слід з окремою пильністю помагати також молодим парохам і тим, хто посвячується новим душпастирським ініціативам, або кого висилається в нові єпархії чи серед нові народи.

А крім того, старатимуться єпископи, щоб дехто посвятився і глибшим богословським студіям, щоб ніколи не бракувало здібних учителів для вишколу клиру, для спомагання інших священників у набуванні потрібної собі науки, і для піддержування в священних науках здорового прогресу, який для Церкви є просто необхідний.

(Слушина винагорода пресвітерів)

20. - Пресвітери, посвячені на службу Богові через виконання дорученого собі уряду, є достойні одержувати справедливу винагороду, бо « достоїн робітник своєї нагороди » (Лук. 10, 7) (61) та й « Господь звелів тим, що проповідують Євангелію, з Євангелії жити » (1 Кор. 9, 14). Тому, якщо б не було подбано про слушну винагороду для пресвітерів звідкіля іноді, самі таки вірні - для яких блага працюють пресвітери - мають правдивий обов'язок подбати для них про потрібні засоби

---

(59) Цей курс відрізняється від душпастирського, зараз по свяченнях, про який мова в Декреті « Про священницький вишкіл », 28 жовтня 1965, ч. 22.

(60) Пор. Собор Ват. II, Декрет « Про пастирський уряд єпископів у Церкві », 28 жовтня 1965, ч. 16.

(61) Пор. Мат. 10, 10; 1 Кор. 9, 7; 1 Тим. 5, 18.

для чесного й достойного життя. А єпископи є обов'язані попередити вірних про цей їхній обов'язок і повинні дбати, - чи то кожний для своєї власної єпархії, чи радше спільно для якоїсь однієї території, - щоб були встановлені норми, за якими було б подбано про достойне утримання для тих, хто виконує чи виконував якийсь уряд на послугах Народу Божого. А винагорода, яку повинен кожний одержувати, - зваживши також на сутність їхнього уряду й на обставини часу і місця, - нехай в основі буде однакова для всіх, які живуть у таких самих обставинах; нехай відповідає вона їхньому станові й понад це нехай дасть їм і спромогу не тільки належно подбати про винагороду тих, які послугують пресвітерам, але також, у якійсь мірі, і допомагати особисто потребуючим, яку то послугу для бідних Церква завжди, вже з самих своїх початків мала в пошані. Крім того, ця винагорода нехай буде і така, що дозволяла б пресвітерам на щорічні належні й достаточні вакації, а єпископи повинні подбати, щоб їх пресвітери могли їх таки мати.

Та й урядові, який виконують священнослужителі, треба дати властиве йому значення. Тому слід занехати так звану бенефіціальну систему, або принаймні треба її так перевірити, щоб маєткова її частина, тобто право на прибутки з маєтку, об'єднаного з урядом, уважалась за справу другорядку, а в Праві головне місце нехай буде відведене самому таки церковному урядові, під яким у майбутньому слід розуміти якийнебудь уряд, даний на постійно і виконуваний для духовної мети.

(Спільні фонди й суспільна опіка)

21. - Слід завжди мати перед очима приклад вірних первісної Єрусалимської церкви, де « все в них було спільне » (Діян. 4, 32), « і роздавалося кожному за його »

го потребою » (Діян. 4, 35). Тому дуже таки воно є підходящим, щоб принайменше в тих країнах, де утримання клиру в загальному або в більшій частині залежить від пожертвувань вірних, щоб те збирання пожертвованих на ту ціль благ проводила якась єпархіяльна інституція, якою заряджував бо єпископ, при допомозі відпоручених священників, а, де це корисно, також і мирян, знавців економічної справи. Крім того, бажаним також є, щоб - де це можна зробити - в поодиноких єпархіях чи областях був створений спільний маєтковий фонд, з якого єпископи могли б подбати про інші зобов'язання супроти осіб, які прислужують Церкві, та вийти на зустріч іншим потребам єпархії, і з якого багатші єпархії могли б пособляти біднішим, щоб достаток тамтих вирівноважив недостаток цих (62). І слід також, щоб цей спільний фонд був складений передусім з маєтків і пожертвувань вірних, але не менше й з інших джерел, визначених правом.

Крім того, в народах, де ще не існує наладане як слід соціальне забезпечення клиру, нехай Єпископські Конференції подбають, щоб - зберігаючи завіси церковні й громадянські закони - заіснували чи то єпархіяльні інституції, також і об'єднані між собою, чи й спільні інституції, встановлені спільно для різних єпархій, чи й якась асоціація, заснована для цілої країни, за допомогою яких, під наглядом єрархії, було б задовільно подбано про відповідну здоровельну, як її називають, безпеку й обслугову, чи про належне утримання для священників недужих, калік і старших. А священники нехай спмагають такі інституції, побуджені братньою солідарністю, беручи участь у їхніх клопотах (63), а рівночасно зважаючи, що таким чином - без страху про свою майбутність - і самі вони могли б охотніше пле-

---

(62) Пор. 2 Кор. 8, 14.

(63) Пор. Фил. 4, 14.

кати євангельське вбозство та могтимуть суцільно посвятитися для спасіння душ. А ті, до кого це належить, нехай подбають, щоб такі інституції серед різних народів між собою об'єдналися, щоб так здобули вони собі більшу силу й ширше розвинулись.

ЗАКІНЧЕННЯ І ЗАОХОТА

22. - Цей священний Собор, маючи перед очима радощі священничого життя, не може також не зважати й на труднощі, які в сьогоднішніх життєвих обставинах досвідчають пресвітери. Знає він також, як дуже змінюються економічні й громадські обставини, а то й людські обичаї та як дуже змінюється в людській оцінці й чергування вартостей; тому то слуги Церкви, а деколи й віруючі християни почуваються в цьому світі немов чужинцями, запитуючи себе тривожно, якими то відповідними засобами й словами могли б вони з ним розмовляти. Бо нові перешкоди для віри, сповидна безуспішність виконаних праць, а то й гірка самотність, якої вони зазнають, можуть ввести їх у небезпеку попасти в душевне пригноблення.

А світ, який сьогодні поручається любові й служінню пастирів Церкви, Бог так полюбив, що Сина свого Єдинородного дав за нього (1). Справді цей світ, який є обтяжений багатьма гріхами, але й немалими також обдарований спроможностями, дає Церкві начебто оте живе каміння (2), яке разом розбудовується в Дусі на Боже житло (3). Той же самий Святий Дух, який спонукує Церкву шукати все нових шляхів, щоб наблизити-

---

(1) Пор. Ів. 3, 16.

(2) Пор. 1 Петр. 2, 5.

(3) Пор. Сф. 2, 22.

тися до сучасного світу, піддає й розвиває також і відповідні пристосування у священничому служінні.

Нехай пам'ятають пресвітери, що в виконуваних свого служіння всни не є самітні, але спираються на всемогутню силу Божу; і з вірою в Христа, який покликав їх до співучасті в своєму священстві, нехай з повним довір'ям посвятаються своїй службі, в переконанні, що всемогутній Бог може збільшити в них любов (4). Нехай пам'ятають також, що мають вони за товаришів - братів по священстві, а то й віруючих цілого світу. Бо всі пресвітери співпрацюють над виконанням спасенного замислу Божого, тобто таїнства чи Тайни Христової, закритої Богом у віках (5), яка тільки-но поступово здійснюється, за співпрацею різних служінь - на збудування Тіла Христового, доки не звершиться міра його зросту. А все те, хоча й закрите воно з Христом у Бозі (6), може бути спізнане передовсім вірою. Бо слід, щоб провідники Народу Божого жили вірою, ідучи за прикладом вірного Авраама, який вірою « послухався і вийшов до краю, що, мав узяти у спадщину, і пішов, не знаючи, куди йде » (Євр. 11, 8). Справді, розподільника Божих таїнств можна прирівняти до сівача на ниві, про якого сказав Господь: « Чи спить він, чи встає, чи то в ночі, а чи в день, - насіння те кильчиться й росте, а як - він сам не знає » (Марк. 4, 27). А втім, Господь Ісус, який сказав: « Бадьортеся! Я бо подолав світ » (Ів. 16, 33), цими словами не обіцяв своїй Церкві досконалої перемоги в цьому світі. І тішиться Священний Собор, що засіяна євангельським сім'ям земля, сьогодні і в багатьох країнах, під проводом Духа Господнього, приносить плід, який наповняє цілий світ, а в душах

---

(4) Пор. Римський Архисудитокон: « Про поставлення пресвітера ».

(5) Пор. Єф. 3, 9.

(6) Пор. Кол. 3, 3.

багатьох священників і вірних розбудив Він справді місійного духа. І за те все Священний Собор сердечно дякує всім пресвітерам світу. « А Тому, хто може зробити куди більше за те, чого ми просимо або що ми розуміємо за діючою в нас силою, - йому слава в Церкві та в Христі Ісусі » (Єф. 3, 20-21).

* * *

Все це разом і поодиноке, що в цьому декреті наказується, подобалося Отцям. І Ми, Апостольською власттю, даною нам Христом, все це, спільно з Високодостоїними Отцями, в Святому Дусі потверджуємо, вирішуємо та постановляємо і, що так соборно постановлено, на Божу славу, наказуємо проголосити.

В Римі, при св. Петрі, дня 7 місяця грудня, року 1965.

Я ПАВЛО КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ ЄПИСКОП

Слідують підписи Отців.

✓

ДЕКРЕТ
« ПРО ПРИСТОСОВАНЕ ОНОВЛЕННЯ
ЧЕРНЕЧОГО ЖИТТЯ »

1

ВИГОТОВЛЕННЯ - ДИСКУСІЯ - СХВАЛЕННЯ

Про життя і працю чернецтва вже в 1959-1960 рр. єпископат світу переслав до Перед-Підготовчої Комісії багато внесків, зокрема стосовно апостоляту і місій (550 - про чернецтво взагалі, вишкіл і управління; 202 - про апостолят; 18 - місії ченців). Папа Іван XXIII визначив головніші теми праці Підготовчої Комісії «для ченців», а між ними справу оновлення чернечого життя, об'єднання інститутів, вийняття з-під судовластя єпископів, і т.д.

Підготовча Комісія випрацювала (1961-1962) великий проєкт «Про стани досконалости (11 зшитків, 110 сторін). В першій частині було виложено науку про стани досконалости, а друга частина, в чотирьох секціях і 22 розділах, обнімала справи оновлення життя і праці ченців. Центральна Комісія розглянула проєкт, предложений презесом кард. Валєрієм Валєрі, та краще упорядкувала текст в 30 розділах, поділених на 202 параграфи. Багато справ було передано до інших Комісій, як напр. Про єпископів, Про душпастирство, Про місії.

У такій формі проєкт перейшов до Соборової Комісії для ченців, яка, за вказівками Координаційної Комісії, текст замітно скоротила та звела до загальніших норм. В березні 1963 р. новий текст начисляв 34 сторінки друку, мав 9 розділів і 52 параграфи, попереджені Вступом і заключним Побажанням про уділення більших повновастей Головним Настоятелям. Проєкт говорив про такі справи: 1. Природа і форми стану досконалости, 2. Загальні засади обнови, 3. Оновлення відповідно до подвійного характеру стану досконалости, 4. Оновлення в заховуванні чернечих обітів, 5. Життя спільне, 6. Чернечий одяг, 7. Виховання, 8. Співпраця між різними інститутами, 9. Збільшення чернечих покликань. На цей текст,

до грудня 1963 року, вплинуло внесків і завважень на 240 сторін машинопису, які розглянула Комісія в 6 Підкомісіях, за вказівками Координаційної Комісії (29. 11. 63). На початку 1964 р. були видані дальші розпорядження про нове узагальнення і скорочення проєкту, у висліді якого текст мав усього чотири сторінки друку та коротких 19 внесків, під заголовком: « Про ченців », і його передано в квітні 1964 р. Отцям Собору для нових поправок і внесків. Ці внески спричинили збільшення тексту на 20 ширших внесків, які продискутовано в днях 10-12 листопада 1964 р. на Соборі, за участю 26 промовців і схвалено через відповідне голосування (14, 16. 11. 1964). Голосування виявило коло 14 тисяч поправок, які речево зведено до пів тисячі, і деякі з них комісія прийняла і знову розширила текст проєкту, який начисляв 25 внесків, та мав 10 сторін друку, одержуючи титул декрету. Це і був вислід праці Комісії між 3 і 4 сесіями Собору.

В часі четвертої і останньої сесії декрет « Про пристосоване оновлення чернечого життя » в днях 6-8 жовтня 1965 р. знову проголосовано стосовно поправок, а дня 11 жовтня суцільно, з таким вислідом: 2126 - за, 13 - проти, 3 голоси - неважні. Тому проєкт було визнано зрілим на публічне засідання дня 28 жовтня 1965 р., яке було 7-им з черги, і на ньому його знову схвалено: 2321 голосів позитивних, і 4 голоси заперечні. Тим то Папа Павло проголосив торжественно декрет як обов'язуючий цілу Церкву Католицьку.

Крім тексту розданого Отцям Собору, « *Оссерваторе Романо* » подало для ширшого загалу текст латинський (дня 30. 10. 1965), та італійський (дня 14. 11. 1965).

Українським перекладом текст декрету « *Про пристосоване оновлення чернечого життя* » друкується тут вперше.

ПАВЛО ЄПІСКОП
СЛУГА СЛУГ БОЖИХ
СПІЛЬНО З ОТЦЯМИ СВЯЩЕННОГО СОБОРУ
НА ВІЧНУ ПАМ'ЯТЬ СПРАВИ

ДЕКРЕТ
ПРО ПРИСТОСОВАНЕ ОНОВЛЕННЯ ЧЕРНЕЧОГО
ЖИТТЯ

(Вступ)

1. - Вже передше Священний Собор вказав у конституції, якої початок «*Світло народів*», що виконувannya досконалої любови через євангельські ради бере свій початок від науки і прикладу Божественного Вчителя та являється світлим знаком небесного Царства. А зараз наміряє говорити про життя й правопорядок інститутів, яких члени обітують чистоту, убожество й послух і подбати про їхні потреби, як цього вимагають наші часи.

Отож, від самих початків, в Церкві були мужі і жінки, що практикуванням євангельських рад намагалися з більшою свободою йти за Христом та докладніше його наслідувати і кожний на свій лад жив життям Богові посвяченим; з яких багато, надхненних Святим Духом, вели життя пустинне або заснували чернечі родини, які Церква радо піддержала своїм авторитетом й апробувала. Звідеи, з Божого промислу, зросла чудесна різновидність чернечих громад, що дуже причинилася до того, щоб Церква була не тільки вистроєна на всяке добре діло (пор. 2 Тим. 3, 17) і приготована на діло служіння для будування Тіла Христового (пор. Єф. 4, 12),

але також, оздоблена різнорідними даруваннями своїх дітей, явилася немов наречена, прикрашена для мужа свого (пор. Одкр. 21, 2) і через неї об'явилася многовидна мудрість Бога (пор. Єф. 3, 10).

В такій то різновидності дарувань усі, що покликані Богом до виконання євангельських рад і їх вірно визнавають, посвячуються окремо Господеві, йдучи за Христом, який, дівственний і вбогий (пор. Мат. 8, 20; Лук. 9, 58), послухом аж до смерти хресної (пор. Фил. 2, 8) відкупив і освятив людей. І так, спонукувані любов'ю, що її Святий Дух вливає в їхні серця (пор. Рим. 5, 5), вони щораз то більше живуть для Христа і для Його Тіла, тобто Церкви (пор. Кол. 1, 24). Чим, отже, ревніше таким своїм даруванням, яке обнімає ціле життя, з'єднуються вони з Христом, тим багатшим стає життя Церкви, а її апостолят стає живішим і пліднішим.

Щоб, одначе, так окреслене значення життя посвяченого визнаванню рад і його необхідне завдання в обставинах сучасності вийшло на більше благо Церкви, цей Священний Собор постановив слідуюче, однак лише відносно загальних засад пристосованого оновлення життя і правопорядку чернецтва та, - при збереженні свого питомого характеру, - відносно товариств спільного, незв'язаного обітницями життя й світських інститутів. А подрібні норми, для їх відповідного пояснення і примінення, будуть дані компетентною владою по Соборі.

(Загальні засади пристосованого оновлення)

2. - Пристосоване оновлення чернечого життя охоплює разом: і тривале повернення до джерел усього християнського життя й первісного замислу інститутів, і їх пристосування до змінених обставин часу. Це оновлення, під діянням Святого Духа та під проводом Церкви, треба здійснювати за слідуючими засадами:

а) Тому, що остаточна норма чернечого життя є наслідування Христа, предложена в Євангелії, то нехай

вона в усіх інститутах уважається за найвище правило.

б) Є на благо Церкви, щоб інститути мали свій окремий характер і завдання. Тому необхідно точно пізнати і зберегти дух Засновників і питомі завдання, а також здорові традиції, що творять спадщину кожного інституту.

в) Всі інститути нехай беруть участь у житті Церкви, а її ініціативи та завдання, як напр., в справах біблійних, літургічних, догматичних, душпастирських, екуменічних, місійних і соціальних, відповідно до свого власного характеру, нехай уважають за свої та, по своїх силах, підтримують.

г) Інститути нехай розвивають серед своїх членів відповідне знання обставин часів і людей та потреб Церкви; так, щоб, розумно розсуджуючи в світлі віри обставини сучасного світу й палаючи апостольською ревністю, могли успішніше спомагати людям.

д) Тому, що чернече життя передусім напрямлене до того, щоб його визнавці йшли за Христом та з'єдналися з Богом через визнання євангельських рад, треба поважно розважити, що й найкращі пристосування до потреб наших часів не матимуть наслідків, якщо не будуть оживлені духовною обною, якій завсіди, а навіть у виконуванні зовнішніх праць, треба приділяти перше місце.

(Практичні вказівки пристосованого оновлення)

3. - Спосіб життя, молитви і праці нехай як слід відповідає сучасним обставинам ченців, і фізичним і психічним, а також, відповідно до характеру кожного інституту, потребам апостоляту, вимогам культури, обставинам соціальним і економічним, і то всюди, а передовсім у місійних країнах.

Відповідно до цих критеріїв нехай буде проконтрольований спосіб управи інститутами.

Тому конституції, « директорії », книги звичаїв, молитов і обрядів та інші того роду кодекси, нехай відповідно будуть перевірені та, - після усунення перестарілих приписів, - пристосовані до документів цього Священного Собору.

(Хто має здійснювати оновлення)

4. - Успішне оновлення та належне пристосування можна досягнути тільки за співпрацею всіх членів інституту.

А встановлювати норми пристосованого оновлення і давати закони та визначувати задовільну і розсудливу пробу, належить тільки до компетентних властей, передовсім до генеральних капітул, зберігаючи, оскільки воно потрібне, апробату Апостол. Престолу або місцевих єрархів, відповідно до приписів права. А настоятелі, у тих справах, які відносяться до цілого інституту, підходжимо способом нехай радяться та слухають його членів.

Для пристосованого оновлення монастирів черниць побажання і поради можна одержати також і від зборів конфедерацій та від інших зборів, правно зібраних.

Нехай однак пам'ятають усі, що багатонадійну обнову треба радше покладати на пильніше зберігання правил і конституцій, як на збільшування законів.

(Деякі спільні елементи кожного чернечого життя)

5. - Члени кожного інституту нехай передовсім пам'ятають, що через професію євангельських рад вони дали відповідь Божому покликанню, так що не тільки вмерли гріхові (пор. Рим. 6, 11), але, вирікаючись світу, повинні жити одному тільки Богові. Бо ціле своє життя вони посвятили Його службі, що саме і становить окрему посвяту, яка корениться глибоко в посвяті хрещення та її повніше виявляє.

А тому, що ця самопосвята є прийнята Церквою, нехай знають що вони посвячені і на її службу.

Ця Божа служба повинна в них спричинювати і підтримувати виконання чеснот, а передовсім смирення і послуху, мужности і чистоти, якими беруть участь у самовинищенні Христовому (пор. Фил. 2, 7-8) та в Його житті в душі (пор. Рим. 8, 1-13).

Тому ченці, вірні своїй професії, відрікаючись усього заради Христа (пор. Марк. 10, 28), Його одного - як те одне на потребу (пор. Лук. 10, 42) - нехай наслідують (пор. Мат. 19, 21), і - слухаючи Його слова (пор. Лук. 10, 39) - хай клопочуться про Його справи (пор. 1 Кор. 7, 32).

Тому треба, щоб члени кожного інституту, шукаючи понад усе і єдино Бога, сполучили в одне контемпляцію, через яку умом і серцем з Ним з'єднуються, з апостольською любов'ю, якою намагаються лучитися з ділом Спасителя і поширювати Царство Боже.

(Першорядність духовного життя)

6. - Ті, які визнають євангельські ради, нехай передовсім шукають і люблять Бога, що перший полюбив нас (пор. 1 Ів. 4, 10), і в кожних обставинах нехай стараються плекати життя укрите з Христом у Бозі (пор. Кол. 3, 3), звідки випливає і понагляє нас любов ближнього, на спасіння світу і будовання Церкви. Цєю любов'ю оживлюється і кермується теж і практикування євангельських рад.

Тому нехай члени інститутів пильно плекають духа молитви і саму молитву, черпаючи їх з первісних джерел християнської духовности. А передусім нехай кожного дня беруть у руки Святе Писання, щоб читанням божественних письм і їх розважанням вивчати «найвище знашя Ісуса Христа» (Фил. 3, 8). Священну Літургію, перш усього ж пресвиту Тайну Євхаристії, нехай звершують - по думці Церкви - серцем і устами та з цього пребагатого джерела кормлять життя духовне.

Так ото, відкормлені при трапезі божественного закону і священного вівтаря, нехай по-братньому люблять членів Христових, а пастирів по-синівськи нехай вшановують і люблять; щораз то більше хай живуть і відчувають разом з Церквою та цілком посвячуються її місії.

(Інститути, посвячені контемплляції)

7. - Інститути, які вповні скермовані на контемплляцію, так що їх члени на самоті і в мовчанці, в постійній молитві та в мужній покуті єдиному служать Богові, в Таїнственнім Тілі Христовім, в якому « всі члени не виконують ту саму роботу » (Рим. 12, 4), завсіди зберігають визначну ролю, хоча й понаглує потреба активного апостоляту. Бо вони приносять Богові визначну жертву славослов'я; народ Божий окрашують багатими плодами святости й порушують прикладами та й поширяють його таїнственною плідністю апостольства. Так то вони є красою Церкви та джерелом небесних ласк. Але треба перевірити їх спосіб життя, відповідно до вище згаданих засад і вказівок пристосованого оновлення, свято, однак, зберігаючи їх зречення світу та питоми справи життя контемпллятивного.

(Інститути, посвячені апостолятові)

8. - Дуже багато є в Церкві інститутів, клирицьких і ляцьких, посвячених різnorodним ділам апостоляту, які мають різноманітні дарування, відповідно до благодаті даної їм: хто служити службою, хто навчати в науці, а хто напоумлювати в напоумленнях, хто давати в простоті, а хто милосердитися в радості (пор. Рим. 12, 5-8). « Є і між дарами різниця, але Дух той самий » (1 Кор. 12, 4).

В тих інститутах до самої природи чернечого життя належить апостольська і благодійна праця, як священна служба і властиве їм діло любови, доручене їм Церк-

вою та виконуване в її імені. Тому треба, щоб ціле життя ченців було просякнуте духом апостольським, а вся апостольська праця щоб була оформлена духом чернечим. Щоб, отже, ченці могли відповісти передовсім своєму покликанню: наслідувати Христа та самому Христові служити в Його членах, треба, щоб їх апостольська праця випливала з тісної злуки з Ним. Цим плекається любов і Бога і ближнього.

Тому ці інститути нехай відповідно узгіднять свої звичаї і практики з вимогами апостоляту, якому вони посвячуються. А що чернече життя, посвячене апостольській праці, приймає різні форми, необхідно, щоб пристосоване оновлення мало на увазі і цю різновидність і життя ченців на службі Христові в різних інститутах, щоб воно розвивалося за допомогою притаманних і відповідних їм засобів.

(Зберігання життя монашого і монастирського)

9. - Як на Сході так і на Заході, треба зберігати та щоденно щораз то більше проявляти в своєму первісному дусі шанігідний інститут монашого життя, що здобув собі протягом століть преславні заслуги, і в Церкві і в людській спільноті. Головним обов'язком монахів є віддавати Божому Мавстатові смиренне, але, водночас, і шляхетне служіння в межах монастирської огорожі чи то посвячуючи себе вповні в цьому проминаючому житті богопочитанню, чи правно приймаючись деяких діл апостоляту і християнської любови. Тому, зберігаючи характер власного інституту, нехай вони обновлять старинні благодійні традиції та пристосують їх так до сучасних душевних потреб, щоб монастирі стали неначе розсадниками для будування християнського народу.

Також і Чини, що з правила чи з установи поєднують апостольське життя з обов'язком хору і монашими зобов'язаннями, нехай так уладнають спосіб свого життя

з вимогами собі питомого апостоляту, щоб зберегли вірно свій спосіб життя, як такий, що виходить на велике добро Церкви.

(Чернецтво не-священницьке)

10. - Чернецтво не-священницьке, чи то мужів чи жінок, становить само в собі досконалий стан життя за євангельськими радами. Тому Священний Собор високо цінує його, як дуже хосенне для виконання пастирського обов'язку Церкви в вихованні молоді, в старанні про недужих та в інших послугах; а ченців у їх покликанні піддержує та закликає, щоб простосували своє життя до сучасних вимог.

Священний Собор заявляє, що ніщо не противиться тому, щоб у Згромадженнях братів, зберігаючи їх не-священницький характер, з розпорядження Генеральної Капітули і для потреб священницької служби в своїх домах, деякі члени були введені в священні Чини.

(Світські інститути)

11. - Світські інститути, хоч і не є інститутами чернечими, мають однак справжню і повну професію євангельських рад, признану Церквою. Ця професія мужам і жінкам, мирянам і клирикам, що проживають у світі, дає справжню посвяту. Тому нехай вони стараються про повне посвячення себе самих Богові, зокрема в доскональній любові; а самі інститути нехай зберігають властивий собі й окремий характер, тобто мирський, щоб могли вони виповнити успішно і всюди в світі, і неначе із світу, апостолят, для здійснення якого постанали.

Однак нехай добре знають, що не зможуть виконати такого завдання, якщо їх члени, в речах Божих і людських, не будуть так вишколені, щоб справді стали кваскою для світу, для скріплення і зросту Тіла Христового. Тому настоятелі нехай поважно стараються, щоб дати своїм членам передовсім духовний вишкіл та продовжувати їхню дальшу формацію.

(Про чистоту)

12. - Чистоту « царства ради небесного » (Мат. 19, 12), що її визнають ченці, треба цінувати як визначний дар ласки. Вона бо в окремий спосіб увільняє серце людини (пор. 1 Кор. 7, 32-35), щоб більше загорялося любов'ю до Бога і до всіх людей, і тому в окремим знаком небесних благ та дуже пригожим засобом, щоб ним ченці радо посвячували себе службі Божій і ділам апостоляту. Так то вони, перед усіма вірними, засвідчують це чудове, Богом основане подружжя та в другому світі здійснюване, з-за якого Церква має єдиного свого жениха - Христа.

Отож треба, щоб ченці, змагаючи вірно виповняти свою професію, повірили словам Господнім і, вповаючи на поміч Божу, не покладалися тільки на власні сили, але вживали самопоконання і берегли зміслів. Також нехай не занехують і природних засобів, що помагають для здоров'я духа і тіла. А це станеться, якщо не будуть непокоїтися фальшивими доктринами, які твердять, мовляв: досконала чистота в неможлива або шкідлива розвиткові людини, але відкидатимуть їх начебто духовним інстинктом. Нехай, крім того, всі пам'ятають, перш усього ж настоятелі, що чистоту певніше зберігається, коли між членами існує справжня братня любов та спільне життя.

Тому, що зберігання досконалої чистоти глибоко заторкає основніші нахили людської природи, то кандидати хай не приступають до професії чистоти ані їх до неї не допускається, як тільки по справді задовільній рпобі та з належною психологічною й афективною зрілістю. Їх треба перестерегти не тільки перед небезпеками, що загрожують чистоті, але так повчити, щоб прийнялися безженности, посвяченої Богові, також на благо цілої людської особистости.

(Про вбожество)

13. - Добровільне убожество заради наслідування Христа, якого воно є знаком, передовсім сьогодні дуже цінним, нехай ченці пильно зберігають і, якщо треба, виявляють навіть в нових формах. Ним береться участь в убожестві Христовім, що задля нас став убогим, будиши багатим, щоб його вбожеством ми розбагатіли (2 Кор. 8, 9; Мат. 8, 20).

Що ж тичиться чернечого вбожества, ледве чи вистачає в уживанні благ підчинятися настоятелям, але треба, щоб ченці ділом і духом були вбогі, маючи скарби на небі (пор. Мат. 6, 20).

Кожний в своєму обов'язку нехай почувасться зв'язаний законом праці, і, здобуваючи речі потрібні для прожитку і праці, нехай відкидають усяку невластиву турботу та поручають себе Провидінню небесного Отця (пор. Мат. 6, 25).

Чернечі Згромадження можуть дозволити в своїх конституціях, щоб їх члени виреклися спадкових дібр, набутих, чи тих, що їх набудуть.

Самі ж інститути, маючи увагу на поодинокі країни, нехай стараються дати немов спільне свідчення вбожества і радо нехай дають дещо з своїх маєтків на інші потреби Церкви і на прожиток потребуючим, яких всі ченці нехай люблять любов'ю Христовою (пор. Мат. 19, 21; 25, 34-36; Як. 2, 15-16; 1 Ів. 3, 17). Провінції і дома інститутів нехай взаємно себе спомагають у дочасних добрах так, щоб ті, хто має більше, допомагали іншим, які терплять недостаток.

Хоча інститути, зберігаючи правила і конституції, мають право посідати все потрібне для дочасного життя і праці, нехай, однак, уникають всякого сповиду розкошування, невмірковного зиску та нагромадження маєтків.

(Про послух)

14. - Ченці, через обіт послуху, жертвують Богові повну посвяту свої волі, немов жертвопринос, і в ньому тривкіше й певніше з'єднуються з спасительною Божою волею. Звідси, за прикладом Ісуса Христа, що прийшов творити волю Отця (пор. Ів. 4, 34; 5 30; Євр. 10, 7; Пс. 39, 9), і, « прийнявши вид слуги » (Фил. 2, 7), з того, що витерпів, навчився послуху (пор. Євр. 5, 8), - ченці, побуджені Святим Духом, підчиняються вірою настоятелям, які заступають місце Бога, а через них є кермовані на служіння всім у Христі братам, як і самий Христос, з-за свого послуху для Отця, служив братії і душу свою віддав за спасіння багатьох (пор. Мат. 20, 28; Ів. 10, 14-18). Тож тісніше зобов'язуються вони на служіння Церкві й намагаються дійти до міри повного зросту повноти Христа (пор. Єф. 4, 13).

Отже, ченці, в душі віри й любови до Божої волі, нехай віддають смиренну повинність своїм настоятелям, за приписами правила і конституцій, віддаючи сили ума і волі, як також дарування природи і ласки на виконання наказів та виповнення доручених собі обов'язків, зяючи, що так працюють вони на збудування Тіла Христового, відповідно до Божої постанови. Отож чернечий послух не то що не применшує гідности людської особи, але, за збільшеною свободою дітей Божих, доводить її до зрілости.

А настоятелі, маючи віддати звіт за поручені собі душі (пор. Євр. 13, 17) та слухаючися в виконуванні свого уряду волі Божої, нехай виконують свою власть в душі братньої послуги так, щоб виявляли ту любов, якою Бог їх полюбив. Підчиненими собі нехай рядять як дітьми Божими, і з пошаною для людської особи, і плекаючи їхнє добровільне підчинення. Тому, зокрема, нехай залишають їм належну їм свободу щодо св. Тайни Покаяння і духовного проводу. Ченців нехай допровад-

ять до того, щоб у виконванні обов'язків та в прийманні праць співдіяли активним і відповідальним послухом. Тому настоятелі нехай радо вислухують ченців та плекають їхню співпрацю на добро інституту й Церкви, зберігаючи за собою власть вирішувати й доручати те, що треба робити.

Капітули і Ради нехай вірно виповняють поручений уряд в заряді та кожний на свій лад виявляють участь і старання всіх членів на благо цілої спільноти.

(Про спільне життя)

15. - Життя, яке треба вести в спільності, - за прикладом первісної Церкви, в якій громада віруючих мала одне серце і одну душу (пор. Діян. 4, 32) -, відсвіжуване євангельською наукою, святою Літургією та передовсім Євхаристією, нехай здійснюється в молитві й спільності одного духа (пор. Діян. 2, 42). Ченці, як члени Христові, нехай себе взаємно випереджують пошаною в братньому спілкуванні (пор. Рим. 12, 10), носячи тягарі один одного (пор. Гал. 6, 2). Любов'ю бо вливаю в серця Святим Духом (пор. Рим. 5, 5), спільнота - немов справжня сім'я, зібрана в ім'я Господнє - втішається Його приявністю (пор. Мат. 18, 20). А любов - це повнота закону (пор. Рим. 13, 10) і зв'язок досконалости (пор. Кол. 3, 14), та й знаємо те, бо ми перейшли від смерти до життя (пор. 1 Ів. 3, 14). Що більше, одність братів показує на Христовий прихід (пор. Ів. 13, 35; 17, 21) та й впливає з неї велика апостольська сила.

Щоб, однак, між членами тіснішим став зв'язок братерства, ті, що називаються наверненими, помічниками чи іншим іменням, нехай тісно будуть пов'язані з працями спільности. Хіба, що обставини справді інакше дораджували б, треба старатися, щоб жіночі інститути звести до одного лише роду сестер. Тоді ж тільки така нехай буде збережена різнорідність осіб, якої вимагає відмін-

ність різноманітних праць, до яких сестри призначені окремим покликанням Божим або окремою здібністю.

А чоловічі монастирі й інститути не вповні ляїцькі, з-за свого характеру, можуть допускати, відповідно до приписів конституцій, і клириків і мирян, і то на рівних правах та обов'язках, за винятком того, що випливає з священного чину.

(Про огорожу монахинь)

16. - Папська огорожа (клявзура) для монахинь життя виключно контемплятивного нехай буде збережена; але пристосується її відповідно до обставин часу і місця, усунувши ті звичаї, що вже перестарілі, заслухавши бажань тих монастирів.

Інші ж монахині, що згідно з своєю установою займаються ділами апостоляту, нехай будуть виняті з-під папської клявзури, щоб могли краще виконати поручені собі діла апостоляту, зберігаючи, однак, клявзуру за приписами конституцій.

(Чернечий одяг)

17. - Чернечий одяг, як символ посвяти, нехай буде простий та скромний, убогий але рівночасно пристойний, та, понад це, відповідний до приписів здоров'я і пристосований до обставин часу і місця та й потреб служби. Одяг, однак, і мужчин і жінок, що не підходить до цих норм, треба змінити.

(Про вишкіл ченців)

18. - Пристосоване оновлення інститутів залежить найбільше від вишколу членів. Тому ченці не-клирики та черниці нехай не призначаються відразу по новіціяті до апостольських праць, але нехай продовжується в відповідних домах їхній вишкіл, чернечий і апостольський, научний і технічний, досягаючи також підхожих титулів.

Щоб, однак, пристосування чернечого життя до вимог наших часів не залишилося тільки зовнішнім і щоб ті, хто з установи займається зовнішнім апостолятом, не стали нездібні до виконання свого обов'язку, стосовно до умового дарування та особистого характеру кожного, нехай відповідно зазнайомляться з сьогодні діючими звичаями соціального життя і з способами думання й відчуження. Вишкіл, через гармонійне злиття своїх складників, нехай так відбувається, щоб причинився до одновидности життя членів.

А в цілім своїм житті ченці нехай стараються пильно здосконалювати оту культуру духовну, наукову і технічну, а настоятелі, по спроможі, нехай дають їм до того нагоду, підмогу і час.

Обов'язком настоятелів є також дбати, щоб директори, духовні вчителі й професори щонайкраще були добирали і пильно приготівлювані.

(Заснування нових інститутів)

19. - При заснуванні нових інститутів, слід поважно розважити потребу або принайменше великий хосен та можливість розвитку, щоб не поставали, необережно, злишні інститути або такі, що не мають вистачальної життєвості. В окремих місцях нехай плекається форми чернечого життя в новооснованих Церквах та поширюються ті, які відповідають характерові й обичаям мешканців і звичаям та обставинам місця.

(Зберігання і пристосування собі властивих діл)

20. - Інститути нехай вірно зберігають і виконують властиві собі діла, та, зваживши на користь цілої Церкви й єпархій, пристосовують їх до потреб часу і місця, вживаючи відповідних, а то й нових, засобів, залишивши ж ті праці, які сьогодні є менше відповідні духові інституту й первісному його характерові.

Місійний дух в чернечих інститутах треба, без решти, зберегти й, відповідно до характеру кожного з них, пристосувати до сучасних вимог так, щоб проповідування Євангелії всім народам стало успішнішим.

(Інститути і монастирі занепадаючі)

21. - А інститутам і монастирям, які - на думку місцевих, в тому заінтересованих, срахів - не дають обгрунтованої надії на дальший розквіт, нехай буде заборонено приймати на майбутнє новиків, і, якщо можна, нехай будуть об'єднані з іншим інститутом або монастирем, більше живучим, що небагато відмінний і духом і ціллю.

(Об'єднування інститутів)

22. - Інститути і монастирі автономні, відповідно до того, чи це підхоже, і за апробатою Святого Престолу, нехай між собою розвивають: або федерації, якщо якимсь чином належать до тієї самої чернечої сім'ї; або унії, якщо майже тотожні мають конституції і звичаї та є того самого духу, передовсім як вони дуже малочисельні; або асоціації, якщо такими самими чи тими самими займаються зовнішніми ділами.

(Конференції Вищих Настоятелів)

23. - Треба сприяти Конференціям чи Радам вищих Настоятелів, оснований Апостольським Престолом, що можуть дуже багато допомогти: до повнішого досягнення цілей поодиноких інститутів; до успішнішої співпраці в осягненні добра Церкви; до справедливішого розподілу свягельських працівників в якійсь означеній території; а також до обговорювання спільних справ ченців, за відповідно укладеною координацією й співпрацею з Спикопськими Конференціями, стосовно виконування апостоліяту.

А такі Конференції можна встановити також для інститутів світських.

(Плекання чернечих покликань)

24. - Священики і християнські виховники нехай вживають поважних зусиль, щоб дати новий зріст чернечим покликанням, відповідно й старанно вибраним, вповні відповідаючим потребам Церкви. Також і в звичайному проповідництві частіше треба говорити про євангельські ради та про вибір чернечого стану. Батьки, виховуючи дітей в християнських обичаях, нехай плекають і зберігають в їх серцях чернече покликання.

Інститутам вільно поширювати відомість про себе, щоб плекати покликання, та шукати кандидатів, аби тільки це діялося з належною розсудливістю і зберігаючи приписи Апостольського Престолу й місцевого єрарха.

Нехай пам'ятають ченці на приклад власного життя, який є найкращою рекомендацією власного інституту та закликком для сприйняття чернечого життя.

(Закінчення)

25. - Інститути, для яких видаються ці норми притосованого оновлення, нехай відповідають з готовістю своєму божественному покликанню і своєму завданню в Церкві сучасності. Бо Священний Собор дуже цінує їх рід життя: дівичого, вбогого і послухного, якого сам Господь Христос в взором, і має тверду надію на їх плідну працю, і укриту і публічну. Тому ченці, непорушною вірою, любов'ю до Бога і ближнього, любов'ю хреста і надією вічної слави, нехай поширюють по цілому світі благу вість Христову, щоб усі побачили їхнє свідчення і Отець наш, що є на небі, прославився (пор. Мат. 5, 16). Так то, за молитвами преблагословенної Богородиці Діви Марії, « якої життя є правилом для всіх » (св. Амбросій, *Про дівство*, кн. II, розд. II, ч. 15), щодень що-

раз більший матимуть зріст та рясніші матимуть і спасенні плоди.

* * *

Все це разом і поодиноке, що в цьому декреті на-казується, подобалося Отцям. І Ми, Апостольською влас-тю, даною Нам Христом, все це, спільно з Високодос-тойними Отцями, в Святому Дусі, потверджуємо, вирі-шуємо та постановляємо і, що так соборно постановле-но, на Божу славу, наказуємо проголосити.

В Римі, при св. Петрі, дня 28 місяця жовтня, року 1965.

Я ПАВЛО КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ ЄПИСКОП

Слідують підписи Отців.

ДЕКРЕТ
« ПРО АПОСТОЛЯТ МИРЯН »

ВИГОТОВЛЕННЯ - ДИСКУСІЯ - СХВАЛЕННЯ

Соборовий декрет « Про апостолят мирян » корениться в самій проблемі такого апостоляту, який сьогодні знаходить належне розуміння. Перед-Приготовча Комісія одержала на ці теми понад 165 внесків, від єпископів світу. Цими внесками послуговувалась Підготовча Комісія, під керівництвом кард. Фернанда Ченто, встановляючи три головніші теми: 1. Апостолят мирян, його суть, потреба і зв'язок з апостолятом єпархії; 2. Католицька акція, та пов'язані з нею питання; 3. Асоціації.

В 1961-1962 рр. Комісія виголовила обширний проєкт, в чотирьох частинах, та стільки ж зшитках, величиною в 172 сторінки. Обсяг проблем проглядає вже з самого титулу частин: 1. Про апостолят мирян: загальні поняття (стор. 52); 2. Апостолят мирян стосовно поширення царства Христового (стор. 52); 3. Харитативна акція мирян (стор. 20); 4. Соціальна акція мирян (стор. 48). На внесення Центральної Комісії та за її вказівками ці проблеми було об'єднано в один проєкт (червень 1962 р.), величиною в 139 сторін: 4 часті, загальний вступ, введення до кожної частини, і 42 розділи тексту. Та цей проєкт, відай, ніколи не був цілістю поданий до рук Отців Собору. Тому новий текст, випрацюваний в березні 1963 року, апробований Коорд. Комісією та з доручення Папи Івана XXIII переданий Отцям Собору, начисляв усього 48 сторін друку, поділеного на 92 параграфи, в двох частинах: I. Про апостолят мирян в загальному, II. Про апостолят мирян в різних його проявах. І цей текст предложено на другій сесії Собору, дня 2 грудня 1963 р., без дискусії.

На основі відміток Отців Собору Комісія переробила текст, та передала знову до Отців Собору в травні 1964

р. Проект начисляв 16 сторін тексту, та 21 параграфів, крім Вступу і Закінчення та поділявся на 5 тем: про покликання до апостоляту, його форми, середовище, цілі і лад. І цей текст розглянув Собор на 3 сесії, на 6 засіданнях (6-13. 10. 1964), за участю 158 усних і письмових виступів Отців Собору. На основі цих відмічень Підкомісії справили текст, який, з доручення Папи Павла VI, був розісланий до Отців Собору (28. 5. 1965). Новий текст мав побіч себе і старий текст, для порівняння; з 21 параграфів його збільшено на 33, зберігаючи попередній уклад: 1. Покликання мирян до апостоляту; 2. Цілі апостоляту мирян; 3. Різні ділянки апостоляту; 4. Різні способи апостоляту; 5. Устрій апостоляту; 6. Вишкіл до апостоляту.

На четвертій сесії Собору текст проекту піддано 22 голосуванням (23, 27. 9. 1965) щодо поодиноких його частин, з позитивним вислідом та новими поправками, в числі кого 700. Ці поправки Комісія розглянула та піддала їх під голосування дня 9 листопада (6 голосувань); згодом заключне голосування про цілий текст дало такий вислід: 2201 - за, 2 - проти, 5 голосів - неважких. Так проект став готовий увійти на 8-ме публічне засідання в дні 18 листопада 1965 р., на якому 2340 Отців заявилося за текстом, а тільки 2 голоси були противні (хоча механографічна машина не зарахувала 35 прихильних голосів, які показалися при перевірці правильними). Папа Павло VI на цьому ж засіданні проголосив проект соборовим декретом, визначаючи і для нього, як і для інших, нечинність закону до 29 червня 1966 р.

Текст декрету був виданий в «*Оссерваторе Романо*» зараз таки дня 20 листопада 1965 р. в мові латинській, а день згодом (21. 11.) в мові італійській.

В українському перекладі декрет «*Про апостолят мирян*», у цілості, являється тут вперше.

ПАВЛО ЄПИСКОП
СЛУГА СЛУГ БОЖИХ
СПІЛЬНО З ОТЦЯМИ СВЯЩЕННОГО СОБОРУ
НА ВІЧНУ ПАМ'ЯТЬ СПРАВИ

ДЕКРЕТ
ПРО АПОСТОЛЯТ МИРЯН

ВСТУП

1. - Бажаючи повільшити апостольську діяльність Народу Божого (1), Священний Собор звертається уважливо до християн мирян, яких властиву й необхідну роль у місії Церкви він уже згадав на іншому місці (2). Бо апостоляту мирян, який впливає з самого їхнього християнського покликання, ніколи не може забракнути Церкві. Якою спонтанною та плідною була ця діяльність в початках Церкви, показують самі Священні Писання (пор. Діян. 11, 19-21; 18, 26; Рим. 16, 1-16; Фил. 4, 3).

---

(1) Пор. Іван ХХІІІ, Апост. конст. «*Людського спасіння*», 25 грудня 1961: ААС 54 (1962), стор. 7-10.

(2) Пор. Собор Ват. ІІ, Конст. догм. «*Про Церкву*», чч. 33 сл.: ААС 57 (1965), стор. 39 сл.; пор. також Конст. «*Про святу Літургію*», чч. 26-40: ААС 56 (1964), стор. 107-111; пор. Декрет «*Про засоби суспільного повідомлення*»: ААС 56 (1964), стор. 145-153; пор. Декрет «*Про Екуменізм*»: ААС 57 (1965), стор. 90-107; пор. Декрет «*Про пастирський уряд єпископів у Церкві*», чч. 16, 17, 18; пор. Деклярація «*Про християнське виховання*», чч. 3, 5, 7; пор. Декрет «*Про місійну діяльність Церкви*», чч. 15, 21, 41; пор. Декрет «*Про служіння і життя пресвітерів*», ч. 9.

А наші часи не меншої вимагають ревности від мирян; більше того, сучасні обставини вимагають ще більшого і ширшого їх апостоляту. Зростаюче щораз число людей, поступ науки і техніки, тісніші взаємини між людьми не тільки безмежно поширили поле апостоляту мирян, по більшій часті для них лише відкритого, але також поставили нові проблеми, що вимагають їхнього підприємчивого клопотання і змагань. Тим більше настійливим став цей апостолят, чим більше зросла, як і треба, автономія багатьох ділянок людського життя, деколи навіть з певним відхиленням від етичного і релігійного ладу, і з тяжкою небезпекою для християнського життя. А крім того, в багатьох країнах, в яких є дуже мале число священиків, - а іноді трапляється, що й вони в служінні позбавлені належної свободи, - без співпраці мирян Церква ледве могла б бути приявна і діяльна.

Знаком такої різновидної і наглої потреби є очевидна дія Святого Духа, що робить нині мирян щораз більше свідомими власної відповідальности та всюди побуджує їх до служби Христові і Церкві (3).

В цьому декреті Собор наміряє вияснити природу, характер і різновидність апостоляту мирян, а також визначити основні засади та подати душпастирські інструкції для його успішнішого виконання; все те нехай буде нормою в перевірці канонічного права, відносно апостоляту мирян.

---

(3) Пор. Пій XII, *Промова до кардиналів*, 18 лютого 1946 ААС 38 (1946), стор. 101-102; той же, *Промова до католицької робітничої молоді*, 25 серпня 1957: ААС 49 (1957), стор. 847.

Розділ I

ПРО ПОКЛИКАННЯ МИРЯН ДО АПОСТОЛЯТУ

(Участь мирян у місії Церкви)

2. - На те була основана Церква, щоб поширюючи, на славу Бога Отця, Христове Царство по всій землі, вчинила всіх людей учасниками спасенного відкуплення (1), а через них щоб ціла вселенна справді була спрямована до Христа. Вся діяльність Таїнственного Тіла, направлена до тієї цілі, називається апостолятом, що його Церква, різними, правда, способами, виконує через усіх своїх членів; бо, за своєю природою, християнське покликання є також покликанням до апостоляту. Як в устрою живого тіла жодний член не є чисто пасивний, але разом з життям тіла бере участь також у його активності, так і в Тілі Христовому, тобто в Церкві, все тіло «згідно з відповідним діянням кожного члена, від нього бере зріст» (Єф. 4, 16). Що більше, таке є в цьому тілі пов'язання і сповняння між членами (пор. Єф. 4, 16), що член, який не працює по своїй мірі на зріст тіла, слід сказати, не є корисним ні Церкві, ні собі самому.

Є в Церкві різнорідність служіння, але одність місії. Апостолам та їх наслідникам Христос дав завдання в своєму імені вчити, освячувати і правити. Але миряни, будучи учасниками священничої, пророчої і царської служби Христової, частково виконують місію цілого народу Божого в Церкві і в світі (2). Своєю працею над про-

---

(1) Пор. Пій XI, Окр. посл. «*Справи Церкви*»: ААС 18 (1926), стор. 65.

(2) Пор. Собор Ват. II, Конст. догм. «*Про Церкву*», ч. 31: ААС 57 (1965), стор. 37.

повідуванням Євангелії та освячуванням людей і над сповненням і здосконаленням земських речей духом євангельським, вони справді виконують апостолят, так що їх працьовитість на цьому полі дає виразне свідчення Христові та служить на спасіння людей. А тому, що мирському стані є властивим жити в світі і в світських ділах, то й покликаний він Богом до того, щоб, горіючи християнським духом, на спосіб закваски виконував у світі свій апостолят.

(Основи апостоляту мирян)

3. - Миряни одержують обов'язок і право до апостоляту з самої їхньої єдності з Христом-Головою. Бо хрищенням вчленені вони в Таїнственне Тіло Христове, скріплені в миропомазанні силою Святого Духа, самим Господом відпоручаються на апостолят. Посвячуються на царське священство і святий народ (пор. 1 Петр. 2, 4-10), щоб всіма своїми ділами приносили духовні жертви та по всій землі давали свідчення Христові. А святими Тайнами, а передусім Пресв. Євхаристією, уділяється їм піддержується ця любов, яка є немов душею всього апостоляту (3).

Апостолят виконується в вірі, надії і любові, що їх Дух Святий поширює в серцях усіх членів Церкви. Що більше, заповіддю любові, яка є найбільшою заповіддю Господа, всі вірні є принаглювані шукати слави Божої через прихід Його Царства, і життя вічного для всіх людей, щоб пізнали одного правдивого Бога, і того що він післав - Ісуса Христа (пор. Ів. 17, 3).

Отож усім вірним Христовим накладається велике завдання: співпрацювати, щоб Божа спасительна благовість була пізнана й прийнята всіми людьми і на цілій землі.

---

(3) Пор. там же, ч. 33, стор. 39; пор. також ч. 10, там же, стор. 14.

Для виконання цього апостоляту, Святий Дух, який здійснює освячення народу Божого служіннями і Тайнами, дає також вірним окремі дарування (пор. 1 Кор. 12, 7), « розділяючи кожному як він хоче » (1 Кор. 12, 11), щоб « кожний служив один одному тим даром, що його прийняв », і щоб були вони « добрими домоуправителями різноманітної Божої благодаті » (1 Петр. 4, 10), на збудування цілого тіла в любові (пор. Єф. 4, 16). З прийняттям тих дарувань, навіть і найпростіших, для кожного віруючого походить право і обов'язок виконувати їх у Церкві і в світі, на благо людей і на збудування Церкви, в свободі Святого Духа, який « віє куди забажає » (Ів. 3, 8); а разом і в спільноті з братами в Христі, передовсім же з своїми пастирями, до яких і належить судити про їх правдиву природу і впорядкований ужиток; не на те, щоб Духа вигашувати, але щоб усе перевірити й держатися того, що добре (пор. 1 Сол. 5, 12. 19. 21) (4).

(Апостольська духовість мирян)

4. - Тому, що Христос, післаний Отцем, є джерелом і началом усього апостоляту Церкви, стає очевидним, що плідність апостоляту мирян залежить від їх життєвої злуки з Христом, як каже Господь: « Хто перебуває в мені, а я в ньому, - той плід приносить щедро. Бо без мене ви нічого чинити не можете » (Ів. 15, 5). Це життя тісної злуки з Христом у Церкві піддержується духовними засобами, які є спільні для всіх вірних, передовсім же діяльною участю в Святій Літургії (5), якої миряни повинні так вживати, щоб ті, що правильно виконують обов'язки світу в звичайних обставинах життя, не відділяли свого життя від злуки з Христом, але

---

(4) Пор. там же, ч. 12, стор. 16.

(5) Пор. Собор Ват. II, Конст. « Про святу Літургію », розд. I, ч. 11: ААС 56 (1964), стор. 102-103.

- виконуючи своє діло по волі Божій - в ній перебували. Треба, щоб миряни охотно й радісно поступали цим шляхом до святости, стараючись перемогти труднощі розсудком і терпеливістю (6). Ані сімейні журби, ані світські діла не повинні бути чужими для духовної сторінки життя, відповідно до слова апостола: « Все, щоб ви тільки говорили і робили, - все чиніть в ім'я Господа Ісуса Христа, дякуючи Богові Отцеві через нього » (Кол. 3, 17). А таке життя вимагає постійного виконання віри, надії і любови.

Тільки світлом віри і посередництвом слова Божого може хтось всюди і завжди пізнавати Бога, в якому « живемо, рухасмося й існуємо » (Діян. 17, 28), в кожному випадку шукати його волі, бачити Христа в усіх людях, чи вони нам близькі чи далекі, та виносити правильні суди про правдиве значення і вартість дочасних речей, у собі й у відношенні до мети людини.

Ті, що мають таку віру, живуть в надії об'явлення дітей Божих, пам'ятаючи на хрест і воскресіння Господа.

В мандрівці цьогочасного життя, скриті з Христом у Бозі і свободні від неволі багатств, коли змагають за ті добра, які тривають вічно, щедро посвячують себе цілих для поширення царства Божого і для оформлення і здосконалення християнським духом устрою речей дочасних. В противнощах цього життя - в надії знаходять мужність, вважаючи, що « страждання нинішнього часу негідні майбутньої слави, яка має нам з'явитися » (Рим. 8, 18).

Побуджені любов'ю, яка походить від Бога, до всіх - зокрема ж до одновірців, - творять добро (пор. Гал. 6, 10), відклавши « всяку злобу й усякий підступ, лицемірство, заздрість і всякі обмови » (1 Петр. 2, 1) і так потягають людей до Христа. А любов Божа, що

---

(6) Пор. Собор Ват. II, Конст. догм. « *Про Церкву* », ч. 32: ААС 57 (1965), стор. 33.

« влита в серця наші Святим Духом, що нам даний » (Рим. 5, 5), робить мирян спроможними виявити в своєму житті дійсного духа блаженств. Ідучи за Христом убогим, браком дочасних мастків ані не зневіряються, ані не надуваються достатком; наслідуючи Христа смиренного, не стають жадні марної слави (пор. Гал. 5, 26), але намагаються подобатися радше Богові ніж людям, завсіди готові заради Христа залишити все (пор. Лук. 14, 26) і витерпіти переслідування за правду (пор. Мат. 5, 10), пам'ятаючи слова Господні: « Коли хтось хоче йти за мною, нехай зречеться себе самого, візьме хрест свій і йде за мною » (Мат. 16, 24). Плекаючи між собою взаємну приязнь, дають собі навзаєм поміч у всякій потребі.

Ця питома духовість життя мирян повинна збільшувати цю свою, властиву собі, прикмету з стану подружнього і сімейного, з безженства чи вдовицтва, з обставин недуги, з діяльності професійної і громадської. Тому нехай не занедбують вони пильно плекати ці прикмети й дарування, дані собі й відповідні до цих обставин, та вживати властивих собі дарів, одержаних від Святого Духа.

Крім того миряни, які - йдучи за своїм покликанням - записалися до якогось товариства чи інституту, що мають апробату Церкви, нехай вірно також стараються набути собі окремої прикмети життя духовного, яка їм питома.

Нехай також дуже цінують собі професійне знання, сімейні й громадські почування та ті чесноти, що належать до громадських обичаїв, тобто чесність, духа справедливості, щирість, гуманність, мужність духа, без яких не може існувати і правдиве християнське життя.

Досконалим взором такого духовного й апостольського життя є Пресвята Діва Марія, Цариця Апостолів, яка - в часі свого земського життя, спільного всім, повного сімейних піклувань і праць - завжди була тісно об'єднана з своїм Сином та в окремий спосіб співпрацювала

з ділом Спасителя; а тепер, взята на небо, « своєю материнською любов'ю дбає про братів Сина свого, які ще в мандрівці та перебувають у небезпеках і скорботах, заки дійдуть до щасливої батьківщини » (7). Її нехай усі якнайпобожніше почитають і своє життя, і свій апостолят нехай поручають її материнській опіці.

---

(7) Там же, ч. 62, стор. 63; пор. також ч. 65, там же стор. 64-65.

Розділ II
ПРО ЦІЛІ Й ЗАВДАННЯ

(Вступ)

5. - Діло Христового відкуплення, мавши на увазі само в собі спасіння людей, охоплює також оновлення цілого дочасного ладу. Тому місія Церкви полягає не тільки в тому, щоб Христове послання і його благодать принести людям, але також просякнути і здосконалити євангельським духом устрій речей дочасних. Тим то миряни, які виконують цю місію Церкви, виконують цей свій апостолят і в Церкві і в світі, так в площині духовній як і в площині дочасній: а ці площини хоч і є різні, то в єдиному пляні Божому так з собою поєднані, що сам Бог наміряє, в Христі, переіменити цілий світ на нове сотворіння, спочатку тут на землі, а остаточно в останній день. В одному і другому устрою мирянин, який є одночасно і віруючий і громадянин, повинен керуватися постійно однією християнською совістю.

(Апостолят проповіді й освячення)

6. - Місія Церкви має на меті спасіння людей, яке досягається вірою в Христа і його благодаттю. Отож апостолят Церкви та всіх її членів, першусього є напрямлений на те, щоб розкрити словами і ділами благовість Христову світові та спосередничити Його благодать. Це, в основному, дається служінням слова і св. Тайн, що в окремий спосіб доручене клирові, в якому і миряни мають свою частку великої ваги, щоб були «співробітниками правди» (3 Ів. 8). В тому передусім порядку апостолят мирян і пастирське служіння себе взаємно доповняють.

Для виконання апостоляту проповіді євангелії і освячування, мирянам відкриті безчисленні нагоди. Саме свідчення християнського життя і добрі діла, виконані в надприродному дусі, мають силу потягнути людей до віри і до Бога; бо каже Господь: « Так нехай світить перед людьми ваше світло, щоб вони, бачивши ваші добрі вчинки, прославляли вашого Отця, що на небі » (Мат. 5, 16).

Однак такий апостолят не полягає тільки в самому свідченні життя; правдивий апостол шукає нагоди словами проповідувати Христа, чи невіруючим, щоб їх привести до віри, чи й віруючим, щоб їх повчити, утвердити та побудити до ревнішого життя; « Бо любов до Христа спонукує нас » (2 Кор. 5, 14), і в серці усіх повинні звучати слова апостола: « бо горе мені, коли б я не проповідував Євангелії » (1 Кор. 9, 16) (1).

А тому, що в наших часах постають нові питання та й тяжкі поширюються фальші, що намагаються знищити докорінно релігію, моральний лад, а то й саму людську суспільність, цей Священний Собор від серця закликає мирян, відповідно до дарувань і науки кожного, щоб, по думці Церкви, пильніше виповнювали свою роль в викладанні, обороні та в правильному приміюванні християнських засад до проблем цього віку.

(Встановлення християнського ладу)

7. - В задумах Божих є, щоб люди однодушно встановили та постійно здосконалювали лад у дочасних справах.

Все, що творить дочасний лад, тобто благо життя і сім'ї, культура, економічні справи, мистецтво і професія, установи політичної спільноти, міжнародні відноси-

---

(1) Пор. Пій XI, Окр. посл. « *De недослідимим* », 23 грудня 1922: ААС 14 (1922), стор. 659; Пій XII, Окр. посл. « *Найвищого арциєрейства* », 20 жовтня 1939: ААС 31 (1939), стор. 442-443.

ни та інше подібне, і їх розвиток і прогрес, є не тільки засобами до остаточної цілі людини, але мають і властиву собі вартість, дану їм від Бога, чи то розглядаємо їх самих у собі, чи - як частини загального дочасного ладу: « і побачив Бог усе, що сотворив: і воно було дуже добре » (Бут 1, 31). А ця їх природна доброта приймає ще окрему гідність з їх відношення до людської особи, якої служінню вони були сотворені. А так, подобалося Богові все, природне і надприродне, об'єднати в Христі Ісусі, « щоб у всьому він мав першенство » (Кол. 1, 18). А це призначення не то що не позбавляє дочасного ладу його автономії, його властивих цілей, законів, вимог і значення для блага людей, але радше його здосконалює в своїй силі і йому належній визначності, а одночасно пристосовує його до цілості покликання людини на землі.

Протягом історії вживання дочасних речей було заплямоване різними пороками, тому що люди, обтяжені первородним гріхом, дуже часто попадали в різнорідні огріхи про правдивого Бога, про природу людини та про засади морального закону: з-за цього були попсовані людські обичаї й інституції, а сама людська особа не рідко - упідлена. Також у наші часи, немало людей, завіривши над міру природним наукам і технічному мистецтву, схиляються немов до ідолопоклонства дочасних речей, стаючи радше їх невільникми, ніж господарями.

До цілої Церкви належить працювати над тим, щоб люди стали здібними встановити слухний лад у загалі дочасних речей та покермувати його через Христа до Бога. До пастирів належить ясно проповідувати засади про ціль сотворіння та про вжиток світу, давати моральну і духовну поміч, щоб лад дочасних справ був оновлений у Христі.

А треба, щоб миряни, прийняли, як властиве собі завдання, онову дочасного ладу і, в світлі Євангелії та, йдучи за думкою Церкви і побуджувані християнсь-

кою любов'ю, діяли в цьому прямо і рішуче; щоб, як громадяни з громадянами, співпрацювали по своєму окремому знанню і відповідальності; щоб всюди і в усьому шукали правду Царства Божого. Так треба обновити дочасний лад, щоб - зберігаючи вповні стосовні його закони - став він згідний з іншими засадами християнського життя, та був пристосований до різних обставин місця, часу і народів. Між ділами такого апостоляту визначається соціальна акція християн, яку Священний Собор бажає поширити на всю площину дочасности, включено з культурою (2).

(Харитативна акція - знак християнського апостоляту)

8. - Коли всякий апостолят повинен виводити свої початки і силу з любови, деякі діла, за своєю природою, є придатні, щоб перемінились у живий вияв любови; Христос Господь бажав, щоб вони стали знаками свого месіянського посланництва (пор. Мат. 11, 4-5).

Найбільшою заповіддю в законі є: любити Бога з цілого серця, а ближнього, як самого себе (пор. Мат. 22, 37-40). Цю бо заповідь любови ближнього Христос прийняв за свою та збагатив новим значенням, коли поставив себе нарівні з братією, як предмет любови, кажучи: « що зробили ви одному з моїх братів найменших - ви мені зробили » (Мат. 25, 40). Бо він, приймаючи людську природу, об'єднав з собою надприродною солідарністю цілий людський рід в одну сім'ю, та поставив як розпізнавальний знак своїх учнів - любов, цими словами: « З того всі спізнають, що мої ви учні, коли любов взаємну будете мати » (Ів. 13, 35).

---

(2) Пор. Лев XIII, Окр. посл. « *Нових справ* »; АСС 23 (1890-1891), стор. 647; Пій XI, Окр. посл. « *Сорокового року* »: ААС 23 (1931), стор. 190; Пій XII, *Радіопослання*, 1 червня 1941: ААС 33 (1941), стор. 207.

І Свята Церква, як у початках з Євхаристійною Вечерею злучувала « братній прийом » (агапе) і проявляла так себе неподільно злученою з Христом, так по всі часи розпізнається вона по тому знакові любови, і - радіючи з починань інших - застерігає за собою обов'язок і право на діла любови, якого не можна її позбавляти. Тому милосердя для потребуєчих і немічних, і так звані діла любови та взаємної допомоги в злегшуванні різноманітних людських потреб, Церква має в особливому пошанівку (3).

А ці вчинки і діла в сучасності ще більше стали потрібні і загальні, бо через успішніші засоби лучби немов скоротилася віддаль між людьми і всі мешканці землі стали членами неначе однієї сім'ї. Харитативна акція може, і повинна, сьогодні обняти взагалі всіх людей та всі потреби. Денебудь знаходяться люди, які не мають хліба, напитуку, одягу, помешкання, ліків, праці, вишколу, засобів, потрібних до справді людського життя, або терплять злидні чи недугу, вигнання чи в'язницю, - там і повинна їх шукати і знайти християнська любов, і потішити їх настійливою опікою та спомогти даною допомогою. А цей обов'язок зокрема відноситься до одиниць і народів, що втішаються благобутем (4).

Щоб таке здійснювання було понад усякі застереження і таким появилася: в ближньому треба добачити образ Божий, за яким він був сотворений, і Христа Господа, якому дійсно офіруємо те, що даємо потребуєчому; з якнайбільшою гуманністю треба зважати на свободу і гідність особи, що приймає допомогу; не можна заплямовувати чистоти наміру шуканням власної користі або бажанням володіти (5); передусім же треба виповнити

---

(3) Пор. Іван XXIII, Окр. посл. « Мати й Учителька »; ААС 53 (1961), стор. 402.

(4) Пор. Там же, стор. 440-441.

(5) Пор. Там же, стор. 442-443.

вимоги справедливости, щоб не офірувати як дари любови те, що належить вже за справедливістю; треба усунути причини лиха, а не тільки наслідки і так треба наладнувати допомогу, щоб той, хто її приймає, висвободився з зовнішньої залежности та сам собі став вистачальним.

Тому миряни нехай високо цінують та, по силах, підмагають діла любови й підприємства громадської опіки, чи то приватні чи публічні, також міжнародні, які подають успішну допомогу поодиноким людям і народам, що знайшлись у потребі, співпрацюючи в тому з усіма людьми доброї волі (6).

---

(6) Пор Пій XII, *Промова до « Пакс Романа »,* 25 квітня 1957: ААС 49 (1957), стор. 298-299, і передовсім Іван XXIII, *Промова до Конгресу Ради Ф.А.О. »,* 10 листоп. 1959: ААС 51 (1959), стор. 856, 866.

Розділ III

ПРО РІЗНОМАНІТНІ ДІЛЯНКИ АПОСТОЛЯТУ

(Вступ)

9. - Миряни виконують свій різноманітний апостолят і в Церкві, і в світі. В одній і другій галузі їм відкриті різноманітні ділянки апостольської діяльності, з яких деякі важливіші бажаємо тут згадати: церковні громади, сім'я, громадське середовище, устрій національний і міжнародний. А тому, що в наші часи жінки щораз більше беруть участь в житті цілої суспільності, є великої ваги їх ширша співучасть у різних ділянках апостоляту Церкви.

(Церковні громади)

10. - Миряни як учасники служби Христа - Священика, Пророка і Володаря, мають свою активну частку в житті і дії Церкви. Їхня діяльність в церковних громадах є така конечна, що без неї навіть і пастирський апостолят часто не може досягнути свого повного успіху. Бо миряни справді апостольського духа, на взір тих мужів і жінок, які спомагали Павла в проповіді Євангелії (пор. Діян. 18, 18. 26; Рим. 16, 3), доповняють те, що їхнім братам недостає, та відсвіжують духа і пастирів і решти віруючого народу (пор. 1 Кор. 16, 17-18). Бо вони, викормлені діяльною співучастю в літургійному житті своєї громади, беруть пильну участь у її апостольських працях; людей, що, може, стоять осторонь, приводять до Церкви; в подаванні Божого слова, передовсім у катехитичному вишколі, пильно співпрацюють; давши своє знання, роблять більше успішним душпастирство, а також завідування маєтком Церкви.

Парафія дає наглядний приклад громадського апостоляту, збираючи в одне людську різноманітність і умі-

щуючи в церковній загальності (1). Нехай миряни привикають працювати в парафії, в тісній злучці з своїми священиками (2); вносити до церковної спільноти власні і світові проблеми, і питання відносно спасіння людей, досліджуючи і розв'язуючи їх за спільною порадою; усякими апостольськими і місійними ініціативами подавати, по силах, поміч своїй церковній сім'ї.

Постійно нехай плекають свідомість єпархії, якої парафія є неначе клітиною, готові завжди, на поклик Пастиря свого, прикласти і свої сили до єпархіяльних ініціатив. Більше того, щоб відповісти потребам міст і сільських районів (3), нехай не замикають свої співпраці в межах парафії чи єпархії, але нехай стараються поширити її на ділянку міжпарафіяльну, міжєпархіяльну, національну чи й міжнародну, і то тим більше, що зростаючий щоденно рух населення народів, пожвавлення взаємовідносин і легкість лучби, не дозволяють уже жодній частині суспільності замикатися в собі. Так тоді нехай стараються про потреби народу Божого, розсіяного по цілому світі. Передусім нехай візьмуть собі до серця місійні діла, даючи матеріяльну, а то й особисту допомогу. Бо обов'язком і честю для християн є повернути Богові частину благ, що їх від нього одержують.

---

(1) Пор. Пій X, Апост. лист «*Основання двох нових парафій*», 1 червня 1905: АСС 38 (1905), стор. 65-67; Пій XII, *Промова до вірних парафій св. Сави*, 11 січня 1953: *Промови і радіопослання Папи Пія XII*, 14 (1952-1953), стор. 449-454; Іван XXIII, *Промова до клиру і вірних підміської єпархії Альбанської*, в Кастельгандольфо, 26 серпня 1962: ААС 54 (1962), стор. 656-660.

(2) Пор. Лев XIII, *Промова*, 28 січня 1894: Акти, 14 (1894), стор. 424-425.

(3) Пор. Пій XII, *Промова до парохів*, 6 лютого 1951: *Промови і радіопослання Папи Пія XII*, 12 (1950-1951), стор. 437-443; 8 березня 1952: *там же*, 14 (1952-1953), стор. 5-10; 27 березня 1953: *там же*, 15 (1953-1954), стор. 27-35; 28 лютого 1954: *там же*, стор. 585-590.

(Сім'я)

11. - Тому, що Творець усього встановив на початку і основою людської суспільності подружню спільноту та своєю ласкою зробив її великою Тайною в Христі і в Церкві (пор. Єф. 5, 32), апостолят подругів і сімей має окреме значення і для Церкви, і для цивільної суспільності.

Християнські подруги собі взаємно, своїм дітям і іншим домородцям є співпрацівниками благодати і свідками віри. Своїм дітям є вони першими проповідниками віри і виховниками; словом і прикладом формують їх до християнського й апостольського життя; в виборі їхнього покликання їм розсудливо допомагають, а, відкривши в них може й священне покликання, старанно плекають.

Завсіди було обов'язком подругів, а сьогодні є великою часткою їх апостоляту: своїм життям показати і доказати нерозривність та святість подружнього зв'язку; мужньо обстояти право і обов'язок, даний батькам і опікунам, виховати по-християнськи дітей; обороняти гідність і правну самобутність сім'ї. Тому нехай вони й інші християни співпрацюють з людьми доброї волі над тим, щоб у цивільному законодавстві ці права були збережені нетknięтими; в правлінні суспільністю треба мати увагу на потреби сімей щодо помешкання, виховання дітей, вимог праці, соціальної безпеки і податків; в упорядковуванні переселеного руху треба забезпечити неодмінно сімейне співжиття (4).

---

(4) Пор. Пій XI, Окр. посл. «Чистого подружжя»; ААС 22 (1930), стор. 554; Пій XII, *Радіопослання*, 1 січня 1941: ААС 33 (1941), стор. 203; Той же, *Промова до делегатів Конгресу Міжнародної Унії для оборони прав родини*, 20 вересня 1949: ААС 41 (1949), стор. 552; Той же, *До батьків-паломників Франції*, 18 вересня 1951: ААС 43 (1951), стор. 731; Той же, *Рідів'яне радіопослан-*

А й сама сім'я одержала божеську місію, щоб бути першою і живою клітиною суспільности. Цю ж місію виконає: якщо через взаємну побожність її членів і через спільну молитву до Бога стане немов домовим храмом Церкви; якщо ціла сім'я ввійде в літургійний культ Церкви; якщо, вкінці, сім'я виявить діяльну гостинність і спомагатиме справедливості і інші добрі діла на послугу всіх потребуючих братів. Між різноманітними ділами сімейного апостоляту треба вичислити ось які: всиновлювати залишених дітей; приймати ласкаво подорожуючих; допомагати в управлінні шкіл; помагати до ростаючим радою і засобами; спомагати наречених, щоб краще підготувалися до подружжя; працювати в катехизації; піддержувати подругів і сім'ї, що знайшлись в критичнім матеріяльнім чи моральнім положенні; старшим - не тільки подбати про необхідне, але також пристарати для них слушні плоди економічного прогресу.

Завжди і всюди, а зокрема в країнах, у яких вперше засівається зерно Євангелії, чи Церква існує щойно в своїх початках, а чи знайшлася в якомусь тяжкому критичному моменті, християнські сім'ї, цілим своїм життям, пристосувавшись до Євангелії і даючи приклад християнського подружжя, дають світові дуже цінне свідчення про Христа (5).

Щоб тим легше могли вони досягти цілей свого апостоляту, може бути підходяжим, щоб сім'ї збирались разом у певні групи (6).

ня, 1952 р., ААС 45 (1953), стор. 41; Іван ХХІІІ, Окр. посл. « Мати й Учителька, 15 травня 1961: ААС 53 (1961), стор. 429, 439.

(5) Пор. Пій ХІІ, Окр. посл. « Проповідники Євангелії », 2 червня 1951: ААС 43 (1951), стор. 514.

(6) Пор. Пій ХІІ, Промова до делегатів Конгресу Міжнародної Унії для оборони прав родини, 20 вересня 1949: ААС 41 (1949), стор. 552.

(Молодь)

12. - Молоді є великою силою в сучасному суспільстві (7). Їх життєві обставини, спосіб думання, а то й відносини до власної сім'ї дуже змінилися. Часто за скоро переходять вони в нові обставини соціальні й економічні. Та коли щораз зростає їх громадське і політичне значення, виглядають вони невідготованими, щоб прийнятись, як слід, нових обов'язків.

Ця їхня збільшена вага в суспільності вимагає від них подібної апостольської діяльності; але вже й самий їх природний характер їх до неї підготовляє. З визріванням свідомости власної особистости, запалені життєвим огнем та з нього випливаючою активністю, приймаються власної відповідальности та бажають грати ролю в житті громадському і культурному; а ця ревність, якщо її проїняти духом Христовим та оживити послухом і любов'ю до пастирів Церкви, можна сподіватися з неї ярих плодів. Вони повинні стати першими і безпосередніми апостолами молоді, виконуючи самі, і між собою, апостолят, беручи до уваги соціальні обставини, серед яких проживають (8).

Нехай дорослі дбають про те, щоб нав'язати з молоддю дружню розмову, яка, переборовши різницю віку, дозволила б обом сторонам взаємно себе пізнати та обмінятися поспіль своїми властивими багатствами. Найперше ж прикладом, і, при нагоді, розсудливою порадою та активною допомогою нехай дорослі побуджують молодь до апостоляту. А молодь нехай має супроти стар-

---

(7) Пор. Пій X, *Промова до Асоціації католицької молоді Франції*, 25 вересня 1904: ААС 37 (1904-1905), стор. 296, 300.

(8) Пор. Пій XII, *Лист «Від декількох тижнів»* (франц.), до Маріянополітан. Архієпископа: про конгреси канадійської християнської робітничої молоді, 27 травня 1947: ААС 39 (1947), стор. 257; *Радіопромова до Організації Католицької Молоді в Брукселі*, 3 вересня 1950: ААС 42 (1950) стор. 640.

ших пошану і довір'я; і хоча природно схиляються вони до новаторств, нехай, проте, належно цінять похвальні традиції.

Діти також мають властиву собі апостольську діяльність. По своїх силах, є вони справжніми свідками Христа між своїми товаришами.

(Громадське середовище)

13. - Апостолят у громадському середовищі, тобто змагання оформити християнським духом думання й обичаї, закони і структури спільноти, в якій кожний живе, є таким завданням і зобов'язанням мирян, що їх ледве може колись виповнити хтось інший. Там вони здійснюють свідчення життя свідомством слова (9). Там вони є придатніші спомагати братів в ділянці праці, професії, студій, земляцтва, відпочинку чи товаришування.

Цю місію Церкви в світі миряни здійснюють передусім тим пов'язанням життя з вірою, яким стають світлом світу; своєю праведністю в кожній справі, якою заохочують всіх до любови правди і добра, а остаточно до Христа і Церкви; братньою любов'ю, за якою - ставши учасниками життєвих обставин, праць, терпінь та аспірацій братів - незаметно настроюють серця всіх до діяння спасительної ласки; повною свідомістю своєї співучасті в побудованні суспільности, якою намагаються виконати з християнською великодушністю свою діяльність сімейну, громадську, професійну. Їх спосіб поведінки поволі проникає наскрізь середовище життя і праці.

Цей апостолят повинен охопити всіх, хто там знаходиться, і не виключає він жодного духовного чи матеріального блага, що його вони можуть вчинити. Але правдиві апостоли, не обмежуючись тільки до цієї дії, намагаються проповідувати Христа також словами. Бо бага-

---

(9) Пор. Шій XI, Окр. посл. « Сорокового року », 15 травня 1931: ААС 23 (1931), стор. 225-226.

то людей можуть тільки через ближніх собі мирян почути Євангелію і пізнати Христа.

(Устрій національний і міжнародний)

14. - Безмежне поле апостоляту лежить відкрите в ділянці національного і міжнародного устрою, де миряни перш усього є слугами християнської мудрости. В любові до нації і в вірному виконуванні громадянських обов'язків, католики нехай почувають себе обов'язаними дбати про справжнє спільне благо і так вагою своєї думки нехай намагаються впливати, щоб цивільна влада була виконувана справедливо, а закони щоб відповідали моральним заповідям і спільному благові. Католики, які є знавцями публічних справ, і - як годиться - утверджені в вірі і християнському вченні, нехай не відкажуються вести публічні справи, тому що, виконуючи їх з гідністю, можуть прислужитися спільному благові та й водночас прокладати шляхи Євангелії.

Нехай католики намагаються співпрацювати з усіма людьми доброї волі в старанні про те, що є правдиве, що є слухне, що є святе, що є любе (Пор. Фил. 4, 8). Нехай стоять з ними в діалозу, випереджуючи їх розсудливістю і гуманністю та нехай досліджують громадські і публічні інституції, щоб здосконалювати їх у душі Євангелії.

Між знаками нашого часу окремої уваги гідне є те зростаюче почуття солідарности між усіма народами, яке пильно плекати та перемінювати на щирі і справжні почування братерства належить до завдань апостоляту мирян. Крім того, миряни повинні бути свідомі також завдань у ділянці міжнародній та тих питань і розв'язок, чи то доктринальних чи практичних, які в ній постають, передусім щодо народів, які розвиваються (10).

---

(10) Пор. Іван XXIII, Окр. посл. «*Мати й Учителька*», 15 травня 1961: ААС 53 (1961), стор. 448-450.

Нехай усі, хто працюють серед інших народів або помагають їм, пам'ятають, що відносини між народами повинні бути справжнім братнім спілкуванням, в якому одна і друга сторона водночас і дає і приймає. А ті, хто подорожує в справах міжнародного порядку, або ділово чи для відпочинку, нехай пам'ятають, що вони є рівночасно і подорожуючими проповідниками Євангелії, і по всій правді нехай так поведяться.

Розділ ІУ
ПРО РІЗНІ СПОСОБИ АПОСТОЛЯТУ

(Вступ)

15. - Миряни можуть виконувати свою апостольську дію чи то як одиниці, чи об'єднані в різних спільнотах або товариствах.

(Вага і різноманітність апостоляту одиниць)

16. - Апостолят, який виконують одиниці, і який щедро впливає з джерел справжнього християнського життя (пор. Ів. 4, 14), є началом і вимогою всього апостоляту мирян, також об'єднаного, і ніщо не може його замінити.

До такого апостоляту, який завжди і всюди є корисний, а в деяких обставинах єдине підходящий і можливий, покликані всі миряни, кожного стану, та до нього й обов'язані, хоча бракувало б їм і нагоди і спромоги співпрацювати в товариствах.

Різноманітні є форми апостоляту, яким миряни будують Церкву, освячують світ та його оживляють у Христі.

Окремою формою апостоляту одиниць та виявом дуже підходящим також для наших часів, який проявляє Христа живучого в своїх учнях, є свідчення цілого світського життя, що впливає з віри, надії і любови. А апостолятом слова, необхідним у деяких обставинах, миряни проповідують Христа, вияснюють його науку, та її поширюють, відповідно до обставин і знання кожного, та її вірно визнають.

А крім того, як громадяни цього світу, співпрацюючи в тому, що відноситься до будівництва та управління дочасного ладу, треба щоб миряни - в житті сімейному, професійному, культурному і громадському - шука-

ли вищих спонук в світлі віри, та розкривали їх принагідно іншим, свідомі того, що так стаються співпрацівниками Бога творця, спасителя і святителя та приносять йому славу.

На кінець, миряни нехай оживлять своє життя любов'ю, і - відповідно до засобів - виявлять її ділами.

Нехай усі пам'ятають, що публічним богочитанням і молитвою, покутою і добровільним прийманням праць і життєвих невзгод, якими наподібнюємося до терплячого Христа (пор. 2 Кор. 4, 10; Кол. 1, 24), вони можуть досягти всіх людей та причинитися до спасіння цілого світу.

(Апостолят одиниць у деяких обставинах)

17. - Великою потребою цей апостолят одиниць наполягає в тих країнах, де свобода Церкви тяжко перешкоджена. В цих дуже тяжких обставинах миряни, по своїх силах, заступаючи священників, і деколи ставляючи в небезпеку свою свободу, а то й життя, навчають ближніх своїх християнського вчення, вишколюють у релігійному житті та католицькому думанні, направляють на часте вживання Св. Тайн, а передусім на плекання євхаристійної побожності (1). Священний Собор, дякуючи Богові з глибин душі за те, що також у наші часи не перестає побуджувати, в часі переслідування, мирян героїчної мужності, огортає їх батьківськими почуваннями та вдячністю.

Апостолят одиниць має окреме поле праці в тих країнах, де католиків є мало та й то розсіяні. Там миряни, які тільки поодинокі виконують апостолят, чи то з причин вище сказаних чи з-за окремих зглядів, що походять також з власної професійної праці, дуже, однак,

---

(1) Пор. Пій XII, *Промова до першого Міжнародного Конгресу Апостоляту Мирян*, 15 жовтня 1951: ААС 43 (1951), стор. 788.

зручно сходяться на спільні дискусії меншими групами, без жодних форм стислої організації чи якоїсь інституції так, що завжди в обличчі інших дають знаки церковної спільности, як справжнє свідчення любови. В цей спосіб, через дружбу і обмін досвідом, спомагаючи себе взаємно духовно, утверджуються в тому, щоб переносити невідомості життя й праці надто відокремленої та приносити щедріші плоди апостоляту.

(Вага асоціацій)

18. - Христові учні, як одиниці, покликані до виконання апостоляту в різних обставинах свого життя; нехай, однак, пам'ятають, що людина по своїй природі є істотою громадською, і сподобалося Богові зібрати тих, хто вірить у Христа, в один народ Божий (пор. 1 Петр. 2, 5-10) та в одне тіло (пор. 1 Кор. 12, 12). Громадський апостолят, отже, відповідає добре і людським і християнським потребам віруючих і водночас є знаком спільности і єдності Церкви в Христі, який сказав: « бо де двоє або троє зібрані в моє ім'я, там я серед них » (Мат. 18, 20).

Тому нехай християни виконують свій апостолят, об'єднані в одне (2). Нехай будуть апостолами і в своїх сімейних спільнотах, і в парафіях, і в спархіях, що й самі виявляють громадський характер апостоляту, а то й у вільних громадах, в яких бажають об'єднатися.

Громадський апостолят є також важливий ще й тому, що чи то в церковних громадах, чи в різноманітних середовищах, апостолят часто вимагає спільної акції. Бо товариства, основані для спільних діл апостоляту, підпомагають своїх членів та приготавляють до апостоляту, і правильно розплановують їх апостольську працю та

---

(2) Пор. Пій XII, *Промова до першого Міжнародного Конгресу Апостоляту Мирян*, 15 жовтня 1951: ААС 43 (1951), стор. 787-788.

нею кермуть так, що можна сподіватися звідси рясніших плодів, ніж коли одиниці діяли б віддільно.

А в сучасних обставинах дуже конечним є, щоб в ділянці праці мирян скріпилася громадська і організована форма апостоляту; бо тільки тісна злука сил може бути успішна і для осягнення вповні всіх цілей нинішнього апостоляту і для успішної охорони його благ (3). В цій справі зокрема є важливим, щоб апостолят досягав і загальний спосіб думання і громадські обставини тих, що до них стосується; інакше часто не могли буть устотяться натискові публічної опінії чи інституцій.

(Різноморідність громадського апостоляту)

19. - В асоціяціях апостоляту існує велика різноморідність (4): одні ставляють собі загальну апостольську мету Церкви; другі, зокрема, ціль проповідування і освячування; інші стараються про християнське одухотворення дочасного ладу; а ще інші в окремий спосіб дають свідчення Христові, через діла милосердя і любови.

Між тими асоціяціями треба передусім зважати на ті, що плекають і наголошують глибшу одність між практичним життям своїх членів та їх вірою. Товариства не є собі самоціллю, але повинні служити для виповнення місії Церкви в світі; їх апостольська сила залежить від однозгідности з цілями Церкви та від християнського свідчення і від християнського духу поодиноких членів і цілого товариства.

А загальне завдання церковної місії, маючи на приміті і поступ інституцій і вимоги розвитку сучасної суспільности, вимагає, щоб апостольські ініціативи като-

---

(3) Пор. Пій XII, Окр. посл. « *Люрдське паломництво* » (Франц.), 2 липня 1957: ААС 49 (1957), стор. 615.

(4) Пор. Пій XII, *Промова до Ради Міжнародної Федерації католицьких мужчин*, 8 грудня 1956: ААС 49 (1957), стор. 26-27.

ликів щораз більше здосконалювали свої міжнародні громадські форми. Католицькі Міжнародні Організації краще досягнуть свою ціль, якщо групи, в них об'єднані та їхні члени, тісніше будуть злучені з ними.

Миряни, зберігши належне відношення до церковної влади (5), мають право оснóвувати і управляти товариства та надавати їм назву (6). Треба, однак, уникати розпорошення сил; а це тоді стається, коли засновується, без задовільної причини, нові асоціації чи діла, або зберігаються понад своє хосенне існування асоціації чи методи перестарілі; та й не завсіди буде підходящим форми, прийняті в одному народі, нерозбірливо переносити до інших (7).

(Католицька Акція)

20. - Миряни, від багатьох десятиліть у чимало народів, присвячуючи себе щораз то більше апостолятові, згуртовувалися в різноманітні форми акцій і асоціацій, які - в тіснішій злучі з єрархією - здійснювали і досіль здійснюють властиві апостольські цілі. Між цими, а то й між подібними давнішими інституціями, треба згадати передусім ті, які - хоч і діяли за різними методами праці - принесли царству Христовому багаті плоди, і тому було їх заслужено допоручувано Найвищими Архисереями та підтримувано багатьма єпископами, і які одержали від них імення Католицької Акції, і часто визначалися як: «співпраця мирян в єрархічному апостоліяті» (8).

---

(5) Пор. нижче, розд. V, ч. 24.

(6) Пор. Конгрегація Собору, *Рішення «Корівітен.»*, 13 листоп. 1920: ААС 13 (1921), стор. 139.

(7) Пор. Іван XXIII, Окр. посл. «*Князь пастирів*», 10 грудня 1959: ААС 51 (1959), стор. 856.

(8) Пор. Пій XI, Лист «*Те, що нам*», до кард. Бертрама, 13 лист. 1928: ААС 20 (1928), стор. 385; пор також Пій XII, *Промова до Катол. Акції Італії*, 4 вересня 1940: ААС 32 (1940), стор. 362.

Ці форми апостоляту, чи мають вони ім'я Католицької Акції чи яке інше, і які сьогодні виконують цінний апостолят, встановляються наявністю і цілістю наступних прикмет:

а) Безпосередньою ціллю тих організацій є апостольська ціль Церкви, тобто: навчати людей Євангелії й освячувати та по-християнськи оформляти їх сумління, щоб могли вони проникнути духом Євангелії різні спільноти і різні середовища;

б) Миряни, співпрацюючи в властивий собі спосіб з єрархією, дають свій досвід і приймаються своєї відповідальності в проводі тих організацій, в досліджуванні тих обставин, в яких треба виконувати пастирську дію Церкви та в випрацьовуванні й виконуванні програм;

в) Миряни діють об'єднані на взір органічного тіла так, що краще проявляється спільнота Церкви та успішнішим стає апостолят;

г) Миряни, чи самохіль чи то покликані до дії і прямої співпраці з єрархічним апостолятом, діють під проводом самої єрархії, яка може наказати цю співпрацю також виразним мандатом.

Організації, в яких, на думку єрархії, знаходяться всі ці прикмети разом узяті, треба уважати за Католицьку Акцію, хоча з-за вимог місця і народів мали б і різні форми і різні назви.

Священний Собор наполегливо поручає ці інституції, які серед багатьох народів певно відповідають потребам апостоляту; закликає священників і мирян, що в них працюють, щоб вищезгадані прикмети щораз то більше плекали і завсіди по-братерськи співпрацювали з усіма іншими формами апостоляту в Церкві.

(Про пошану для асоціацій)

21. - Треба належно цінувати всі стоваришення апостоляту; а ті, які єрархія, - відповідно до вимог часу та потреб місця схвалила б і поручала б або й наказа-

ла б встановити як такі, що більше потрібні, - священники, ченці і миряни. нехай дуже цінують та відповідно до спромоги кожного піддержують. А між ними сьогодні передусім треба згадати асоціації чи католицькі угруповання міжнародні.

(Миряни на окремій службі Церкви)

22. - Окремої шани й уваги в Церкві гідні є миряни, чи безженні чи одружені, які постійно чи тимчасово посвячують свій особистий досвід на службу цих інституцій та їх діл. Тішиться вона, бо щораз то більше число мирян дає свою послугу для асоціацій та діл апостоляту, чи то в межах своєї нації, чи в ділянці міжнародній, чи передусім у католицьких місійних спільнотах і в нових Церквах.

Пастирі Церкви радо і з вдячністю нехай приймають тих мирян, нехай стараються, щоб їх особисте положення відповідало вимогам справедливості, слухності і любови, зокрема щодо їхнього утримання та їх сімей та щоб мали вони потрібний вишкіл, духовну потіху і заохоту.

Розділ У
ПРО ЗБЕРІГАННЯ ЛАДУ

(Вступ)

23. - Апостолят мирян, чи його виконується одиницями чи групами віруючих, за відповідним ладом, повинен бути вбудований в апостолят цілої Церкви; що більше, злука з тими, яких Святий Дух поставив правити Церквою Божою (пор. Діян. 20, 28), є основним елементом християнського апостоляту. Не менше потрібною є співпраця між різними ініціативами апостоляту, відповідно упорядкована єрархією.

Бо для розгортання духа єдності, та щоб у цілому апостоляті Церкви ясніла братня любов і були досягнені спільні цілі й усунені шкідливі ривалізації, необхідно є в Церкві взаємна пошана для всіх форм апостоляту і - зберігаючи питомий характер кожної - властива співпраця (1).

А це щонайбільше підходить тому, бо ця окрема акція Церкви вимагає гармонії і апостольської співпраці обох клирів, ченців і мирян.

(Відношення до єрархії)

24. - До єрархії належить плекати апостолят мирян, давати засади і духовні допомоги, налаштувати виконання цього апостоляту на спільне добро Церкви та наглядати, щоб були збережені вчення і лад.

Апостолят мирян дозволяє на різноманітні відношення до єрархії, відповідно до різних форм і предметів апостоляту.

Бо багато є в Церкві апостольських ініціатив, що

---

(1) Пор. Пій XI, Окр. посл. « *Хоча наша* », 30 квітня 1936: ААС 28 (1936), стор. 160-1.

постають за свобідним вибором мирян та кермуються їхнім розсудком. За допомогою таких ініцітив, у деяких обставинах, місія Церкви може бути краще виконана, і тому часто єрархія їх схваляє і поручає (2). Жодна, однак, ініціятива не може назвати себе католицькою, якщо не одержить згоди правної церковної влади.

Деякі форми апостоляту мирян єрархія признає визано, хоча й на різний лад.

Крім того може церковна влада, з-за потреб спільного добра, вибрати деякі з-поміж асоціацій та апостольських ініцітив, які займаються безпосередньо духовними цілями, і їх в окремих спосіб розвивати і тоді в них має вона окремішню відповідальність. Так то єрархія, упорядковуючи відповідно до обставин і на різний лад апостолят, деяку його форму тісніше сполучує з властивим собі апостолятом, зберігаючи, однак, між обома питому їм природу і розрізнення, і не забираючи мирянам потрібної спромоги діяти самохіть. Ці акти єрархії в різних церковних документах називаються мандатом.

На кінець, єрархія доручає мирянам деякі завдання, які є тісніше злучені з обов'язками пастирів, як напр., в викладанні християнської науки, в деяких літургійних чинностях, в душпастирстві. Силою цієї місії миряни, в виконванні цієї служби, підчиняються вищому церковному прововоді.

А що тичиться діл та інституцій порядку дочасного, обов'язком церковної єрархії є навчати та автентично пояснювати моральні засади, що їх треба зберігати в речах дочасних; вільно є також її судити, все як слід розваживши та вживши допомоги знавців, про згідність таких діл та інституцій з моральними засадами, і вирішувати про те, що вимагається для зберігання і плекання надприродних благ.

---

(2) Пор. Конгр. Собору, Рішення « Корівнтен. », 13 лист. 1920: ААС 13 (1921), стор. 137-140.

(Допомога клиру в апостоляті мирян)

25. - Єпископи, парохі й інші священники обох клирів нехай мають перед очима, що право і обов'язок виконувати апостолят є спільні для віруючих, чи то клириків чи мирян, і в будіванні Церкви також миряни мають властиву собі частку (3). Тому нехай по-братньому співпрацюють з мирянами в Церкві і для Церкви, і нехай мають окреме старання про мирян в їх апостольських ділах (4).

Пильно треба добирати священників, спосібних і відповідно вишколених, для допомоги в окремих формах апостоляту мирян (5). А ті, які займаються цим служінням, одержавши для цього місію від єрархії, її також репрезентують в їхній пастирській акції; нехай піддержують відповідні зв'язки мирян з нею, йдучи завсіди вірно за духом і наукою Церкви; нехай віддадуть себе на плекання духовного життя і апостольського духа в доручених собі католицьких асоціаціях; нехай служать мудрою порадою в їх апостольській діяльності та підтримують їх ініціативи. Встановивши з мирянами тривкий діалог, нехай уважно досліджують, які форми можуть бути більше плідні для апостольської діяльності; нехай піддержують духа єдності внутрі самої асоціації та в відношенні до інших.

А, на кінець, ченці - чи то браття чи сестри - нехай цінять апостольські діла мирян; відповідно до духу і до норм своїх конституцій, нехай радо посвячуються для плекання праць мирян (6); а священничі служіння нехай стараються підтримувати, спомагати, здійснити.

---

(3) Пор. Пій XII, *Промова до другого Міжнародного Конгресу Апостоляту Мирян*, 5 жовтня 1957: ААС 49 (1957), стор. 927.

(4) Пор. Собор Ватиканський II, Конст. догм. « *Про Церкву* », ч. 37: ААС 57 (1965), стор. 42-43.

(5) Пор. Пій XII, Апост. Заохота « *В нашому умі* », 23 вересня 1950: ААС (1950), стор. 660.

(6) Пор. Собор Ват. II, Декрет « *Про пристосоване оновлення чернечого життя* », ч. 8.

(Деякі засоби взаємної співпраці)

26. - В єпархіях, наскільки це можливе, треба встановити ради, що спомагали б апостольську працю Церкви: чи то в ділянці євангельської проповіді і освячування, чи в ділянці харитативній, соціальної та інших, - за відповідною співпрацею клиру і ченців з мирянами. Ці ради можуть служити для взаємної координації різноманітних асоціацій та ініціатив мирян, зберігаючи властивий характер і автономію кожної (7).

Такі ради треба мати, якщо можна, також в парафіальному, між-парафіальному, між-єпархіальному середовищах, а теж і в площинах національній і міжнародній (8).

А крім того, при Апостольському Престолі треба встановити якийсь окремий Секретаріат для служіння і побудування апостоляту мирян, що, як центр, випосажений відповідними засобами, подавав би вісті про апостольські ініціативи мирян, віддавався б досліджуванню сучасних питань, що постають у цій ділянці, та давав би поради і єпархії і мирянам, у справах апостоляту. В цьому Секретаріаті нехай беруть участь існуючі в цілому світі різноманітні напрямки і почини апостоляту мирян, а клир і ченці нехай співпрацюють у тому з мирянами.

(Співпраця з іншими християнами і не-християнами)

27. - Спільна, немов євангельська, спадщина та впливаюче з неї зобов'язання християнського свідчення поручають, часто ж і вимагають співпраці католиків з іншими християнами: і з боку одиниць і з боку цер-

---

(7) Пор. Бенедикт XIV, *Про єпархіальний синод*, кн. III, розд. IX, ч. VII.

(8) Пор. Пій XI, Окр. посл. « *Хоча наша* », 30 квітня 1936: ААС 28 (1936), стор. 160-1.

ковних громад, чи в акціях чи в асоціаціях, в площині національній чи міжнародній (9).

Спільні людські вартості вимагають нерідко подібної співпраці християн, які займаються апостольськими цілями, також з тими, які не визнають християнського імені, але признають ці вартості.

Цією динамічною і розсудливою співпрацею (10), яка має велике значення в справах дочасних, миряни дають свідчення Христові, Спасителеві світу, й одності людського роду.

---

(9) Пор. Іван XXIII, Окр. посл. « *Мати й Учителька*, 15 травня 1961: ААС 53 (1961), стор. 456-457; Пор. Собор Ват. II, Декрет « *Про Екуменізм* », ч. 12: ААС 57 (1965), стор. 99-100. .

(10) Пор. Собор Ват. II, Декрет « *Про Екуменізм* », ч. 12: ААС 57 (1965), стор. 100; пор. також Конст. догм. « *Про Церкву* », ч. 15: ААС 57 (1965), стор. 19-20.

Розділ VI
ПРО ВИШКІЛ ДЛЯ АПОСТОЛЯТУ

(Потреба формації)

28. - Апостолят може досягнути повний успіх тільки многогранною і суцільною формацією; її вимагає не тільки постійний духовний і научний поступ самого мирянина, але також різні обставини справ, осіб і обов'язків, до яких треба пристосувати його діяльність. Ця формація для апостоляту повинна ґрунтуватися на тих засадах, що були цим Священним Собором висказані і задекларовані на інших місцях (1). Крім формації, спільної всім християнам, з-за відмінності осіб і обставин, немало форм апостоляту вимагають також і властивої собі формації.

(Засади вишколу мирян для апостоляту)

29. - Тому, що миряни на свій лад беруть участь в місії Церкви, їхня апостольська формація набирає віддільної собі прикмети від світського, властивого мирянам, характеру та від окремого способу їх духовного життя.

Формування для апостоляту вимагає від них повної й гуманної формації, пристосованої до характеру і обставин кожного. Мирянин, знаючи добре сучасний світ, повинен бути пристосований до власного суспільства і його культури.

Тож найперше мирянин нехай навчиться виповняти місію Христа і Церкви, живучи з віри в божому таїнстві сотворення і відкуплення, порушуваний Святим Ду-

---

(1) Пор. Собор Ват. II, Konst. догм. «*Про Церкву*», розд. II, IV, V: ААС 57 (1965), стор. 12-21; 37-49; пор. також Декрет «*Про Екуменізм*», чч. 4, 6, 7, 12: ААС 57 (1965), стор. 94, 96, 97, 99, 100; пор. також вище, ч. 4.

хом, який оживляє народ Божий, який порушує всіх людей до любови Бога Отця і світу та людей у Ньому. Таку формацію слід уважати за основу і вимогу кожного успішного апостоляту.

Крім духовної формації, вимагається солідного наукового вишколу, і то богословського, етичного, філософічного, відповідно до різниці віку, обставин і характеру. Не можна також ніяк занедбувати ваги загальної культури поспіль з формацією практичною і технічною.

Для втримування добрих людських взаємовідносин, треба плекати справжні людські цінності, а передовсім мистецтво братнього співжиття та співпраці, й вести діалог.

А що формація для апостоляту не може полягати в самому тільки теоретичному ознайомленні, то миряни поступово і розсудно, від самого початку своєї формації, нехай навчаються бачити все в світлі віри: судити і діяти, виробляти себе й інших самою дією та вдосконалювати, і так входити в діяльну службу Церкви (2). А ця формація, яку треба завжди вдосконалювати з-за все поступаючої зрілості людської особи і з-за розвитку проблем, вимагає щораз більшого знання і відповіднішої акції. В здійснюванні всіх вимог формації треба завжди мати перед очима єдність і повноту людської особи так, щоб була збережена її гармонія та збільшалась її рівновага.

Таким чином мирянин повнотою і діяльно входить в саму дійсність дочасного ладу та приймає успішно свою участь у його справах, а водночас, як живий член і свідок Церкви, робить її привною і діяльною в речах дочасних (3).

---

(2) Пор. Пій XII, *Промова до першої Міжнародної Конференції Пласту*, 6 червня 1952: ААС 44 (1952), стор. 579-580; Іван XXIII, Окр. посл. « *Мати й Учителька* », 15 травня 1961: ААС 53 (1961), стор. 456.

(3) Пор. Собор Ват. II, Конст. догм. « *Про Церкву* », ч. 33: ААС 57 (1965), стор. 39.

(Про інструкторів апостоляту)

30. - Формація для апостоляту повинна розпочинатися від першого молодечого вишколу. В окремий однак спосіб треба ввести в апостолят доростаючих і молодців та сповнити їх цього духа. Цю формацію слід здосконалювати ціле життя, як того вимагають прийняті нові обов'язки. Отож ясно, що ті, хто займається християнським вихованням, мають також обов'язок формувати для апостоляту.

Належить до батьків, у сім'ї, своїх дітей від дитинства настроювати до пізнання любови Бога до всіх людей, і поступенно, передовсім прикладом, навчати їх мати старання про потреби ближніх, і матеріяльні і духовні. Тим то ціла сім'я та її спільне життя нехай стане немов новіціятю апостоляту.

Дітей треба так виховувати, щоб, переступаючи межі сім'ї, вони відкрили свою душу для спільнот - і церковних і дочасних. Нехай так вростають у місцеву парафіяльну громаду, щоб здобули собі в ній свідомість, що вони є живі і діяльні члени народу Божого. А священники на катехизмі й у служінні слова, в проводі душ, а також в інших пастирських послугах, нехай мають перед очима формацію для апостоляту.

Також обов'язком шкіл, колегій та інших католицьких інституцій, призначених для формування, є розвивати в молоді католицького духа і дію. Якщо ж тієї формації бракує, тому що молодь не бере участі в цих школах чи з іншої причини, то тим більше нехай про неї дбають батьки, душпастирі та апостольські асоціації. А вчителі й виховники, які своїм покликанням і своїми обов'язками виконують визначну форму апостоляту мирян, нехай будуть просякнуті потрібною наукою й педагогічним мистецтвом, при допомозі яких можуть успішно подавати цей вишкіл.

Також товариства й асоціації мирян, які змагаються

за апостолят чи за інші надприродні цілі, відповідно до свої мети і методи, повинні пильно й постійно плекати апостольську формацію (4). Вони часто є звичайним шляхом відповідної формації для апостоляту. Вони бо мають відповідний научний, духовний і практичний вишкіл. Їх члени, спільно з товаришами й приятелями, розглядають у малих гуртках методи й успіхи своєї апостольської діяльності та порівнюють спосіб свого щоденного життя з Євангелією.

Цю формацію треба так налагодити, щоб мати на увазі цілий апостолят мирян, який треба виконувати не тільки групами самих асоціацій, але впродовж цілого життя і серед усіх обставин, передусім - професійного і громадського. Що більше, кожний діяльно повинен приготувитися до апостоляту, який більше потрібний у зрілому віці. Бо з поступом літ ширше розкривається душа, і так кожний пильніше може відкрити ті таланти, що ними Бог збагатив його душу і успішніше виконувати ті харизми (дарування), які були дані Святим Духом на благо братів.

(Підготовка вишколу до різних форм апостоляту)

31. - Різні форми апостоляту вимагають також відповідної і властивої формації.

а) Щодо апостоляту проповіді Євангелії й освячування людей, то треба окремо формувати мирян для діалогу з іншими, віруючими, а то й невіруючими, щоб проявити всім благовість Христову (5).

А що в наші часи різного роду матеріалізм широко й повсюди, також і між католиками, дуже розповсюджується, миряни хай не тільки пильніше вивчають католицьку

---

(4) Пор. Іван. XXIII, Окр. посл. « Мати й Учителька », 15 травня 1961: ААС 53 (1961), стор. 455.

(5) Пор. Пій XII, Окр. посл. « Вінок радості », 1 лист. 1939: ААС 31 (1939), стор. 643-644; пор. Той же, *До лавреатів Католицької Акції Італії*, 24 травня 1953.

науку, - зосібна ж ті її розділи, що їх піддано дискусії, - але також нехай кожній формі матеріалізму протиставлять свідчення євангельського життя.

б) Щодо християнського відновлення дочасного ладу, то миряни нехай вивчають правдиве значення і вартість земських благ чи то самих у собі, а чи й відносно всіх цілей людської особи; нехай вправляються у правильному вжитку речей і в організуванні інститутів, маючи завсіди на приміті спільне благо, відповідно до моральної і соціальної науки Церкви. Передусім же миряни нехай так вивчають засади і висновки соціальної доктрини, щоб були здібні дати свою працю і для розвитку науки і для її правильного примінення в поодиноких випадках (6).

в) Тому, що любов і діла милосердя дають прекрасне свідчення християнського життя, апостольська формація повинна розтягатися і на них, щоб християни від самого дитинства навчилися співчувати з братами й великодушню помагати їм у їхніх потребах (7).

(Про засоби)

32. - Вже і зараз миряни, віддані апостолятові, мають багато засобів: засідання, конгреси, реколекції, духовні вправи, часті сходи, конференції, книги, коментарі, - щоб набути вищого знання Святого Письма і католицької науки, щоб кормити своє духовне життя, а також, щоб пізнавати обставини світу і знаходити й виробляти відповідні методи (8).

---

(6) Пор. Пій XII, *Промова до Світового Конгресу Міжнародної Федерації Католицької Жіночої Молоді*, 18 квітня 1952: ААС 44 (1952), стор. 414-419; пор. Той же, *Промова до Християнської Робітничої Асоціації Італії*, 1 травня 1955: ААС 47 (1955), стор. 403-404.

(7) Пор. Пій XII, *Промова до Делегатів Конгресу Харитативних Інститутів*, 27 квітня 1952: ААС 44 (1952), стор. 470-471.

Ці засоби формації мають на увазі різні форми апостоляту і ті середовища, де його виконується.

Священний Собор радіє з цього роду ініціатив, які вже процвітають у деяких країнах і бажає, щоб плакати їх також на інших місцях, де лиш вони потрібні.

Крім того необхідно встановити для всіх ділянок апостоляту центри документації і студій, не тільки в справах богословських, але також у речах антропології, психології, соціології, методології, щоб тим краще розвивати снаги духа мирян, мужів і жінок, молоді і дорослих.

ЗАКЛИК

33. - Отож Священний Собор закликає, в Господі, всіх мирян, щоб вони відповіли голосові Христа, що в цій годині наполегливіше промовляє порушенням Святого Духа, і то охотно і великодушно, готовим серцем. В окремий спосіб нехай молодь відчує цей заклик, він бо звернений до неї, та нехай прийме його з охотою і великодушністю. Бо сам Господь, через цей Священний Собор, поновно закликає всіх мирян, щоб вони щораз тісніше з ним злучилися та відчули як своє власне все те, що є Його (пор. Фил. 2, 5), та з'єдналися з його спасительною місією; всіх їх поновно посилає він в кожне місто і город, кудюю сам наміряє прийти (пор. Лук. 10, 1); щоб різними формами і способами єдиного апостоляту Церкви, який треба пристосовувати постійно до нових вимог часу, стали вони його співробітниками, визначаючись у ділі Господнім повсякчасно, знаючи, що труд їх у Господі не марний (пор. 1 Кор. 15, 58).

* * *

Все це разом і поодинокє, що в цьому декреті наказується, подобалося Отцям Священного Собору. І Ми,

---

(8) Пор. Іван. ХХІІІ, Окр. посл. « Мати й Учителька », 15 травня 1961: ААС 53 (1961), стор. 454.

Апостольською властю, даною нам Христом, все це, спільно з Високодостойними Отцями, в Святому Дусі потверджуємо, вирішуємо та постановляємо і, що так соборно було постановлено, на Божу славу, наказуємо проголосити.

В Римі, при св. Петрі, дня 18 місяця листопада, року 1965.

Я ПАВЛО КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ ЄПИСКОП

Слідують підписи Отців.

ДЕКЛЯРАЦІЯ
« ПРО ХРИСТІЯНСЬКЕ ВИХОВАННЯ »

ВИГОТОВЛЕННЯ - ДИСКУСІЯ - СХВАЛЕННЯ

Також і декларація « Про християнське виховання » сягає своїм корінням до часу Перед-Підготовчої Комісії (1959-1960) та внесків католицького єпископату й Університетів, які в своїй різноманітності зосереджувалися до трьох головних проблем: I. Право Церкви на шкільне виховання (61 внесків); II. Про церковні колегії, та III. Про основи фахових інститутів (12 згл. 8 внесків).

Підготовча Комісія « про Семінарії, студії і католицьке виховання », під керівництвом кард. Йосифа Піццардо, вигодувала в 1961-1962 рр. різні проєкти: I. Проєкт конституції « Про католицькі школи », крім Вступу, розвивав такі теми: 1) Загальні засади виховання; 2) Значення і вимоги католицької школи; 3) Права сім'ї і Церкви; 4) Вишкіл, права і обов'язки вчителів; 5) Потреба розвитку католицьких шкіл; 6) Потреба удержання католицьких шкіл; 7) Централізація і співпраця. Крім того проєкт « про Університети » розглядав справу: 1) Католицьких Університетів (сторін 8), і 2) Церковних Університетів (стор. 24); в кінці, проєкт конституції « про вірність Вчительському Урядові Церкви в викладі богословських наук », говорив про: 1) Основні поняття (стор. 12), 2) Спосіб викладу Святого Письма (стор. 12) та 3) Вчення св. Томи (стор. 20). В червні 1962 р. Центральна Комісія доручила зібрати цей матеріал в один проєкт, у трьох частинах, під заголовком: « Про католицькі школи і академічні студії ».

По першій сесії Собору, за вказівками Координаційної Комісії текст було перевірено, скорочено та на доручення Папи Івана XXIII (22. 4. 1963) передано Отцям Собору, під заголовком: « Про католицькі школи »; крім Вступу він має такі частини: 1) Про виховання, 2) Про католицькі школи взагалі, 3) Про католицькі університети, а в додатку дві Інструкції.

На початку 1964 р. Координаційна Комісія доручила цілий текст скоротити до одного внеску, про значіння католицького виховання і школи, вказати на основні засади виховання та висказати побажання, щоб належно узгляднити справи школи при ревізії Кодексу Канонічного Права, на взір засад прикладених до попереднього тексту з 1963 р. Тому в березні 1964 р. Комісія виготовила текст 17 внесків, пересланий в травні Отцям Собору, під заголовком: « Про католицькі школи ».

Сьома редакція тексту декларації була виготовлена в часі третьої сесії Собору, відмінна і титулом і змістом і довжиною від попередньої. « Деклярація про християнське виховання », крім вступу мала 11 пропозицій, які ставили справу виховання на ширші, загально християнські основи та мала творити базу під по-соборову працю в цій справі. Собор продискутував проєкт в днях 17 і 19 листопада 1964 р. за участю 21 промовця, і піддав проєкт почвірному голосуванню, яке виявило багато нових внесків і поправок, які згодом були узгледнені; зберігаючи скількість параграфів, текст майже подвоєно новими доповненнями. В такому виді Собор, дня 13-14 жовтня 1965 р., проголосував у 13 голосуваннях пороблені поправки, які були прийняті; голосування ж над суцільним текстом мало такий вислід: 1912 - за, 183 - проти, 1 голос - неважний. В такому стані проєкт було предложено на публічне засідання дня 28 жовтня 1965 р., на якому був остаточно схвалений: 2290 - за, 35 - проти, і проголошений Папою Павлом VI як соборова декларація.

« *Оссерваторе Романо* » проголосило текст декларації цілому християнському світові в мові латинській (2-3. 11. 1965) та італійській (17. 11. 1965).

В українським перекладі декларація « *Про християнське виховання* » появляється в цій книзі вперше.

ПАВЛО ЄПИСКОП
СЛУГА СЛУГ БОЖИХ
СПІЛЬНО З ОТЦЯМИ СВЯЩЕННОГО СОБОРУ
НА ВІЧНУ ПАМ'ЯТЬ СПРАВИ

ДЕКЛЯРАЦІЯ
ПРО ХРИСТІЯНСЬКЕ ВИХОВАННЯ

ВСТУП

Вагомість виховання в житті людини та його все зростаючий вплив на сучасний соціальний прогрес, Святий Вселенський Собор уважно розглядає (1). Насправді, виховання молоді, а то й деякий тривалий вишкіл дорослих, в сучасних обставинах стає щораз то легший та й щораз конечніший. Бо люди, все повніше свідомі власної гідності й обов'язків, бажають все більше й

---

(1) Між багатьма документами, що наслідують значення виховання, порівняй на першому місці: Бенедикт XV, Апост. лист «*Спільне письмо*», 10 квітня 1919: ААС 11 (1919), стор. 172; Пій XI, Окр. посл. «*Божественного цього Вчителя*», 31 грудня 1929: ААС 22 (1930), стор. 49-86; Пій XII, *Промова до молоді Італ. Кат. Акції*, 20 квітня 1946: *Промови і радіопослання*, т. УІІІ, стор. 53-57; *Промова до батьків Франції*, 18 вересня 1951: *Промови і радіопослання*, т. ХІІІ, стор. 241-245; Іван ХХІІІ, *Послання в 30-ту річницю Окр. посл. «Божественного цього Вчителя»*, 30 грудня 1959: ААС 52 (1960), стор. 57-59; Павло УІ, *Промова до членів Федерації Товариств залежних від церковної влади*, 30 грудня 1963: *Послання і промови Павла УІ*, т. I, Рим 1964, стор. 601-603. - Крім того порівняй *Акти і Документи для підготовки Вселенського Собору Ватиканського ІІ*, серія I: *Перед-підготовна*, т. ІІІ, стор. 363-364, 370-371, 373-374.

більше діяльно брати участь у житті соціальному, зокрема ж - економічному і політичному (2); подивугідний поступ техніки та наукових дослідів, нові засоби суспільного повідомляння, дають нагоду людям, щораз то більше свобідним від зайнятть, легше доступити до скарбниці духової і душевної культури та здосконалювати себе взаємно щораз тіснішими взаєминами між громадами, а то й між самими народами.

Тому то всюди йдуть змагання за раз-у-раз краще здійснення виховного діла; задекляровуються та утверджуються публічними актами основні права людей, а зокрема дітей та батьків, на все, що відноситься до виховання (3); з скорим зростом числа учнів, широко розповсюджуються та здосконалюються школи й оснвуються інші інститути виховання; новими дослідями здосконалюються методи виховання і навчання; робиться великі старання, щоб запевнити їх для всіх людей, хоча ще багато дітей і молодців не має запевненого основного вишколу й стільки інших позбавлені відповідного виховання, в якому була б рівночасно виплекана і правда і любов.

А що Свята Мати Церква, для виповнення мандату, який одержала від свого божественного Засновника, тобто звіщати всім людям таїнство спасіння та все обнови в Христі, повинна дбати про ціле людське життя, і земське, наскільки воно пов'язане з небесним покли-

---

(2) Пор. Іван XXIII, Окр. посл. « *Мати й Учителька* », 15 травня 1961: ААС 53 (1961), стор. 413, 415-17, 424. - Окр. Посл. « *Мир на землі* », 11 квітня 1963: ААС 55 (1963), стор. 278 сл.

(3) Пор. *Деклярацію прав людини*, з 10 грудня 1948, затверджену Об'єднаними Націями, і пор. *Деклярацію прав дитини*, 20 листоп. 1959; *Додатковий протокол до конвенції про оборону прав людини і основних свобід*, Париж 20 березня 1952; про цю Деклярацію прав людини, пор. Іван XXIII, Окр. посл. « *Мир на землі* », 11 квітня 1963: ААС 55 (1963), стор. 295 сл.

канням (4), бере вона свою участь і в прогресі та поширенні виховання. Тому Священний Собор проголосує деякі основні засади щодо християнського виховання, зокрема шкільного, що їх розвине ширше окрема пособорова Комісія, а Єпископські Конференції пристосують до різнорідних краєвих обставин.

(Про загальне право на виховання та про його поняття)

1. - Всім людям кожного роду, стану, віку, з-за їх людської гідности, прислуговує невід'ємне право на виховання (5), що відповідало б властивій меті (6), пристосоване до власних природних дарувань, до різниць статі, культури та батьківських традицій, але рівночасно відкрите для братнього спілкування з іншими народами, для плекання справжнього миру і єдности на землі. Справжнє виховання має на меті формування людської особи стосовно остаточної її цілі, а рівночасно на благо тих спільнот, яких кожна людина є членом та в чийх обов'язках, визрівши, братиме участь.

Тому, мавши на увазі прогрес психології, педагогії та дидактики, треба спомагати дітей і молодь у гармонійному розвитку дарувань фізичних, моральних і інтелектуальних, в поступенному набуванні щораз досконалішого духу відповідальности, плекання її постійними правильними зусиллями у власному житті та виконування її в справжній свободі, перемагаючи великодушно й

---

(4) Пор. Іван XXIII, Окр. посл. «*Мати й Учителька*», 15 травня 1961: ААС 53 (1961), стор. 402; Ват Собор II, Догматична конст. «*Про Церкву*», ч. 17: ААС 57 (1965), стор. 21.

(5) Пій XII, *Радіопромова*, 24 грудня 1942: ААС 35 (1943), стор. 12, 19; Іван XXIII, Окр. посл. «*Мир на землі*», 11 квітня 1963: ААС 55 (1963), стор. 259 сл. і *Деклярацію прав людини*, в попередній замітці 3.

(6) Пор. Пій XI, Окр. посл. «*Божественного цього Вчителя*», 31 грудня 1929: ААС 22 (1930), стор. 50 сл.

послідовно перешкоди. З поступом літ, нехай будуть вишколені розсудливим і позитивним статевим вихованням. А крім того, нехай будуть так сформовані для участі в житті соціальному, щоб - випосажені належно коначними і відповідними засобами - могли діяльно ввійти в різні громади людської спільноти та бути відкритими для спілкування з іншими, і охотно трудитися для спільного блага.

Також заявляє Священний Собор, що діти і молодь мають право на те, щоб бути заохочуваними до правильної розцінки моральних вартостей та їх особистого сприймання, а також до щораз досконалішого пізнання і любови Бога. Тому наполегливо просить усіх, хто управляє народами чи поставлений над ділом виховання, дбати про те, щоб молодь ніколи не була позбавлена цього священного права. А синів Церкви закликає, щоб великодушно трудилися в кожній ділянці виховання, передовсім у тій цілі, щоб належні благодаті виховання й вишколу щоскорше були поширені всюди і на всіх (7).

(Про християнське виховання)

2. - Всі християни, як такі, що через відродження з води і Святого Духа стали новим сотворінням (8) і називаються та й є синами Божими, мають право на християнське виховання. А воно має на меті не тільки но описану зрілість людської особи, але звертає увагу головню на те, щоб охрищені - стаючи ступнево вивчені в таїнстві спасіння - щораз то більше набирали свідомости одержаного дару віри; щоб навчилися в дусі і правді почитати Бога Отця (пор. Ів. 4, 23), передовсім в літургійній дії, щоб могли пристосувати власне життя від-

---

(7) Пор. Іван ХХІІІ, Окр. посл. « Мати й Учителька », 15 травня 1961: ААС 53 (1961), стор. 441 сл.

(8) Пор. Пій ХІ, Окр. посл. « Божественного цього Вчителя », ц.м., стор. 83.

повідно до вимог нової людини, та вести його в праведності та святості істини (Єф. 4, 22-24); бо так тільки дійдуть до звершености мужа й до повного зросту повноти Христа (пор. Єф. 4, 13) та причиняться до будування таїнственного Тіла його. Вони також, свідомі свого покликання і надії, що мають (пор. 1 Петр. 3, 15), нехай навикають давати свідчення та спомагати християнське оформлення світу, в якому природні вартості, прийняті та продумані основно відкупленою Христом людиною, причиняться для блага цілої громади (9). Тому цей Священний Собор пригадує душпастирям на тяжкий обов'язок так усе улашувати, щоб таким християнським вихованням могли користуватися всі вірні, а передовсім молодь, що є надією Церкви (10).

(Виховники)

3. - Батьки, тому що дали дітям життя, мають тяжкий обов'язок виховати своїх дітей; тож мусять бути визнані за перших і головних виховників (11). А цей обов'язок є такої великої ваги, що де його занедбано, ледве можна його будь-чим заступити. До батьків належить створити таке сімейне середовище, оживлене любов'ю та пошаною до Бога і людей, що сприяло б повнокровному вихованню дітей, індивідуальному і соціальному. Тому сім'я є першою школою соціальних чеснот, що їх потребують усі суспільності. Передовсім же в християнській родині, збагаченій ласкою і обов'язком

---

(9) Пор. Собор Ват. II, Конст. догм. «Про Церкву», ч. 36: ААС 57 (1965), стор. 41 сл.

(10) Пор. Собор Ват. II, Декрет «Про апостолят мирян», 1965, ч. 12.

(11) Пор. Пій XI, Окр. посл. «Божественного цього Вчителя», ц.м., стор. 59 сл.; Окр. посл. «З палаючою журбою», 14 березня 1937: ААС 29 (1937), стор. 164 сл.; Пій XII, Промова до першого Конгр. Асоціації італійських католицьких учителів, 8 вересня 1946: Промови і радіопослання, т. VIII, стор. 218.

святої Тайни подружжя, треба, щоб діти вже від ранньої молодости навчилися, відповідно до одержаної в хрищенні віри, пізнавати і почитати Бога і любити ближнього; там знаходять вони перший досвід щодо здорової людської громади і щодо Церкви; через родину вони входять ступнево в людську громадську спільноту та в народ Божий. Нехай же відчують батьки, якої великої ваги є справді християнська сім'я для життя й розвитку самого народу Божого (12).

Обов'язок дати виховання, що належить основно родині, потребує підмоги цілої суспільности. Тому, крім прав батьків та інших, що їм вони доручають участь у виховному обов'язку, деякі обов'язки і права належаться і цивільній суспільності, якої завданням є налагоджувати те, що потрібне для спільного дочасного блага. До її обов'язків належить різними способами спомагати виховання молоді: тобто берегти права батьків й інших, що беруть участь у вихованні і давати їм допомогу; відповідно до засади допоміжності, з браку батьків та ініціатив інших товариств, звершувати виховне діло, відповідно до бажань батьків, а крім того, якщо цього вимагає спільне добро, засновувати власні школи й інститути (13).

А вкінці, з окремої причини, обов'язок виховання належить і до Церкви, не тільки тому, що за нею, поскільки є вона і земськом товариством, треба визнати придатність до виховного діла, але передовсім тому, що

(12) Пор. Собор Ват. II, Конст. догм. « *Про Церкву* », чч. 11 і 35: ААС 57 (1965), стор. 16 і 40 сл.

(13) Пор. Пій XI, Окр. посл. « *Божественного цього Вчителя* », ц.м., стор. 63 сл.; Пій XII, *Радіопромова*, 1 червня 1941: ААС 33 (1941), стор. 200; *Промова до першого Конгр. Асоціації італійських католицьких учителів*, 8 вересня 1946: *Промови і радіопослання*, т. VIII, стор. 218. - Про принцип підпоміжності пор. Іван XXIII, Окр. посл. « *Мир на землі* », 11 квітня 1963: ААС 55 (1963), стор. 294.

має вона завдання звіщати всім людям дорогу спасіння, віруючим звідомляти життя Христове та безупинним старанням спомагати їх, щоб могли дійти до повноти того життя (14). Їм, отже, своїм дітям, Церква, як мати, обов'язана давати таке виховання, через яке все їхнє життя просякало б духом Христовим, і одночасно подає вона всім народам свою співпрацю для плекання повної і досконалої людини, для блага земської суспільности та для більш гуманного оформлення і побудови світу (15).

(Про різні засоби християнського виховання)

4. - В виконуванні свого виховного обов'язку Церква, стараючись про всі відповідні підмоги, дбає передовсім про те, що є її властиве, в чому на перешому місці стоїть катехитичний вишкіл (16), що роз'яснює і скріплює віру, кормить життя в душі Христовому, провадить до діяльної і свідомої участі в літургійному таїнстві (17) та побуджує до апостольської праці. Церква високо цінує та старається проникнути своїм духом і ушляхетнити й інші засоби, які належать до спільного надбання

---

(14) Пор. Пій XI, Окр. посл. «*Божественного цього Учителя*», ц.м., стор. 53сл., 56 сл.; Окр. посл. «*Не маємо потреби*», 29 червня 1931: ААС 23 (1931), стор. 311 сл.; Пій XII, *Лист Державного Секретаріату до 25-го Соціального Тижня Італії*, 20 вересня 1955: «*Ль'Оссерваторе Романо*», 29 вересня 1955.

(15) Церква похваляє ці цивільні власті, місцеві, національні і міжнародні, що, в свідомості важливіших справ наших часів, докладають усіх зусиль, щоб усі народи могли стати учасниками повнішого виховання та культури. Пор. Павло VI, *Промова до Об'єднаних Націй*, 4 жовтня 1965: «*Ль'Оссерваторе Романо*», 6 жовтня 1965.

(16) Пор. Пій XI, Моти пропріо «*Католицький світ*», 29 червня 1923: ААС 15 (1923), стор. 327-329; Декрет «*Провидінно*», 12 січня 1935: ААС 25 (1935), 145-152; Собор Ват. II, Декрет «*Про єпископське душпастирське служіння в Церкві*», чч. 13 і 14.

(17) Пор. Собор Ват. II, Конст. «*Про святу Літургію*», ч. 14: ААС 56 (1964), стор. 104.

людей та які дуже спричиняються до вишколення духа та оформлення людини, як наприклад: засоби суспільного повідомлення (18), різноманітні товариства для школення духа і тіла, молодіжні спілки та, передовсім, школи.

(Про значення школи)

5. - Між усіма засобами виховання окреме значення має школа (19), яка силою свого призначення - вишколюючи пильно умові снаги - розвиває спромогу правильного думання, вводить у культурну спадщину, набуту попередніми поколіннями, плекає почуття відповідальности, підготовляє до професійного життя, породжуючи між учнями різного характеру та стану приятельське спілкування, спомагає нахил до взаємного порозуміння; а крім того творить немов якийсь центр, в якого праці і розвитку повинні брати участь спільно родини, вчителі, різноманітні культурні, громадські, релігійні товариства, цивільна суспільність та вся людська спільнота.

Тому прекрасне, але також і вагоме є покликання тих усіх, хто - спомагаючи батьків у виповненні їх виховного обов'язку і заступаючи місце людської спільноти - приймається виховної праці в школах; це покликання вимагає окремих прикмет духа і серця, дуже пильної підготовки та постійної готовости до оновлення і пристосування.

(Права і обов'язки батьків)

6. - Треба, щоб батьки, які мають основне і невід'ємне право на виховання дітей, в виборі шкіл втіша-

---

(18) Пор. Собор Ват. II, Декрет « *Про засоби суспільного повідомлення* », чч. 13 і 14: ААС 56 (1964), стор. 149 сл.

(19) Пор. Пій XI, Окр. посл. « *Божественного цього Вчителя* », ц.м., стор. 76; Пій XII, *Промова до Асоціації католицьких учителів Баварії*, 31 грудня 1956: *Промови і Радіопослання*, т. XVIII, стор. 746.

лися справжньою свободою. Отож, публічна влада, до якої належить зберігати і захищати свободу громадян, повинна дбати про розподільну справедливість, щоб громадські засоби були так розподілювані, щоб батьки могли справді свobodно вибирати, за своїм сумлінням, школи для своїх дітей (20).

А втім, належить до держави подбати, щоб усі громадяни могли доступитись до участі в відповідній культурі та приготувитися належно до виконання громадських прав і обов'язків. Тому сама держава повинна зберігати право дітей на відповідне шкільне виховання, подбати про здоров'я учнів та, взагалі, розвивати ціле шкільне діло, маючи на оці засаду допоміжного обов'язку і тому - виключаючи якийнебудь шкільний монополізм, що противиться вродженим правам людської особи, а також самому прогресові та поширенню культури - мирному спілкуванню громадян та многовидності, що сьогодні діє в багатьох суспільностях (21).

А вірних закликає Священний Собор, щоб самохіть давали допоміжну працю чи то для виготовлення відповідних виховних методів, чи студійних програм, а чи для вишколення вчителів, які могли б правильно виховувати молодь, а передовсім, щоб спомагали батьківські товариства та ціле шкільне діло, зокрема ж, щоб у ньому подавалось моральне виховання (22).

---

(20) Пор. Собор Провінц. Цінціннатський III, р. 1861: вид. Лаценське, III, кол. 1240, в-г; Пій XI, Окр. посл. «*Божественного цього Вчителя*», ц.м., стор. 60, 63 сл.

(21) Пор. Пій XI, Окр. посл. «*Божественного цього Вчителя*», ц.м., стор. 63; Окр. посл. «*Не маємо потреби*», 29 червня 1931: ААС 23 (1931), стор. 305. - Пій XII, *Лист Державного Секретаріату до 28 Італійського Соціального Тижня*, 20 вересня 1955: «*Осерваторе Романо*», 29 вересня 1955. Павло VI, *Промова до Асоціації Італійських Християнських Робітників*, 6 жовтня 1963: Послання і Промови Павла VI, I, Рим 1964, стор. 230.

(22) Пор. Іван XXIII, *В тридцятьліття окр. посл.* «*Божественного цього Вчителя*», 30 грудня 1959: ААС 52 (1960), стор. 57.

(Про моральне і релігійне виховання в усіх школах)

7. - Треба, щоб Церква, відчуючи тяжкий обов'язок пильного дбання про моральне і релігійне виховання всіх своїх дітей, окремою любов'ю і поміччю огортала тих усіх і численних, що навчаються в некатолицьких школах; чи то свідченням життя тих усіх, що їх навчають і ними кермують, чи через апостольську дію співучнів (23), чи, передовсім, через служіння священників і мирян, які подають їм науку спасіння, пристосовану до віку і обставин, і дають духовну допомогу, відповідними ініціативами й відповідно до часів і обставин.

А батькам пригадує тяжкий обов'язок, що на них лежить, так усе укладати, а також вимагати, щоб їх діти могли користуватися тими допомагами та могли поступати гармонійно в християнському і світському вихованні. Тому Церква похваляє ці громадські власті і суспільності, що - зважаючи на многовидність сучасної суспільності та вимоги релігійної свободи - допомагають родинам, щоб у всіх школах виховання дітей могло подаватись за власними моральними і релігійними засадами сімей (24).

(Католицькі школи)

8. - Приявність Церкви в шкільній справі проявляється зокрема в католицькій школі. Вона, не менше як інші школи, має на меті культурні цілі та гуманне формування молоді. Однак їй властивим є: євангельським духом свободи і любови шкільне середовище оживляти; помагати молоді, щоб із розвитком її власної особистості разом і поспіль зростала вона в нове сотворіння, що

---

(23) Церква дуже високо оцінює апостольську акцію, яку можуть також у тих школах виконувати католицькі вчителі й учні.

(24) Пор. Пій XII, *Промова до Асоціації Католицьких Учителів Баварії*, 31 грудня 1956: Промови і Радіопослання, т. 18, стор. 745 сл.

ним вона стала через хрищення, та, вкінці, всю людську культуру накермовувати до спасительного благовістя так, щоб знання, яке учні ступнево набувають про світ, про життя і про людину, стало осяяне вірою (25). Так то католицька школа, коли відкривається, як і треба, для вимог часу, успішно виховує своїх учнів для праці на благо земської держави та приготує на служіння для поширення Божого Царства, щоби прикладним і апостольським життям стали вони немов спасенною завакою людської спільноти.

Отже католицька школа, що стільки спричиняється для виповнення місії народу Божого і може стільки прислужитися для діалогу між Церквою і людською спільнотою, з обопільною їхньою користю, також і в сучасних обставинах зберігає свою вагомість. Тому то цей Священний Собор поновно проголошує право Церкви на свободне заснування і управління школами кожного виду і ступня, що вже було проголошене в численних документах Вчительського Уряду (26); пригадуючи, що вживання цього права дуже багато помагає і свободі сумління, і зберіганню батьківських прав, і самому прогресові культури.

А вчителі нехай пам'ятають, що передовсім вони є творцями, щоб католицька школа могла виконати свої цілі і завдання (27). Отож нехай підготовляються з ок-

---

(25) Пор. Провінційний Синод Вестмінстерський I, р. 1852: Збірка Ляценська III, кол. 1334, а-б. - Пій XI, Окр. посл. «*Божественного цього Вчителя*», цит. місце, стор. 77 сл. - Пій XII, Промова до Асоціації Католицьких Учителів Баварії, 31 грудня 1956: Промови і Радіопослання, т. 18, стор. 746. - Павло VI, Промова до Федерації Італійських Церковних Інституцій, 30 грудня 1963: Послання і Промови Павла VI, I, Рим 1964, стор. 602 сл.

(26) Пор. документи в першій замітці; крім того це право Церкви було проголошене на багатьох провінційних Синодах та в найновіших деклараціях багатьох єпископських Конференцій.

(27) Пор. Пій XI, Окр. посл. «*Божественного цього Вчителя*», цит. місце, стор. 80 сл. - Пій XII, Промова до Асоціації католиць-

ремою пильністю, щоб мали вони і світську і релігійну науку, засвідчену потрібними титулами та були багаті відповідним виховним мистецтвом, пристосованим до здобутків часу. Об'єднані взаємною любов'ю між собою та з учнями і пройняті апостольським духом, і життям і навчанням нехай дають свідчення самотньому Вчителю - Христові. Передовсім же нехай співпрацюють з батьками; разом з ними нехай у цілому вихованні звертають увагу на різницю статі і окреме завдання, визначене обом статям Божим Провидінням в сім'ї та в суспільності; нехай стараються розбудити в учнях особисту ініціативу і, по закінченні школи, нехай і далі товаришують їм порадою, приязню, основуючи також окремі товариства, оснащені справжнім церковним духом. Священний Собор визнає службу цих учителів за справдешній апостолят, дуже конечний і відповідний також і для наших часів, а водночас за справжню прислугу вчинену для суспільності. А католицьким батькам пригадує на обов'язок, коли і де можуть, доручати своїх дітей католицьким школам, по своїх силах їх підтримувати та з ними співпрацювати на добро своїх дітей (28).

(Різноманітність католицьких шкіл)

9. - На взір такої католицької школи треба, щоб усі школи, в якийбудь спосіб залежні від Церкви, по своїх силах пристосувалися, хоча відповідно до обставин місця католицька школа може прийняти різноманітні форми (29). Дорогими для Церкви є також ті католицькі

ких середньошкільних учителів Італії, 5 січня 1954: Промови і Радіопослання, том 15, стор. 551-556. - Іван XXIII, Промова до VI-го Конгресу Італійської Асоціації Католицьких Учителів, 5 вересня 1959: Промови, Послання, Розмови, I, Рим 1960, стор. 427-431.

(28) Пор. Пій XII, *Промова до Асоціації католицьких середньошкільних учителів, 5 січня 1954, цит. місце, стор. 55.*

(29) Пор. Павло VI, *Промова до Міжнародної Служби Католицького Виховання, 25 лютого 1964: Послання і Промови Павла VI, т. II, Рим 1964, стор. 232.*

школи, що їх, передусім у країнах нових Церков, відвідують також учні не-католики.

А далі, при основиванні та розвиванні католицьких шкіл необхідно подбати також про потреби проминаючого часу. Тому, дбаючи про школи нижчої і середньої форми, які дають основи виховання, слід також високо цінити ті, що їх вимагають в окремий спосіб сучасні обставини, як наприклад: школи професійні (30) і технічні, інститути для вишколювання дорослих, для плекання соціальних справ та для тих, які з-за природних браків потребують окремого піклування, а то й школи, в яких учителі пригтовляються до релігійного навчання та до інших родів виховання.

Священний Собор гаряче закликає пастирів Церкви й усіх вірних, щоб - не жаліючи жодної жертви - помагали католицьким школам у щокращому виконванні їх завдання, а передовсім у старанні про потреби тих, у кого є недостача матеріяльних благ, або вони позбавлені сімейної допомоги і любови, абож не мають дару віри.

(Католицькі Факультети й Університети)

10. - Церква пильно дбає про школи вищої форми, зокрема про Університети і Факультети. Що більше, також у тих, які залежні від неї, органічною програмою старається, щоб поодинокі дисципліни за власними закладами, за власною методою та за властивою свободою наукового досліду так розвивалися, щоб усе більше й більше було досягнуто їх розуміння, та - розглянувши якнайпильніше найновіші питання і досліди - було б досягнуто глибшого розуміння однозгідности між вірою і розумом про одну і ту ж істину, ідучи слідом за Вчи-

---

(30) Пор. Павло УІ, *Промова до Християнської Асоціації Робітників Італії*, 6 жовтня 1963: Послання і Промови Павла УІ, т. I, Рим, 1964, стор. 229.

телями Церкви, зокрема за св. Томою Аквінатським (31). Так християнська думка стане принятною публічно, постійно та загально в усіх змаганнях за розвиток вищої культури, а учні цих інститутів стануть людьми справді визначними в науці, підготовані до виконання важливіших обов'язків у суспільності та будуть свідками віри в світі (32).

В католицьких Університетах, на яких немає факультету Святої Богослов'я, нехай буде Інститут чи Катедра св. Богослов'я, на якому відбуватимуться лекції, пристосовані також для мирян. А що науки зокрема поступають відповідними дослідками вищого наукового значення, в Католицьких Університетах і Факультетах зосібна треба підтримувати ті Інститути, що основно служать науковим досліджуванням.

Священний Собор дуже поручає, щоб розвивати католицькі Університети і Факультети, відповідно розміщені в різних сторонах світу, й так, одначе, щоб визначалися вони не числом учнів, але старанням про науку; доступ до них нехай буде легкий для учнів, що дають кращі надії, хоча вони й бідніші, а передовсім для тих, що походять з нових націй.

Тому ж, що доля суспільности, а то й самої Церкви, тісно пов'язана з успіхами молоді, що завчають вищі

---

(31) Пор. Павло УІ, *Промова до УІ-го Міжнародного Конгресу Томістів*, 10 вересня 1965: «*Оссерваторе Романо*», 13-14 вересня 1965.

(32) Пор. Пій XII, *Промова до вчителів і учнів Вищих Католицьких Інститутів Франції*, 21 вересня 1950: *Промови і Радіопослання*, т. 12, стор. 219-221; - *Лист до ХХІІ-го Конгресу «Пакс Романа»*, 12 серпня 1952: *Промови і Радіопослання*, т. 14, стор. 567-569. - Іван ХХІІІ, *Промова до Федерації Католицьких Університетів*, 1 квітня 1959: *Промови, Послання, Розмови*, т. I, Рим 1960, стор. 226-229. - Павло УІ, *Промова до Академічного Сенату Медіоланського Католицького Університету*, 5 квітня 1964: *Послання і Промови Павла УІ*, т. II, Рим 1964, стор. 438-443.

науки (33), пастирі Церкви нехай дбають наполегливо не тільки про духовне життя учнів, які студіюють на католицьких Університетах, але - дбаючи про духовну формацію всіх своїх дітей, порадившись відповідно між собою, - єпископи нехай подбають, щоб також при не-католицьких Університетах були католицькі гуртожитки й університетські центри, в яких священики, ченці та миряни, дбайливо вибрані та підготовлені, подавали б постійну духовну й інтелектуальну допомогу університетській молоді. А більше здібні молодці, чи католицьких чи інших Університетів, що виглядають спосібні до навчання та досліджування, нехай будуть, з окремим старанням, вишколені та підготовані до перебрання професорських становищ.

(Богословські Факультети)

11. - Церква багато сподіється від працьовитости богословських Факультетів (34). Бо їм доручає дуже тяжке завдання: приготувати своїх учнів не тільки до священницького служіння, але передовсім і для навчання в закладах вищих церковних студій, і для розвитку, власними силами, наук, для виконання трудніших обов'язків інтелектуального апостоляту. До тих же Факультетів належить також глибше досліджувати різні ділянки священних наук так, щоб щораз більше досягати глибшого розуміння Священного Об'явлення, щораз то повніше розкривати передану попередниками спадщину християнської мудрости, плекати діалог з нез'єдиненими братами і з не-християнами та відповідати на питання, що постають з розвитку науки (35).

---

(33) Пор. Пій XII, *Промова до Академічного Сенату і учнів Римського Університету*, 15 червня 1952: Промови і Радіопослання, т. 14, стор. 208: «Провід суспільности завтра лежить головним чином уже в думках і серцях сьогоднішніх академиків».

(34) Пор. Пій XI, Апост. конст. «*Бог, Господь Наук*», 24 травня 1931: ААС 23 (1931), стор. 245-247.

(35) Пор. Пій XII, Окр. посл. «*Людського роду*», 12 серпня

Тому то церковні Факультети, перевіривши відповідно свої власні закони, нехай невинно плекають священні та з священними пов'язані науки та, вживши також новіших метод і засобів, нехай вишколюють своїх слухачів до вищих досліджувань.

(Координація шкільного діла)

12. - Тому, що співпраця, яку наголошується і яка зростає щораз більше в площинах єпархіяльній, національній та міжнародній, також є дуже конечна в шкільному ділі, треба всіма засобами старатися, щоб поміж католицькими школами плекати координацію, а між ними і іншими школами промощувати шляхи для співпраці, якої вимагає благо всієї людської спільноти (36).

Із збільшеною координації і співпраці, зокрема в академічних Інститутах, буде зібрано рясніші плоди. Тому в кожному Університеті різні факультети, як на це дозволяють предмети, нехай себе взаємно спомагають. А також і самі Університети нехай між собою взаємно дійово порозуміваються, влаштовуючи спільно міжнародні конгреси, обмінюючись між собою науковими досліддами, повідомляючи себе обопільно про винаходи та обмінюючись переходово професорами, і нехай піддержують усе інше, що лише спричиняється до взаємної допомоги.

ЗАКІНЧЕННЯ

Священний Собор і самих учнів дбайливо закликає, щоби, в свідомості великого значення виховної праці, великодушню приготовлялися в свою чергу її прийнятися,

---

1950: ААС 42 (1950), стор. 568 сл., 578. - Павло УІ, Окр. посл. « Свою Церкву », частина ІІІ, 6 серпня 1964: ААС 56 (1964), стор. 637-659. - Собор Ват. ІІ, Декрет « Про Екуменізм »: ААС 57 (1965), стор. 90-107.

(36) Пор. Іван ХХІІІ, Окр. посл. « Мир на землі », 11 квітня 1963: ААС 55 (1963), стор. 284 і на різних місцях.

передовсім у тих країнах, в яких, з-за браку вчителів, виховання молоді є в небезпеці.

Цей же Священний Собор, виявляючи свою вдячність для священників, ченців, черниць і мирян, які в своїй євангельській посвяті трудяться в шляхетному виховному і шкількому ділі різного роду і ступеня, їх також закликає, щоб витривали великодушно в прийнятій праці й намагалися так визначатися в заосмотрюванні учнів в духа Христового, в педагогічному мистецтві та в змаганні за науки, щоб не тільки спричинилися до внутрішньої обнови Церкви, але також, щоб ізберегли та збільшили її благодотворну прихвність у сучасному, зокрема інтелектуальному, світі.

* * *

Все це разом і поодиноке, що в цій деклярації наказується, подобалося Отцям Священного Собору. І Ми, Апостольською властю, даною Нам Христом, все це, спільно з Високотойними Отцями, в Святому Дусі потверджуємо, вирішуємо та постановляємо і, що так соборно було постановлено, на Божу славу, наказуємо проголосити.

В Римі, при св. Петрі, дня 28 місяця жовтня, року 1965.

Я ПАВЛО КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ ЄПИСКОП

Слідують підписи Отців.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Декрети, проголошені на публічній сесії 28 жовтня 1965 р., одержали таке визначення нечинності закону:

« Для нових законів, що знаходяться в Декреті щойно проголошеному, Святіший Отець встановив нечинність закону до празника св. апостолів Петра і Павла наступного року ».

Рим, 28 жовтня 1965.

✠ ПЕРІКЛЬ ФЕЛІЧІ
Архієпископ тит. Самосатський
Генеральний Секретар
Вселенського Собору Ватиканського ІІ

Декрети, проголошені на публічній сесії 18 листопада 1965 р., одержали таке визначення нечинності закону:

« Для нових законів, що знаходяться в Декреті щойно проголошеному, Святіший Отець встановив нечинність закону до празника св. апостолів Петра і Павла наступного року ».

Рим, 18 листопада 1965.

✠ ПЕРІКЛЬ ФЕЛІЧІ
Архієпископ тит. Самосатський
Генеральний Секретар
Вселенського Собору Ватиканського ІІ

Декрети, проголошені на публічній сесії 7 грудня 1965 р., одержали таке визначення нечинності закону:

« Для нових законів, що знаходяться в Декреті щойно проголошеному, Святіший Отець встановив нечинність закону до празника св. апостолів Петра і Павла наступного року ».

Рим, 7 грудня 1965.

✠ ПЕРІКЛЬ ФЕЛІЧІ і.т.д.

ПРОПОВІДЬ ПАПИ ПАВЛА VI
НА VII-МУ ПУБЛІЧНОМУ ЗАСІДАННІ СОБОРУ*)

Достойні Брати й Улюблені Сини,

Щойно почули ми слова апостола про те, як то і далі Христос Господь з висот вивершує своє діло в Церкві; оте діло, яке змагає до того, щоб не тільки зберегти те, що Він виконав, живши на землі, але й щоб появилось щось таки нове, тобто, щоб постав отой прогрес і зріст, який Він заповів в отому відомому висказі Євангелії, де Він обіцяє дати слушний і органічний зріст тій будівлі, яку він здвигнув на Петрі-Скелі, що її і приспособив, вибравши для підтримування такого будівельного масиву: «збудую», каже, «мою Церкву» (1); бо в предложеному нам щойно під розвагу зачали листа до Єфесян говорить св. Павло: «І він сам настановив одних апостолами, інших - пророками, ще інших - євангелистами і пастирями, і вчителями, для вдосконалення святих на діло служби, на будування Христового Тіла, аж поки ми всі не дійдемо до єдності в вірі й до повного спізнання Божого Сина, до звершености мужа, до міри повного зросту повноти Христа» (2).

А це діло: Боже - коли дивитися на причину, людське - коли зважати на його історію й пізнану досвідом правду, - можемо й сьогодні спізнати нашими духовними зміслами, якщо є вони лишень приспособлені на спостереження таких чудес. Можна й до нас пристосу-

---

*) Цю проповідь-гомілію виголосив Папа Павло УІ дня 28 жовтня 1965 р. в часі св. Літургії, відслуженої на 7-ій публічній сесії Собору, в часі якої були обнародовані 5 соборових документів, які видасмо в цій книзі перекладені українською мовою.

(1) Мат. 16, 18.

(2) Єф. 4, 11-13.

вати оте Христове месіянське слово: « Сьогодні збулось це писання у вухах ваших » (3).

Бо й справді, що ж воно діється в цьому храмі? Ви й самі це знаєте: діється те, що на отому Священному Вселенському Соборі, який очолює святу Церкву Божу, та її представляє, після великих студій над справами та й після частих молінь, обнародуємо сьогодні три важливі декрети стосовно життя самої таки Церкви, тобто: про пастирський уряд єпископів, про чернече життя, про священничий вишкіл. А з тими торжественними законами об'єднані водно не менш урочисті декларації про християнське виховання й про відношення Церкви до тих, хто визнає не-християнські релігії. Не треба й пояснювати вам змісту цих добре вам відомих документів, ані їхньої ваги й ширини, яка зростає на весь світ і на всі часи, ані навіть наслідків, які, сподіємося, будуть спасенні для душ і для церковного життя; бо кожний з вас уже добре розважив цю чудову сторінку діянь, про які мова.

Пригадаймо собі радше, що після їх обнародування, і для нас і для нашого служіння буде дуже корисно роздумувати про ці, видані Церквою, декрети та знову і знову спокійно звертати на них нашу увагу; бо видала вона ці декрети, виконуючи щонайважливішу й щонайкращу частину свого служіння; порушена - без усякого сумніву - Святим Духом, вивела їх з своєї глибокої мудрости та й пред'явила їх таки собі самій як справу, яку вона досягла своєю вдумливістю і любов'ю. Поставила вона їх таки сама собі немов якесь нове зобов'язання, яке її не переобтяжує, але підтримує, спмагає та й досягла так тієї повноти, тієї певности, тієї радості, що їх не можемо назвати іншим словом як - життя.

Церква - живе! Ось це той доказ; ось її віддих, голос, пісня. Церква - жива!

---

(3) Лук. 4, 21.

Чи не тому, Достойні Брати, зібрались ви отут по скликанні Вселенського Собору? Тобто, щоб відчути, що Церква - живе: ба навіть, щоб надати їй ще більше життєвої наснаги; щоб оглядати не якусь віком похилу її старість, але молодечу силу її вічної живучості; щоб встановити немов нові стосунки між сьогоднішнім рвучним пливом часу, який спричинює та й несе з собою багато змін, - і ділом Христовим, тобто Церквою; а ці відносини не такі, щоб добачати в суті Церкви щось лише історичне, чи розцінювати її за вченням відносності, а чи й за змінністю людської культури: бо вона завсіди одна і та сама й з собою однозгідна; тобто така, якою її хотів мати Христос і якою її появило первісне передання; але вона й така, що завжди є здібна виконувати своє спасенне завдання, навіть у нових обставинах людської суспільності. Ось тому ви сюди зібрались; ось і тому ми спізнали й досвідчили цими останніми актами Собору, що Церква - живе. Церква думає, Церква говорить, Церква молиться, Церква росте, Церква здвигає свою будову.

Слід, щоб ми якоюсь мірєю засмакували цієї подивугідної речі: треба зрозуміти її месіянське призначення. Церква походить від Христа і до Христа прямує; а її кроки до нього - це ті акти, якими вона себе здосконалює; сама себе вона утверджує, саму себе побільшує, саму себе оновлює, себе саму освячує. А оте змагання за власне здосконалення, якщо дивитися на справу глибше, - не є нічим іншим як виявом її любови до Христа Господа: до Христа, який її побуджує, щоб зберігала свій первісний характер, щоб була собі вірна, щоб була жива й плідна; до Божественного Обручника, який і кличе її та провадить до себе. А засобом цього розвитку є таки сама її природа й апостольська снага, тобто оте виконування обов'язку, який Христос вклав на своє таїнственне й громадське тіло, і яке здійснюється успішно через апостольську і пастирську єрархію, яка

свою мову, свою благодать і свою владу виводить від самого таки Господа, її зберігає, увічноє, переказує, вживає, збільшує, вчиняючи так Народ Божий внутрішнім і святим, а зовні - видимим, тобто громадським та історичним.

А щодо тієї апостольської природи й наснаги, то сьогодні переживаємо багатий і визначний час її вияву; вникаймо духом у нього, не щоб собі приписувати заслуги, але - вознести вгору, до Христа оті наші славні вчинки, виконані в Його імені й силою Святого Духа, якого Він зілляв на нас; а як смиренні слуги й посередники, - стараймося подавати і в низи великої сім'ї Божої, тобто святої Церкви, успішніші засоби, зготовлені на її будування, яке ще й далі не вивершене.

Тож приємно нам, бо діється це на празник святих апостолів Симона і Юди, на яких похвалу ми щойно таки навели з євангельського читання Господні слова; а ці слова не обіцяють апостольському урядові ні полегкості, ні вдовілля, але показують ті труднощі, які ждуть його, та й ті страждання, які треба перетерпіти тому, хто його виконує.

Приємно нам також, що діється це в річницю вибору нашого блаженного попередника Івана XXIII, що, порушений немов то якимсь окремим побудником, постановив скликати цей Собор.

Приємно нам, що з нами сослужать при отому престолі деякі наші улюблені Брати, єпископи, які представляють ті країни, де пригноблюють, а то й усувають ту свободу, на яку має право Євангелія. Деякі з них і самі є свідками страждань, якими страждає апостол Христа. Цим Братам і Церквам, - яких терпеливо перенесені терпіння вони нам пригадують, та й тим країнам, до яких любови вони нас своєю присутністю щораз сильніше запалюють, - ми виявляємо через цю священну молитву, і в з'єднанні з нею, нашу волю, нашу любов, наші побажання.

А також і тим Братам в єпископстві, які тут приявні й походять з-поміж тих народів, в яких заколочений мир спричинює стільки сліз, стільки крові, стільки руїн та де можна сподіватися ще й нових нещасть, - висловлюємо наше вітання і бажаємо, щоб у їх сторонах щасливо був встановлений справедливий правопорядок, згода і мир.

Також і всім вам, дорогі в Христі Брати, Його апостолам і пастирям в Його імені, проповідникам Його Євангелії і будівничим Його Церкви, в спільності отого торжества, в якому берете участь чи на ньому ви є приявні, хочемо засвідчити нашу любов і прохати вас, щоб залишилися ви з нами однозгідні й однодушні, утверджені отими новими декретами Собору в будованні святої Церкви.

Бог, який є тут зараз з нами таїнственно, а незабаром буде й сакраментально, нехай скріпить і освятить наш апостольський і пастирський уряд; нехай має з нього користь і тішитися ним уся спільнота клиру, чернецтва й мирян, як з нового вияву любови; бо на це й направив Христос єрархічне служіння.

А в це новоявленне й прикрашене обличчя Церкви нехай вдивляються й наші любі брати християни, які ще далекі від досконалої спільности з нею; нехай дивляться на неї і визнавці інших релігій, а передовсім ті, з якими ми посвоячені в Авраамі, зокрема євреї, з якими поступаємо так, що не осуджуємо їх ані не виявляємо їм недовір'я, але віддаємо їм нашу пошану й любов та покладаємо на них нашу надію.

Справді, зберігаючи твердо правду і віру, поширюючи справедливість і любов, - Церква поступає вперед. Тим то і так Церква певно - живе.

ЗМІСТ

<i>Від Видавництва</i>	5
<i>Від Перекладача</i>	7
Діяння IV сесії Ватиканського Собору	13

Слово Папи Павла VI на відкриття IV сесії Собору.	27
---	----

ДОГМАТИЧНА КОНСТИТУЦІЯ « ПРО БОЖЕ ОБ'ЯВЛЕННЯ »

Виготовлення - Дискусія - Схвалення	43
Текст Конституції « Про Боже Об'явлення »	45
Розд. I: Про саме Об'явлення	45
Розд. II: Про передання Божого Об'явлення.	49
Розд. III: Про божественне надхніння	53
Розд. IV: Про Старий Завіт	56
Розд. V: Про Новий Завіт	58
Розд. VI: Святе Письмо в житті Церкви	61

ДЕКРЕТ « ПРО ПАСТИРСЬКИЙ УРЯД ЄПІСКОПІВ У ЦЕРКВІ »

Виготовлення - Дискусія - Схвалення	69
Текст Декрету « Про пастирський уряд єпископів »	71
Вступ	71
Розд. I: Про єпископів у відношенні до Церкви	73
Розд. II: Про єпископів у відношенні до єпар- хій	78
I: Єпархіяльні єпископи	78
II: Розмежування єпархій	87
III: Помічники єпархіяльного єпис- копа	89

	1. Єпископи-помічники і вікарні	89
	2. Єпархіяльна Курія і Ради ..	91
	3. Єпархіяльний клир	92
	4. Ченці	96
Розд. III: Про єпископів у співдіі		100
	1. Синоди, Собори, Конференції	100
	2. Розмежування церковних провінцій	102
	3. Єпископи виконуючі між-єпархіяльні уряди	103
Загальний Мандат		104

ДЕКРЕТ « ПРО СВЯЩЕНИЦЬКИЙ ВИШКІЛ »

Виготовлення - Дискусія - Схвалення	109
Текст Декрету « Про священницький вишкіл »	111
Вступ	111
I. Встановлення взору священницького вишколу	111
II. Наполегливіші старання про покликання .	112
III. Устрій Великих Семінарій	115
IV. Посилення духовного вишколу	118
V. Перевірення церковних студій	123
VI. Плекання душпастирського вишколу	129
VII. Після студійне здосконалювання	131
Закінчення	131

ДЕКРЕТ « ПРО СЛУЖІННЯ І ЖИТТЯ ПРЕСВІТЕРІВ »

Виготовлення - Дискусія - Схвалення	135	
Текст Декрету « Про служіння і життя пресвітерів »	137	
Вступ	137	
Розд. I: Священство в місії Церкви	138	
Розд. II: Служіння пресвітерів	143	
	1. Обов'язки пресвітерів	143
	2. Стосунок пресвітерів до інших	151
	3. Розподіл пресвітерів і покликання	159

Розд. III: Життя пресвітерів	164
1. Покликання до досконалости	164
2. Окремі духовні вимоги життя	177
3. Посібники священничого життя	177
Закінчення і Заохота	183
ДЕКРЕТ « ПРО ПРИСТОСОВАНЕ ОНОВЛЕННЯ ЧЕРНЕЧОГО ЖИТТЯ »	
Виготовлення - Дискусія - Схвалення	189
Текст Декрету « Про пристосоване оновлення черне- чого життя »	191
ДЕКРЕТ « ПРО АПОСТОЛЯТ МИРЯН »	
Виготовлення - Дискусія - Схвалення	211
Текст Декрету « Про апостолят мирян »	213
Вступ	213
Розд. I: Про покликання мирян до апостоляту	215
Розд. II: Про цілі й завдання	221
Розд. III: Про різноманітні ділянки апостоляту	227
Розд. IV: Про різні способи апостоляту	235
Розд. V: Про зберігання ладу	242
Розд. VI: Про вишкіл для апостоляту	247
Заклик	252
ДЕКЛАРАЦІЯ « ПРО ХРИСТИЯНСЬКЕ ВИХОВАННЯ »	
Виготовлення - Дискусія - Схвалення	257
Текст Деклярації « Про християнське виховання » .	259
Вступ	259
Текст: чч. 1-12	261
Закінчення	274
Повідомлення про нечинність закону	276
<hr/>	
Слово Папи Павла VI на VII-му публічному засідан- ні Собору	277

